

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ (General Knowledge)

1. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ (UNO)

- ಮೊದಲನೇ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು 1920ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೂ ಅದು ವಿಫಲವಾಗಿ 2ನೇ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧ ಸ್ಫೋಟಗೊಂಡಿತು. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಯುದ್ಧ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ನವಂಬರ್ 1943ರ ಮಾಸ್ಕೋ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಗೆ "ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿಡಲು ಫ್ರಾಂಕ್ಲಿನ್ ಮತ್ತು ರೂಸ್‌ವೆಲ್ಟ್ ರಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಸ್ಯಾನ್ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿದ 51 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಹಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು ಜನ್ಮತಾಳಿತು.
- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿಯು ಅಮೇರಿಕಾದ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನ ಮ್ಯಾನ್‌ಹಟನ್ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯು ತಾಮ್ರಪತ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು ಅದು 19 ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳು, 111 ವಿಧಿಗಳು ಹಾಗೂ 10,000 ಪದಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು 193 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು

1. ಜಾಗತಿಕ ಶಾಂತಿ, ಭದ್ರತೆ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು.
2. ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವುದು.
3. ಯುದ್ಧ ಭೀತಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದು.
4. ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.
5. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು.

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಗಗಳು

- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು 6 ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

1. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ

- ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ವಿಶ್ವದ ಶಾಸಕಾಂಗವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಗೆ 05 ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ 01 ಮತದ ಹಕ್ಕು ಇರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಜುಲೈನಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯ

ಸದಸ್ಯರು, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮತ್ತು ಮಹಾಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ರೂಪರೇಷೆ, ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸನ್ನದಿನ ಪರಿಷ್ಕಾರ, ತಿದ್ದುಪಡಿ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನು ರಚನೆ ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮೂಲಕ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

2. ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿ

- ಇದು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುತ್ತದೆ. ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ 15 ಮಂದಿ (05 ಖಾಯಂ ಹಾಗೂ 10 ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸದಸ್ಯರು) ಸದಸ್ಯರಿದ್ದಾರೆ. ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ "ವೀಟೋ" ಅಧಿಕಾರವಿದೆ. ಉಳಿದ 10 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರು 2 ವರ್ಷದ ಅವಧಿಗೆ ಮಹಾ ಸಭೆಯಿಂದ ಆಯ್ಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರ ವೀಟೋ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

5 ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು:- ಅಮೇರಿಕಾ, ರಷ್ಯಾ, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಬ್ರಿಟನ್, ಮತ್ತು ಚೀನಾ

3. ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಂಡಳಿ

- ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಈ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಇದು 54 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ 1/3ರಷ್ಟು ಸದಸ್ಯರು ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ 3 ವರ್ಷಗಳು, ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 3 ಬಾರಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಜಿನಿವಾದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಗುರಿ:- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವುದು. ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.
- ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಂಡಳಿಯು 5 ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

1. ECA-ಯೂರೋಪಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯೋಗ (ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಸ್ವಿಟ್ಸ್)
2. ESCAP- ಏಷ್ಯಾ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯೋಗ (ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಬ್ಯಾಂಗಾಕ್)
3. ECA- ಆಫ್ರಿಕಾ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯೋಗ (ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ

ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ)

4. ECLA - ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯೋಗ
(ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಸ್ಯಾಂಟಿಯಾಗೋ)

5. ECWA- ಪಶ್ಚಿಮ ಏಷ್ಯಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯೋಗ (ಕೇಂದ್ರ
ಕಚೇರಿ ಬಾಗಾದ್)

4. ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಮಂಡಳಿ

• ಲೀಗ್ ಆಫ್ ನೇಷನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಮ್ಯಾಂಡೇಟ್ ಪದ್ಧತಿಯೇ ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಮಂಡಳಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಹಳೆಯ ವಸಾಹತುಗಳು ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗದೆ ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದ ಶಿವರಾಂ ಒಮ್ಮೆ ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

5. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯ

• ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಇದರ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 15 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದು ಇವರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ 9 ವರ್ಷಗಳು. ಇವರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯ 2/3ರಷ್ಟು ಬಹುಮತದಿಂದ ಚುನಾಯಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ 5 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಹೇಗ್ ನಗರದಲ್ಲಿದೆ. ಭಾರತದ ಡಾ:ನಾಗೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ.

6. ಕಾರ್ಯಾಲಯ

• ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂಗಗಳು ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಹಾಯಕ ಅಂಗಗಳಿಗೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದೇ ಕಾರ್ಯಾಲಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗ ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ 5 ವರ್ಷಗಳು. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಗೆ ತೊಡಕುಂಟು ಮಾಡುವ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯದ ಮೇಲಿದೆ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.

ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ	ದೇಶ	ಅಧಿಕಾರಾವಧಿ
1. ಟ್ರಿಗ್ವಿಲಿ	ನಾರ್ವೆ	1946-1953
2. ಡ್ಯಾಗ್ ಹ್ಯಾಮರ್ ಶೋಲ್ಡ್	ಸ್ವೀಡನ್	1953-1961
3. ಉಥಾಂಟ್	ಬರ್ಮಾ	1961-1971
4. ಡಾ:ಕರ್ಟ್‌ವಾಲ್ಡ್‌ಹೀಂ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	1972-1981
5. ಜೇವಿಯರ್ ಡಿಕ್ಯೂಲರ್	ಪೆರು	1982-1991
5. ಭೂತೋಸ್ ಫಾಲಿ	ಈಜಿಪ್ಟ್	1992-1996
6. ಕೋಫಿಅನ್ನಾನ್ (ನೊಬೆಲ್ ಪಡೆದ ಏಕೈಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷ)	ಫ್ರಾನ್ಸಾ	1997-2007
7. ಬಾನ್ ಕಿ ಮೂನ್	ದ.ಕೋರಿಯಾ	2007-

ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿಯೋಗಿಗಳು.

ಸಂಘಟನೆ	ಸ್ಥಾಪನೆ	ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ	ಉದ್ದೇಶ
ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ & ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಘಟನೆ (UNESCO)	1945	ಪ್ಯಾರಿಸ್	ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಶಾಂತಿ & ಭದ್ರತೆಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವುದು.
ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಘಟನೆ (WHO)	1948	ಜಿನಿವಾ	ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯ ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
ವಿಶ್ವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸ್ವತ್ತುಗಳ ಸಂಘಟನೆ (WIPO)	1974	ಜಿನಿವಾ	ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಆಸ್ತಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದು.
ಆಹಾರ & ಕೃಷಿ ಸಂಘಟನೆ (FAO)	1945	ರೋಮ್	ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ & ಪೌಷ್ಟಿಕತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಕೃಷಿ ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ (IFC)	1956	ವಾಷಿಂಗ್ ಟನ್	ಸದಸ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಕ ಖಾಸಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದು. ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ದೀರ್ಘ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ನೀಡುವುದು.

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಧಿ (IFAD)	1977	ರೋಮ್	ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.
ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಟನೆ (ILO)	1946	ಜಿನಿವಾ	ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಉತ್ಪಾದಕ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ನಿಧಿ (IMF)	1945	ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಹಣಕಾಸು ಸಹಕಾರ ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ದರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತೆ ಸಾಧಿಸುವುದು. ಪಾವತಿ ಶಿಲ್ಕಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹರಿಸುವುದು.
ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತುರ್ತು ನಿಧಿ	1946	ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್	ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ & ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಂದಿರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಆಯೋಗ (UNHCR)	1951	ಜಿನಿವಾ	ನಿರಾಶ್ರಿತರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವುದು. ಇದು ರಾಜಕೀಯೇತರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು.
ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (UNDP)	1965	ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್	ಬಹುಪಕ್ಷೀಯ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಹೂಡಿಕೆ ಪೂರ್ವ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಪರಿಸರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (UNEP)	1972	ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್	ಪರಿಸರ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯ ಭೂ ಸವಕಳಿ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ನಾಶವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.
ಅಮೆಸ್ಸಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆ	1961	ಲಂಡನ್	ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಇದಕ್ಕೆ 1977ರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ.
ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರೆಡ್ ಕ್ರಾಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ	1863	ಜಿನಿವಾ	ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿರೋಧಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ನಿರಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ನೆರವು ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ 3 ಬಾರಿ (1917, 1944, 1963) ನೊಬೆಲ್ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಬಂದಿದೆ.
ವಿಶ್ವ ಆರ್ಥಿಕ ವೇದಿಕೆ (WEF)	1971	ಜಿನಿವಾ	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವುದು.
ವಿಶ್ವ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಘಟನೆ (WTO)	1995	ಜಿನಿವಾ	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.
ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆ	1957	ವಿಯೆನ್ನಾ	ಅಣುಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಮಿಲಿಟರಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸುವುದು.
ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ & ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ (IBRD)	1945	ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್	ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ನಿಧಿ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ನೆರವು ನೀಡುವುದು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ನೀಡುವುದು.

ಇತರ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ/ ಸಂಘಟನೆಗಳು.

ಸಂಘಟನೆ	ಸ್ಥಾಪನೆ	ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ	ಉದ್ದೇಶ
ಏಷ್ಯಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ (ADB)	1966	ಮನಿಲಾ	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹಣಕಾಸನ್ನು ಸುಲಭ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿ ದರದಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸುವುದು.
ಆಸಿಯಾನ್ (ASEAN)	1967	ಜಕಾರ್ತ	ದಕ್ಷಿಣ ಪೂರ್ವ ಏಶಿಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆ ಸಾಧಿಸುವುದು, ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.
ನ್ಯಾಟೋ (NATO)	1949	ಬ್ರಸೆಲ್ಸ್	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಶಾಂತಿ ಕಾಪಾಡುವುದು & ಯುದ್ಧ ಭೀತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.

ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರ & ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಘಟನೆ	1961	ಪ್ಯಾರಿಸ್	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಅರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು. & ಜನರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದು.
ಜಿ-8	1975	-	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.
ಕೆರಿಬಿಯನ್ ಸಮುದಾಯ	1973	ಜಾರ್ಜ್‌ಟೌನ್	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹಣಕಾಸು ನೆರವು ನೀಡುವುದು.
ಬಿಮ್ ಸ್ಪೆಕ್	2004	ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಅರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಕಾರವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವುದು.
ಗಲ್ಡ್ ಸಹಕಾರ ಕಾನ್ಸಿಲ್	1981	ರಿಯಾದ್	ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಅರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನೆರೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು
ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ ಪೂರೈಕೆ ಸಂಸ್ಥೆ	1974	-	ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುವುದು ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಮತ್ತು ಅಸ್ತ್ರಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಷೆಗಳು

1. ಮ್ಯಾಂಡರಿನ್ (ಚೈನಿ ಭಾಷೆ)
2. ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್
3. ಇಂಗ್ಲೀಷ್
4. ಹಿಂದಿ
5. ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್
6. ಬೆಂಗಾಳಿ
7. ರಷ್ಯನ್
8. ಜಪಾನೀಸ್
9. ಜರ್ಮನಿ
10. ಚೈನೀಸ್ ವ್ಯಾ

2. ಅಂತರಾಷ್ಟೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು.

1. ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಸ್ವೀಡನ್‌ನ ಡೈನಮೆಟ್ ಸಂಶೋಧಕ ಅಲ್ಫ್ರೆಡ್ ನೊಬೆಲ್‌ರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ 1901 ರಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಡನ್ ಸರ್ಕಾರವು ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. 1901 ರಿಂದ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಎಂಬ 5 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1969ರಿಂದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿ ಈಗ ಓಟ್ಟು 6 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಡಿಸೆಂಬರ್ 10 ರಂದು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಶಾಂತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನಾರ್ವೆಯ ಓಸ್ಲೋದಲ್ಲಿ

ಹಾಗೂ ಉಳಿದ 5 ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಡನ್‌ನ ಸ್ಟಾಕ್‌ಹೋಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 8 ಮಿಲಿಯನ್ ಸ್ವೀಡನ್ ಕ್ರೋನ್ ಮತ್ತು ಫಲಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲವರು.

1. ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ - ವಿಲ್ ಹೆಲ್ಮ್‌ವಾಂಟ್ & ರಾಂಟ್ಜೆನ್
2. ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ - ಜಾಕೋಬ್ ಹೆನ್ರಿಕಸ್
3. ವೈದ್ಯಕೀಯ - ಅಡಾಲ್ಫ್ ವುವಾನ್ ಬೆಹರಿಂಗ್
4. ಸಾಹಿತ್ಯ - ಫ್ರೆಡ್ ಹೊಮ್ಮೆ
5. ಶಾಂತಿ - ಡುನಾಲ್ಡ್ & ಫೆಡ್ರಿಕ್ ಪಾಸ್.
6. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ - ರ್ಯಾಗ್ನರ್ ಫಿಶ್ & ಚೇಂಬರ್ಲಿನ್

ನೊಬೆಲ್ ಪುರಸ್ಕೃತ ಭಾರತೀಯರು.

ವಿಜೇತರು	ವಿಭಾಗ/ಕ್ಷೇತ್ರ	ವರ್ಷ
1. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ್	ಸಾಹಿತ್ಯ	1913
2. ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್	ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ	1930
3. ಹರಗೋವಿಂದ ಖೋರಾನ	ವೈದ್ಯಕೀಯ	1968
4. ಮದರ್ ಥೆರೆಸಾ	ಶಾಂತಿ	1979
5. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್	ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ	1983
6. ಅಮರ್ತ್ಯ ಸೇನ್	ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ	1998
7. ವಿ.ಎಸ್.ನೈಪಾಲ್	ಸಾಹಿತ್ಯ	2001
8. ಆರ್.ಕೆ.ಪಚೌರಿ	ಶಾಂತಿ	2007

9. ವೆಂ.ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್	ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ	2009
-------------------	--------------	------

ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳು.

ನೊಬೆಲ್ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವರು

1. ಫ್ರೆಂಚ್ ದಾರ್ಶನಿಕ ಸಾತ್ರ(ಶಾಂತಿಗಾಗಿ)1964
2. ವಿಯಟ್ನಾಂ ರಾಜಕಾರಣಿ ಲೆಡಕತೋ (ಶಾಂತಿಗಾಗಿ) 1973
- ನೊಬೆಲ್ ಪಡೆದ ತಂದೆ ಮಗ- ಹೆನ್ರಿ ಬ್ಯಾಗ್ & ವಿಲಿಯಂ ಬ್ಯಾಗ್
- ನೊಬೆಲ್ ಪಡೆದ ದಂಪತಿಗಳು- ಪಿಯರ್ ಕ್ಯೂರಿ & ಮೇರಿಕ್ಯೂರಿ

2. ಅಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಅಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸಿನಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವು ಅಮೇರಿಕಾದ ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದ ಮೋಷನ್ ಪಿಕ್ಚರ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸೈನ್ಸಸ್‌ರವರು ಮೇ 16 1929ರಿಂದ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ದಿ ಆಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ನಗದು ಬಹುಮಾನ ಇಲ್ಲ.

ಅಸ್ಕರ್ ಪುರಸ್ಕೃತ ಭಾರತೀಯರು.

1. ಭಾನು ಅಥಾಯ್ (1982)
2. ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ (1992)
3. ಎ.ಆರ್.ರಹಮಾನ್ (2008)
4. ರೆಸೆಲ್ ಪುಕಟ್ಟೆ

ಅಸ್ಕರ್‌ಗೆ ನಾಮಾಕಿತಗೊಂಡ ಭಾರತೀಯ ಚಿತ್ರಗಳು.

1. ಮದರ್ ಇಂಡಿಯಾ (1957)
2. ಸಲಾಂ ಬಾಂಬೆ (1958)
3. ಲಗಾನ್ (2001)
4. ದ ಗುಡ್ ರೋಡ್ (2014)

3. ಗ್ರೀನ್ ಅಸ್ಕರ್/ ವಿಟ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಗ್ರೀನ್ ಅಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ಎಡ್ವರ್ಡ್ ವಿಟ್ಲಿ ರವರು 1994ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸುಸ್ಥಿರ ಇಂಧನ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಲಂಡನ್ ವಿಟ್ಲಿ ಫೌಂಡ್ ಫಾರ್ ನೇಚರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 3000 ಪೌಂಡ್ ಮೊತ್ತದ್ದಾಗಿದೆ.

4. ಮ್ಯಾನ್ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಮ್ಯಾನ್ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮ್ಯಾನ್ ಗ್ರೂಪ್‌ನವರು 1968ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಬೂಕರ್ ಕಂಪನಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಕಾಶಕರ ಸಂಘ ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ.
- ಮೊದಲು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಐರ್ಲೆಂಡ್‌ನವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 2013ರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿನ

ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯಿತು.

ಮ್ಯಾನ್ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯವರು.

ಹೆಸರು	ಕೃತಿ	ವರ್ಷ
1. ವಿ.ಎಸ್.ನೈಪಾಲ್	In A free State	1971
2. ಸಲ್ಮಾನ್ ರಶ್ಮಿ	The Midnight Children	1987
3. ಅರುಂಧತಿ ರಾಯ್	The God of Small Things	1997
4. ಕಿರಣ್ ದೇಸಾಯ್	The Inheritance Of Loss	2006
5. ಅರವಿಂದ್ ಅಡಿಗ	The White Tiger	2008

- 1993ರ ಬೂಕರ್ ಆಫ್ ದಿ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ- ಸಲ್ಮಾನ್ ರಶ್ಮಿ
- 2008ರ ಬೆಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ-ಸಲ್ಮಾನ್ ರಶ್ಮಿ

2 ಬಾಲಿ ಬೂಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು

1. ಪೀಟರ್ ಕ್ಯೂರಿ-1998 ಮತ್ತು 2001 (ಅಸ್ಕರ್ & ಲೂಸಿಯಡ)
2. ಜೆ.ಎಂ.ಕೋಬಾ -1983 ಮತ್ತು 1999 (ಲೈಫ್ & ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಮೈಕೆಲ್)
3. ಹಿಲರಿ ಮ್ಯಾಟಲ್ - Every Day is Mothers Day (1985), Bring of the bodies (2013)

5. ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ/ ಏಷ್ಯಾದ ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್ ದೇಶದ ರಾಕ್‌ಫೆಲ್ಡ್ ಬ್ರದರ್ಸ್ 1957ರಲ್ಲಿ ರಾಮನ್ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಏಷ್ಯಾದ ಸಾಧಕರು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್‌ನ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಅವಾರ್ಡ್ ಫೌಂಡೇಷನ್‌ರವರು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುವರು.

ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯರು.

1. ಆಚಾರ್ಯ ವಿನೋಬಭಾವೆ-1957
2. ಹರೀಶ್ ಹಂದೆ & ನಿಲಿಮಾ ಮಿಶ್ರಾ -2011
3. ಕಳಂದೆ ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ -2012

6. ಪುಲಿಟ್ಜರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- 1917ರಲ್ಲಿ ಪುಲಿಟ್ಜರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಮೇರಿಕಾದ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರು ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸುಮಾರು 21 ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಪುಲಿಟ್ಜರ್ ಪುರಸ್ಕೃತ ಭಾರತೀಯರು.

1. ಗೋವಿಂದ ಬಿಹಾರಿ ಲಾಲ್ -ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ(1937)
2. ಜುಂಪಾ ಲಹರಿ-ಇಂಟರ್ ಪ್ರೀಟರ್ ಆಫ್ ಮೆಲೋಡಿಸ್ (2000)
3. ಗೀತಾ ಆನಂದ್- ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ(2003)

4. ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಮುಖರ್ಜಿ- ದಿ ಎಂಪರರ್ ಆಫ್ ಆಲ್ ಮೆಲೋಡಿಸ್ ಎ ಬಯೋಗ್ರಾಫಿ ಆಫ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್(2011)
5. ವಿಜಯ ಶೇಷಾದ್ರಿ (ಕನ್ನಡಿಗ)- ಕವಿತೆ ವಿಭಾಗ(2014)
6. ಫಲನಿಕುಮಾರನ್ (ಭಾರತ)- ಬಾಲ್ ಸ್ಟೀಟ್ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೆಡಿಕೇರ್ ಆನ್ ಮಸ್ಕಡ್ ಎಂಬ ತನಿಖಾ ವರದಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.(2015)

7. ಗ್ರ್ಯಾಮ್ನಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- 1958ರಲ್ಲಿ ಗ್ರ್ಯಾಮ್ನಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಗೀತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅಮೇರಿಕಾದ ನಾಷನಲ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ರೆಕಾರ್ಡಿಂಗ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ & ಸೈನ್ಸ್ ರವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುವರು. ಗ್ರ್ಯಾಮ್ನಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೂಲ ಹೆಸರು ಗ್ರ್ಯಾಮೋಫೋನ್. 1959ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಸುಮಾರು 78 ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಗ್ರ್ಯಾಮ್ನಿ ಪುರಸ್ಕಾರ ಭಾರತೀಯರು.

1. ಪಂಡಿತ ರವಿಶಂಕರ್ (1967,1972,2001,2012)- 4 ಬಾರಿ ಲಭಿಸಿದೆ.
2. ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್ (1991)
3. ವಿಶ್ವ ಮೋಹನ್ ಭಟ್(1994)
4. ವಿಕ್ಟು ವಿನಾಯಕ್ (2008)
5. ಎ.ಆರ್.ರೆಹಮಾನ್ (2008)
6. ರಿಕ್ಕಿಕೇಜ್ (2015)
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರ್ಯಾಮ್ನಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು - ಸರ್ ಜಾರ್ಜ್ ಸ್ಟೋಲಿ (31ಬಾರಿ)
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರ್ಯಾಮ್ನಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮಹಿಳೆ- ಆಲಿಸನ್ ಕ್ರಾಫ್(27 ಬಾರಿ)
- ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರ್ಯಾಮ್ನಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಥೆ - ಚಿಕಾಗೊ ಸಿಂಪೋನಿ ಅರ್ಕೇಸ್ಟ್ರಾ (60 ಬಾರಿ)

8. ಹೂವರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಮೇರಿಕನ್ ಸೊಸೈಟಿ ಆಫ್ ಮೆಕ್ಯಾನಿಕಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜಂಟಿಯಾಗಿ 1930ರಿಂದ ಹೂವರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಮಾನವೀಯತೆಗಾಗಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಇಂಜಿನಿಯರ್ಸ್ ಗಳಿಗೆ ಹೂವರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

ಹೂವರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯರು.

1. ಎ.ಪಿ.ಜೆ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ-2008
2. ಎನ್.ಆರ್ ನಾರಾಯಣ ಮೂರ್ತಿ -2012

9. ವಿಶ್ವ ಆಹಾರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಅಮೇರಿಕಾದ ನಾರ್ಮನ್ ಬೋರ್ಲಾಂಗ್ ರವರು ವಿಶ್ವ ಆಹಾರ

ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1986ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಜನರಲ್ ಪುಡ್ಸ್ ರಫರು ಇದಕ್ಕೆ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಮೂಲದ ಸಮಿತಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.ವಿಶ್ವ ಆಹಾರ ದಿನವಾದ ಆಕ್ಟೋಬರ್ 16ರಂದು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು.

10. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗಾಂಧಿ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ 125ನೇ ಜನ್ಮ ದಿನಾಚರಣೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 1995ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು.ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಆದರ್ಶಗಳು ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸೆ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಮೊತ್ತ 1 ಕೋಟಿ ರೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

11. ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ, ಮಾನವೀಯತೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ 1986ರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ಸ್ಮಾರಕ ಟ್ರಸ್ಟ್ ರವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುವರು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 25 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

12. ಅಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನೊಬೆಲ್ ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತವಾದ ಅಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನಾರ್ವೆ ಸರ್ಕಾರ ನಾರ್ವೆಯ ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ನಿಲ್ಸ್ ಹೆನ್ರಿಕ್ ಅಬೆಲ್ (1802 -1829) ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ 2001 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಾಗಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

13. ಠಾಗೂರ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ರವೀಂದ್ರ ನಾಥ ಠಾಗೂರ್ ರವರ 150ನೇ ಜನ್ಮ ದಿನಾಚರಣೆಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಠಾಗೂರ್ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 2 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಫಲಕ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

14. ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿ .

- ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಜೂನ್ 6 2014 ರಂದು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವೀಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಸೇರಿ ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು. 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲ ದಿನವಾದ ಜುಲೈ 18ರಂದು ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು.

15. ಸೈಮನ್ ಬೊಲವರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ವೆನಿಜೂವೆಲಾ ಸರ್ಕಾರವು ಸೈಮನ್ ಬೊಲವರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ನೀಡಲು 1983 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಯುನೆಸ್ಕೋ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.

16. ವಿಶ್ವ ಸುಂದರಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ(ಮಿಸ್ ವರ್ಲ್ಡ್)

- ವಿಶ್ವ ಸುಂದರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ 1951ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ಎರಿಕ್ ಮಾಲ್‌ಫಿಯವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಈ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟನ್ ದೇಶ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯರು.

- ರಿಟಾ ಫೆರಿಯಾ (1966)
- ಐಶ್ವರ್ಯಾ ರೈ (1994)
- ಡಯಾನ ಹೆಡೆನ್ (1997)
- ಯುಕ್ತಾಮುಖಿ (1999)
- ಪ್ರಿಯಾಂಕಾ ಚೋಪ್ರಾ(2000)

14. ಭುವನ ಸುಂದರಿ.(ಮಿಸ್ ಯುನಿವರ್ಸ್)

- ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾದ ಕ್ಲಾತಿಂಗ್ ಕಂಪನಿ 1952 ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಭಾರಿಗೆ ಭುವನ ಸುಂದರಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾ ದೇಶ ನಡೆಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಭಾರತೀಯರು.

- ಸುಷ್ಮಿತಾ ಸೇನ್ (1994)
- ಲಾರಾದತ್ತಾ(2000)

3. ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ರಾಜಧಾನಿ ಹಾಗೂ ಕರಸ್ಥಿಗಳು

ದೇಶಗಳು	ರಾಜಧಾನಿ	ಕರಸ್ಥಿ
ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ	ಕಾಬೂಲ್	ಆಫಘಾನಿ
ಅಲ್ಬೇನಿಯಾ	ಟಿರಾನ್	ಲೆಕ್
ಅಲ್ಜೀರಿಯಾ	ಅಲ್ಜೀರಿಸ್	ಅಲ್ಜೀರಿಯನ್ ದಿನಾರ್
ಅಂಗೋಲಾ	ಲೌಂಡಾ	ಕ್ವಾಂಜಾ
ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ	ಬ್ಯುನಸ್ ಐರಿಸ್	ಪಿಸೋ
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಕ್ಯಾನ್ಬೆರಾ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್
ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ	ವಿಯೆನ್ನಾ	ಯೂರೋ
ಅಂಡೋರಾ	ಅಂಡೋರಾ ಲಾ ವೆಲ್ಲಾ	ಯೂರೋ
ಅಜರ್‌ಬೈಜಾನ್	ಬಾಕು	ಮನಾತ್
ಬೆಹರೇನ್	ಮನಾಮಾ	ಬೆಹರೇನಿ ದಿನಾರ್
ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	ಡಾಕಾ	ಟಾಕಾ
ಬರ್ಬಡಾಸ್	ಬ್ರಿಡ್ಜ್‌ಟೌನ್	ಬರ್ಬಡಾಸ್ ಡಾಲರ್
ಬೆಲ್ಜಿಯಂ	ಬ್ರಸೆಲ್ಸ್	ಯೂರೋ
ಬೆಲಿಜ್	ಬೆಲ್ಮೊಪಾನ್	ಬೆಲಿಜ್ ಡಾಲರ್
ಭೂತಾನ್	ಥಿಂಪು	ಗುಲ್ಟಮ್
ಬೊಲಿವಿಯಾ	ಸುಕ್ರೆ	ಬೊಲಿವಿಯಾನೊ

ಬೊಸ್ನಿಯಾ ಹರ್ಜೆಗೋವಿನಾ	ಸಾರಾಜೆವೋ	ಮಾರ್ಕ್
ಬೋಟ್ಸ್ವಾನಾ	ಗ್ಯಾಬಾರೋನ್	ಪುಲಾ
ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಬ್ರೆಸಿಲಿಯಾ	ರಿಯಾಲ್
ಬಲ್ಗೇರಿಯಾ	ಸೋಫಿಯಾ	ಲೆವ್
ಬುರುಂಡಿ	ಬುಜಂಬುರಾ	ಬುರುಂಡಿ ಫ್ರಾಂಕ್
ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ	ಫಾಮ್ ಪೆನ್ಹ್	ರೀಲ್
ಕ್ಯಾಮೆರೂನ್	ಯಾವುಂಡಿ	ಫ್ರಾಂಕ್ ಸಿಎಫ್‌ಎ
ಕೆನಡಾ	ಒಟಾವಾ	ಡಾಲರ್
ಕೇಪ್ ವರ್ಡೆ	ಪ್ರೇಯ	ಎಸ್ಕುಡೋ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಆಫ್ರಿಕನ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕ್‌ನ್	ಬಾಂಗುಯಿ	ಫ್ರಾಂಕ್ ಸಿಎಫ್‌ಎ
ಛಾಡ್	ಎನ್‌ಡ್ಜಮಿನಾ	ಫ್ರಾಂಕ್ ಸಿಎಫ್‌ಎ
ಚಿಲಿ	ಸಾಂಟಿಯಾಗೋ	ಪೀಸೋ
ಚೀನಾ	ಬೀಜಿಂಗ್	ಯುನಾನ್
ಕೊಲಂಬಿಯಾ	ಬೋಗೋಟಾ	ಪೀಸೋ
ಕಾಂಗೋ	ಬ್ರೆಜವಿಲ್ಲೆ	ಫ್ರಾಂಕ್ ಸಿಎಫ್‌ಎ
ಕೋಸ್ಟಿಕಾ	ಸಾನ್ ಜೋಸ್	ಕೋಲಾನ್
ಕ್ಯೂಬಾ	ಹವಾನಾ	ಕ್ಯೂಬನ್ ಪೀಸೋ
ಸೈಪ್ರಸ್	ನಿಕೋಷಿಯಾ	ಸೈಪ್ರಸ್ ಪೌಂಡ್
ಜೆಕ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕ್	ಪ್ರೇಗ್	ಕೋರುನಾ
ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್	ಕೊಪೆನ್‌ಹೇಗನ್	ಡ್ಯಾನಿಷ್ ಕ್ರೋನ್
ಈಕ್ವಡಾರ್	ಕ್ಯುಟೋ	ಯುಎಸ್ ಡಾಲರ್
ಈಜಿಪ್ಟ್	ಕೈರೊ	ಫೌಂಡ್
ಎಲ್ ಸಾಲ್ವಡಾರ್	ಸಾನ್ ಸಾಲ್ವಡಾರ್	ಕೊಲಾನ್
ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ	ಆಡಿಸ್ ಅಬುಬಾ	ಬಿರ್
ಫಿಜಿ	ಸುವಾ	ಫಿಜಿ ಡಾಲರ್
ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಹೆಲ್‌ಸಿಂಕಿ	ಯೂರೋ
ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಪ್ಯಾರಿಸ್	ಯೂರೋ
ಜಾರ್ಜಿಯಾ	ಬಿಲ್ಲಿ	ಲಾರಿ
ಜರ್ಮನಿ	ಬರ್ಲಿನ್	ಯೂರೋ
ಫಾನ್	ಅಕ್ರ	ಸೇಡಿ
ಗ್ರೀಸ್	ಅಥೆನ್ಸ್	ಯೂರೋ
ಗ್ವಾಟೆಮಾಲಾ	ಗ್ವಾಟೆಮಾಲಾ ನಗರ	ಕ್ವಾಟ್ಜಾಲ್
ಗಿನಿಯಾ	ಕೊನಾಕ್ರಿ	ಫ್ರಾಂಕ್
ಗಯಾನಾ	ಜಾರ್ಜ್‌ಟೌನ್	ಗಯಾನಾ ಡಾಲರ್
ಹೈಟಿ	ಪೋರ್ಟ್ ಔ-ಪ್ರಿನ್ಸ್	ಗೌಡ್
ಹೊಂಡುರಾಸ್	ತೆಗುಸಿಗಲ್ಪ	ಲೆಂಪಿರಾ
ಹಂಗೇರಿ	ಬುಡಾಪೆಸ್ಟ್	ಫೋರಿಂಟ್
ಐಸ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ರೇಕ್ಯಾವಿಕ್	ಕ್ರೋನಾ
ಭಾರತ	ನವದೆಹಲಿ	ರೂಪಾಯಿ
ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ	ಜಕಾರ್ತಾ	ರೂಪೈ
ಇರಾನ್	ಟೆಹರಾನ್	ರಿಯಾಲ್
ಇರಾಕ್	ಬಾಗ್ದಾದ್	ಇರಾಕಿ ದಿನಾರ್

ಐರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಡುಬ್ಲಿನ್	ಯೂರೋ
ಇಸ್ಕೇಲ್	ಜೆರುಸಲೇಂ	ಷೆಕೆಲ್
ಇಟಲಿ	ರೋಮ್	ಯೂರೋ
ಐವರಿಕೋಸ್ಟ್	ಅಬಿದ್‌ಜನ್	ಫ್ರಾಂಕ್ ಸಿಎಫ್‌ಎ
ಜಮ್ಮೆಕಾ	ಕಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್	ಜಮ್ಮೆಕನ್ ಡಾಲರ್
ಜಪಾನ್	ಟೋಕಿಯೋ	ಯೆನ್
ಜೋರ್ಡಾನ್	ಅಮ್ಮಾನ್	ಜೋರ್ಡಾನ್ ದಿನಾರ್
ಕೀನ್ಯಾ	ನ್ಯೆರೋಬಿ	ಶಿಲ್ಲಿಂಗ್
ಉತ್ತರ ಕೊರಿಯಾ	ಪಿಂಗ್‌ಯಂಗ್	ವನ್
ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯಾ	ಸಿಯೋಲ್	ವನ್
ಕುವೈತ್	ಕುವೈತ್ ನಗರ	ಕುವೈತಿ ದಿನಾರ್
ಕಿರ್ಫಿಸ್ತಾನ್	ಬಿಶ್‌ಕೇಕ್	ಸೋಮ್
ಲೆಬನಾನ್	ಬೈರುತ್	ಲೆಬನೀಸ್ ಪೌಂಡ್
ಲೆಸೋತೋ	ಮಸೆರು	ಲೋತಿ
ಲಿಬೆರಿಯಾ	ಮ್ರೋವಿಯಾ	ಡಾಲರ್
ಲಿಬಿಯಾ	ತ್ರಿಪೋಲಿ	ಲಿಬಿಯಾನ್ ದಿನಾರ್
ಲುಕ್ಸೆಂಬರ್ಗ್	ಲುಕ್ಸೆಂಬರ್ಗ್	ಯೂರೋ
ಲಾವೋಸ್	ವೆಂಟಿಯಾನೆ	ಕಿಪ್
ಮಾರಿಷಿಯಸ್	ಫೋರ್ಟ್ ಲೂಯಿಸ್	ರುಪೀ
ಮೆಕ್ಸಿಕೊ	ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ನಗರ	ಮೆಕ್ಸಿಕನ್ ಪೀಸೊ
ಮಂಗೋಲಿಯಾ	ಉಲನ್ ಬಾಟೋರ್	ತುಗ್ರಿಕ್
ಮೊರಕ್ಕೊ	ರಾಬಾಟ್	ದಿರ್‌ಹಾಮ್
ಮೊಜಾಂಬಿಕ್	ಮಾಪುಟೊ	ಮೆಟಿಕಲ್
ಮಯನ್ಮಾರ್	ನೇಪತ್ಯಾವ್	ಕ್ಯಾಟ್
ಮಲೇಷ್ಯಾ	ಕೌಲಾಲಂಪುರ್	ರಿಂಗಿಟ್
ನಮಿಬಿಯಾ	ವಿಂಡಹಾಕ್	ನಮೀಬಿಯನ್ ಡಾಲರ್
ನೇಪಾಳ	ಕಠ್ಮಂಡು	ನೇಪಾಲೀಸ್ ರುಪೀ
ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಆಮ್‌ಸ್ಟರ್ಡ್ಯಾಂ	ಯೂರೋ
ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್	ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್	ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್ ಡಾಲರ್
ನಿಕಾರಾಗುವಾ	ಮನಗುವಾ	ಕಾರ್ಡೋಬಾಸ್
ನೈಜರ್	ನಿಯಮೆ	ಫ್ರಾಂಕ್ ಸಿಎಫ್‌ಎ
ನ್ಯೆಜೀರಿಯಾ	ಅಬುಜಾ	ನ್ಯೆರಾ
ನಾರ್ವೆ	ಓಸ್ಲೋ	ನಾರ್ವೆಜಿಯನ್ ಕ್ರೋನ
ಓಮನ್	ಮಸ್ಕಟ್	ರಿಯಾಲ್ ಓಮನಿ
ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಇಸ್ಲಾಮಾಬಾದ್	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ರುಪೀ
ಪನಾಮ	ಪನಾಮ ಸಿಟಿ	ಬಾಲ್ಬೋವಾ
ಪರಗ್ವೆ	ಅಸನ್‌ಷಿಯಾನ್	ಗೌರಾನಿ
ಪೆರು	ಲಿಮಾ	ನುವೆ ಸೋಲ್
ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್	ಮನಿಲಾ	ಪೆಸೊ
ಪೋಲೆಂಡ್	ವಾರ್ಸಾ	ಜ್ಲೋಟಿ
ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಲಿಸ್ಬನ್	ಯೂರೋ
ಫ್ಯೂಟೋರ್‌ರಿಕಾ	ಸಾನ್ ಜುವಾನ್	ಡಾಲರ್
ಕತಾರ್	ದೋಹಾ	ರಿಯಾಲ್
ರುಮೇನಿಯಾ	ಬುಷಾರೆಸ್ಟ್	ಲಿಯು

ರಷ್ಯಾ	ಮಾಸ್ಕೊ	ರೂಬಲ್
ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ	ರಿಯಾಡ್	ರಿಯಾಲ್
ಸರ್ಬಿಯ	ಬೆಲ್‌ಗ್ರೇಡ್	ದಿನಾರ್
ಸಿಂಗಾಪುರ	ಸಿಂಗಾಪುರ ನಗರ	ಸಿಂಗಾಪುರ್‌ಡಾಲರ್
ಸ್ಲೋವೆಕಿಯಾ	ಬ್ರಾಟಿಸ್‌ಲಾವಾ	ಸ್ಲೋವಾಕ್ ಕೊರುನಾ
ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ	ಕೇಪ್ ಟೌನ್	ರ್ಯಾಂಡ್
ಸ್ಪೇನ್	ಮ್ಯಾಡ್ರಿಡ್	ಯೂರೋ
ಶ್ರೀಲಂಕಾ	ಕೊಲಂಬೋ	ಶ್ರೀಲಂಕನ್ ರುಪೀ
ಸೂಡಾನ್	ಖಾರ್ತೂಮ್	ಸೂಡಾನೀಸ್ ಪೌಂಡ್
ಸ್ವಿಡನ್	ಸ್ಟಾಕ್‌ಹೋಮ್	ಕ್ರೋನಾ
ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲೆಂಡ್	ಬೆರ್ನ್	ಸ್ವಿಸ್ ಫ್ರಾಂಕ್
ಸಿರಿಯಾ	ಡಮಾಸ್ಕಸ್	ಪೌಂಡ್
ಟೈವಾನ್	ಥೈಪಿ	ನ್ಯೂ ಟೈವಾನ್ ಡಾಲರ್
ತಜಿಕಿಸ್ತಾನ್	ದುಶಾಂಬೆ	ತಜಿಕ್ ರೂಬಲ್
ತಾನ್ಜೇನಿಯಾ	ದೊಡೋಮ	ತಾನ್ಜೇನಿಯನ್ ಷಿಲ್ಲಿಂಗ್
ಥೈಲೆಂಡ್	ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್	ಬಾತ್
ಟ್ಯುನಿಸಿಯಾ	ಟ್ಯುನಿಸ್	ತುನಿಸಿಯನ್ ದಿನಾರ್
ಟರ್ಕಿ	ಅಂಗಾರಾ	ಟರ್ಕಿಷ್ ಲಿರಾ
ಉಗಾಂಡಾ	ಕಂಪಲಾ	ಉಗಾಂಡಾ ಷಿಲ್ಲಿಂಗ್
ಯುನೈಟೆಡ್ ಅರಬ್		
ಎಮಿರೇಟ್ಸ್	ಅಬುಧಾಬಿ	ದಿರ್‌ಹಾಮ್
ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್‌ಡಂ	ಲಂಡನ್	ಪೌಂಡ್ ಸ್ಟೆರ್ಲಿಂಗ್
ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್		
ಆಫ್ ಅಮೇರಿಕಾ	ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಡಿ.ಸಿ.	ಡಾಲರ್
ಉರುಗ್ವೆ	ಮಾಂಟೆವಿಡಿಯೊ	ಉರುಗ್ವೆಯನ್ ಪೀಸೊ
ಉಜ್ಬೇಕಿಸ್ತಾನ್	ತಾಷ್ಕೆಂಟ್	ಸೋಮ್
ವೆನೆಜುಯೆಲ	ಕಾರಾಕಾಸ್	ಬೊಲಿವಾರ್
ವ್ಯಾಟಿಕನ್ ಸಿಟಿ	ವ್ಯಾಟಿಕನ್ ಸಿಟಿ	ಯೂರೋ
ವಿಯೆಟ್ನಾಂ	ಹನಾಯ್	ದೊಂಗ್
ಯೆಮನ್	ಸಾನಾ	ರಿಯಾಲ್
ಜೈರ್	ಕಿನ್‌ಷಾಸಾ	ಜೈರ್
ಜಾಂಬಿಯಾ	ಲುಸಾಕ	ಕ್ವಾಜಾ
ಜಂಬಾಬ್ವೆ	ಹರಾರೆ	ಜಂಬಾಬ್ವೆ ಡಾಲರ್

4. ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಟ್ಟಗಳಿಗೆ

ದೇಶ	ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಫೆಡರಲ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್
ಆಲ್ಬೇರಿಯಾ	ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ	ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ	ಶೋರ
ಅಲ್ಬೇನಿಯಾ	ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
ಅಂಗೋಲಾ	ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
ಅಜೆಂಟೈನಾ	ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
ಬಹರೈನ್	ಜನರಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ

ಭೂತಾನ್ ಥ್ಯೂಗ್ಡು (ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ)
 ಬೆಲಿಜ್ ಸೆನೆಟ್ ಅಂಡ್ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ರೆಪ್ರೆಸೆಂಟೇಟಿವ್ಸ್
 ಬಲ್ಗೇರಿಯಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಬೆನಿನ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಬೊಲಿವಿಯಾ ಸೆನೆಟ್ ಅಂಡ್ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಡೆಪ್ಯುಟೀಸ್
 ಬೋಟ್ಸ್ವಾನಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಬ್ರಿಟನ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ (ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಲಾರ್ಡ್ಸ್)
 ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
 ಚೀನಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
 ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 (ಕಂಪೂಚಿಯಾ) ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ (ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಕಾಮನ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸೆನೆಟ್)
 ಕೆನಡಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಆಫ್ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಪವರ್
 ಕ್ಯೂಬಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಕೆಪ್ ವರ್ಡೆ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಟ್ರಿವಾನ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
 ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಫ್ಲೇಕೇಟಿಂಗ್
 ಈಜಿಪ್ಟ್ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಫ್ರಾನ್ಸ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಜರ್ಮನಿ ಬುಂಡೆಸ್ತಾಗ್ (ಕೆಳಮನೆ) ಮತ್ತು ಬುಂಡೆಸ್ಸಾಟ್ (ಮೇಲ್ಮನೆ)
 ಗಯಾನಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
 ಹಂಗೇರಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಐಸ್ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಲ್ಪಿಂಗಿ
 ಭಾರತ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ (ಲೋಕಸಭಾ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಸಭಾ)
 ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಕನ್ವೆನ್ಷಿನ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಇರಾನ್ ಮಜ್ಲಿಸ್
 ಇರಾಕ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಐರ್ಲ್ಯಾಂಡ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್
 ಇಸ್ಪೇಲ್ ನೆಸೆಟ್
 ಜಪಾನ್ ಡಯೆಟ್
 ಜೋರ್ದಾನ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಕೀನ್ಯಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಉತ್ತರ ಕೊರಿಯಾ ಸುಪ್ರೀಂ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಲಿಬಿಯಾ ಜನರಲ್ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
 ಲಿಬೇರಿಯಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಲಾವೋಸ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಮಡಗಾಸ್ಕರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಮಲೇಷಿಯಾ ದಿವಾನ್ ರಕ್ಷತ್ ಅಂಡ್ ದಿವಾನ್ ನಗರ

ಮೊಜಾಂಬಿಕ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್ ಮಜ್ಲಿಸ್
 ಮಯನ್ಮಾರ್ (ಬರ್ಮ) ಪ್ಯಿತು ಹ್ಲೆಟ್ಜಾವ್
 ಮಂಗೋಲಿಯಾ ದಿ ಗ್ರೇಟ್ ಹುರಾಲ್
 ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ರೆಪ್ರೆಸೆಂಟೇಟಿವ್ಸ್
 ನೇಪಾಳ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪಂಚಾಯತ್
 ನಾರ್ವೆ ಸ್ಟೋರ್ಟಿಂಗ್
 ನೆದರ್ಲ್ಯಾಂಡ್ ದಿ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಜನರಲ್
 ಪಾಪುಯ ನ್ಯೂ ಗಿನಿಯಾ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್
 ಪೋಲೆಂಡ್ ಸೇಜಂ
 ರಷ್ಯಾ ಫೆಡರಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ರೊಮೇನಿಯಾ ಗ್ರಾಂಡ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಸಿಷಲ್ಸ್ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಸೆನೆಗಲ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಸೋಮಾಲಿಯಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಅಂಡ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಫ್ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಸ್
 ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಅಂಡ್ ಸೆನೆಟ್
 ಸ್ವೀಡನ್ ಕೋರ್ಟ್ಸ್ ಜನರಲ್ಸ್
 ಸೂರಿನಾಮ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಸ್ವೀಡನ್ ರಿಕ್ಸ್‌ಡಾಗ್
 ಸ್ವಿಡ್ಜರ್‌ಲೆಂಡ್ ಫೆಡರಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಸೂಡಾನ್ ಮಸ್ಲಿಸ್‌ವಾಟಿನಿ
 ಸಿರಿಯಾ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್
 ಟ್ಯುನಿಸಿಯಾ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಯುಎಸ್‌ಎ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (ಹೌಸ್ ಆಫ್ ರೆಪ್ರೆಸೆಂಟೇಟಿವ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಸೆನೆಟ್)
 ಟರ್ಕಿ ಗ್ರಾಂಡ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ವ್ಯಾನುವು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್
 ವೆನೆಜುಯೆಲ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
 ವಿಯೆಟ್ನಾಂ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್
 ಯೆಮೆನ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಆಫ್ ಡೆಪ್ರೆಸೆಂಟೇಟಿವ್ಸ್
 ಯುಗೋಸ್ಲೇವಿಯಾ ಫೆಡರಲ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಚೈರೆ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟೀವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್
 ಜೆಂಬಾಬ್ವೆ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ
 ಜಾಂಬಿಯಾ ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ

5. ಪ್ರಪಂಚದ ಹತ್ತು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಗಳು (ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲ)

ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳು (ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲ)		
ಸ್ಥಾನ	ದೇಶ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ.ಗಳು)
1ನೇ	ರಷ್ಯಾ	1,70,98,242

2ನೇ	ಕೆನಡ	99,84,670
3ನೇ	ಚೀನಾ	93,96,961
4ನೇ	ಅಮೆರಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ	91,26,675
5ನೇ	ಬ್ರೆಜಿಲ್	85,14,877
6ನೇ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	77,41,220
7ನೇ	ಭಾರತ	32,87,263
8ನೇ	ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ	27,80,400
9ನೇ	ಕಜಕ್ಸ್ತಾನ	27,24,900
10ನೇ	ಅಲ್ಬೇರಿಯಾ	23,81,741

5.1 ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು (ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲ)

ಸ್ಥಾನ	ದೇಶ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ.ಗಳು)
ಮೊದಲನೇ	ವ್ಯಾಟಿಕನ್ ನಗರ	0.44
ಎರಡನೇ	ಮೊನಾಕೊ	1.95
ಮೂರನೇ	ನೌರು	21.10
ನಾಲ್ಕನೇ	ಟವಲು	26.00
ಐದನೇ	ಸಾನ್ ಮರಿನೋ	61.00
ಆರನೇ	ಲೀಚೆಟೆನ್‌ಸ್ಟೀನ್	160.00
ಏಳನೇ	ಮಾರ್ಷಲ್ ಐಲ್ಯಾಂಡ್ಸ್	181.00
ಎಂಟನೇ	ಸ್ಯಾಂಟ್ ಕಿಟ್ಸ್-ನೆವಿಸ್	269.00
ಒಂಬತ್ತನೇ	ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್	298.00
ಹತ್ತನೇ	ಮಾಲ್ಡಾ	316.00

6. ಎ) ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು

ಸ್ಥಾನ	ದೇಶ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಖಂಡ
ಮೊದಲ	ಚೀನಾ	134,73,50,000	ಏಷ್ಯಾ
ದ್ವಿತೀಯ	ಭಾರತ	121,01,93,422	ಏಷ್ಯಾ
ತೃತೀಯ	ಯುಎಸ್‌ಎ	31,37,47,000	ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ
ನಾಲ್ಕನೇ	ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ	23,76,41,326	ಏಷ್ಯಾ
ಐದನೇ	ಬ್ರೆಜಿಲ್	19,23,76,496	ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ

ಬಿ) ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು

ಸ್ಥಾನ	ದೇಶ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಖಂಡ/ಪ್ರದೇಶ
ಒಂದನೇ	ವ್ಯಾಟಿಕನ್ ಸಿಟಿ	800	ಯೂರೋಪ್
ಎರಡನೇ	ಟವಲು	10,000	ದಕ್ಷಿಣ ಫೆಸಿಫಿಕ್
ಮೂರನೇ	ನೌರು	10,000	ದಕ್ಷಿಣ ಫೆಸಿಫಿಕ್
ನಾಲ್ಕನೇ	ಪಲೌ	21,000	ಪಶ್ಚಿಮ ಫೆಸಿಫಿಕ್
ಐದನೇ	ಸಾನ್ ಮರಿನೋ	32,312	ಯೂರೋಪ್

7. ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳಗಳ ಐದಲಾದ (ನೂತನ) ಹೆಸರುಗಳು

ಹಳೆಯ ಹೆಸರು	ನೂತನ ಹೆಸರು
ಅಂಗೋರಾ	ಅಂಕಾರಾ
ಅಬಿಸಿನಿಯಾ	ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ

ಬಸುಟೋಲ್ಯಾಂಡ್	ಲೆಸೋಥೋ
ಬಟಾವಿಯಾ	ಜಕಾರ್ತ
ಬೆಕುವಾನಾಲ್ಯಾಂಡ್	ಬೋಟ್ಸ್ವಾನಾ
ಬರ್ಮ	ಮಯನ್ಮಾರ್
ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಗಯಾನಾ	ಗಯಾನಾ
ಕೇಪ್ ಕಾನಾವರಲ್	ಕೇಪ್ ಕೆನಡಿ
ಸಿಲೋನ್	ಶ್ರೀಲಂಕಾ
ಕ್ರಿಸ್ಪಿನಾ	ಓಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
ಕಾಂಗೋ	ಜೆಂಬೂಜಿಯಾ

ಕ್ವಾನ್ಸ್ವಾಂಟೆನೋಪಲ್	ಇಸ್ತಾಂಬುಲ್
ಡಚ್ ಗಯಾನಾ	ಸೂರಿನಾಮ್
ಡಾಕ್ಕ್	ಥಾಕಾ
ಡಚ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡೀಸ್	ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ
ಫೋರ್ಮೋಸಾ	ಟೈವಾನ್
ಗೋಲ್ಡ್ ಕೋಸ್ಟ್	ಘಾನಾ
ಹಾಲೆಂಡ್	ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ಸ್
ಮಲಯ	ಮಲೇಷಿಯಾ
ಮಂಜುಕುಪುರಿ	ಮಂಜುಕುರಿಯಾ
ಮೆಸೋಪೋಟೋಮಿಯಾ	ಇರಾಕ್
ನಿಪ್ಪಾನ್	ಜಪಾನ್
ನಾರ್ತ್ ರೋಡೇಷಿಯಾ	ಜಾಂಬಿಯಾ
ನ್ಯಾರಾಲ್ಯಾಂಡ್	ಮಲಾವಿ
ಪೆಟ್ರೋಗ್ರಾಡ್	ಲೆನಿನ್ ಗ್ರಾಡ್
ಪರ್ಷಿಯಾ	ಇರಾನ್
ರಂಗೂನ್	ಯಂಗಾನ್
ದಕ್ಷಿಣ ರೋಡೇಷಿಯಾ	ಜಿಂಬಾಬ್ವೆ
ಸೌತ್ ವೆಸ್ಟ್ ಆಫ್ರಿಕಾ	ನಮಿಬಿಯಾ
ಸ್ವಾಝಿಲ್ಯಾಂಡ್	ಹರಾರೆ
ಸಿಯಾಮ್	ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
ಟ್ರಾನ್ಸಿಲ್ ಓಮನ್	ಯುನೈಟೆಡ್ ಅರಬ್ ಎಮಿರೇಟ್ಸ್

ತಗೇಕಾ ಮತ್ತು ಜಂಜೀಬಾರ್	ತಾಂಜೇನಿಯಾ
ಯುನೈಟೆಡ್ ಅರಬ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕ್	ಅರಬ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ ಆಫ್ ಈಜಿಪ್ಟ್
ಜೆಂಬೂಜಿಯಾ	ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ ಆಫ್ ಕಾಂಗೋ
ಅಸ್ಸಾಂ	ಅಸ್ಸೋಂ
ಬನಾರಸ್	ವಾರಣಾಸಿ
ಬರೋಡ	ವಡೋದರ
ಬಾಂಬೆ	ಮುಂಬಯಿ
ಕಾಲಿಕಟ್	ಕೋಜಿಕ್ಯೂಡ್
ಕೊಚ್ಚಿನ್	ಕೊಚ್ಚಿ
ಕಲ್ಕತ್ತ	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ

ಪಾಂಡಿಚೇರಿ	ಪುದುಚೆರಿ
ಮದ್ರಾಸ್	ಚೆನ್ನೈ
ತ್ರಿವಂಡಂ	ತಿರುವನಂತಪುರಂ
ಬ್ಯಾಂಗ್ಲೂರ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ತುಮ್ಕೂರು	ತುಮಕೂರು
ಚಿಕ್ಕಂಗೂರು	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು
ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ
ಬಿಜಾಪುರ	ವಿಜಾಪುರ
ಹೊಸಪೇಟೆ	ಹೊಸಪೇಟೆ
ಮೈಸೂರ್	ಮೈಸೂರು
ಶಿಮೊಗ್ಗ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ಬೆಲ್ಲೂರಿ	ಬಳ್ಳಾರಿ
ಮಂಗೂರು	ಮಂಗಳೂರು
ಹುಬ್ಳಿ	ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಬೆಳಗಾಂ	ಬೆಳಗಾವಿ

8. ಪ್ರಮುಖ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳು

ಭಾರತದ ಉದ್ಯಾನ ನಗರ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಲು	ಮುಂಬಯಿ
ಸ್ವರ್ಣದ್ವಾರದ ನಗರ	ಸ್ಯಾನ್‌ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ, (ಯು.ಎಸ್.ಎ)
ಬಂಗಾಳದ ದುಃಖದ ನದಿ	ದಾಮೋದರ ನದಿ
ಸ್ವರ್ಣ ಮಂದಿರದ ನಗರ	ಅಮೃತಸರ
ಯೂರೋಪ್‌ನ ಯುದ್ಧ ಮೈದಾನ	ಬೆಲ್ಜಿಯಂ
ಉತ್ತರ ಯೂರೋಪ್‌ನ ಕ್ಷೀರ ಕ್ಷೇತ್ರ	ಡೆನ್‌ಮಾರ್ಕ್
ಗ್ರಾನೈಟ್ ನಗರ	ಅಬೆರ್ಡೀನ್, ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೆಂಡ್
ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯ ನಗರ	ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್
ಪವಿತ್ರ ಭೂಮಿ	ಫ್ಯಾಲಸ್ಪೈನ್
ಶಾಶ್ವತ ನಗರ	ರೋಮ್
ಮುತ್ತುಗಳ ದ್ವೀಪ	ಮಡಗಾಸ್ಕರ್
ಕಣ್ಣೀರಿನ ದ್ವಾರ	ಬಾಬ್-ಎಲ್-ಮಾಂಡೆ, ಜಿಬುಟಿ
ಬ್ಲೂ ಮೌಂಟೇನ್ಸ್	ನೀಲಗಿರಿ ಹಿಲ್ಸ್, (ಭಾರತ)
ಸೌತ್ ಬ್ರಿಟನ್	ನ್ಯೂಜಿಲ್ಯಾಂಡ್
ಕನಸಿನ ಗೋಪುರದ ನಗರ	ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್, (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್)
ಪರ್ವತಗಳ ಸಮುದ್ರ	ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ
ಸಪ್ತ ಬೆಟ್ಟಗಳ ನಗರ	ರೋಮ್
ಆಕಾಶ ಚುಂಬಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಗರ	ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್
ಕಗ್ಗತ್ತಲ ಖಂಡ	ಆಫ್ರಿಕಾ
ಪಚ್ಚಿ ದ್ವೀಪ	ಐರ್ಲೆಂಡ್
ನಿಷೇಧಿತ ನಗರ	ಲಾಸಾ, (ಟಿಬೆಟ್)
ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ಉದ್ಯಾನವನ	ಕೆಂಟ್
ನೈಲ್ ನದಿಯ ಕೊಡುಗೆ	ಈಜಿಪ್ಟ್
ಮಹಾನ್ ಹಾಲು ಹಾದಿ	ಬ್ರಾಡ್‌ವೆ, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್
ವಿರಕ್ತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ	ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯ

ಲವಂಗ ದ್ವೀಪ	ಮಡಗಾಸ್ಕರ್
ಮುತ್ತುಗಳ ದ್ವೀಪ	ಬೆಹರಿನ್
ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್	ಜಿಬ್ರಾಲ್ಟರ್
ಸಮುದ್ರದ ಬೀಗದ ಕೈ	ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೆಂಡ್
ಕೇಕ್‌ಗಳ ನಾಡು	ಮುಂಬಯಿ
ಭಾರತದ ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್	ಜೈಪುರ, (ಭಾರತ)
ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ನಗರ	ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
ಸಾವಿರ ಸರೋವರಗಳ ನಾಡು	ಜಪಾನ್
ಸೂರ್ಯೋದಯದ ನಾಡು	ಮಯನ್ಮಾರ್ (ಬರ್ಮಾ)
ಚಿನ್ನದ ಪೆಗೋಡಾಗಳ ನಾಡು	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
ಕಾಂಗರೂಗಳ ನಾಡು	ಬಾರ್ಬಡೋಸ್
ಹಾರುವ ಮೀನಿನ ನಾಡು	ನಾರ್ವೆ
ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ ಸೂರ್ಯನ ನಾಡು	ಭೂತಾನ್
ಸಿಡಿಲುಗಳ ನಾಡು	ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
ಬಿಳಿ ಆನೆಗಳ ನಾಡು	ಕೆನಡಾ
ನೈದಿಲೆಗಳ ನಗರ	ಕೊರಿಯಾ
ಪ್ರಶಾಂತ ಬೆಳಗಿನ ನಾಡು	
ಹಾಲು ಮತ್ತು ಜೇನು	
ತುಪ್ಪದ ನಾಡು	ಕೆನಡಾ
ಚಿಕ್ಕ ವೆನಿಸ್	ವೆನಿಜಿಯೆಲ
ಯೂರೋಪ್‌ನ ಆಟದ ಮೈದಾನ	ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲೆಂಡ್
ಯೂರೋಪ್ ಹಿಟ್ಟಿನ ಪೀಪಾಯಿ	ಬಾಲ್ಕನ್ಸ್
ಯೂರೋಪ್‌ನ ಅತ್ತೆ	ಡೆನ್‌ಮಾರ್ಕ್
ಯೂರೋಪ್‌ನ ಸಾಮಿಲ್	ಸ್ವೀಡನ್
ಯೂರೋಪ್‌ನ ರೋಗಿ ಮನುಷ್ಯ	ಟರ್ಕಿ
ಯೂರೋಪ್‌ನ ಯಂತ್ರಾಗಾರ	ಬೆಲ್ಜಿಯಂ
ಆಧುನಿಕ ಬೆಬಿಲೋನ್	ಲಂಡನ್
ಅಂಟಿಲ್ಲಾ ದ್ವೀಪಗಳ ಮತ್ತು	ಕ್ಯೂಬಾ
ಮಿತ್ರ ಸಂಘದ ಸಹವಾಸದ ನಗರ	ಫಿಲಿಡೆಲ್ಫಿಯ, (ಯು.ಎಸ್.ಎ)
ಎಡ್ರಿಯಾಟಿಕ್ ಸಮುದ್ರ ರಾಣಿ	ವೆನಿಸ್, ಇಟಲಿ
ಶ್ರೀಮಂತ ಕರಾವಳಿ	ಕೋಸ್ತರಿಕ
ಶ್ರೀಮಂತ ಬಂದರು	ಪ್ಯೂಟೊರಿಕೊ
ಪ್ರಪಂಚದ ಮೇಲ್ದಾಳಿ	ಪಾರಿಸ್, ಟಿಬೆಟ್
ಪ್ರಪಂಚದ ಸಕ್ಕರೆ ಕೂಜ	ಕ್ಯೂಬಾ
ಪ್ರಪಂಚದ ಬ್ರೆಡ್ ಬಾಸ್ಕೆಟ್	ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾದ ಮೈದಾನ
ಪ್ರಪಂಚದ ಏಕಾಂತ ದ್ವೀಪ	ಟ್ರಸ್ಟ್ ಡ ಕುನ್ಯಾ, (ಅಂಟಿಲ್ಲಾಟಿಕ್ ಸಾಗರ)
	ಬೆಲ್‌ಗ್ರೇಡ್
ಶ್ವೇತ ನಗರ	ಜೆನಿಯಾ ಕರಾವಳಿ (ಪ.ಆಫ್ರಿಕ)
ಬಿಳಿ ಜನರ ಗೋರಿ	ಚಿಕಾಗೋ
ಜೋರಾಗಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವ ನಗರ	ಹ್ವಾಂಗ್ ಹೋ, (ಚೀನಾ)
ಹಳದಿ ನದಿ	ಬೂಡಾಫೆಸ್ಟ್
ಅವಳಿ ನಗರ	

ಚೇನಾದ ದುಃಖದ ನದಿ	ಹ್ಯಾಂಗ್ ಹೋ
ಪೂರ್ವದ ವೆನಿಸ್	ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್ (ಥೈಲೆಂಡ್)
ಪೋರ್ಚುಗಲ್ ನಗರ	ರೋಮ್
ಭಾರತದ ಸಾಂಬಾರು ತೋಟ	ಕೇರಳ
ಉತ್ತರದ ವೆನಿಸ್	ಸ್ವಾಟ್ ಹೋಮ್
ಕಣಿವೆಗಳ ರಾಜ	ಥೇಬ್ಸ್
ಗ್ರೀಕ್ ನ ಕಣ್ಣು	ಅಥೆನ್ಸ್
ಚೆನ್ನದ ಉಣ್ಣೆಯ ನಾಡು	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ

9. ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು

ದೇಶ	ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಉಣ್ಣೆ ಮಾಂಸ, ಹಾಲು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು
ಆಫ್ರಿಯಾ	ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಚರ್ಮ ವಸ್ತುಗಳು
ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ	ಒಣ ಮತ್ತು ತಾಜಾ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಜಮಖಾನಗಳು
ಬೆಲ್ಜಿಯಂ	ಗಾಜು
ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಕಾಫಿ
ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	ಕಚ್ಚಾ ಸೇಣು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಅನಿಲ
ಕೆನಡಾ	ಮುದ್ರಣ ಕಾಗದ, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಮರ
ಚೀನಾ	ರೇಷ್ಮೆ, ಟೀ, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು
ಚಿಲಿ	ತಾಮ್ರ
ಕ್ಯೂಬಾ	ಸಕ್ಕರೆ, ತಂಬಾಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಕಾಂಗೋ	ಯುರೇನಿಯಂ, ತಾಮ್ರ, ಕೋಬಾಲ್ಡ್
ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್	ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು
ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ಸ್, ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಔಷಧಿಗಳು.
ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ಸ್, ವೈನ್
ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ಸ್, ಪೇಪರ್
ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಚಿನ್ನ, ಕಾಫಿ, ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್
ಜರ್ಮನಿ	ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು
ಹಾಲೆಂಡ್	ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ವಿವಾಹ, ವಿದ್ಯುತ್ ಉಪಕರಣಗಳು
ಭಾರತ	ಸೇಣು, ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ಸ್, ಮೃಕಾ, ಚಹಾ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಚರ್ಮದ ಸರಕುಗಳು
ಇಟಲಿ	ಪಾದರಸ, ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ಸ್
ಇರಾನ್	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಜಮಖಾನ, ಒಣ ಹಣ್ಣುಗಳು
ಇರಾಕ್	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ
ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ	ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥ, ಭತ್ತ, ರಬ್ಬರ್
ಜಪಾನ್	ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಉಪಕರಣಗಳು, ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ಸ್, ಕಾರು, ಗೊಂಬೆಗಳು, ಆಟೋಮೊಬೈಲ್ಸ್
ಕುವೈತ್	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ

ಮಲೇಷಿಯಾ	ಟಿನ್, ರಬ್ಬರ್
ಮೆಕ್ಸಿಕೋ	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಬೆಳ್ಳಿ
ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಚರ್ಮೋದ್ಯಮ, ಉಪ್ಪು
ಸ್ವೀಡನ್	ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ, ಮರದ ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲೆಂಡ್	ಕೈಗಡಿಯಾರಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು
ಸ್ವೆನ್	ಸೀಸ, ತಾಜಾ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಟೆಕ್ಸ್ಟೈಲ್ಸ್
ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ	ಚಿನ್ನ, ವಜ್ರದ ಗಣಿ
ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ
ಯು.ಎಸ್.ಎ.	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಕಾಗು, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು, ಆಟೋಮೊಬೈಲ್ಸ್, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು.
ರಷ್ಯಾ	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ, ಭಾರೀ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ರಾಸಾಯನಿಕಗಳು, ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಆಟೋಮೊಬೈಲ್ಸ್
ವೆಸ್ಟ್ ಇಂಡೀಸ್	ಸಕ್ಕರೆ, ತಂಬಾಕು
ವಿಯೆಟ್ನಾಂ	ಸಿಂಕೋನಾ, ರಬ್ಬರ್, ಭತ್ತ ತೇಗ

10. ನಗರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು

ಅಹಮದಾಬಾದ್ (ಭಾರತ)	ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಕೊಲ್ಕತ್ತ (ಭಾರತ)	ಸೇಣು ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಜೆಮ್‌ಷೆಡ್‌ಪುರ (ಭಾರತ)	ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಸೋಲಾಪುರ್ (ಭಾರತ)	ಬಟ್ಟೆ ಗಿರಣಿ
ಬೆಂಗಳೂರು (ಭಾರತ)	ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್
ಡಾಕಾ (ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ)	ಮಷಿನ್, ಸೇಣು
ಸಿಯಾಲ್‌ಕೋಟ್ (ಪಾಕಿಸ್ತಾನ)	ಕ್ರೀಡಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು
ಎನ್‌ಷ್ಯಾನ್ (ಚೀನಾ)	ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಬಾಹು (ಅಜರ್ ಬೈಜಾನ್)	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ
ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್ (ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್)	ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ, ಮರ
ಬ್ಯೂನಸ್ ಐರಿಸ್ (ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ)	ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ
ಕ್ಯಾಡಿಜ್ (ಸ್ಪೇನ್)	ಕಾರ್ಕ್ ಮರದ ತೋಗಟಿ
ಡ್ರೆಸ್‌ಡನ್ (ಜರ್ಮನಿ)	ಕನ್ನಡಕ ಮತ್ತು ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿಕ್ ಉಪಕರಣಗಳು
ಗ್ಲಾಸ್‌ಗೋವ್ (ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೆಂಡ್)	ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು, ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ
ಹವಾನ (ಕ್ಯೂಬಾ)	ಸಕ್ಕರೆ, ತಂಬಾಕು
ಜೋಹಾನ್ಸ್‌ಬರ್ಗ್ (ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ)	ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ
ಕಿಂಬರ್ಲಿ (ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ)	ವಜ್ರದ ಗಣಿ
ಪ್ಯಾರಿಸ್ (ಫ್ರಾನ್ಸ್)	ಶೃಂಗಾರ ಸಾಧನಗಳು
ಲಿಯಾನ್ಸ್ (ಫ್ರಾನ್ಸ್)	ರೇಷ್ಮೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಮೆಲ್‌ಬೋರ್ನ್ (ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ)	ಚಾಕೋಲೇಟ್ ತಯಾರಿಕೆ
ಮಿಲಾನ್ (ಇಟಲಿ)	ರೇಷ್ಮೆ

ಮ್ಯೂನಿಚ್ (ಜರ್ಮನಿ)	ದುರ್ಬೀನು
ಫ್ಲೆಮೌತ್(ಯುಕೆ)	ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ
ವಿಯೆನ್ನಾ (ಆಸ್ಟ್ರೀಲಿಯಾ)	ಗಾಜು ಕೈಗಾರಿಕೆ
ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ (ನ್ಯೂಜಿಲ್ಯಾಂಡ್)	ಹಾಲಿನ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು
ಚಿಕಾಗೋ (ಯುಎಸ್ಎ)	ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಆಟೋಮೊಬೈಲ್,
ಡೆಟ್ರಾಯಿಟ್ (ಯುಎಸ್ಎ)	ಆಟೋಮೊಬೈಲ್ಸ್
ಹಾಲಿವುಡ್ (ಯುಎಸ್ಎ)	ಸಿನಿಮಾ
ಲಾಸ್ ಏಂಜಲ್ಸ್ (ಯು.ಎಸ್.ಎ)	ಸಿನಿಮಾ ತಯಾರಿಕೆ
ನ್ಯೂ ಆರ್ಲಿನ್ಸ್ (ಯು.ಎಸ್.ಎ)	ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಫಿಲಿಡೆಲ್ಫಿಯಾ (ಯು.ಎಸ್.ಎ)	ರೈಲು ಇಂಜಿನ್ ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಪಿಟ್ಸ್‌ಬರ್ಗ್ (ಯುಎಸ್ಎ)	ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು

11. ಪ್ರಪಂಚದ ಐನಿಜಗಳು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು

ಖನಿಜಗಳು	ಉತ್ಪಾದಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು
1. ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು	ಯುಎಸ್ಎ
2. ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್	ಚೀನಾ-ಸಿಕ್ಕಿಯಾಂಗ್ ಕಣಿವೆ
3. ತಾಮ್ರ	ಚಿಲಿ - ಚಿಕ್ಕಿಮಾಟ
4. ಬಾಕ್ಸೈಟ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ - ವೈಪಾ ಅರ್ನ್ಸ್ಟಮ್ ಲ್ಯಾಂಡ್
5. ಮೈಕಾ	ಭಾರತ-ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
6. ಚಿನ್ನ	ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ - ವಿಟ್‌ವಾಟರ್ ಸ್ಟ್ರಾಂಡ್
7. ಬೆಳ್ಳಿ	ಮೆಕ್ಸಿಕೋ-ಚಿಹ್ವಹ್
8. ತವರ	ಮಲೇಷ್ಯಾ - ಕಿಂತ ಕಣಿವೆ
9. ಸೀಸ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ - ಬ್ರೋಕನ್ ಬೆಟ್ಟಗಳು
10. ಸತು	ಕೆನಡಾ - ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ
11. ನಿಕೆಲ್	ಕೆನಡಾ - ಸ್ಯಾಡ್‌ಬರಿ ವಲಯ
12. ಕೊಬಾಲ್ಡ್	ಚೈರೆ
13. ವಜ್ರ	ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ - ಕಿಂಬರ್ಲಿ
14. ಪ್ಲಾಟಿನಂ	ಕೆನಡಾ
15. ಟಂಗ್‌ಸ್ಟನ್	ಚೀನಾ
16. ಜಿಪ್ಸಂ	ಯು.ಎಸ್.ಎ
17. ವೆನಡಿಯಂ	ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ
18. ಮ್ಯಾಗ್ನಸೈಟ್	ಚೀನಾ

12. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು

ನದಿಗಳು	ದೇಶ/ಖಂಡ	ಉದ್ದ (ಕಿ.ಮೀ)
ನೈಲ್	ಆಫ್ರಿಕಾ	6,650
ಅಮೆಜಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ	6,437
ಮಿಸ್ಸೂರಿ - ಮಿಸ್ಸಿಸಿಪಿ	ಯುಎಸ್ಎ	6,020
ಯಾಂಗ್ಟ್ಜಿ ಕಿಯಾಂಗ್	ಚೀನಾ	5,494
ಹ್ವಾಂಗ್-ಹೊ	ಚೀನಾ	4,344
ಮೆಕೆಂಜಿ	ಕೆನಡಾ	4,241
ಮೆಕಾಂಗ್	ಏಷ್ಯಾ	4,180

ನೈಜರ್	ಆಫ್ರಿಕಾ	4,180
ಸೈಂಟ್ ಲಾರೆನ್ಸ್	ಕೆನಡಾ - ಯು.ಎಸ್.ಎ	4,023
ಯೆನಿಸ್	ರಷ್ಯಾ	3,804
ಮುರ್ರೆ - ಡಾರ್ಲಿಂಗ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	3,780
ವೋಲ್ಗಾ	ರಷ್ಯಾ	3,690
ಜಾಂಬಜೆ	ಆಫ್ರಿಕಾ	3,540
ಪುರುಸ್	ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕ	3,200
ಯುಕೋನ್ ಟೆಸ್ಸಿನ್	ಅಲಾಸ್ಕಾ-ಕೆನಡಾ	3,185
ರಿಯೋ ಗ್ರೇನೇಡ್	ಯು.ಎಸ್.ಎ. - ಮೆಕ್ಸಿಕೋ	3,040
ಸಿಂಧೂ ನದಿ	ಏಷ್ಯಾ	2,900
ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ	ಏಷ್ಯಾ	2,900

13. ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಜಲಪಾತಗಳು

ಜಲಪಾತ	ನದಿ	ರಾಷ್ಟ್ರ	ಎತ್ತರ(ಮೀ)
1) ರಯೋಪಿರಸ್ (ಏಂಜಲ್ ನದಿಯ-ಉಪನದಿ)	ಓರಿನೋಕೋ	ವೆನಿಜುಯಲ	979 ಮೀಟರ್
2) ಟುಗಲಾ	ಟುಗಲಾ	ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ	948 ಮೀಟರ್
3) ಯೋಸಮೈಟ್	ಯೋಸಮೈಟ್ (ಯು.ಎಸ್.ಎ)	ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾ	777 ಮೀಟರ್
4) ಪುರತಾಲ್ಸ್ ಫೋಸ್ಟೇನ್	-	ನಾರ್ವೆ	655 ಮೀಟರ್
5) ಕ್ವಿಕ್ವಾನ್	ಸದರನ್ ಆಲ್ಫ್	ವೆನಿಜುಯಲ	610 ಮೀಟರ್
6) ಸುಂದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಫಾಲ್ಸ್		ನ್ಯೂಜಿಲ್ಯಾಂಡ್	580 ಮೀಟರ್
7) ಟೆಕ್ಸಾಕಾವ್	ಕೊಲಂಬಿಯಾ	ಬ್ರಿಟಿಷ್	503 ಮೀಟರ್
8) ಗ್ರೇಟ್ ಫಾಲ್ಸ್	ಮಾಚಾರುನಿ	ಗುಯಾನ	488 ಮೀಟರ್
9) ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ	ಜಾಂಬಜೆ	ಚೈರೆ	51 ಮೀಟರ್
10) ನಯಾಗರ	ಸೆಂಟ್‌ಲಾರೆನ್ಸ್ ಕೆನಡಾ	ಯು.ಎಸ್.ಎ	-
11) ಕೈಟಿಯಾರ್	ಪೊಟಾರೋ	ಗುಯಾನ	225 ಮೀಟರ್
12) ಜೋಗ್ ಫಾಲ್ಸ್	ಶರಾವತಿ	ಭಾರತ	260 ಮೀಟರ್

14. ನದಿ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳು

ನಗರ	ದೇಶ	ನದಿ
ಆಗ್ರಾ	ಭಾರತ	ಯಮುನಾ
ಅಹಮದಾಬಾದ್	ಭಾರತ	ಸಬರಮತಿ
ಕಟಕ್	ಭಾರತ	ಮಹಾನದಿ
ಗುವಾಹಟಿ	ಭಾರತ	ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ
ಫಿರೋಜ್‌ಪುರ	ಭಾರತ	ಸ್ವರ್ಣೇಶ್ವರಿ
ಜೆಮ್‌ಷೆಡ್‌ಪುರ	ಭಾರತ	ಸುವರ್ಣರೇಖೆ
ಕಾನ್ಪುರ	ಭಾರತ	ಗಂಗಾ
ಕೊಲ್ಕತ್ತ	ಭಾರತ	ಹೂಗ್ಲಿ
ಬದರಿನಾಥ	ಭಾರತ	ಅಲಕಾನಂದ
ಅಲಹಾಬಾದ್	ಭಾರತ	ಗಂಗಾ-ಯಮುನಾ ಸಂಗಮ
ಹೈದರಾಬಾದ್	ಭಾರತ	ಮೂಸಿ

ಶ್ರೀನಗರ	ಭಾರತ	ಜೇಲಂ
ಸೂರತ್	ಭಾರತ	ತಪ್ಪಿ
ಕೋಟಾ	ಭಾರತ	ಚಂಬಲ್
ಲಕ್ನೋ	ಭಾರತ	ಗೋಮತಿ
ಲೂಧಿಯಾನ	ಭಾರತ	ಸ್ಕಚ್ಚಿಕ್
ನಾಸಿಕ್	ಭಾರತ	ಗೋದಾವರಿ
ಕ್ಯಾಂಟನ್	ಚೀನಾ	ಚು-ಕಿಯಾಂಗ್
ಶಾಂಘೈ	ಚೀನಾ	ಯಾಂಗ್-ಟೈ-ಕಿಯಾಂಗ್
ನಾಂಕಿಂಗ್	ಚೀನಾ	ಯಾಂಗ್-ಟೈ-ಕಿಯಾಂಗ್
ಪಾಟ್ನಾ	ಭಾರತ	ಗಂಗಾ
ಪಂಡರಾಪುರ	ಭಾರತ	ಭೀಮಾ
ಗಯಾ	ಭಾರತ	ಫಲ್ಲು
ಕರ್ನೂಲು	ಭಾರತ	ತುಂಗಭದ್ರಾ
ವಿಜಯವಾಡ	ಭಾರತ	ಕೃಷ್ಣಾ
ವಾರಣಾಸಿ	ಭಾರತ	ಗಂಗಾ
ದೆಹಲಿ	ಭಾರತ	ಯಮುನಾ
ಹರಿದ್ವಾರ	ಭಾರತ	ಗಂಗಾ
ಜಬಲ್ಪುರ	ಭಾರತ	ನರ್ಮದಾ
ಕರಾಚಿ	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಸಿಂಧೂನದಿ
ಲಾಹೋರ್	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ರಾವಿ
ರಂಗೂನ್	ಮಯನ್ಮಾರ್	ಇರ್ರವಾಡಿ
ಚಿತ್ತಾಂಗ್	ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	ಮೈಯಾನಿ
ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಏಷ್ಯಾ		
ಅಂಕಾರ	ಟರ್ಕಿ	ಕಿಜಿಲ್
ಬಾಂಗ್ಲಾದ್	ಇರಾಕ್	ಟೈಗ್ರಿಸ್
ಬಸ್ತಾ	ಇರಾಕ್	ಯೂಫ್ರಟಿಸ್ ಮತ್ತು ಟೈಗ್ರಿಸ್
ಕಾಬೂಲ್	ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ	ಕಾಬೂಲ್
ಕೈರೋ	ಈಜಿಪ್ಟ್	ನೈಲ್
ಉಪವಿಹಾರ		
ಲೆನಿನ್‌ಗ್ರಾಡ್	ನೇವಾ	
ಮಾಸ್ಕೋ	ಮಾಸ್ಕೋವ	
ಕೀವ್	ನೀಪರ್	
ಸ್ವಾಲಿನ್‌ಗ್ರಾಡ್	ಫೋಲ್ಗಾ	
ಯೂರೋಪ್		
ಬರ್ಲಿನ್	ಜರ್ಮನಿ	ಸ್ಪೀ
ಬುಡಾಪೆಸ್ಟ್	ಹಂಗರಿ	ಡ್ಯಾನುಬಿ
ಬೆಲ್ಗ್ರೆಡ್	ಯುಗೋಸ್ಲೋವಿಯಾ	ಡಾನುಬಿ
ಡಾಂಬಿಗ್	ಜರ್ಮನಿ	ಮಿಸ್ಸುಲಾ
ಡೆಸ್‌ಡೆನ್	ಜರ್ಮನಿ	ಎಲ್ಬ್
ಹಂಬರ್ಗ್	ಜರ್ಮನಿ	ಎಲ್ಬ್
ಲಿಸ್ಬನ್	ಪೋರ್ಚುಗಲ್	ಟಾಗುಸ್
ಪ್ಯಾರಿಸ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಸೀನ್

ವಾರ್ಶಾ	ಪೋಲಂಡ್	ಮಿಸ್ಸುಲಾ
ಕಾಲಾಗ್ನಿ	ಜರ್ಮನಿ	ರೈನ್
ರೋಮ್	ಇಟಲಿ	ಟೈಬರ್
ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್		
ಬ್ರಿಸ್ಟಲ್	ಅಮೋನ್	
ಡಂಡೀ	ಟೀ	
ಗ್ಲಾಸ್‌ಗೋ	ಕ್ಲೈಡ್	
ನ್ಯೂ ಕಾಸ್ಲ್	ಟೈನ್	
ಲಂಡನ್	ಥೇಮ್ಸ್	
ಲಿವರ್‌ಪೂಲ್	ಮೆರ್ಸಿ	
ಅಮೆರಿಕಾ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನ		
ಫಿಲಿಡೆಲ್ಫಿಯಾ	ಡೆಲವಾರಿ	
ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಡಿ.ಸಿ.	ಡೆಲವಾರಿ	
ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಡಿ.ಸಿ.	ಫೋರ್ಟೊಮಾಕ್	
ನ್ಯೂ ಓರಾಲ್ಯಾಂಡ್	ಮಿಸ್ಸಿಸಿಪಿ	
ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್	ರಡ್ಸ್	
ಕೆನಡಾ		
ಕ್ಯೂಬೆಕ್	ಸೈಂಟ್ ಲಾರೆನ್ಸ್	
ಮಾಂಟ್ರಿಯಲ್	ಸೈಂಟ್ ಲಾರೆನ್ಸ್	
ಒಟ್ಟಾವ	ಒಟ್ಟಾವ	

15. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸರೋವರಗಳು

ಸರೋವರ	ರಾಷ್ಟ್ರ	ಕ್ಷೇತ್ರ ಚ.ಕಿ.ಮೀ	ಆಳ(ಮೀ)
1. ಕ್ವಾಸಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ	ಕಜಕ್ ಸ್ಟಾನ್, ತುರ್ಕಿ ಮೆನಿಸ್ಟಾನ್, ಇರಾನ್, ಅಜರಬೈಜಾನ್, ರಷ್ಯಾ	3,72,000	965
2. ಸುಪೀರಿಯರ್ ಸರೋವರ	ಯು.ಎಸ್.ಎ, ಕೆನಡಾ	82,103	406
3. ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಸರೋವರ	ಕೀನ್ಯಾ, ತಾಂಜೀನಿಯಾ, ಉಗಾಂಡ	64,484	82
4. ಹ್ಯೂರಾನ್ ಸರೋವರ	ಯು.ಎಸ್.ಎ, ಕೆನಡಾ	59,600	229
5. ಮಿಚಿಗನ್ ಸರೋವರ	ಯು.ಎಸ್.ಎ	57,757	281
6. ಏರಲ್ ಸಮುದ್ರ	ಕಜಕ್ ಸ್ಟಾನ್, ಉಜ್ಬೆಕಿಸ್ಟಾನ್	40,100	54
7. ಟಾಂಗನೀಕಾ ಸರೋವರ	ಬುರುಂಡಿ, ತಾಂಜೀನಿಯಾ, ಜಾಂಬಿಯಾ, ಜೈರಿ	32,893	1435
8. ಬೈಕಲ್ ಸರೋವರ	ರಷ್ಯಾ	31499	1680
9. ಗ್ರೇಟ್ ಬಿಯಲ್ ಸರೋವರ	ಕೆನಡಾ	31328	396
10. ನ್ಯಾಸಾ ಸರೋವರ	ತಾಂಜೀನಿಯಾ, ಮೊಜಾಂಟಿಕ್, ಮಾಲವಿ	28749	701

16. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಕ / ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಸರೋವರಗಳು

ಸರೋವರ	ದೇಶ	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (ಮಿಲಿಯನ್ ಘನ ಮಿ.ಗಳಲ್ಲಿ)
ಒಮನ್ ಫಾಲ್ಸ್	ಉಗಾಂಡ	2,04,800
ಕರಿಬಾ	ಜೆಂಬಾಬ್ವೆ	1,81,592
ಹೈ ಆಸ್ಟ್ರಾನ್ (ಸಾಡ್-ಇಲ್-ಆಲಿ)	ಈಜಿಪ್ಟ್	1,68,000
ಡೇನಿಯಲ್ ಜಾನ್ಸನ್	ಕೆನಡಾ	1,41,852
ಗುರಿ (ರಾಯಲ್ ಲಿಯಾನಿ)	ವೆನಿಜಿಯೆಲ	1,36,000
ಬೆನ್ನಿಟ್ ಡಬ್ಲ್ಯು.ಎ.ಸಿ	ಕೆನಡಾ	70,309
ಜೈಯಾ	ರಷ್ಯಾ	68,400
ಕೂರೋಬಾ ಬಾಸ್ಸಾ	ಮೊಜಾಂಬಿಕ್	63,000
ಲಂಗ್ರಾಂಡ್-2	ಕೆನಡಾ	61,720
ಲಂಗ್ರಾಂಡ್-3	ಕೆನಡಾ	60,020

17. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಹಡಗು ಸಂಚಾರದ ಕಾಲುವೆಗಳು

ಕಾಲುವೆ ಹೆಸರು	ದೇಶ	ಉದ್ದ (ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)
ಬಾಲ್ಟಿಕ್ ಕಾಲುವೆ (ವೈಟ್ ಸೀ)	ರಷ್ಯಾ	227
ರೈನ್ ಮೈನ್ ಡ್ಯಾನುಬೆ ಕಾಲುವೆ	ಜರ್ಮನಿ	171
ಸೂಯೆಜ್ ಕಾಲುವೆ	ಈಜಿಪ್ಟ್	160
ವೋಲ್ಗಾ - ಡಾನ್	ರಷ್ಯಾ	100
ಕೀಲ್	ಜರ್ಮನಿ	98
ಹೌಸ್ಟನ್ ಕಾಲುವೆ	ಯು.ಎಸ್.ಎ	91
ಆಲ್ಬೋನ್ XIII	ಸ್ವೀನ್	85
ಪನಾಮ	ಪನಾಮಾ	82
ಡ್ಯಾನುಬೆ ಬ್ಲಾಕ್ ಸೀ ಕಾಲುವೆ	ರೋಮೇನಿಯಾ	64
ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್ ಹಡಗು ಕಾಲುವೆ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	57

18. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು

ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಗಳು	ಖಂಡ
1. ಹಿಮಾಲಯ - ಕರಕೋರಮ್	ಏಷ್ಯಾ
2. ರಾಕೀಸ್	ಉತ್ತರ ಅಮೇರಿಕಾ
3. ಆಂಡಿಸ್	ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ
4. ಆಲ್ಪ್ಸ್	ಯುರೋಪ್

19. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಪರ್ವತ ಶಿಖರಗಳು

ಪರ್ವತ ಶಿಖರ	ಎತ್ತರ (ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)	ಖಂಡ	ದೇಶ
ಎವರೆಸ್ಟ್ ಪರ್ವತ	8,848	ಏಷ್ಯಾ	ನೇಪಾಳ-ಚೀನಾ
ಕೆ2 (ಗಾಡ್ವಿನ್ ಆಸ್ಟಿನ್)	8,611	ಏಷ್ಯಾ	ಭಾರತ

ಕಾಂಚನ ಜುಂಗಾ	8,597	ಏಷ್ಯಾ	ಭಾರತ-ನೇಪಾಳ
ಲೋಲೈ	8,511	ಏಷ್ಯಾ	ನೇಪಾಳ-ಚೀನಾ
ಮಾಕಲು	8,481	ಏಷ್ಯಾ	ನೇಪಾಳ-ಚೀನಾ
ದೌಲಗಿರಿ	8,167	ಏಷ್ಯಾ	ನೇಪಾಳ
ನಂಗ ಪರ್ವತ	8,126	ಏಷ್ಯಾ	ಭಾರತ
ನಂದಾ ದೇವಿ	7,817	ಏಷ್ಯಾ	ಭಾರತ
ಬಲ್ಲುಪು	7,014	ದ.ಅಮೇರಿಕಾ	ಬೊಲಿವಿಯಾ
ಮೆಕಿಂಗ್ಲೆ	6,194	ಉ.ಅಮೇರಿಕಾ	ಅಲಾಸ್ಕ
ಮೌಂಟ್ ಬ್ಲಾಂಕ್	4,810	ಯುರೋಪ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್

20. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಗರಗಳು

ಸಾಗರದ ಹೆಸರು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)	ಆಳ ಸರಾಸರಿ (ಮೀ.)
ಪೆಸಿಫಿಕ್	16,62,40,000	4028
ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್	8,65,60,000	3926
ಹಿಂದೂ		
ಮಹಾಸಾಗರ	7,35,50,000	3,963
ಆರ್ಕ್ಟಿಕ್	94,85,000	1205

21. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಸಮುದ್ರಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ಸಮುದ್ರಗಳು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)	ಸರಾಸರಿ ಆಳ (ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)
ದಕ್ಷಿಣ ಚೈನಾ ಸಮುದ್ರ	29,74,600	1,200
ಕೆರಿಬಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ	27,53,000	2,400
ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ	25,03,000	1,485
ಬೆರಿಂಗ್ ಸಮುದ್ರ	22,68,200	1,400
ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ಕೊಲ್ಲಿ	15,42,985	1,500
ಓಪೋಟಿಸ್ಕ ಸಮುದ್ರ	15,27,570	840
ಪೂರ್ವ ಚೈನಾ ಸಮುದ್ರ	12,49,150	180
ಹಡ್ಸನ್ ಕೊಲ್ಲಿ	12,32,300	120
ಜಪಾನ್ ಸಮುದ್ರ	10,07,500	1,370
ಅಂಡಮಾನ್ ಸಮುದ್ರ	7,97,700	865
ಉತ್ತರ ಸಮುದ್ರ	5,75,300	90
ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ	4,62,000	1,100
ಕೆಂಪು ಸಮುದ್ರ	4,37,700	490
ಬಾಲ್ಟಿಕ್ ಸಮುದ್ರ	4,22,160	55

22. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ದ್ವೀಪಗಳು

ದ್ವೀಪಗಳ ಹೆಸರು	ಸಾಗರ/ಸಮುದ್ರ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ (ಚ.ಕಿ.ಮೀ.ಗಳಲ್ಲಿ)
ಗ್ರೀನ್ ಲ್ಯಾಂಡ್	ಉತ್ತರ ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್	21,75,600

ನ್ಯೂಗಿನಿಯಾ	ಪಶ್ಚಿಮ ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ	7,92,500
ಬೋರ್ನಿಯಾ	ಹಿಂದೂ ಮಹಾ ಸಾಗರ	7,25,545
ಮಲಗಾಸಿ ರಿಪಬ್ಲಿಕ್	ಹಿಂದೂ ಮಹಾ ಸಾಗರ	5,87,000
ಬಾಫಿನ್	ಉತ್ತರ ಅಂಡ್ಲಾಂಟ್	4,76,065
ಸುಮಾತ್ರ	ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ	4,27,300
ಹೊಂಸು	ಜಪಾನ್-ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಸಮುದ್ರ	2,30,316
ಗ್ರೇಟ್ ಬಿಟನ್	ಉತ್ತರ ಅಂಡ್ಲಾಂಟ್	2,18,041
ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ	ಆರ್ಟಿಕ್ ಸಾಗರ	2,17,300
ಎಲಿಸ್‌ಮೆರ್	ಆರ್ಟಿಕ್ ಸಾಗರ	1,96,236
ಸೆಲೆಬೆಸ್	ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ	1,89,034
ಸೌತ್ ಐಲ್ಯಾಂಡ್	ದಕ್ಷಿಣ ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ	1,50,461
ಜಾವ	ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ	1,26,884
ನಾರ್ತ್ ಐಲ್ಯಾಂಡ್	ದಕ್ಷಿಣ ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ	1,14,688
ಕ್ಯೂಬಾ	ಕೆರಿಬಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ	1,14,525

23. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಮರುಭೂಮಿಗಳು

ಉ.ಆಫ್ರಿಕಾ	ಸಹರಾ, ಲಿಬಿಯನ್, ಈಸ್ಟರ್ನ್, ನುಬಿಯನ್.
ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ	ಕಲಹರಿ ಮತ್ತು ನಮೀಬ್
ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ	ಡೆಂಕನಲ್.
ಭಾರತ	ಥಾರ್.
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಗ್ರೇಟ್‌ಸ್ಯಾಂಡಿ, ಸಿಂಪ್ಸನ್, ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ, ಗಿಬ್ಬನ್.
ದ.ಅಮೇರಿಕಾ	ಚೆಲಿಯ ಅಟಕಾಮ
ಪೆರು	ಸೆಚೋರ
ಉ.ಅಮೇರಿಕಾ	ಮೊಜಾವೆ ಮತ್ತು ಸೋನೋರಾನ್.
ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ (ಎಷ್ಯಾ)	ರುಬ್-ಆಲಿ- ಒಲಿ-ಆದ್ ದಹ್ಯಾ, ಅನ್‌ನಫುಡ್
ಸಿರಿಯಾ	ಸಿರಿಯನ್
ಇಸ್ರೇಲ್	ಸಿಗೇವ್
ಇರಾನ್	ದಸ್ತ್ ಎ ಲೂಟ್, ದಸ್ತ್ ಎ ಕವಿರ್

24. ಪ್ರಪಂಚದ ಅದ್ಭುತಗಳು

ಪ್ರಾಚೀನ ಅವಧಿ

1. ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದ ಲೈಟ್ ಹೌಸ್
2. ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯಾದ ತೂಗು ತೋಟ
3. ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ ಪಿರಮಿಡ್‌ಗಳು
4. ಮೌಸೋಲಸ್‌ನ ಮಹಾ ಸಮಾಧಿ
5. ಒಲಂಪಿಯಾದ ಜುಪಿಟರ್ ವಿಗ್ರಹ
6. ರೋಮ್‌ನ ಎಫಿಸಸ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಡಯಾನ ಮಂದಿರ
7. ರೋಡಸ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರತಿಮೆ

ಮಧ್ಯಯುಗದ ಅವಧಿ

1. ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡ್ರಿಯಾದ ಸಮಾಧಿಗಳು

2. ಚೀನಾದ ಮಹಾ ಗೋಡೆ
3. ಫೀಸಾದ ವಾಲು ಗೋಪುರ
4. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ ಕಲ್ಲಿನ ಬೇಲಿ
5. ಭಾರತದ ತಾಜ್ ಮಹಲ್
6. ನಾಕಿಂಗ್‌ನ ನುಣುಪಾದ ಗೋಪುರ
7. ಸೈಂಟ್ ಸೋಫಿಯಾದ ಮಸೀದಿ.
8. ರೋಮ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಕೋಲೋಸಿಯಮ್ (Colosseum)

ಇತ್ತೀಚಿನ ಆಯ್ಕೆಗಳು (2007)

1. ಚೀನಾದ ಮಹಾಗೋಡೆ
2. ಚೆಚೆನ್ ಇಟ್ಟಾದಲ್ಲಿನ ಪಿರಮಿಡ್, ಮೆಕ್ಸಿಕೋ
3. ಮಚುಪಿಚ್ಚು (ಹಳೆಪರ್ವತ), ಪೆರು
4. ತಾಜ್‌ಮಹಲ್, ಭಾರತ
5. ಪೆಟ್ಟಾದ ಅವಶೇಷಗಳು, ಜೋರ್ಡಾನ್
6. ವಿಮೋಚಕ ಕ್ರಿಸ್ತನ ಪ್ರತಿಮೆ, ಬ್ರೆಜಿಲ್

25. ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಧರ್ಮಗಳು

ಧರ್ಮದ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪಕರು	ಪೂಜಾಸ್ಥಳ	ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ
ಬೌದ್ಧಧರ್ಮ	ಗೌತಮಬುದ್ಧ	ಬುದ್ಧ ವಿಹಾರ	ತ್ರಿಪಿಟಕ
ಜೈನ ಧರ್ಮ	ಮಹಾವೀರ	ಬಸದಿಗಳು	ಚೌದಹ ಪರ್ವ
ಪಾರ್ಷಿ	ಜೋರಾಸ್ತರ್	ಬಂಕಿ ಗುಡಿ	ಝಂಡ
ಟಾಯಿಸಂ	ಲಯೋ-ಟಿ	ಗುಡಿ	ಟಯೋ-ಟಿ-ಚಿಂಗ್
ಕ್ರೈಸ್ತಧರ್ಮ	ಜೇಸಸ್ ಕ್ರಿಸ್ತ	ಚರ್ಚ್	ಬೈಬಲ್
ಕನ್‌ಪ್ಯೂಸಿಯಸ್	ಕನ್‌ಪ್ಯೂಸಿಯಸ್	ಯಾವುದೇ ಪೂಜಾಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ	ಕೆಲವು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಭಾಗ (ಅನಲೆಕ್ಟ್)
ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ	ಆರ್ಯನ್ಯರು	ದೇವಸ್ಥಾನ	ವೇದಗಳು, ಮಹಾಭಾರತ, ರಾಮಾಯಣ
ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ	ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದ್	ಮಸೀದಿ	ಖುರಾನ್
ಜೂಡಾಯಿಸಂ	ಈಜಿಪ್ಟಿನ ಮೋಸಸ್	ಸಿನಾಗಾಗ್	ತೋರಾಹ್
ಸಿಖ್ ಧರ್ಮ	ಗುರುನಾನಕ್	ಗುರುದ್ವಾರ	ಗುರುಗ್ರಂಥ್ ಸಾಹೇಬ್

26. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು

ಪಾತ್ರಗಳು	ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಗಳು
ಅಂತೋನಿಯೊ ಏರಿಯಲ್	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಏರಿಯಲ್	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಬಸ್ತಾನಿಯೊ	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಬ್ರೂಟಸ್	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಕ್ಲಿಯೋಪಾತ್ರ	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಜೂಲಿಯಟ್	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆತ್	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಮಿರಾಂಡ	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್

ಒಥೆಲ್ಲೋ	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಶೈಲಾಕ್	ವಿಲಿಯಂ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್
ಏಜೆಂಟ್ 007	ಇಯಾನ್ ಫ್ಲೆಮಿಂಗ್
ಅನ್ನಾ ಕರೆನಿನಾ	ಲಿಯೋ ಟಾಲ್ ಸ್ಟಾಯ್
ಡಾನ್ ಜುಯಾನ್	ಲಾರ್ಡ್ ಬೈರನ್
ಎಲಿಜಾ ಡೂಲಿಟ್	ಜಿ.ಜಿ.ಶಾ
ಫಾಸ್ಟ್	ಜಿ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಗೋಥೆ
ಹೆಕ್ಟರ್	ಹೋಮರ್
ಹಾಕಿನ್ಸ್	ಆರ್.ಎಲ್. ಸ್ಪೀವೆನ್‌ಸನ್
ಹೈಡ್	ಆರ್.ಎಲ್. ಸ್ಪೀವೆನ್‌ಸನ್
ಜೇಮ್ಸ್‌ಬಾಂಡ್	ಇಯಾನ್ ಫ್ಲೆಮಿಂಗ್
ಜೀವ್ಸ್	ಪಿ.ಜಿ. ವಾಡ್‌ಹೌಸ್
ಕಿಂಗ್ ಅರ್ಥರ್	ಟೆನ್ನಿಸನ್
ಮಿಲ್ಲರ್	ಡಿ.ಹೆಚ್.ಲಾರೆನ್ಸ್
ಆಲಿವರ್ ಟ್ವಿಸ್ಟ್	ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿಕೆನ್ಸ್
ಪಿಕ್‌ವಿಕ್	ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿಕೆನ್ಸ್
ಪಿಪ್	ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿಕೆನ್ಸ್
ಸತಾನ್	ಜಾನ್ ಮಿಲ್ಟನ್
ಶೇರ್ಲಾಕ್ ಹೋಮ್ಸ್	ಅರ್ಥರ್ ಕನನ್‌ಡಾಯ್
ಶೂರ್ಪನಕಿ	ವಾಲ್ಮೀಕಿ
ಪ್ರಿಯಂವದ	ಕಾಳಿದಾಸ
ಶಾಕುಂತಲ	ಕಾಳಿದಾಸ
ದುಶ್ಯಂತ	ಕಾಳಿದಾಸ
ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡತಿ	ಕುವೆಂಪು
ಮಂಕುತಿಮ್ಮ	ಡಿ.ವಿ.ಜಿ
ಗೋರ	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರ

27. ಕೆಲವು ಭೌಗೋಳಿಕ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳು

ಅನ್ವೇಷಕ	ವರ್ಷ	ಅನ್ವೇಷಕ
ಅಮೇರಿಕ	1492	ಕ್ರಿಸ್ಟೋಪರ್ ಕೊಲಂಬಸ್
ಬ್ರೆಜಿಲ್	1500	ಫೆಡೋ ಅಲ್ವರೆಜ್ ಕ್ಯಾಬ್ರಲ್
ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	-	ನ್ಯಾನೆನ್
ಟಾಸ್ತೇನಿಯಾ ದ್ವೀಪ	1649	ಟಾಸ್ತೆನ್
ನ್ಯೂ ಫೌಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಡ್	1497	ಜಾನ್ ಕಾಬಟ್
ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್	1649	ಟಾಸ್ತೆನ್
ಉತ್ತರ ದ್ರವ	1909	ರಾಬರ್ಟ್ ಪಿಯರಿ
ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ	-	ಬಾಬೊಯ
ಗ್ರಹಗಳ ಚಲನೆ	1600	ಕೆಪ್ಲರ್
ಚೀನಾ	1272	ಮಾರ್ಕೋಪೋಲೋ
ಸ್ಯಾಂಡ್‌ವಿಚ್ ದ್ವೀಪ	1770	ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಕುಕ್
ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರ ಮಾರ್ಗ	1498	ವಾಸ್ಕೋಡಿಗಾಮ
ಕೇಪ್ ಆಫ್ ಗುಡ್ ಹೋಪ್	1492	ಬರ್ತಲೋಮಿಯ ಡಯಾಜ್
ಸೌರವ್ಯೂಹ	1540	ಕೊಪರ್ನಿಕಸ್

ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರವ 1911 ಅಂಬೂಡ್ಜನ್
ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಜಲಪಾತ - ಲಿವಿಂಗ್ ಸ್ಟೋನ್

28. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಲಾಂಛನಗಳು

ದೇಶ	ಲಾಂಛನ
ಭಾರತ	ಸಿಂಹ ಲಾಂಛನ
ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿ
ಯು.ಎಸ್.ಎ	ಚಿನ್ನದ ಕೋಲು
ಬ್ರಿಟನ್	ಗುಲಾಬಿ
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಕಾಂಗರೂ
ಕೆನಡಾ	ಬಿಳಿ ಲಿಲ್ಲಿ
ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್	ಸಮುದ್ರದ ದಡ
ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಲಿಲ್ಲಿ
ಜರ್ಮನಿ	ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳದ ಹೂವು
ಬೂತಾನ್	ಟಕಿನ್
ಇಟಲಿ	ಬಿಳಿ ಲಿಲ್ಲಿ
ನೇಪಾಳ	ಹಸು
ಜಪಾನ್	ಸೇವಂತಿಗೆ
ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ್	ಹಿಮಚಿರತೆ

29. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳ ಪುಷ್ಪ ಲಾಂಛನಗಳು

ದೇಶ	ಪುಷ್ಪ ಲಾಂಛನ
ಬ್ರಿಟನ್	ಗುಲಾಬಿ
ಕೆನಡಾ	ಮ್ಯಾಪಲ್ ಲೀಫ್
ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಲಿಲ್ಲಿ
ಜರ್ಮನಿ	ಕಾರ್ನಾಫ್ಲವರ್
ಯು.ಎಸ್.ಎ	ಗುಲಾಬಿ
ಭಾರತ	ತಾವರೆ
ಜಪಾನ್	ಸೇವಂತಿಗೆ
ಸ್ವೀನ್	ದಾಳಿಂಬೆ ಹೂವು
ನೇಪಾಳ	ರೋಡೊ ಡೆಂಡ್ರಾಸ್
ಶ್ರೀಲಂಕ	ನಿಂಫಿಯಾ ಸ್ಲೆಲ್ಲಟ

30. ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು

ದೇಶ	ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು
ಅಮೆರಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ	
ಸಂಸ್ಥಾನ	ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ಪಾರ್ಟಿ, ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಪಾರ್ಟಿ
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಲೇಬರ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಲಿಬರಲ್ ಕಂಟ್ರಿ ಪಾರ್ಟಿ
ಬ್ರಿಟನ್	ಲೇಬರ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಸೋಷಿಯಲ್ ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಕನ್‌ಸರ್ವೇಟಿವ್ ಪಾರ್ಟಿ
ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ	ಅವಾಮಿ ಲೀಗ್, ಜಾತೀಯ ಸಮಾಜ್ ತಾಂತ್ರಿಕ ದಳ
ಕೆನಡಾ	ಕೋ ಆಪರೇಟಿವ್ ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಫೆಡರೇಷನ್, ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ಸಿವ್ ಕನ್ಸರ್ವೇಟಿವ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಲಿಬರಲ್

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ

	ಪಾರ್ಟಿ
ಚೀನಾ	ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ
ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಗಾಲಿಸ್ಟ್ ರಿಪಬ್ಲಿಕನ್ ಇಂಡಿಪೆಂಡೆಂಟ್ಸ್
ಜಪಾನ್	ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಗ್ರೀನ್ ಬ್ಲೀಜ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಲಿಬರಲ್ ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ಪಾರ್ಟಿ
ಜರ್ಮನಿ	ಸೋಷಿಯಲ್ ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ಪಾರ್ಟಿ, ಕ್ರಿ ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ಪಾರ್ಟಿ
ಭಾರತ	ಐಎನ್‌ಸಿ, ಬಿಜೆಪಿ, ಬಿಎಸ್‌ಪಿ, ಸಿಪಿಎಂ
ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಪಾಕಿಸ್ತಾನಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಲೀಗ್ (PML), ಪಾಕಿಸ್ತಾನಿ ಪೀಪಲ್ಸ್ ಪಾರ್ಟಿ (PPP)
ರಷ್ಯಾ	ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ
ಸಿಂಗಾಪುರ	ಪೀಪಲ್ಸ್ ಆಕ್ಶನ್ ಪಾರ್ಟಿ
ಶ್ರೀಲಂಕಾ	ಯುಪಿಎಫ್‌ಎ, ಯುಎನ್‌ಎಫ್
ನೇಪಾಳ	ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ ಆಫ್ ನೇಪಾಳ (ಮಾವೋಯಿಸ್ಟ್) ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ ಆಫ್ ನೇಪಾಳ (ಮಿಕ್ಸ್-ಲೆನಿನಿಸ್ಟ್)

31. ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳು

ಸ್ಥಳ	ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ
ಮೋರಬಂದರ್	ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ
ರಾಜ್‌ಘಾಟ್	ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ
ವಾರ್ಧಾ	ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ
ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರ್
ಶಾಂತಿವನ	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಶಕ್ತಿ ಸ್ಥಳ	ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ
ಬಾರ್ಡೋಲಿ	ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್
ವಿಜಯಘಾಟ್	ಲಾಲ್ ಬಹದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
ಚೈತ್ರಭೂಮಿ	ಬಿ.ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್
ಕಿಶನ್‌ಘಾಟ್	ಚರಣ್‌ಸಿಂಗ್
ಏಕ್ವಾ ಸ್ಥಳ	ಜೈಲ್‌ಸಿಂಗ್
ವೀರಭೂಮಿ	ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧಿ
ಅಭಯ್‌ಘಾಟ್	ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ
ಚಿತ್ತೂರು	ರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ್ ಸಿಂಗ್
ಕೋರ್ಸಿಕ್	ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಾಪಾರ್ಟ್
ಪತೇಮರ್ ಸಿಕ್ರಿ	ಅಕ್ಬರ್
ಹಾಲ್ದಿಘಾಟ್	ರಾಣಾ ಪ್ರತಾಪ್ ಸಿಂಗ್
ಚೆರುಸಲೇಮ್	ಜೀಸಸ್ ಕ್ರಿಸ್ತ
ಕಪಿಲವಸ್ತು	ಬುದ್ಧ
ಲುಂಬಿನಿ	ಬುದ್ಧ
ಮೆಕ್ಕಾ	ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮದ್
ಪವಾನರ್ ಆಶ್ರಮ	ಆಚಾರ್ಯ ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆ
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್
ತಲ್ವಾಡಿ	ಗುರುನಾನಕ್

32. ಪ್ರಮುಖ ಸಂಕೇತಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅರ್ಥಗಳು

ಸಂಕೇತ	ಸೂಚಿಸುವ ಅರ್ಥ
ಚಕ್ರ	ಪ್ರಗತಿ
ಬಿಳಿ ಧ್ವಜ	ಶರಣಾಗತಿ, ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಯುದ್ಧ ನಿಲುಗಡೆ
ರೆಡ್‌ಕ್ರಾಸ್	ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಅಥವಾ ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವು
ಕಪ್ಪು ಧ್ವಜ	ಪ್ರತಿಭಟನೆ
ಕಪ್ಪು ಪಟ್ಟಿ	ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆ
ಕೆಂಪು ತ್ರಿಕೋನ	ಕುಟುಂಬ ಯೋಜನೆ
ಕೆಂಪು ಧ್ವಜ	ಅಪಾಯ, ಕ್ರಾಂತಿ ಸೂಚಕ
ಕೆಂಪು ಧ್ವಜ	ಅಪಾಯ, ತುರ್ತುಸ್ಥಿತಿ, ಮತ್ತು ನಿಲ್ಲಲು ಸೂಚನೆ
ಕಮಲ	ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ
ಹಸಿರು ದೀಪ	ದಾರಿ ತೆರವಾಗುವ ಸೂಚನೆ
ಹಳದಿ ದೀಪ	ದಾರಿ ತೆರವಾಗಲಿರುವ ಸೂಚನೆ
ಸಮತೂಕದಲ್ಲಿರುವ ತಕ್ಕಡಿ	ನ್ಯಾಯ
ಆಲಿವ್ ಟಿಂಗ್	ಶಾಂತಿ
ಅರ್ಧಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದ ಧ್ವಜ	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶೋಕ
ಧ್ವಜ ತಲೆ ಕೆಳಗೆ	ದುರವಸ್ಥೆ, ಸಂಕಟ

33. ಪ್ರಮುಖ ದಿನಗಳು

ಎ) ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ದಿನಗಳು .

ಪ್ರಮುಖ ದಿನಗಳು	ಮಹತ್ವ
ಜನವರಿ 9	ಅನಿವಾಸಿ ಭಾರತೀಯ ದಿನ
ಜನವರಿ 12	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುವಕರ ದಿನ
ಜನವರಿ 15	ಸೈನಿಕರ ದಿನ
ಜನವರಿ 24	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ದಿನ
ಜನವರಿ 25	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ದಿನ
ಜನವರಿ 26	ಗಣರಾಜ್ಯ ದಿನ
ಜನವರಿ 30	ಹುತಾತ್ಮರ ದಿನ/ ಸರ್ವೋದಯ ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 28	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಜ್ಞಾನ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 5	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾವಿಕರ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 13	ಜಲಿಯನ್ ವಾಲಾಬಾಗ್ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 14	ಡಾ: ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಜಯಂತಿ
ಏಪ್ರಿಲ್ 21	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಗರಿಕ ಸೇವಾ ದಿನ
ಮೇ 3	ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನ
ಮೇ 21	ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ವಿರೋಧಿ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 9	ಕ್ಲಿಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 15	ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 29	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡಾ ದಿನ
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 5	ಶಿಕ್ಷಕರ ದಿನ
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 14	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಿಂದಿ ದಿನ
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 15	ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳ ದಿನ
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 26	ಕಿವುಡರ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಯಂ ರಕ್ಷದಾನ ದಿನ

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2	ಮಹಾತ್ಮಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಲಾಲ್‌ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಜಯಂತಿ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 8	ವಾಯುಪಡೆ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂಚೆ ದಿನ
ನವಂಬರ್ 9	ಕಾನೂನು ಸೇವಾ ದಿನ
ನವಂಬರ್ 14	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು ಜಯಂತಿ/ಮಕ್ಕಳ ದಿನ
ನವಂಬರ್ 26	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾನೂನು ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 4	ನೌಕಾದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 7	ಧ್ವಜ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 18	ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರ ಹಕ್ಕುಗಳ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 23	ರೈತರ ದಿನ

ಬ) ಪ್ರಮುಖ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದಿನಗಳು

ಪ್ರಮುಖ ದಿನಗಳು	ಮಹತ್ವ
ಜನವರಿ 26	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ತೆರಿಗೆ ದಿನ
ಫೆಬ್ರವರಿ 14	ಪ್ರೇಮ ಪತ್ರ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 8	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 15	ವಿಶ್ವ ಗ್ರಾಹಕರ ದಿನ/ವಿಶ್ವ ಅಂಗವಿಕಲರ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 21	ವಿಶ್ವ ಅರಣ್ಯ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 22	ವಿಶ್ವ ಜಲ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 23	ವಿಶ್ವ ವಾತಾವರಣ ದಿನ
ಮಾರ್ಚ್ 24	ವಿಶ್ವ ಕ್ಷಯರೋಗ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 1	ಮೂರ್ಖರ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 7	ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 18	ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ದಿನ
ಏಪ್ರಿಲ್ 22	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪೃಥ್ವಿ ದಿನ
ಮೇ 1	ಕಾರ್ಮಿಕರ ದಿನ
ಮೇ 3	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೂರ್ಯ ದಿನ
ಮೇ 8	ವಿಶ್ವ ರೆಡ್ ಕ್ರಾಸ್ ದಿನ
ಮೇ 15	ವಿಶ್ವ ಕುಟುಂಬ ದಿನ
ಮೇ 17	ವಿಶ್ವ ದೂರ ಸಂಪರ್ಕ ದಿನ
ಮೇ 24	ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ದಿನ
ಮೇ 31	ವಿಶ್ವ ಧೂಮಪಾನ ವಿರೋಧಿ ದಿನ
ಜೂನ್ 5	ವಿಶ್ವ ಪರಿಸರ ದಿನ
ಜೂನ್ 14	ವಿಶ್ವ ರಕ್ತದಾನಗಳ ದಿನ
ಜೂನ್ 23	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಧವೆಯರ ದಿನ
ಜೂನ್ 26	ಮಾದಕ ವಸ್ತು ಸೇವನೆ ವಿರುದ್ಧ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದಿನ
ಜುಲೈ 11	ವಿಶ್ವ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 6	ಹಿರೋಶಿಮಾ ದಿನ
ಆಗಸ್ಟ್ 9	ನಾಗಸಾಕಿ ದಿನ
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 8	ವಿಶ್ವ ಸಾಕ್ಷರತಾ ದಿನ
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 16	ಓಜೋನ್ ದಿನ

ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 27	ವಿಶ್ವ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1	ವಿಶ್ವ ಹಿರಿಯರ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2	ವಿಶ್ವ ಅಹಿಂಸಾ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 3	ವಿಶ್ವ ವಾಸ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 9	ವಿಶ್ವ ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿ ದಿನ
ಪುತಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್	
2ನೇ ಬುಧವಾರ	ವಿಶ್ವ ಸಹಜ ಆಪತ್ತು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 14	ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ ದಿನ / ವಿಶ್ವ ದೃಷ್ಟಿ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 16	ವಿಶ್ವ ಆಹಾರ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 24	ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದಿನ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 30	ವಿಶ್ವ ಮಿತ ದಿನ
ನವಂಬರ್ 14	ವಿಶ್ವ ಮಧುಮೇಹ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 1	ವಿಶ್ವ ಏಡ್ಸ್ ದಿನ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 10	ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ದಿನ

ಸಿ) ಪ್ರಮುಖ ದೇಶಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನಗಳು

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನಗಳು	ದೇಶಗಳು
ಜನವರಿ 4	ಮಯನ್ಮಾರ್
ಜನವರಿ 4	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
ಫೆಬ್ರವರಿ 4	ಶ್ರೀಲಂಕಾ
ಮಾರ್ಚ್ 25	ಗ್ರೀಸ್
ಮಾರ್ಚ್ 26	ಇಟಲಿ
ಏಪ್ರಿಲ್ 3	ಇಸ್ರೇಲ್
ಏಪ್ರಿಲ್ 10	ಸ್ವೀಡನ್
ಏಪ್ರಿಲ್ 18	ಜಿಂಬಾಬ್ವೆ
ಏಪ್ರಿಲ್ 29	ಜಪಾನ್
ಮೇ 3	ಪೋಲ್ಯಾಂಡ್
ಮೇ 17	ನಾರ್ವೆ
ಮೇ 28	ಅರ್ಮೇನಿಯಾ
ಜೂನ್ 12	ಪಿಲಿಪೈನ್ಸ್
ಜೂನ್ 24	ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
ಜುಲೈ 1	ಕೆನಡಾ
ಜುಲೈ 4	ಯುಎಸ್‌ಎ
ಜುಲೈ 14	ಫ್ರಾನ್ಸ್
ಜುಲೈ 20	ಕೊಲಂಬಿಯಾ
ಜುಲೈ 21	ಬೆಲ್ಜಿಯಂ
ಜುಲೈ 26	ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್
ಜುಲೈ 28	ಪೆರು
ಆಗಸ್ಟ್ 1	ಸಿಡ್ನಿಲ್ಯಾಂಡ್
ಆಗಸ್ಟ್ 15	ಭಾರತ
ಆಗಸ್ಟ್ 17	ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ
ಆಗಸ್ಟ್ 14	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್

ಆಗಸ್ಟ್ 19	ಅಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ್
ಆಗಸ್ಟ್ 24	ಉಕ್ರೇನ್
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1	ಉಜ್ಬೇಕಿಸ್ತಾನ್
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 7	ಬ್ರೆಜಿಲ್
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 16	ಮೆಕ್ಸಿಕೋ
ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 18	ಚಿಲಿ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 5	ಪೋರ್ಚುಗಲ್
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 9	ಉಗಾಂಡ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10	ಚೀನಾ
ನವಂಬರ್ 1	ಟರ್ಕಿ
ಡಿಸೆಂಬರ್ 6	ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
ಡಿಸೆಂಬರ್ 16	ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ

34. ಪ್ರಮುಖ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವರ್ಷಗಳು

1968	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ವರ್ಷ
1970	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವರ್ಷ
1974	ವಿಶ್ವ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವರ್ಷ
1975	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಿಳಾ ವರ್ಷ
1979	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಕ್ಕಳ ವರ್ಷ
1985	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಯುವ ವರ್ಷ
1986	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ವರ್ಷ
1990	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಕ್ಷರ ವರ್ಷ
1992	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶ (Space) ವರ್ಷ
1994	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಷ
1996	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಡತನ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ವರ್ಷ
2000	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವರ್ಷ
2001	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರ ವರ್ಷ
2002	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಾರಂಪರಿಕ ವರ್ಷ
2002	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪರ್ವತಗಳ ವರ್ಷ
2003	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶುದ್ಧ ಜಲ ವರ್ಷ
2004	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭತ್ತದ ವರ್ಷ
2005	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ವರ್ಷ
2006	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮರುಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಮರಭೂಮೀಕರಣ ವರ್ಷ
2007	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಡಾಲ್ಫಿನ್ ವರ್ಷ (UN)
2008	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಿರ್ಮಲೀಕರಣ ವರ್ಷ
2008	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾಷಾ ವರ್ಷ
2009	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ ವರ್ಷ
2010	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜೈವಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ವರ್ಷ
2011	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅರಣ್ಯ ವರ್ಷ
2011	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಶು ವೈದ್ಯಕೀಯ ವರ್ಷ
2012	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರವಾಸಿ ವರ್ಷ
2012	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಹಕಾರ ವರ್ಷ
2013	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲ ಸಹಕಾರ ವರ್ಷ

2014	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಥಟಿಕಶಾಸ್ತ್ರ ವರ್ಷ
2015	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಣ್ಣಿನ ವರ್ಷ
2015	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೆಳಕಿನ ವರ್ಷ
2016	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳ ವರ್ಷ
2017	ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸುಸ್ಥಿರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವರ್ಷ

35. ಪ್ರಪಂಚದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ, ಸಣ್ಣ, ಉದ್ದದ, ಎತ್ತರದ, ವಿಶಾಲವಾದ ನಗರಗಳ

ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಖಂಡ	ವಿಷ್ಯಾ
ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಖಂಡ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಟ್ಟಡ	ಪೆಂಟಗಾನ್ (ಅಮೆರಿಕಾ)
ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಕಟ್ಟಡ	(ಬುರ್ಜ್ ಖಲೀಫಾ, ದುಬೈ)
ಅತಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ನಗರ	ಮಾಂಚ್ ಐಸ್ (ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ)
ಅತಿ ಎತ್ತರದ ನಗರ	ವಾನ್ ಚೌನ್ (ಚೀನಾ)
ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ನಗರ	ಟೋಕಿಯೋ ನಗರ
ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ (ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ) ರಾಜಧಾನಿ ನಗರ	ಲಾ ಪಾಜ್ (ಬೋಲಿವಿಯಾ)
ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ಸಂಚಾರಯೋಗ್ಯ ಕಾಲುವೆ	ಸೂಯೆಜ್ ಕಾಲುವೆ
ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆ	ಕರ ಕುಂಸಿ, ತುರ್ಕ್‌ಮೆನಿಸ್ತಾನ್
ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಪ್ರಾಣಿ	ಜಿರಾಫೆ
ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಭೂ ಪ್ರಾಣಿ	ಆಫ್ರಿಕಾದ ಕಾಡಾನೆ
ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮತ್ತು ತೂಕದ ಪ್ರಾಣಿ	ತಿಮಿಂಗಲ
ಅತಿ ವೇಗದ ಪ್ರಾಣಿ	ಚಿರತೆ
ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಪಕ್ಷಿ	ಅಲ್ಬಾಟ್ರಾಸ್
ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ಕಿಂಗ್ ಖಲೀಡ್ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ, ರಿಯಾಡ್ (ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ)
ಅತಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ (ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ)	ಬಾಗ್ಡಾದ್ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ, ಟಿಬೆಟ್
ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ದ್ವೀಪ ಸಮುದಾಯ	ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ
ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯ	ಪೀಪಲ್ಸ್ ಲಿಬರೇಷನ್ ಆರ್ಮಿ, ಚೀನಾ
ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೊಲ್ಲಿ	ಹಡ್ಸನ್ ಕೊಲ್ಲಿ (ಉತ್ತರ ಕೆನಡಾ)
ಅತಿ ಉದ್ದದ ಸೇತುವೆ	ಡನ್ಯಾಂಗ್ - ಕುನ್‌ಲಾಂಗ್ ಗ್ರಾಂಡ್ ಸೇತುವೆ, ಚೀನಾ (164 ಕಿ.ಮೀ)
ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಗಂಟೆ	ಮಾಸ್ಕೋದ ಬ್ಯುಹೆಟ್ ಗಂಟೆ (200 ಟನ್ ಭಾರ)
ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಸಮಾಧಿ	ಓಲ್ಡ್‌ಡಾರ್ಫ್ ಸಮಾಧಿ, ಹಂಬರ್ಗ್, ಜರ್ಮನಿ
ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಚರ್ಚ್	ಬೆಲಿಸ್ಕಾ ಆಫ್ ಸೈಂಟ್ ಪೀಟರ್, ವೆಟಿಕನ್ ನಗರ, ರೋಮ್

ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಅಣೆಕಟ್ಟು
 ಅತಿ ಎತ್ತರವಾದ ಅಣೆಕಟ್ಟು
 ಅತಿ ಆಳವಾದ ಸರೋವರ
 ಅತಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಸರೋವರ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೃತಕ ಸರೋವರ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ನದಿ ಮುಖಜ ಭೂಮಿ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮರುಭೂಮಿ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಗುಮ್ಮಟ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಗುಮ್ಮಟ
 ಅತಿ ಸುದೀರ್ಘವಾದ ದಿನ
 ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿಯ ದಿನ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮೊಟ್ಟೆ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥ
 ಅತಿ ಎತ್ತರದ ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಿಮಪ್ರವಾಹ
 ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ
 ವಿಶ್ವದ ವಿಶಾಲವಾದ ಹೋಟೆಲ್
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ದ್ವೀಪ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ
 ಅತಿ ಹಗುರದ ವಸ್ತು
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ
 ಹಡಗು
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ರೇಡಿಯೋ
 ಟೆಲಿಸ್ಕೋಪ್
 ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ಗೋಡೆ
 ಅತಿ ಆಳವಾದ ಜಲಪಾತ
 ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಪರ್ವತ ಶಿಖರ

ಗ್ರಾಂಡ್ ಕೌಲೀ ಡ್ಯಾಂ
 (ಅಮೇರಿಕಾ)
 ರೋಗನ್ ಸ್ಕಾಯ್ ಡ್ಯಾಂ,
 ತಜಕಸ್ತಾನ
 ಬೈಕಲ್ (ಸೈಬೀರಿಯಾ)
 ಟಿಟಿಕಾಕ (ಬೋಲಿವಿಯಾ)
 ಬೌಲ್ಡರ್ ಡ್ಯಾಂ
 (ಅಮೇರಿಕಾ)
 ಸುಂದರ ಬನ್ (ಭಾರತ)
 ಸಹರಾ
 ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ್, ಭಾರತ
 ಲೂಸಿಯಾನ ಸೂಪರ್
 ಡೂಮ್, ಯೂ ಒರ್ಲೀನ್ಸ್
 (ಅಮೇರಿಕಾ)
 ಜೂನ್ 21
 ಡಿಸೆಂಬರ್ 22
 ಉಷ್ಣಪಟ್ಟಿಯ ಮೊಟ್ಟೆ
 ಮಹಾಭಾರತ
 ಫೌಂಡನ್ ಹಿಲ್ಸ್, ಅರಿಜೋನಾ
 ಸಿಯಾಜೆನ್ (ಭಾರತ-ಪಾಕ್ ಗಡಿ)
 ಲಿಯೋನಾರ್ಡೋ ಡಾ-
 ವಿಂಚಿ (ಚಿತ್ರಕಾರ,
 ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಕೆತ್ತನೆಗಾರ,
 ವಿನ್ಯಾಸಗಾರ,
 ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಇತ್ಯಾದಿ)
 ದಿ ಎಕ್ಸ್‌ಲಿಬರ್ ಹೋಟೆಲ್,
 ಲಾಸ್ ವೆಗಾಸ್ (ಅಮೇರಿಕಾ)
 ಲಾಯ್ಡ್ ಬ್ಯಾರೇಜ್, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
 ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ
 ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
 ಅಮೇರಿಕಾದ ಲೈಬ್ರರಿ ಆಫ್
 ಕಾಂಗ್ರೆಸ್, ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್ ಡಿ.ಸಿ.
 ಹೈಡ್ರೋಜನ್ ಅನಿಲ
 ರಾಣಿ ಎಲಿಜಬೆತ್ II
 (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್)
 ನ್ಯೂ ಮೆಕ್ಸಿಕೋ
 (ಅಮೇರಿಕಾ)
 ಚೀನಾದ ಮಹಾಗೋಡೆ, ಚೀನಾ
 ಏಂಜಲ್ ಜಲಪಾತ
 (ಮೆನಜಿಯೆಲ)
 ಎವರೆಸ್ಟ್ ಶಿಖರ (ನೇಪಾಳ)
 8,848 ಮೀ. ಎತ್ತರ

ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ
 ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಮಸೀದಿ ಗೋಪುರ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮಸೀದಿ
 ಅತಿ ಹಳೆಯದಾದ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಾಗರ
 ಅತಿ ಆಳವಾದ ಸಾಗರ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಉದ್ಯಾನವನ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಅರಮನೆ
 ಅತಿ ತಂಪಾದ ಸ್ಥಳ
 ಅತ್ಯಧಿಕ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ
 ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರ
 ಅತಿ ವಿರಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವ
 ಭೂ ಪ್ರದೇಶ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಗ್ರಹ
 ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಗ್ರಹ
 ಅತಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಗ್ರಹ
 ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಹ
 ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಹ
 ಭೂಮಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಹ
 ಅತಿ ಉದ್ದದ ರಸ್ತೆ ಸುರಂಗ
 ಅತಿ ಉದ್ದದ ರೈಲ್ವೆ ಸುರಂಗ
 ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಉದ್ದದ ಖಾಸಗಿ ರೈಲ್ವೆ
 ಅತಿ ಉದ್ದದ ನದಿ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ನದಿ
 ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಮುದ್ರ
 ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ

ಆಂಡೀಸ್ (ದಕ್ಷಿಣ
 ಅಮೇರಿಕಾ)
 ಸುಲ್ತಾನ್ ಹಸನ್ ಮಸೀದಿ,
 ಕೈರೋ (ಈಜಿಪ್ಟ್)
 ಫಲವಿಯಾ ಮಸೀದಿ ಆಫ್
 ಮುಟಾಲವಕಿಲ್, ಸ್ವೀಡನ್,
 ಇರಾಕ್
 ಆಸ್ಮೋಲಿಯಾ
 ಮ್ಯೂಸಿಯಂ, ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್
 ಅಮೇರಿಕನ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ
 ಆಫ್ ನ್ಯಾಚುರಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ,
 ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್
 ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಯೂನಿ
 ವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಚೀನಾ
 ಫೆಸಿಟಿಕ್ ಸಾಗರ
 ಫೆಸಿಟಿಕ್ ಸಾಗರ
 ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪಾರ್ಕ್ ಆಫ್
 ನಾರ್ತ್-ಈಸ್ಟರ್ನ್,
 ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
 ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಪ್ರ್ಯಾಲೇಸ್,
 ಚೀನಾ
 ವೆರೆಹೋಯಾಂಸ್ಕಿ (ರಷ್ಯಾ)
 ಮೌಸಿನಾರಾಂ (ಭಾರತ)
 ಚೀನಾ
 ಅಂಟಾರ್ಟಿಕಾ
 ಗುರು
 ಬುಧ
 ಶುಕ್ರ
 ನೆಪ್ಚೂನ್
 ಬುಧ
 ಶುಕ್ರ
 ಲಯಿಡಾರ್ಲ್ ನಾರ್ವೆ
 ಸೈಕನ್ (ಜಪಾನ್)
 ಪೋಪ್ ರೈಲು, ಮೆಟಿಕನ್ ನಗರ
 (ರೋಮ್)
 ನೈಲ್ ನದಿ (ಆಫ್ರಿಕಾ)
 ಅಮೆಜಾನ್ (ದಕ್ಷಿಣ
 ಅಮೇರಿಕಾ)
 ದಕ್ಷಿಣ ಚೀನಾ ಸಮುದ್ರ
 ಸ್ಟ್ರಾಹೋವ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ,
 ಪ್ರೇಗ್ (ಚೆಕ್ ಗಣರಾಜ್ಯ)

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾಣಿ	ಆಮೆ
ವಿಶ್ವದ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಪಾಂಪ್	ಪೆನ್ನಿ ಬ್ಲಾಕ್, ಬ್ರಿಟನ್
ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ಮೂರ್ತಿ	ಬುದ್ಧನ ಕಂಚಿನ ಮೂರ್ತಿ.
	ಜಪಾನ್
ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದಾದ ಪ್ರಾಣಿ	ಕುಜೆರ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾ
ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ	ನವನ (ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕ)

36. ತ್ರಸದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಉಪನಾಮಗಳು

ಭಾರತದ ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯ	ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭ ಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್
ಗ್ರಾಂಡ್ ಓಲ್ಡ್ ಮ್ಯಾನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯ	ದಾದಾಭಾಯ್ ನವರೋಜಿ
ಲೋಕ ನಾಯಕ	ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ
ಗಡಿನಾಡ ಗಾಂಧಿ	ಖಾನ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫಾರ್ ಖಾನ್
ಬಂಗಾಳದ ಬಂಧು	ಶೇಕ್ ಮುಜಿಬರ್ ರೆಹಮಾನ್
ಚಾಚಾ ನೆಹರು, ಪಂಡಿತ್ ಜಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಣಿಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ	ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಬಾಪು	ರಿಚರ್ಡ್ ಕಾಬ್ಲನ್
ಗುರೂಜಿ	ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ
ಗುರುದೇವ	ಎಂ.ಎಸ್. ಗೋಲ್ವಾಲ್ಕರ್
ಸಿ.ಆರ್.	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್
ಅಣ್ಣಾ	ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ
ಅಂಧ ಕೇಸರಿ	ಸಿ.ಎನ್. ಅಣ್ಣಾದೂರೈ
ಭಾರತದ ಕೋಗಿಲೆ	ಟಿ. ಪ್ರಕಾಶಂ
ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
ದೇಶಬಂಧು	ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ
ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾವ್ಯದ ಪಿತಾಮಹ	ಸಿ.ಆರ್. ದಾಸ್
ಐರನ್‌ಡ್ರೂಕ್	ಜಿಯಾಪುರಿ ಚೌಸೆರ್
ಕಿಂಗ್ ಮೇಕರ್	ಡ್ಯೂಕ್ ಆಫ್ ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್
ಲೋಕಮಾನ್ಯ	ಎಲ್‌ಫ್ ಆಫ್ ವಾರ್‌ವಿಕ್
ಮಹಾಮಾನ್ಯ	ಬಾಲಗಂಗಾಧರ ತಿಲಕ್
	ಪಂಡಿತ್ ಮದನ್ ಮೋಹನ್ ಮಾಳವೀಯ
ನೇತಾಜಿ	ಸುಭಾಶ್‌ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್
ಶೇ-ಇ-ಪಂಜಾಬ್	ಲಾಲ ಲಜಪತ್ ರಾಯ್
ಗುಬ್ಬಿ	ಮೇಜರ್ ಜನರಲ್ ರಾಜಿಂದರ್ ಸಿಂಗ್
ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕಿನ ಮನುಷ್ಯ	ಬಿಸ್ಕಾರ್ಕ್ (ಜರ್ಮನಿ)
ಕನ್ನಿಕೆಯರ ರಾಣಿ	ರಾಣಿ ಎಲಿಜಬತ್ I
ಶಾಂತಿಯ ಹರಿಕಾರ (ಮನುಷ್ಯ)	ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ
ದೀಪದೊಂದಿಗಿನ ಮಹಿಳೆ	ಪ್ರೋರೆನ್ಸ್ ನೈಟಿಂಗೇಲ್
ಮರುಭೂಮಿಯ ತೋಳ	ಜನರಲ್ ರೋಮ್‌ಲ್ (ಜರ್ಮನಿ)

37. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ

ಉಪಯೋಗಗಳು

ಉಪಕರಣದ ಹೆಸರು	ಉಪಯೋಗ
ಅನಿಮಾಮೀಟರ್	ಗಾಳಿಯ ವೇಗ ಮತ್ತು ಅದರ ದಿಕ್ಕಿನ

(Anemometer)	ಅಳತೆ
ಆಡಿಯೋ ಮೀಟರ್	
(Audiometer)	ಶಬ್ದದ ತೀವ್ರತೆಯ ಅಳತೆ
ಆಲ್ಟಿಮೀಟರ್ (Altimeter)	ಎತ್ತರದ ಅಳತೆ (ವಿಮಾನ ಸಂಚಾರ)
ಆಮ್ಮೀಟರ್ (Ammeter)	ವಿದ್ಯುತ್ ಪ್ರವಾಹದ ಅಳತೆ
ಆಡಿಯೋ ಫೋನ್	ಕೇಳುವಿಕೆಯ ನ್ಯೂನತೆಯನ್ನು
(Audiophone)	ಸರಿಪಡಿಸಲು
ಬಾರೋಮೀಟರ್ (Barometer)	ವಾತಾವರಣದ ಒತ್ತಡದ ಅಳತೆ
ಬೈನಾಕ್ಯುಲರ್ (Bynocular)	ದೂರದ ವಸ್ತುಗಳ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ನೋಡಲು
ಬಾಲೋಮೀಟರ್ (Balometer)	ಶಾವಿದ ಪ್ರಸರಣದ ಅಳತೆ
ಕಾರ್ಡಿಯೋಗ್ರಾಮ್ (ECG)	ಹೃದಯದ ಚಲನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು
ಕ್ರೋನೋಮೀಟರ್ (Chronometer)	ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಹಡಗುಗಳ ರೇಖಾಂಶದ ಅಳತೆ
ಕ್ಯಾಲಿಪರ್ಸ್ (Calipers)	ಘನ ವಸ್ತುಗಳ ಹೊರ, ಒಳ ವ್ಯಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಉದ್ದವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಕ್ಯಾಲೋರಿಮೀಟರ್ (Calorimeter)	ಉಷ್ಣತೆಯ ಅಳತೆ
ಕ್ರಿಸ್ಕೋ ಗ್ರಾಫ್ (Crescograph)	ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಕ್ರೈಯೋಮೀಟರ್ (Cryometer)	ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಶಾಖವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಡೈನಮೋ ಮೀಟರ್ (Dynamometer)	ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಡೈನಮೋ (Dynamo)	ಯಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು
ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋನ್ ಸೆಫಲೋಗ್ರಾಫ್ (EEG)	ಮೆದುಳಿನ ವಿದ್ಯುತ್ ಅಲೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು
ಎಂಡೋಸ್ಕೋಪ್ (Endoscope)	ದೇಹದ ಒಳಗಿನ ಅಂಗಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ
ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋಸ್ಕೋಪ್ (Electroscope)	ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಅಳತೆ
ಗಾಲ್ವನೋಮೀಟರ್ (Galvanometer)	ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯ ಅಳತೆ
ಫ್ಯಾಥೋಮೀಟರ್ (Fathometer)	ಸಮುದ್ರದ ಆಳವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಫ್ಲಕ್ಸ್‌ಮೀಟರ್ (Flux meter)	ಅಯಸ್ಕಾಂತೀಯ ಪ್ರವಾಹ ಅಳೆಯಲು
ಹೈಡ್ರೋಫೋನ್ (Hydrophone)	ನೀರಿನ ಕೆಳಗೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ಅಳೆಯಲು

ಹೈಗ್ರೋ ಮೀಟರ್ (Hygrometer)	ವಾಯುವಿನ ಆರ್ಧ್ರತೆಯ ಅಳತೆ (Humidity)
ಹೈಡ್ರೋಸ್ಕೋಪ್ (Hydroscope)	ನೀರಿನ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು
ಲಾಕ್ಟೋಮೀಟರ್ (Lactometer)	ಹಾಲಿನ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ಅಳತೆ
ಮಾನೋಮೀಟರ್ (Manometer)	ಅನಿಲಗಳ ಒತ್ತಡದ ಅಳತೆ
ಮೈಕ್ರೋಮೀಟರ್ (Micrometer)	ಕಡಿಮೆ ದೂರದ ಅಥವಾ ಕೋನವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಳೆಯಲು
ಮರೀನರ್ಸ್ ಕಾಂಪಾಸ್ (Mariner's Compass)	ಸಮುದ್ರಯಾನಿಗಳು ದಿಕ್ಕನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಬಳಸುವ ಸಾಧನ.
ಮೈಕ್ರೋಫೋನ್ (Microphone)	ಶಬ್ದದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯುತ್ ಕಂಪನಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು.
ಮೈಕ್ರೋಸ್ಕೋಪ್ (Microscope)	ಸಣ್ಣ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ನೋಡಲು
ಓಂಮೀಟರ್ (Ohmmeter)	ವಿದ್ಯುತ್ ನಿರೋಧಕದ ಅಳತೆ
ಆಡೋಮೀಟರ್ (Odometer)	ಚಕ್ರವುಳ್ಳ ವಾಹನಗಳು ಚಲಿಸಿದ ದೂರವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಪೆರಿಸ್ಕೋಪ್ (Periscope)	ಸಬ್ ಮೇರಿನ್‌ಗಳಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು
ಫೋನೋಗ್ರಾಫ್ (Phonograph)	ಶಬ್ದವನ್ನು ಪುನರ್ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲು ದ್ರವ ವಸ್ತುಗಳ ಹಿಗ್ಗುವಿಕೆಯ
ಪೈಕ್ನೋಮೀಟರ್ (Pyknometer)	ಗುಣಾಂಕವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಪ್ಲಾನಿಮೀಟರ್ (Planimeter)	ಸಮತಟ್ಟು ಜಾಗದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಅಳತೆ
ಪೈರೋಮೀಟರ್ (Pyrometer)	ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಷ್ಣಾಂಶದ ಅಳತೆ
ರಾಡಾರ್ (Radar)	ರೇಡಿಯೋ ಅಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾರುವ ವಿಮಾನಗಳ ದಿಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕೋನವನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಲು
ರೈನ್‌ಗೇಜ್ (Rain gauge)	ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಸ್ಪೀಡೋಮೀಟರ್ (Speedometer)	ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಹನಗಳ ವೇಗವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಸೀಸ್ಮೋಗ್ರಾಫ್ ಅಥವಾ ಸೀಸ್ಮೋಮೀಟರ್ (Seismograph or Seismometer)	ಭೂಕಂಪದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಸ್ಟ್ರೈಗ್ಮೋಮಾನೋಮೀಟರ್	

(Sphygnomanometer)	ರಕ್ತದ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಅಳೆಯಲು
ಸ್ಟ್ರೋಬೋಸ್ಕೋಪ್ (Stroboscope)	ಅತ್ಯಂತ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು
ಸ್ಟೇತೋಸ್ಕೋಪ್ (Stethoscope)	ಹೃದಯ ಮತ್ತು ಶ್ವಾಸಕೋಶದ ಬಡಿತದ ಅವಲೋಕನ
ಟಾಕೋಮೀಟರ್ (Tachometer)	ವಿಮಾನಗಳ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕ ದೋಣಿಗಳ ವೇಗದ ಅಳತೆ
ಟೆಲಿ ಮೀಟರ್ (Telemeter)	ದೂರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಭೌತಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು
ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪಾಂಡರ್ (Transponder)	ಸಂಕೇತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಕ್ಷಣವೇ ರವಾನಿಸಲು
ಟೆಲಿಸ್ಕೋಪ್ (Telescope)	ದೂರದ ವಸ್ತುಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆ
ಥರ್ಮೋಕಪಲ್ (Thermocouple)	ಉಷ್ಣದ ಅಳತೆ
ಥರ್ಮೋಸ್ಟಾಟ್ (Thermostat)	ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು
ಯುಡೋಮೀಟರ್ (Udometer)	ಮಳೆಯ ಮಾಪಕ
ವೋಲ್ಟ್‌ಮೀಟರ್ (Voltmeter)	ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ
ವೆಂಚುರಿಮೀಟರ್ (Venturimeter)	ವಿಭವಾಂತರವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಅಳೆಯಲು

38. ವಿಜ್ಞಾನದ ಹಲವು ಶಾಖೆಗಳು

ಅಕಾಸ್ಟಿಕ್ಸ್ (Acoustics)	ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಶಬ್ದದ ಅಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವಿಜ್ಞಾನ
ಎರೋಲಜಿ (Aerology)	ವಾತಾವರಣದ ಅಧ್ಯಯನ
ಎರೋನಾಟಿಕ್ಸ್ (Aeronautics)	ಹಾರುವಿಕೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನ
ಎರೋಡೈನಾಮಿಕ್ಸ್ (Aerodynamics)	ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುವ ಬಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ.
ಆಗ್ರೋಬಯಾಲಜಿ (Agrobiology)	ಸಸ್ಯ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ ಪೋಷಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಆಗ್ರೋಲಜಿ (Agrology)	ಮಣ್ಣಿನ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಯಾದ ಇದು ಸಸ್ಯೋತ್ಪನ್ನದ ಬಗೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
ಆಗ್ರೋನಮಿ (Agronomy)	ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನೆ ಬಗೆಗಿನ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಆಗ್ರೋಸ್ಟಾಲಜಿ(Agrostology)	ಹುಲ್ಲುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಅನಸ್ತೀಸಿಯಾಲಜಿ (Anaesthesiology) ಅರವಳಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಆರೈಕೆಯಾಲಜಿ(Archaeology) ಪ್ರಾಚ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ಆಸ್ಟ್ರೋನಾಟಿಕ್ಸ್(Astronautics) ಸೌರಯಾನ ಮತ್ತು ಸೌರ ವಾಹನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಅಂತ್ರೋಪಾಲಜಿ (Anthropology) ಮಾನವ ಮೂಲ, ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಆಸ್ಟ್ರೋನಮಿ (Astronomy) ಸೌರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಆಸ್ಟ್ರೋಜಿಯಾಲಜಿ (Astrogeology) ಸೌರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಲು ಮತ್ತು ಖನಿಜಗಳ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಆಸ್ಟ್ರೋಫಿಜಿಕ್ಸ್(Astrophysics) ಆಧುನಿಕ ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಸೌರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿನ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಬಯೋ ಜಿಯಾಗ್ರಫಿ (Biogeography) ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜೀವಿಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಬಯಾಲಜಿ (Biology) ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಯನ

ಬಯೋಮೆಟ್ರಿ (Biometry) ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸಜೀವ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ.

ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಲಜಿ (Bacteriology) ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರದ ಶಾಖೆಯಾದ ಇದು ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಬಯೋಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ (Bio chemistry) ಜೈವಿಕ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಬಯೋಫಿಜಿಕ್ಸ್ (Biophysics) ಜೈವಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ

ಬಾಟನಿ (Botony) ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಖೋರೋಲಜಿ(Chorology) ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಸಸ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಜೀವಿಗಳ ಹಂಚಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಕಾಸ್ಮೆಟೋಲಜಿ(Cosmetology) ಸೌಂದರ್ಯವರ್ಧಕಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಕಾರ್ಡಿಯಾಲಜಿ (Cardiology) ಹೃದಯ ವಿಜ್ಞಾನ

ಕಾರ್ಪೋಲಜಿ(Carpology) ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಬೀಜಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ (Chemistry) ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಭೂತಗಳು, ರಚನೆ, ಸಂಯೋಗ ಮತ್ತು ಗುಣಧರ್ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ರಸಾಯನಶಾಸ್ತ್ರ

ಕ್ರಿಯೋಜೆನಿಕ್ಸ್ (Cryogenics) ಶೈತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ

ಕ್ರಿಪ್ಟೋಲಜಿ (Cryptology) ರಹಸ್ಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಬರಹಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಸೈಟೋಪೆಥಾಲಜಿ (Cytopathology) ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಜೀವಕೋಶಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ಸೈಟೋ ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ (Cyto chemistry) ಜೀವಕೋಶಗಳ ರಾಸಾಯನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಸೈಟೋಲಜಿ (Cytology) ಜೀವಕೋಶಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಕ್ರೀಮಿನಾಲಜಿ (Criminology) ಅಪರಾಧ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಡರ್ಮಟಾಲಜಿ(Dermatology) ಚರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಡಯೆಟಿಕ್ಸ್ (Dietetics) ಪಥ್ಯ ಮತ್ತು ಆಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಡೆಮೊಗ್ರಫಿ (Demography) ಸಮಾಜದ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಡೈನಾಮಿಕ್ಸ್ (Dynamics) ಚಲನಶಾಸ್ತ್ರ

ಇಕಾಲಜಿ (Ecology) ಜೀವಿಗಳ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಎಡಫೋಲಜಿ (Edaphology) ಮಣ್ಣಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ

ಎಂಟೊಮಾಲಜಿ (Entomology) ಕೀಟಶಾಸ್ತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ

ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ್ (Economics) ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ-ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ಎಕನಾಮೆಟ್ರಿಕ್ಸ್ (Econometrics) ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಅಂಕಿ-ಅಂಶಗಳ ಬಳಕೆಯ ಮತ್ತು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪರಿಕರಗಳ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಎಟಿಮಾಲಜಿ (Etymology) ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸದ ಅಧ್ಯಯನ

ಎಪಿಗ್ರಫಿ (Epygraphy) ಶಾಸನಗಳ, ಬರಹಗಳ ಅಧ್ಯಯನ

ಎತಿಕ್ಸ್ (Ethics) ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರ

ಜೀನಿಯಾಲಜಿ (Genelogy) ವಂಶಾವಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರ - ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಗಳ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಜಿಯೋ ಬಯಾಲಜಿ (Geo-Biology) ಭೂಮಿಯ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ

ಜಿಯೋ ಬಾಟನಿ (Geo-Batony) ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧದ ಅಧ್ಯಯನ

ಜಿಯೋಡೆಸಿ (Geodesy) ಭೂ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ನಕ್ಷೆಯ ರಚನೆ.

ಜಿಯಾಗ್ರಫಿ (Geography) ಭೂಗೋಳಶಾಸ್ತ್ರ

ಜಿಯಾಲಜಿ (Geology) ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರ

ಜೆನೆಟಿಕ್ಸ್ (Genetics) ತಳಿಶಾಸ್ತ್ರ - ಅನುವಂಶೀಯತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಯಮಗಳ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ

ಗೆರಂಟೋಲಜಿ (Gerontology) ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ

ಗೈನಕಾಲಜಿ (Gynaecology) ಪ್ರಸೂತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ

ಹಿಂಪಾಲಜಿ (Helminthology) ಹುಳುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಹೈಡ್ರೋಡೈನಮಿಕ್ಸ್ (Hydrodynamics) ಜಲಸ್ಥಿತಿ ವಿಜ್ಞಾನ
ಹೆಪಟಾಲಜಿ (Hepatology) ಕರುಳಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಹಿಸ್ಟಾಲಜಿ (Histology) ಅಂಗವ್ಯೂಹಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಹಾರ್ಟಿಕಲ್ಚರ್ (Horticulture) ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆ - ಹೂ, ಹಣ್ಣು ತರಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಹೈಡ್ರೋಗ್ರಫಿ (Hydrography) ಸಮುದ್ರಗಳ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
ಹೈಜೀನ್ (Hygiene) ಔಷಧಗಳ ವಿಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಯಾದ ಇದು ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನಿಸುತ್ತದೆ.
ಐಕನೋಗ್ರಫಿ (Iconography) ಚಿತ್ರಗಳ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆ.
ಲಿಥಾಲಜಿ (Lithology) ಶಿಲೆಗಳ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಮೆಕಾನಿಕ್ಸ್ (Mechanics) ವಸ್ತುಗಳ ಚಲನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಮೆಟಲರ್ಜಿ (Metallurgy) ಲೋಹಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಲೋಹಶಾಸ್ತ್ರ
ಮಿನರಾಲಜಿ (Mineralogy) ಖನಿಜಶಾಸ್ತ್ರ
ಮೆಟಿಯೋರೋಲಜಿ (Meteorology) ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ಮೈಕ್ರೋಬಯಾಲಜಿ (Microbiology) ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜೀವಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ನ್ಯೂರೋಲಜಿ (Neurology) ನರವ್ಯೂಹ, ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ
ನೆಫಾಲಜಿ (Nephology) ಮೋಡಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ನೆಫ್ರಾಲಜಿ (Nephrology) ಕಿಡ್ನಿ ರೋಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಆಬ್ಸೆಟ್ರಿಕ್ಸ್ (Obsetrics) ಬಸಿರು, ಬಾಣಂತನ ಮತ್ತು ಶಿಶು ಜನನ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ
ಆಪ್ಟಿಕ್ಸ್ (Optics) ಬೆಳಕಿನ ಅಧ್ಯಯನ
ಆಂಕಾಲಜಿ (Oncology) ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ನ ಅಧ್ಯಯನ
ಆರ್ಮಿಥೋಲಜಿ (Ornithology) ಪಕ್ಷಿಶಾಸ್ತ್ರ - ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ
ಆರ್ಥೋಪೆಡಿಕ್ಸ್ (Orthopaedics) ಎಲುಬು, ಮೂಳೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಆಪ್ತಾಲೋಲಜಿ (Ophthalmology) ಕಣ್ಣು ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಿನ ರೋಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಆರೋಲಜಿ (Orology) ಪರ್ವತಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಫಿಲಾಲಜಿ (Philology) ಬೋಧನಾ ವಿಜ್ಞಾನ
ಫಿಜಿಕ್ಸ್ (Physics) ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ
ಪಿಡಿಯಾಟ್ರಿಕ್ಸ್ (Paediatrics) ಶಿಶು ರೋಗಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಪೆಥಾಲಜಿ (Pathology) ರೋಗಶಾಸ್ತ್ರ
ಪೋಮಾಲಜಿ (Pomology) ಹಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಬೆಳೆಯ ಅಧ್ಯಯನ
ಸೈಕಿಯಾಟ್ರಿ (Psychiatry) ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಚಿಕಿತ್ಸೆ
ರೇಡಿಯೋಲಜಿ (Radiology) ರೋಗಿ ಪತ್ತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಎಕ್ಸ್‌ರೇ ಬಳಕೆ

ಸಿಸ್ಮೋಲಜಿ (Seismology) ಭೂಕಂಪ ಮತ್ತು ಭೂಕಂಪನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನ
ಸೆರಿಕಲ್ಚರ್ (Sericulture) ರೇಷ್ಮೆ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ಕಣ್ಣು ರೇಷ್ಮೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ರೇಷ್ಮೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಸೋಸಿಯಾಲಜಿ (Sociology) ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ (ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ)
ಥಿಯೋಲಜಿ (Theology) ಧರ್ಮಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಟ್ರಿಚಾಲಜಿ (Trichology) ಕೂದಲಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
ಯುರೋಲಜಿ (Urology) ಮೂತ್ರನಾಳದ ರೋಗಶಾಸ್ತ್ರ
ವಿರೋಲಜಿ (Virology) ವೈರಸ್‌ಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
ಜುವಾಲಜಿ (Zoology) ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ

39. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು

ಸಂಶೋಧನೆ	ಸಂಶೋಧಕರು	ದೇಶ	ವರ್ಷ
ಬಾರೋಮೀಟರ್	ಇ. ಟೊರಿಸೆಲ್ಲಿ	ಇಟಲಿ	1644
ಕ್ರೋನೋಮೀಟರ್	ಜಾನ್ ಹ್ಯಾರಿಸನ್	ಬ್ರಿಟನ್	1735
ಬ್ಲೀಚಿಂಗ್ ಪೌಡರ್	ಟೆನ್ನಾಂಟ್	ಬ್ರಿಟನ್	1798
ಬ್ಯಾಟರಿ (ವಿದ್ಯುತ್)	ಅಲೆಸಾಂಡ್ರೋ ವೋಲ್ಟಾ	ಇಟಲಿ	1800
ಅಣು ಸಿದ್ಧಾಂತ	ಡಾಲ್ಟನ್	ಬ್ರಿಟನ್	1803
ಬೈಸ್ಕಿಲ್	ಕೆ. ಮ್ಯಾಕ್‌ಮಿಲನ್	ಬ್ರಿಟನ್	1839-40
ಬರ್ಗರ್‌ಲರ್ ಅಲಾರ್ಮ್	ಎಡ್ವಿನ್ ಟಿ. ಹೋಮ್ಸ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1858
ಅಸಿಟಲೀನ್ ಅನಿಲ	ಬರ್ತಲಾಟ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1862
ಬೈಸ್ಕಿಲ್ ಟೈರ್ (ನ್ಯೂಮ್ಯಾಟಿಕ್)	ಜೆ.ಜಿ. ಡನ್‌ಲಪ್	ಬ್ರಿಟನ್	1888
ಕೊಡಕ್ ಕ್ಯಾಮೆರಾ	ವಾಕರ್ ಈಸ್ಟಮನ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1888
ಕಾರು (ಪೆಟ್ರೋಲ್)	ಕಾರ್ಲ್ ಬೆಂಜ್	ಜರ್ಮನಿ	1888
ಕಾರ್ಬುರೇಟರ್	ಜಿ. ಡೈಮ್ಲರ್	ಜರ್ಮನಿ	1876
ಸೆಲ್ಯುಲಾಯಿಡ್	ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಪಾರ್ಕರ್ಸ್	ಬ್ರಿಟನ್	1861
ಎರ್ ಕಂಡೀಶನಿಂಗ್ ವಿಮಾನ	ಕ್ಯಾರಿಯರ್ ಓರ್ವಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ವಿಲ್ಹರ್ಮ ರೈಟ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1902
ಅಣುಬಾಂಬ್	ಜಿ. ರಾಬರ್ಟ್ಸ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1903
ಕಾರು (ಆವಿ)	ಬೆನ್ಜಮಿನ್ ಪೆರ್ಸ್‌ಹೆಮರ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1945
ಆಡಿಯೋ ಕ್ಯಾಸೆಟ್	ನಿಕೋಲಸ್ ಕಾಗ್ನಾಟ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1769
ಪೋರ್ಟೆಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಿಮೆಂಟ್	ಫಿಲಿಪ್ಸ್ ಕಂಪನಿ	ಹಾಲೆಂಡ್	1963
ಸಿನೆಮಾ	ಜೋಸೆಫ್ ಆಸ್ಟಿನ್	ಬ್ರಿಟನ್	1824
ಕಂಪ್ಯೂಟರ್	ನಿಕೋಲಸ್ ಮತ್ತು ಜೀನ್ ಲುಮಿರಿ	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1895
ಲ್ಯಾಪ್‌ಟಾಪ್	ಸಿಂಕ್ಲೈರ್	ಬ್ರಿಟನ್	1987

ಮೋಟಾರ್ ಸೈಕಲ್	ಜಿ. ಡೈವ್ಲರ್	ಜರ್ಮನಿ	1885
ಮೂವಿ ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟರ್	ಥಾಮಸ್ ಆಲ್ವ ಎಡಿಸನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1893
ಡೀಸೆಲ್ ಇಂಜಿನ್	ರುಡಾಲ್ಫ್ ಡೀಸೆಲ್	ಜರ್ಮನಿ	1895
ಡೈನಮೋ	ಹಿಪೋಲೈಟ್ ಪಿಕ್ಸೆ	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1832
ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಫರ್ನೇಸ್	ವಿಲಿಯಂ ಸೀಮನ್ಸ್	ಬ್ರಿಟನ್	1861
ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪ	ಥಾಮಸ್ ಆಲ್ವ ಎಡಿಸನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1879
ವಿದ್ಯುತ್ ಮೋಟಾರ್ (ಡಿ.ಸಿ)	ಜಿನೋಬ್ ಗ್ರಾಮ್	ಬೆಲ್ಜಿಯಂ	1873
ವಿದ್ಯುತ್ ಮೋಟಾರ್ (ಎಸಿ)	ನಿಕೋಲಸ್ ಟೆಲ್ವಾ	ಯುಎಸ್ಎ	1888
ವಿದ್ಯುತ್ ಇಸ್ತಿ	ಹೆನ್ರಿ ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಸೀಲೆ	ಯುಎಸ್ಎ	1882
ಡಿಸ್‌ಬ್ರೇಕ್	ಡಾ. ಎಫ್. ಲಾಂಚೆಸ್ಪರ್	ಬ್ರಿಟನ್	1902
ವಿದ್ಯುತ್ ವಾಶಿಂಗ್ ಮಶಿನ್	ಆಲ್ವ ಜೆ. ಫಿಶರ್	ಯುಎಸ್ಎ	1906
ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋ-ಮ್ಯಾಗ್ನೆಟ್	ವಿಲಿಯಂ ಸ್ಟರ್ಜನ್	ಬ್ರಿಟನ್	1824
ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್	ಡಾ. ಆಲನ್ ಎಂ. ಟುರಿಂಗ್	ಬ್ರಿಟನ್	1824
ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನ್	ಥಾಮಸ್ ಜೆ	ಬ್ರಿಟನ್	1897
ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋ ಪ್ಲೇಟಿಂಗ್	ಎಲ್. ಬ್ರ್ಯಾಟೆಲ್ಲಿ	ಇಟಲಿ	1805
ಪೌಂಟನ್ ಪೆನ್	ಎಲ್.ಇ. ವಾಟರ್‌ಮನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1884
ಗ್ಯಾಲ್ವನೋಮೀಟರ್	ಎ.ಎಂ. ಅಂಪಿಯರ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1834
ಗ್ಯಾಸ್ ಲೈಟಿಂಗ್ ಗ್ಲೈಡರ್	ವಿಲಿಯಂ ಮರ್ಡೋಕ್	ಬ್ರಿಟನ್	1792
ಗ್ರಾಮಾಫೋನ್	ಸರ್. ಜಾರ್ಜ್ ಕೈಂಝಿ	ಬ್ರಿಟನ್	1853
ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್	ಥಾಮಸ್ ಆಲ್ವ ಎಡಿಸನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1878
ಹೋಮೆರೆಕ್ಟಾಪ್	ಇ. ಬಟ್ಟಿಚೆನ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1924
ಜಲಜನಕ ಬಾಂಬ್	ಕ್ರಿಸ್ಟೋಫರ್ ಕಾಕರಲ್	ಬ್ರಿಟನ್	1955
ಜೆಟ್ ಇಂಜಿನ್	ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬೆಲ್ಲ್	ಯುಎಸ್ಎ	1952
ಲೇಸರ್	ಸರ್. ಫ್ರಾಂಕ್ ವಿಟ್ಟೆ	ಬ್ರಿಟನ್	1937
ಲಿಫ್ಟ್ (ಯಾಂತ್ರಿಕ)	ಗೌಲ್ಡ್	ಯುಎಸ್ಎ	1957
ಲೋಕೋಮೋಟಿವ್	ಎಲಿಸಾ ಜೆ. ಒಟಿಸ್	ಯುಎಸ್ಎ	1852
ಲೌಡ್ ಸ್ಪೀಕರ್	ರಿಚರ್ಡ್ ಟ್ರಿಪಿಟಿಕ್	ಬ್ರಿಟನ್	1804
ಮೆಷಿನ್ ಗನ್	ಹೂರೇಸ್ ಶಾರ್ತ್	ಬ್ರಿಟನ್	1900
ಮೈಕ್ರೋಮೋನ್	ಜೇಮ್ಸ್ ಪಕಲ್	ಬ್ರಿಟನ್	1718
ಮೈಕ್ರೋವೇವ್ ಓವನ್	ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಗ್ರಹಾಂ ಬೆಲ್	ಯುಎಸ್ಎ	1876
ನಿಯಾನ್ ಲ್ಯಾಂಪ್	ಪೆರ್ಸಿ ಲೆಬ್ರಾನ್ ಸ್ಟನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1947
ನ್ಯೂಟ್ರಾನ್	ಜಾರ್ಜ್ಸ್ ಗ್ಲೂಡ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1910
ನ್ಯೂಟ್ರಾನ್ ಬಾಂಬ್	ಚಾರ್ಡ್‌ವಿಕ್	ಬ್ರಿಟನ್	1932
ನೈಲಾನ್	ಸ್ಯಾಮ್ಯುಯೆಲ್ ಕೋಹೆನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1958
ಪೆನ್ಸಿಲ್	ಡಾ. ವಾಲೆಸ್ ಹೆಚ್.ಸಿ. ಜಾಕ್ವಿಸ್ ನಿಕೋಲಸ್	ಯುಎಸ್ಎ	1937
ಫೋಟೋ ಕಾಪಿಯರ್	ಕಾಂಟೆ ಕಾರ್ಲ್‌ಸನ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1792
		ಯುಎಸ್ಎ	1938

ಪಿಸ್ತೂಲು	ಕ್ರಿಸ್ಟೋಫೋರಿ	ಇಟಲಿ	1709
ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್	ಜೋಹಾನ್ ಗುಟೆನ್‌ಬರ್ಗ್	ಜರ್ಮನಿ	1455
ಪ್ರೋಟಾನ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಸ್ಕಿಥ್	ಬ್ರಿಟನ್	1837
ರಾಡಾರ್	ಎ.ಹೆಚ್. ಟೀಲರ್ ಮತ್ತು ಎಲ್.ಸಿ. ಯಂಗ್	ಯುಎಸ್ಎ	1922
ರೇಡಿಯೋ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫಿ (ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಅಂಪ್ಲಿಫಿಕೇಶನ್)	ಜೆ. ಮಾರ್ಕೋನಿ	ಇಟಲಿ	1901
ರೇಯಾನ್	ಸರ್. ಜೋಸೆಫ್ ಸ್ವಾನ್	ಬ್ರಿಟನ್	1883
ರೆಕ್ಟಿಫರೇಟರ್	ಜೇಮ್ಸ್ ಹ್ಯಾರಿಸನ್ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಕಾಟ್ಲಿನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1850
ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫಾರ್ಮರ್	ಮೈಕೆಲ್ ಫ್ಯಾರಡೆ	ಬ್ರಿಟನ್	1831
ರಬ್ಬರ್ (ಟೈರ್)	ಥಾಮಸ್ ಹಾಂಕಾಕ್	ಬ್ರಿಟನ್	1846
ಸೇಫ್ಟಿ ಪಿನ್	ವಾಲ್ಡರ್ ಹಂಟ್	ಯುಎಸ್ಎ	1849
ವೈರಲೆಸ್ (ಟೆಲಿಗ್ರಾಫಿ)	ಜೆ. ಮಾರ್ಕೋನಿ	ಇಟಲಿ	1896
ಸೇಫ್ಟಿ ರೇಜರ್	ಕಿಂಗ್ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಗಿಲ್ಲೆಟ್	ಯುಎಸ್ಎ	1903
ಹಡಗು (ಆವಿ)	ಜೆ.ಸಿ. ಪೆರಿಯರ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1775
ಹಡಗು (ಟರ್ಬೈನ್)	ಸರ್.ಸಿ. ಪಾರ್ಸನ್ಸ್	ಬ್ರಿಟನ್	1894
ಸ್ವೀಮ್ ಇಂಜಿನ್	ಥಾಮಸ್ ಸವೆರಿ	ಬ್ರಿಟನ್	1698
ಕಲರ್ ಟಿವಿ	ಜಾನ್ ಬೈರ್ಡ್	ಬ್ರಿಟನ್	1928
ಟೆರಿಲಿನ್	ಜೆ.ಆರ್. ವಿನಫೀಲ್ಡ್	ಬ್ರಿಟನ್	1941
ವಿಡಿಯೋ ಟೀಪ್	ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಗಿನ್ಸ್ ಬರ್ಗ್	ಯುಎಸ್ಎ	1956
ಸಬ್‌ಮರೀನ್	ಡೇವಿಡ್ ಬ್ರಸಲ್	ಯುಎಸ್ಎ	1776
ಸೂಪರ್ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್	ಜೆ.ಎಚ್. ವಾನ್ ನ್ಯೂಮನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1976
ಟೀಪ್ ರೆಕಾರ್ಡರ್	ಎಫ್. ಪೌಲ್ಸನ್	ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್	1899
ಟೆಲಿಫೋನ್	ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಗ್ರಹಾಂ ಬೆಲ್	ಯುಎಸ್ಎ	1876
ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್	ಎಂ. ಲ್ಯಾಮಂಡ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1787
ಟೆಲಿಸ್ಕೋಪ್	ಹಾನ್ಸ್ ಲಿಪ್ಪೆಲ್	ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	1608

40. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು

ಸಂಶೋಧನೆ	ಸಂಶೋಧಕರು	ದೇಶ	ವರ್ಷ
ಬ್ಯಾಕ್ಟೀರಿಯಾ	ಲಿವೆನ್ ಹಾಕ್	ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	1683
ರಕ್ತ ಪೂರಣ	ಜೀನ್-ಬ್ಯಾಪ್ಟಿಸ್ಟ್ ಡೆನಿಸ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1625
ಅನಸ್ತೀಸಿಯಾ (ಸ್ಥಳೀಯ)	ಕೋಲರ್	ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ	1885
ಆಸ್ಟಿರಿನ್	ಡ್ರೆಸರ್	ಜರ್ಮನಿ	1889
ಅನಸ್ತೀಸಿಯಾ (ಚೆನ್ನುಹುರಿ)	ಬೈಯರ್	ಜರ್ಮನಿ	1898
ಕೃತಕ ಹೃದಯ	ವಿಲ್ಲೆಮ್ ಕೋಲ್ಪ್	ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	1957
ಕಾರ್ಡಿಯಾಕ್	ಎ.ಎಸ್. ಹಿಮನ್	ಯುಎಸ್ಎ	1932
ಪೇಸ್‌ಮೇಕರ್	ಗಾಡ್‌ಫ್ರೆ ಹೆನ್ಸ್‌ಫೀಲ್ಡ್	ಬ್ರಿಟನ್	1968
CAT ಸ್ಕ್ಯಾನರ್			

ರಕ್ತ ಪರಿಚಲನೆ	ವಿಲಿಯಂ ಹಾರ್ವೆ	ಬ್ರಿಟನ್	1628
ಸ್ವತೋಸ್ಥೋಪ	ರೀನೆ ಲಾಯ್ಡ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1819
ಲಸಿಕೆ ವಿಧಾನ	ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಜೆನ್ನರ್	ಬ್ರಿಟನ್	1796
ಅನಸ್ಥೆಸಿಯಾವಾಗಿ			
ಕ್ಲೋರೋಫಾರ್ಮ್	ಜೇಮ್ಸ್ ಸಿಂಪ್ಸನ್	ಬ್ರಿಟನ್	1847
ಮಲೇರಿಯಾ ಜೀವಾಣು	ಲಾವೆರಾನ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1880
ಗಂಟಲಮಾರಿ			
ರೋಗದ			
ಜೀವಾಣು	ಕ್ಲೇಬ್ ಮತ್ತು ಲೋಪ್ಪರ್	ಜರ್ಮನಿ	1883
ಕ್ಲೋರೋಮಿಸಿಟಿಸ್	ಬರ್ಕ್‌ಹೋಲ್ಡರ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1947
ಕಾಲರಾ ಮತ್ತು ಕ್ಷಯದ			
ಜೀವಾಣು	ರಾಬರ್ಟ್ ಕೋಚ್	ಜರ್ಮನಿ	1877
ಕ್ರೈಯೋ ಸರ್ಜರಿ	ಹೆನ್ರಿ ಸ್ಟ್ರಾನ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1953
ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋ			
ಕಾಡಿಯೋಗ್ರಾಫಿ	ವಿಲ್ಲೆಂ ಐಂಟೋವೆನ್	ನೆದರ್‌ಲೆಂಡ್	1903
ಇಂಜಿ	ಹಾನ್ಸ್ ಬರ್ಗರ್	ಜರ್ಮನಿ	1929
ಹೃದಯ ಕಸಿ ಸರ್ಜರಿ	ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಬರ್ನಾರ್ಡ್	ದ. ಆಫ್ರಿಕಾ	1967
ಡಯಾಬಿಟಿಸ್‌ಗೆ			
ಇನ್ಸುಲಿನ್	ಬಾಂಟಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಬೆಸ್ತ್	ಕೆನಡಾ-ಬ್ರಿಟನ್	1921
ಕಿಡ್ನಿಯಂತ್ರ	ಕೋಲ್ಟ್	ನೆದರ್‌ಲೆಂಡ್	1944
ತೆರದ ಹೃದಯ ಸರ್ಜರಿ	ಮಾಲ್ಡನ್ ಲಿಲ್ಲೆಹೆಲ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1953
R _h - ಫ್ಯಾಕ್ಟರ್	ಕಾಲ್‌ಲಾಂಡ್ ಸ್ಟೀನರ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1940
ಸೆಕ್ಸ್ ಹಾರ್ಮೋನ್ಸ್	ಇ. ಸ್ಟೀನಾಚ್	ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ	1910
ಸಿ.ಟಿ. ಸ್ಟ್ರಾನ್	ಹೌನ್ಸ್‌ಫೀಲ್ಡ್	ಬ್ರಿಟನ್	1973
ಟೆರಾಪಿಯುಸಿನ್	ಫಿನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಇತರರು	ಯುಎಸ್‌ಎ	1950
ಥೈರಾಕ್ಸಿನ್	ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಕಾಲ್ವಿನ್		
	-ಕೆಂಡಲ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1919
MRI	ಡಾಮಾಡಿಯನ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1971
X-ರೇ	ವಿಲಿಯಂ ರಾಂಟ್ಜನ್	ಜರ್ಮನಿ	1895
ಪೆನ್ಸಿಲಿನ್	ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಫ್ಲೆಮಿಂಗ್	ಬ್ರಿಟನ್	1928
ವಿಟಮಿನ್ ಎ	ಮ್ಯಾಕ್ ಕಾಲಮ್		
	ಮತ್ತು ಎಂ. ಡೇವಿಸ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1913
ವಿಟಮಿನ್ ಬಿ	ಮಿನ್‌ಚೆ ಮತ್ತು ಮರ್ಫಿ	ಯುಎಸ್‌ಎ	1936
ವಿಟಮಿನ್ ಸಿ	ಪೋಲಿಕ್ ಹೋಸ್ಪ್	ನಾರ್ವೆ	1919
ವಿಟಮಿನ್ ಕೆ	ಡ್ಯೂಸಿ ಡಾಂ	ಯುಎಸ್‌ಎ	1938

ಪ್ರಮುಖ ಲಸಿಕೆಗಳ ತೋರಣ

ಲಸಿಕೆ	ಸಂಶೋಧಕರು	ದೇಶ	ವರ್ಷ
ಸಿಡಬು (small pox)	ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಜೆನ್ನರ್	ಬ್ರಿಟನ್	1796
ನಾಯಿ ಹುಚ್ಚು (Rabies)	ಲೂಯಿಸ್ ಪಾಶ್ಚರ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1885
ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ ವಿಷಮ ಜ್ವರ (Typhus)	ಜೆ. ನಿಕೋಲ್ಲೆ	ಫ್ರಾನ್ಸ್	1909
ಪೋಲಿಯೋ	ಜೋನ್ಸ್ ಸಾಲ್ಕ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1954

ಪೋಲಿಯೋ(Oral)	ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಸಾಬಿನ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1960
ದಡಾರ (Measles)	ಎಂಡರ್ಸ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1963
ಮೆನಿಂಜೈಟಿಸ್	ಗೋಡಾರ್ನ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	1987

ಕ್ರೀಡೆಗಳು

41. ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು.

- ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 3500 ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. 776ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಗ್ರೀಕ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. 4 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಒಲಂಪಿಯಾಡ್ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.
- ಗ್ರೀಕ್ ರಾಜ್ಯವು ರೋಮ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ನಿಂತು ಹೋದವು. ಸುಮಾರು 1500 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಿಂತು ಹೋಗಿದ್ದ ಒಲಂಪಿಕ್‌ಗೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಬರೂನ್ ಸಿಕ್ ಕ್ಯೂಬರ್ಟಿಯು 1894 ರಲ್ಲಿ ಮರುಜೀವ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಒಲಂಪಿಕ್‌ನ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.
- ಮೊದಲ ಆಧುನಿಕ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಏಪ್ರಿಲ್ 6, 1896ರಲ್ಲಿ ಗ್ರೀಕ್‌ನ ಅಥೆನ್ಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. ಇವು 4 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮೊದಲ ಒಲಂಪಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ 13 ದೇಶಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವು.

ಒಲಂಪಿಕ್‌ನ ವಿಧಗಳು.

1. ಬೇಸಿಗೆಯ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು (1896ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ)
2. ಚಳಿಗಾಲದ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು (1924ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ)
3. ಪ್ಯಾರಾ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು (1960ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ)
4. ಯುವ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು (2010ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭ)

ಒಲಂಪಿಕ್ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ

- 1894 ರಲ್ಲಿ ಬರೂನ್ ಸಿಕ್ ಕ್ಯೂಬರ್ಟಿಯು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಒಲಂಪಿಕ್ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಸ್ವಿಸ್‌ನ ಲಾಸೆನ್ ನಗರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳ ನಿಯಮಾವಳಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಹತಾ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಸ್ಪರ್ಧೆಯು ಒಲಂಪಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಕನಿಷ್ಠ 25 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಒಲಂಪಿಕ್ ಚಿಹ್ನೆ.

- ಒಲಂಪಿಕ್ ಚಿಹ್ನೆಯು ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ 5 ಬಳೆ ಅಥವಾ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸ್ನೇಹ ಸೂಚಕವಾದ ಇದು 5 ಖಂಡಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

1. ನೀಲಿ- ಯುರೋಪ್
2. ಕಪ್ಪು- ಆಫ್ರಿಕಾ
3. ಹಸಿರು - ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ

4. ಕೆಂಪು - ಅಮೇರಿಕಾ

5. ಹಳದಿ- ಏಷಿಯಾ ಖಂಡಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಧ್ವಜ.

- 1913 ರಲ್ಲಿ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಧ್ವಜವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ್ದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಧ್ವಜವನ್ನು 1920 ರಲ್ಲಿ ಆಂಟ್ವರ್ಪ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕ್ರೀಡಾ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಯಿತು .

ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಧ್ಯೇಯ.

- "Citius , Altius, Fortius" ಇದು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ ಇದರ ಅರ್ಥ Swifter, Higher and Strong ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು 1896ರಲ್ಲಿ ಫಾದರ್ ಡಿಡೋನ್ ಎಂಬುವವರು ಸಂಯೋಜಿಸಿದರು. ಮೊದಲಿಗೆ 1920ರ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು.

ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಜ್ಯೋತಿ

- ಒಲಂಪಿಯಾಡ ಪವಿತ್ರ ಜ್ಯೂಸ್ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗಿಸಿ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಜ್ಯೋತಿ ಹೊತ್ತಿಸಲು ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಪಣದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಂಜನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಲಾಗುವುದು. 1928ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗಿಸಲಾಯಿತಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ 1936 ರ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ನಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ರೂಪ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಪದಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ.

- ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ 33 ಕ್ರೀಡೆಗಳಿವೆ. ವಿಜೇತರಾದವರಿಗೆ ಮೊದಲನೇ , 2ನೇ ಮತ್ತು 3ನೇ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪದಕ,ಕಂಚಿನ ಪದಕ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಚಿನ್ನದ ಪದಕವನ್ನು ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಸೇರಿಸಿ ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತ.

- 1900 ರ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಕ್ರೀಡಾಪಟು ನಾರ್ಮನ್ ಪಿಚಾರ್ಡ್. ಇವನು ಈ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ 2 ಬೆಳ್ಳಿ ಪದಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು.
- ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ ಮೇರಿ ಲೀಲಾ ರಾವ್.
- 1920ರಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಜಿಯಂ ಆಂಟ್ವರ್ಪ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿತು.ಭಾರತೀಯ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಸಮಿತಿಯನ್ನು 1927ರಲ್ಲಿ ಸರ್ ದೊರಾಬ್ಜಿ ರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಎ. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು

ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ	ದೇಶ
1896	ಅಥೆನ್ಸ್	ಗ್ರೀಸ್
1900	ಪ್ಯಾರಿಸ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್
1904	ಸೈಂಟ್ ಲೂಯಿಸ್	ಯುಎಸ್ಎ
1908	ಲಂಡನ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್
1912	ಸ್ವಾಕ್‌ಹೋಮ್	ಸ್ವೀಡನ್
1920	ಆಂಟ್ವರ್ಪ್	ಬೆಲ್ಜಿಯಂ
1924	ಪ್ಯಾರಿಸ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್
1928	ಆಮ್‌ಸ್ಟರ್‌ಡ್ಯಾಂ	ಹಾಲೆಂಡ್
1932	ಲಾಸ್ ಏಂಜಲೀಸ್	ಯುಎಸ್ಎ
1936	ಬರ್ಲಿನ್	ಜರ್ಮನಿ
1948	ಲಂಡನ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್
1952	ಹೆಲ್ಸಿಂಕಿ	ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
1956	ಮೆಲ್ಬೋರ್ನ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
1960	ರೋಮ್	ಇಟಲಿ
1964	ಟೋಕಿಯೊ	ಜಪಾನ್
1968	ಮೆಕ್ಸಿಕನ್ ನಗರ	ಮೆಕ್ಸಿಕೋ
1972	ಮ್ಯೂನಿಚ್	ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ
1976	ಮಾಂಟ್ರಿಯಲ್	ಕೆನಡಾ
1980	ಮಾಸ್ಕೋ	ಯುಎಸ್ಎಸ್ಆರ್
1984	ಲಾಸ್ ಏಂಜಲೀಸ್	ಯುಎಸ್ಎ
1988	ಸಿಯೋಲ್	ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯಾ
1992	ಬಾರ್ಸಿಲೋನ	ಸ್ಪೇನ್
1996	ಅಟ್ಲಾಂಟ	ಯುಎಸ್ಎ
2000	ಸಿಡ್ನಿ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
2004	ಅಥೆನ್ಸ್	ಗ್ರೀಸ್
2008	ಬೀಜಿಂಗ್	ಚೀನಾ
2012	ಲಂಡನ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್
2016	ರಿಯೋ ಡಿ ಜನೈರೋ (ನಡೆಯಲಿದೆ)	ಬ್ರೆಜಿಲ್
2020	ಟೋಕಿಯೋ (ನಡೆಯಲಿದೆ)	ಜಪಾನ್

ಬಿ. ಚಳಿಗಾಲದ ಒಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು

ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ	ದೇಶ
1924	ಚರ್ಮೋನಿಕ್ಸ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್
1928	ಸೈಂಟ್ ಮಾರಿಟ್ಜ್	ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್
1932	ಲೇಕ್ ಪ್ಲಾಸಿಡ್ (ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್)	ಅಮೇರಿಕ
1936	ಗಾರ್ಮಿಸ್ಕ್-ಪ್ಯಾರ್ಟಿನ್ ಕಿರ್ಚೆನ್	ಜರ್ಮನಿ
1948	ಸೈಂಟ್ ಮಾರಿಟ್ಜ್	ಸ್ವಿಟ್ಜರ್ಲೆಂಡ್
1952	ಓಸ್ಲೋ	ನಾರ್ವೆ
1956	ಕೋರ್ಟಿನಾ ಡಿ ಅಮ್ಪೆಜೊ	ಇಟಲಿ

1964	ಇನ್ಬ್ಲಕ್	ಆಸ್ತ್ರಿಯಾ
1968	ಗ್ರೆನೋಬಲ್	ಫ್ರಾನ್ಸ್
1972	ಸಪೋರೋ	ಜಪಾನ್
1976	ಇನ್ಬ್ಲಕ್	ಆಸ್ತ್ರಿಯಾ
1980	ಲೇಕ್ ಪ್ಲಾಸಿಡ್, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್	ಅಮೇರಿಕಾ
1984	ಸರಾಜಿವೋ	ಯುಗೋ
		ಸ್ಲಾವಿಯಾ
1988	ಕಾಲ್ಗರಿ	ಕೆನಡಾ
1992	ಆಲ್ಬರ್ಟ್‌ವಿಲ್ಲೆ	ಫ್ರಾನ್ಸ್
1994	ಲೆಲ್ಲೆಹ್ಯಾಮರ್	ನಾರ್ವೆ
1998	ನಗಾನೋ	ಜಪಾನ್
2002	ಸಾಲ್ಟ್‌ಲೇಕ್ ಸಿಟಿ	ಅಮೇರಿಕ
2006	ಟ್ಯೂರಿನ್	ಇಟಲಿ
2010	ವ್ಯಾಂಕೋವರ್	ಕೆನಡ
2014	ಸೋಚಿ	ರಷ್ಯಾ
2018	ಪಿಯಾಂಗ್‌ಚಾಂಗ್ (ನಡೆಯಲಿದೆ)	ದ.ಕೊರಿಯಾ

42. ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು.

- ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 1912 ರಲ್ಲಿ 'ಫಾರ್ ಈಸ್ಟನ್ ಗೇಮ್ಸ್' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದವು. ಮೊದಲಿಗೆ ಜಪಾನ್, ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಚೀನಾ ದೇಶಗಳ ನಡುವೆ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ನಂತರ 1913 ರಲ್ಲಿ ಮನಿಲಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. 1934ವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 10 ಬಾರಿ ಈ ಕ್ರೀಡಾ ಕೂಟಗಳು ಜರುಗಿದ್ದವು. ನಂತರ ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾರಣ ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟಗಳು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. 1948ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಲಂಡನ್ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಮಾತುಕತೆಯ ಫಲವಾಗಿ ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡಾ ಕೂಟವನ್ನು ನಡೆಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು.

ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ.

- ಏಷ್ಯನ್ ಗೇಮ್ಸ್ ಫೆಡರೇಷನ್ ಪ್ರತಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದ ಆಡಳಿತವನ್ನು 1982 ರಲ್ಲಿ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ನಂತರ ಈ ಆಧಿಕಾರವನ್ನು ಏಷಿಯನ್ ಗೇಮ್ಸ್ ಫೆಡರೇಷನ್ (ಎ.ಜಿ.ಎಫ್.) ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿತ್ತು. ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಷ್ಯಾಡ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು.
- ಮೊದಲ ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು 1951ರಲ್ಲಿ ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ್ದವು. ಏಷ್ಯನ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವರ್ಗದ 44 ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಆಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 46 ದೇಶಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಏಶಿಯನ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ನಡೆದ ಸ್ಥಳಗಳು

ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ	ದೇಶ
1951	ನವದೆಹಲಿ	ಭಾರತ

1954	ಮನಿಲಾ	ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್
1958	ಟೋಕಿಯೋ	ಜಪಾನ್
1962	ಜಕಾರ್ತಾ	ಇಂಡೋನೇಷಿಯ
1966	ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್	ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
1970	ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್	ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
1974	ಟೆಹರಾನ್	ಇರಾನ್
1978	ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್	ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
1982	ನವದೆಹಲಿ	ಭಾರತ
1986	ಸಿಯೋಲ್	ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯಾ
1990	ಬೀಜಿಂಗ್	ಚೀನಾ
1994	ಹಿರೋಷಿಮಾ	ಜಪಾನ್
1998	ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್	ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್
2002	ಬುಶಾನ್	ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯಾ
2006	ದೋಹ	ಕತಾರ್
2010	ಗ್ಯುವಾಂಗ್‌ಜೌ	ಚೀನಾ
2014	ಇಂಚಾನ್	ದ.ಕೊರಿಯ
2018	ಜಕಾರ್ತಾ	ಇಂಡೋನೇಷಿಯಾ

(ನಡೆಯಲಿದೆ)

43. ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು.

- ವಿಶ್ವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಯ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದೇ ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟವಾಗಿದೆ. 1930ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಕೆನಡಾದ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು.
- ಈ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದಲ್ಲಿ 11 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದವು ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ 4 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು.
- ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಫೆಡರೇಷನ್ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟದಲ್ಲಿ 53 ದೇಶಗಳು ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ನಡೆದ ಸ್ಥಳಗಳು

ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ	ದೇಶ
1930	ಹೆಮಿಲ್ಟನ್	ಕೆನಡಾ
1934	ಲಂಡನ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್
1938	ಸಿಡ್ನಿ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
1950	ಆಕ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್
1954	ವಾಂಕೋವರ್	ಕೆನಡಾ
1958	ಕಾರ್ಡಿಫ್	ವೆಲ್ಸ್
1962	ಪರ್ತ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
1966	ಕಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್	ಜಮೈಕಾ
1970	ಎಡಿನಬರ್ಗ್	ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೆಂಡ್
1974	ಕ್ರೈಸ್ಟ್‌ಚರ್ಚ್	ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್

1978	ಎಡ್ಮಂಟನ್	ಕೆನಡಾ
1982	ಬ್ರಿಸ್ಟೇನ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
1986	ಎಡಿನಬರ್ಗ್	ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೆಂಡ್
1990	ಆಕ್‌ಲೆಂಡ್	ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್
1994	ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ	ಕೆನಡಾ
1998	ಕೌಲಲಾಂಪುರ್	ಮಲೇಷ್ಯಾ
2002	ಮ್ಯಾಂಚೆಸ್ಟರ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್
2006	ಮೆಲ್ಬೋರ್ನ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
2010	ನವದೆಹಲಿ	ಭಾರತ
2014	ಗ್ಲಾಸ್ಗೋ	ಸ್ಕಾಟ್‌ಲೆಂಡ್
2018	ಗೋಲ್ಡ್‌ಕೋಸ್ಟ್ (ನಡೆಯಲಿದೆ)	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ

4.4. ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್.

- ವಿಶ್ವಕಪ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕ್ರೀಡಾ ಜಾತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡಾ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಯು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 24, 25, 1877ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಕೆನಡಾದ ನಡುವೆ ನಡೆದಿದ್ದು. ಮೊದಲ ಟೆಸ್ಟ್ ಪಂದ್ಯವು 1877ರಲ್ಲಿ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ನಡುವೆ ನಡೆದಿತ್ತು. 1900ರಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಲಂಪಿಕ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಅನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.
- 1912 ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಟೆಸ್ಟ್ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಮತ್ತು ದ.ಆಫ್ರಿಕಾಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವು. 1970 ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಕೆರಿ ಪ್ಯಾಕರ್‌ರವರು ವಿಶ್ವ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಸರಣಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೂಲಕ ಏಕ ದಿನ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪಂದ್ಯ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಮಂಡಳಿಯು ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ಪಂದ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪ್ರತಿ 4 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ವಿಶ್ವಕಪ್ 1975ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಶ್ವ ಕಪ್‌ನಲ್ಲಿ 8 ದೇಶಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವು.

ವಿಶ್ವಕಪ್ ಚಿತ್ರಣ.

- 1999 ರಿಂದ ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ವಿಜೇತರಿಗೆ ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ಟ್ರೋಫಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲೇಪನದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು 3 ಬೆಳ್ಳಿಯ ಆಲಂಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಗ್ಲೋಬ್ ಇದೆ. ಕಾಲಂ ಗಳು ಸ್ಟಂಪ್ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವುಗಳು ಬ್ಯಾಟಿಂಗ್, ಬೌಲಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಫೀಲ್ಡಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. ಗ್ಲೋಬ್ ಚೆಂಡನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಶ್ವಕಪ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ನ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿನೋಟ

ವರ್ಷ	ನಡೆದ ದೇಶ	ವಿಜೇತ ರಾಷ್ಟ್ರ / ರನ್ನರ್ ಅಪ್ ಪಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರ	ವಿಜೇತ ತಂಡದ ನಾಯಕರು
1975	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ವೆಸ್ಟ್‌ಇಂಡೀಸ್ /	

		ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಕ್ವೆಬೆಕ್ ಲಾಯ್ಡ್
1979	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ವೆಸ್ಟ್‌ಇಂಡೀಸ್ / ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ವೆಬೆಕ್‌ಲಾಯ್ಡ್
1983	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಭಾರತ / ವೆಸ್ಟ್‌ಇಂಡೀಸ್	ಕಪಿಲ್‌ದೇವ್
1987	ಭಾರತ-ಪಾಕ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ / ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಮಾರ್ಕ್‌ಟೇಲರ್
1992	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ / ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಇಮ್ರಾನ್ ಖಾನ್
1996	ಭಾರತ, ಪಾಕ್, ಶ್ರೀಲಂಕ	ಶ್ರೀಲಂಕ / ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಅರ್ಜುನ್ ರಣತುಂಗ
1999	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ / ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಸ್ಟೀವ್ ವಾ
2003	ದ.ಆಫ್ರಿಕ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ/ಭಾರತ	ರಿಕಿಪಾಂಟಿಂಗ್
2007	ವೆಸ್ಟ್‌ಇಂಡೀಸ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ/ಶ್ರೀಲಂಕ	ರಿಕಿಪಾಂಟಿಂಗ್
2011	ಭಾರತ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಶ್ರೀಲಂಕ	ಭಾರತ/ಶ್ರೀಲಂಕ	ಎಂ.ಎಸ್. ಧೋನಿ
2015	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ / ನ್ಯೂಜಿಲೆಂಡ್	ಮೈಕೆಲ್ ಕ್ಲಾರ್ಕ್
2019	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	(ನಡೆಯಲಿದೆ)	

4.5. ಫಿಫಾ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್

- ಫೆಡರೇಷನ್ ಇಂಟರ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪುಟ್‌ಬಾಲ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ (ಎಫ್.ಐ.ಎಫ್.ಎ) ಪುಟ್‌ಬಾಲ್ ವಿಶ್ವ ಕಪ್ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪುಟ್‌ಬಾಲ್ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ.
- ಫಿಫಾವು 209 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡಿನ ಜೂರಿಚ್‌ನಲ್ಲಿದೆ. "For The Game ,For the World " ಇದರ ಧ್ಯೇಯ ವಾಕ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲ ಫಿಫಾ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್ 1930 ರಲ್ಲಿ ಉರುಗ್ವೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿತ್ತು.

ವಿಶ್ವಕಪ್ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ ಪಂದ್ಯದ ವಿಜೇತರು

ವರ್ಷ	ವಿಜೇತ ರಾಷ್ಟ್ರ	ರನ್ನರ್ ಅಪ್ ಪಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರ
1930	ಉರುಗ್ವೆ	ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ
1934	ಇಟಲಿ	ಚೆಕೋಸ್ಲೋವೇಕಿಯ
1938	ಇಟಲಿ	ಹಂಗೇರಿ
1950	ಉರುಗ್ವೆ	ಬ್ರೆಜಿಲ್
1954	ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ	ಹಂಗೇರಿ
1958	ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಸ್ವೀಡನ್
1962	ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಚೆಕೋಸ್ಲೋವೇಕಿಯ
1966	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ
1970	ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಇಟಲಿ

1974	ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ	ಪೋಲೆಂಡ್
1978	ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ	ಹಾಲೆಂಡ್
1982	ಇಟಲಿ	ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ
1986	ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ	ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ
1990	ಪಶ್ಚಿಮ ಜರ್ಮನಿ	ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ
1994	ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಇಟಲಿ
1998	ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಬ್ರೆಜಿಲ್
2002	ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಜರ್ಮನಿ
2006	ಇಟಲಿ	ಫ್ರಾನ್ಸ್
2010	ಸ್ಪೇನ್	ಹಾಲೆಂಡ್
2014	ಜರ್ಮನಿ	ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ

2018 (ರಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿವೆ)

2022 (ಕತಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿವೆ)

46. ಕ್ರೀಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳಗಳು

ಸ್ಥಳ	ದೇಶ	ಕ್ರೀಡೆ
ಚೇಪಾಕ್ ಮೈದಾನ	ಭಾರತ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ವಾಖೆಂಡೆ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಭಾರತ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಟ್ರೆಂಟ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಓಲ್ಡ್ ಟ್ರಾಫೋರ್ಟ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಓವಲ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಮೆಲ್ಬೋರ್ನ್	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಲೀಡ್ಸ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಲಾರ್ಡ್ಸ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಫಿರೋಜ್ ಷಾ ಕೋಟ್ಲಾ	ಭಾರತ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಈಡನ್ ಗಾರ್ಡನ್	ಭಾರತ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಈಡನ್‌ಪಾರ್ಕ್	ಆಕ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಐನ್‌ಟೀ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕುದುರೆ ರೇಸ್
ಡಾನ್ ಕಾಸ್ಪರ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕುದುರೆ ರೇಸ್
ಇಪ್ಸವ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕುದುರೆ ರೇಸ್
ಬೈಸ್‌ಲಿ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಶೂಟಿಂಗ್
ಬ್ಲಾಕ್‌ಪೂಲ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಸ್ನೂಕರ್
ಬ್ರೂಕ್‌ಲಿನ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	ಬೇಸ್‌ಬಾಲ್
ದ್ಯಾನ್‌ಚೆಂಡ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಭಾರತ	ಹಾಕಿ
ಮೆಡೇರ್‌ಕಾ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕೌಲಲಾಂಪುರ್	ಹಾಕಿ
ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಹಿಲ್ಸ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	ಟೆನ್ನಿಸ್
ಹೆನ್ರಿ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ದೋಣಿ ರೇಸ್
ಪಟ್ಟಿ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ದೋಣಿ ರೇಸ್
ಹರ್ಲಿಂಗಮ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಪೋಲೋ
ಮಹಿಸನ್ ಸ್ಪೋರ್ಟ್ ಗಾರ್ಡನ್	ಯುಎಸ್‌ಎ	ಕುಸ್ತಿ
ಸೆಂಡಿ ಲಾಡ್ಜ್	ಸ್ಯಾಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಗಾಲ್ಫ್
ಬ್ಲಾಕ್‌ಹೀತ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ರಗ್ಬಿ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್
ಟೈಕಿನ್ ಹಾಮ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ರಗ್ಬಿ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್

ಬ್ರೂಕ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಫುಟ್‌ಬಾಲ್
ವೆಂಬ್ಲೆ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಫುಟ್‌ಬಾಲ್
ವೈಟ್ ಸಿಟಿ	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಗ್ರಹಾಂಡ್
		ರೇಸಿಂಗ್
ವಿಂಬಲ್ಡನ್	ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಟೆನ್ನಿಸ್
ಯಾಂಕೀ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಯುಎಸ್‌ಎ	ಕುಸ್ತಿ

47. ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡೆಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರ	ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡೆ
ಭಾರತ	ಹಾಕಿ
ಬಾಂಗ್ಲಾ	ಕಬಡ್ಡಿ
ಭೂತಾನ್	ಅರ್ಚರಿ
ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್, ರಗ್ಬಿ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಯುಎಸ್‌ಎ	ಬೇಸ್ ಬಾಲ್
ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಫುಟ್‌ಬಾಲ್
ರಷ್ಯಾ	ಚೆಸ್
ಶ್ರೀಲಂಕಾ	ವಾಲಿಬಾಲ್
ಜಪಾನ್	ಜು-ಜಿಟ್ಟು /ಜುಡೋ
ಕೆನಡಾ	ಐಸ್‌ಹಾಕಿ
ಚೀನಾ	ಟೇಬಲ್ ಟೆನ್ನಿಸ್/ಪಿಂಗ್ ಪಾಂಗ್
ಮಲೇಷ್ಯಾ	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ಸ್ಯಾಟ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ರಗ್ಬಿ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್
ಸ್ಪೇನ್	ಬುಲ್ ಫೈಟಿಂಗ್

48. ಎ) ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರೀಡೆಗಳ ಆಟಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ

ಕ್ರೀಡೆಯ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ಆಟಗಾರರು
ಬೇಸ್‌ಬಾಲ್	09
ಪೋಲೋ	04
ಕೋಕೋ	09
ಹಾಕಿ	11
ಕ್ರಿಕೆಟ್	11
ವಾಲಿಬಾಲ್	06
ಟೆನ್ನಿಸ್	1-2
ಬಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್	5
ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್ / ಸ್ನೂಕರ್	1
ಬ್ರಿಡ್ಜ್	2
ಕಬಡ್ಡಿ	7
ಫುಟ್ಬಾಲ್	11
ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್	1-2
ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್ / ಚೆಸ್	1

48. ಬಿ) ಕ್ರೀಡಾಂಗಣಗಳ ಅಳತೆಗಳು

ಕ್ರೀಡೆ	ಆಡುವ ಸ್ಥಳ	ಅಳತೆ
ರಗ್ಬಿ ಫುಟ್‌ಬಾಲ್	ಮೈದಾನ	110 ಗನ X 75 ಗಜಗಳು

ಕ್ರಿಕೆಟ್	ಮೈದಾನ	22 ಗಜಗಳ ಅಂತರದ ಪಿಚ್ 9 ಸಂ.ಮೀ. ಸುತ್ತಳತೆಯ ಚೆಂಡು
ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್	ಟೇಬಲ್	42 ಅಡಿ X 6 ಅಡಿ ಮತ್ತು 3 ಅಡಿ ಎತ್ತರ
ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್	ರಿಂಗ್	20 ಅಡಿಯ ಚೌಕ
ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್	ಅಂಗಣ	44 ಅಡಿ X 17 ಅಡಿ (ಸಿಂಗಲ್) 44 ಅಡಿ X 20 (ಡಬಲ್)
ಬಾಸ್ಕೆಟ್‌ಬಾಲ್	ಅಂಗಣ	85 ಅಡಿ X 46 ಅಡಿ
ಫುಟ್‌ಬಾಲ್	ಮೈದಾನ	110 - 130 ಗಜಗಳು - (ಉದ್ದ) 50 - 56 ಗಜಗಳು (ಅಗಲ)
ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬಾಲ್	ಅಂಗಣ	126 ರಿಂದ 147 ಅಡಿ (ಉದ್ದ) 60 ರಿಂದ 73 ಅಡಿ (ಅಗಲ)
ಹಾಕಿ	ಮೈದಾನ	100 ಗಜಗಳು X 75 ಗಜಗಳು
ಐಸ್ ಹಾಕಿ	ಮೈದಾನ	184 - 200 ಅಡಿಗಳು (ಉದ್ದ) 85 - 98 ಅಡಿಗಳು (ಅಗಲ)
ಲಾನ್ ಟೆನಿಸ್	ಮೈದಾನ	78 ಅಡಿ X 27 ಅಡಿ (ಸಿಂಗಲ್) 78 ಅಡಿ X 36 ಅಡಿ (ಡಬಲ್)
ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್	ಟೇಬಲ್	9 ಅಡಿ X 5 ಅಡಿ ಮತ್ತು 2½ ಅಡಿ ಎತ್ತರ
ವಾಲಿಬಾಲ್	ಮೈದಾನ	18ಮೀ. X 9 ಮೀ.

49. ಕ್ರೀಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಪ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಟ್ರೋಫಿಗಳು

ಕಪ್/ಟ್ರೋಫಿ	ಕ್ರೀಡೆ
ಆಶ್‌ ಕಪ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಏಷ್ಯಾ ಕಪ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಬೆನ್ಸನ್ ಮತ್ತು ಹೆಡ್ಡೆಸ್ ಕಪ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ರಿಲಯನ್ಸ್ ಕಪ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ರಾಥ್‌ಮನ್ಸ್ ಕಪ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಅಮೇರಿಕನ್ ಕಪ್	ಬೋಟ್ ರೋಯಿಂಗ್

ಚಾಂಪಿಯನ್ ಟ್ರೋಫಿ	ಹಾಕಿ (ಪುರುಷ)
ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಗೋಲ್ಡ್ ಕಪ್	ಹಾಕಿ (ಮಹಿಳಾ)
ಕೆನಡಾ ಕಪ್	ಗಾಲ್ಫ್ (ವಿಶ್ವ ಚಾಂಪಿಯನ್‌ಷಿಪ್)
ಪ್ರಿನ್ಸ್ ಆಫ್ ವೇಲ್ಸ್ ಕಪ್	ಗಾಲ್ಫ್ (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್)
ರೈಡರ್ ಕಪ್	ಗಾಲ್ಫ್ (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್)
ಐಸೆನ್ ಹೊವೆರ್ ಟ್ರೋಫಿ	ಗಾಲ್ಫ್
ಕೋರ್‌ಬಿಲ್ಲನ್ ಕಪ್	ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್ (ಮಹಿಳಾ)
ಡೇವಿಸ್ ಕಪ್	ಟೆನಿಸ್
ಡೆರ್ಬಿ	ಕುದುರೆ ರೇಸ್ (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್)
ಹಾಕರ್	ಬ್ರಿಡ್ಜ್
ಜೂಲ್ಸ್ ರಿಮೆಟ್ ಕಪ್	ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ (ಪುರುಷ)
ಕೊಲಂಬೋ ಕಪ್	ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ (ಭಾರತ, ಪಾಕ್, ಶ್ರೀಲಂಕಾ ಮತ್ತು ಮಯನ್ಮಾರ್)
ಮೆಡೇರ್‌ಕ	ಫುಟ್‌ಬಾಲ್ (ಪುರುಷ)
ಕಿಂಗ್ಸ್ ಕಪ್	ಏರ್ ರೇಸ್ (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್)
ಟಾಡ್ ಮೆಮೋರಿಯಲ್	
ಟ್ರೋಫಿ	ಬಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್
ವಿಲಿಯಮ್ಸ್ ಕಪ್	ಬಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್
ಧಾಮಸ್ ಕಪ್	ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್ (ಪುರುಷ)
ಟಂಕು ಅಬ್ದುಲ್ ರಹಮಾನ್ ಕಪ್	ಏಷಿಯನ್ ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ಯೂಬರ್ ಕಪ್	ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ಯೋನೆಕ್ಸ್ ಕಪ್	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ವಾಕರ್ ಕಪ್	ಗಾಲ್ಫ್
ವೆಸ್ಟ್‌ಚೆಸ್ಟರ್ ಕಪ್	ಪೋಲೋ (ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್)
ವೈಟ್‌ಮನ್ ಕಪ್	ಲಾನ್ ಟೆನಿಸ್
ವಿಂಬಲ್ಡನ್ ಟ್ರೋಫಿ	ಟೆನಿಸ್
ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಪ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್, ಫುಟ್ ಬಾಲ್

50. ಕ್ರೀಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಪ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಟ್ರೋಫಿಗಳು

ಕಪ್/ಟ್ರೋಫಿ	ಕ್ರೀಡೆ
ಅಗಾಖಾನ್ ಕಪ್	ಹಾಕಿ
ರಣಜಿತ್‌ಸಿಂಗ್ ಸ್ವರ್ಣ ಕಪ್	ಹಾಕಿ
ಬೈಗ್‌ಟನ್ ಕಪ್	ಹಾಕಿ
ಮುಂಬಯಿ ಕಪ್	ಹಾಕಿ
ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಗುರುನಾನಕ್	
ಚಾಂಪಿಯನ್‌ಶಿಪ್	ಹಾಕಿ(ಮಹಿಳಾ)
ಯದವೀಂದ್ರ ಟ್ರೋಫಿ	ಹಾಕಿ
ಸಿಂಧಿಯಾ ಸ್ವರ್ಣಕಪ್	ಹಾಕಿ
ರನೆ ಫ್ರಾಂಕ್ ಟ್ರೋಫಿ	ಹಾಕಿ
ಗಂಗಸ್ವಾಮಿ ಕಪ್	ಹಾಕಿ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಾಂಪಿಯನ್‌ಷಿಪ್)

ಒಬ್ಬೆದುಲ್ಲಾ ಸ್ವರ್ಣ ಕಪ್
ನೆಹರು ಟ್ರೋಫಿ

ಕುಪ್ಪುಸ್ವಾಮಿ ನಾಯ್ಡು ಟ್ರೋಫಿ
ಲೇಡಿ ರತನ್ ಟಾಟಾ ಟ್ರೋಫಿ

ಮೋದಿ ಸ್ವರ್ಣ ಕಪ್
ಮುರುಗಪ್ಪ ಸ್ವರ್ಣ ಕಪ್

ಧ್ಯಾನಚಂದ್ ಟ್ರೋಫಿ
ಅಗರ್ವಾಲ್ ಕಪ್

ಬೆಂಗಳೂರ್ ಬ್ಲೂಸ್ ಚಾಲೆಂಜ್ ಕಪ್
ಬರ್ನಾ-ಬೆಲ್ಲಾಕ್ ಕಪ್

ಚಕೋಲಾ ಸ್ವರ್ಣ ಟ್ರೋಫಿ
ಸಿ.ಕೆ. ನಾಯ್ಡು ಟ್ರೋಫಿ

ಚಾಲೆಂಜ್ ಕಪ್
ದೇವದರ್ ಟ್ರೋಫಿ

ಶೀಶ್ ಮಹಲ್ ಟ್ರೋಫಿ
ರೋಹಿಂಟನ್ ಬಾರಿಯ ಟ್ರೋಫಿ

ಇರಾನಿ ಕಪ್
ದುಲೀಪ್ ಟ್ರೋಫಿ

ರಣಜಿ ಟ್ರೋಫಿ
ಡಿಸಿಎಂ ಟ್ರೋಫಿ

ಡಾ. ಬಿ.ಸಿ.ರಾಯ್ ಟ್ರೋಫಿ

ದುರಂದ್ ಕಪ್
ಎಫ್.ಎ. ಕಪ್

ಐ.ಎಫ್.ಎ.ಶೀಲ್ಡ್
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಲೀಗ್

ನಿಜಾಮ್ ಸ್ವರ್ಣ ಕಪ್
ವಿಠಲ್ ಟ್ರೋಫಿ

ರೋವರ್ಸ್ ಕಪ್
ಸಂಜಯ್ ಸ್ವರ್ಣ ಕಪ್

ಸಂತೋಷ್ ಟ್ರೋಫಿ
ಸುಬ್ರತೋ ಮುಖರ್ಜಿ ಕಪ್

ಟಾಡ್ ಸ್ಮಾರಕ ಟ್ರೋಫಿ
ಇಜ್ರಾ ಕಪ್

ರಾಧಾ ಮೋಹನ್ ಕಪ್
ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಚಾಲೆಂಜ್ ಕಪ್

ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಪ್
ರಾಮಾನುಜನ್ ಟ್ರೋಫಿ

ಟ್ರಾವಂಕೂರ್ ಟ್ರೋಫಿ

ಹಾಕಿ

ಹಾಕಿ

ಹಾಕಿ

ಹಾಕಿ

ಹಾಕಿ

ಹಾಕಿ

ಹಾಕಿ

ಹಾಕಿ

ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್

ಬಾಸ್ಕೆಟ್ಬಾಲ್

ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್ (ಪುರುಷ)

ಭಾರ ಎತ್ತುವಿಕೆ

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಅಂತರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಕ್ರಿಕೆಟ್ (ಪುರುಷರ)

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ

ಹಿರಿಯರ)

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಅಂತರ-ಶಾಲಾ

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್

ಫೋಲೋ

ಫೋಲೋ

ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್ (ಕಿರಿಯರ

ಬಾಲಕಿಯರು)

ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್ (ಮಹಿಳಾ)

ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್ (ಕಿರಿಯ

ಬಾಲಕರ)

ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್

ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ ಟ್ರೋಫಿ

ರೋವಿಂಗ್ (ದೋಣಿ

ಹಾಯಿಸುವಿಕೆ)

51. ಕ್ರೀಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪದಗಳು

ಕ್ರಿಕೆಟ್: ಆಶಸ್, ಬ್ಯಾಟ್‌ಮನ್, ಬೀಮರ್, ಬೌನ್ಸರ್, ಬೌಂಡರಿ, ಬೌಲಿಂಗ್, ಬೌಲ್ಡ್, ಬಂಪರ್, ಬೈ, ಕಾಟ್, ಕವರ್‌ಕಟ್, ಡ್ರೈವ್, ಫಾಲೋ - ಆನ್, ಫಾರ್‌ವರ್ಡ್ ಶಾರ್ಟ್ ಲೆಗ್, ಫೈನ್‌ಲೆಗ್, ಫುಲ್‌ಟಾಸ್, ಗೂಗ್ಲಿ, ಹ್ಯಾಟ್ರಿಕ್, ಇನ್ನಿಂಗ್ಸ್, ಎಲ್‌ಬಿಡಬ್ಲ್ಯೂ ಲಾಂಗ್ ಲೆಗ್, ಲಾಂಗ್ ಆಫ್, ಮಿಡ್-ಆನ್, ಮಿಡ್-ಆಫ್, ಮಿಡ್ ವಿಕೆಟ್, ಒವರ್ಸ್, ಪಾಯಿಂಟ್, ಫುಲ್, ಶಾರ್ಟ್‌ಲೆಗ್, ಸಿಕ್ಸರ್, ಸಿಲ್ಲಿ ಪಾಯಿಂಟ್, ಸ್ವಪ್‌ಡ್, ಸ್ಪಿನ್ನರ್, ವಿಕೆಟ್, ಯಾರ್ಕರ್

ಚೆಸ್: ಬಿಷಪ್, ಚೆಕ್, ಚೆಕ್‌ಮೇಟ್, ಕರಕಾನ್ ಡಿಫೆನ್ಸ್, ಕಾಸ್ಲ್, ಚೆಕ್‌ಮೇಟ್, ಡಬಲ್ ಚೆಕ್, ಗ್ಯಾಂಬಿಟ್, ನೈಟ್, ಪಾನ್, ಕ್ಲೀನ್, ರೂಕ್, ರಯ್ ಲೋಪೆಜ್, ಸ್ವೇಲ್‌ಮೇಟ್, ಸಿಲಿಕಾನ್ ಡಿಫೆನ್ಸ್.

ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್: ಬ್ಯಾಕ್‌ಹ್ಯಾಂಡ್, ಕ್ಯಾರಿ, ಡಬಲ್ ಹಿಟ್, ಡ್ಯೂಸ್, ಡ್ರಾಪ್, ಕ್ರಾಸ್ ಕೋರ್ಟ್, ಕ್ಲಾಶ್, ರಾಂಗ್ ಕೋರ್ಟ್, ಸರ್ವಿಂಗ್ ಕ್ರೀಸ್, ಸ್ಮಾಶ್.

ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್: ಬಾಕ್‌ಲೈನ್, ಬೋಲ್ಡಿಂಗ್, ಬ್ರೇಕ್, ಕ್ಯುನ್, ಕ್ಯು ಪ್ರೇಮ್, ಇನ್-ಆಫ್, ಜಿಗ್ಗರ್, ಲಾಂಗ್ ಜೆನ್ನಿ, ಲಾಂಗ್ ರೆಸ್, ಪಾಟ್ ಸ್ಮಾಚ್, ಶಾರ್ಟ್ ಜೆನ್ನಿ, ಶಾಟ್ ಅಂಡ್ ಸ್ವೈಡರ್

ಬೇಸ್‌ಬಾಲ್: ಬಂಟಿಂಗ್, ಬ್ಯಾಟರ್, ಕ್ಯಾಚರ್, ಡೈಮಂಡ್, ಹೋಮ್, ಇನ್‌ಫೀಲ್ಡ್, ಔಟ್ ಫೀಲ್ಡ್, ಪಿಚ್, ಪಿಚರ್, ಪೋಟ್, ಪುಟ್ ಔಟ್, ಸ್ಟ್ರೈಕ್

ಬಿಲ್ಲುಗಾರಿಕೆ: ಬುಲ್ಸ್ ಐ, ಫೀಲ್ಡ್, ಕ್ರಾಸ್‌ಬೋ, ಟಾರ್ಗೆಟ್, ಫೈಟ್, ಶೂಟಿಂಗ್

ಬ್ಯಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್: ಬಾಸ್ಕೆಟ್, ಬ್ಲಾಕ್, ಕ್ಯಾರಿಂಗ್, ಡಿಬಲ್, ಫ್ರೀ ಥ್ರೋ, ಹೋಲ್ಡಿಂಗ್, ಜಂಪ್‌ಬಾಲ್, ಮಲ್ಟಿಪಲ್ ಥ್ರೋವ್ಸ್, ಪಿವೋಟ್, ಶಿಪ್ಪಿಂಗ್

ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್: ಕಟ್, ಕೌಂಟ್ ಡೌನ್, ಡಿಫೆನ್ಸ್, ಫೆದರ್‌ವೈಟ್, ಹೂಕ್, ಚಾಂಬ್, ಪೈವೈಟ್, ಲೈಟ್‌ವೈಟ್, ಮಿಡ್‌ವೈಟ್, ನಾಕಔಟ್ಸ್, ಪಂಚ್, ಸೂಪರ್ ಹೆವಿ ವೈಟ್, ಸ್ಟ್ರೈಟ್ ಪಂಚ್, ಅಪ್ಪರ್ ಕಟ್, ವೆಲ್ಡರ್ ಕಟ್.

ಬ್ರಿಡ್ಜ್: ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್, ಡೀಲರ್, ಡೈಮಂಡ್ಸ್, ಡಮ್ಪಿ, ಡುಪ್ಲಿಕೇಟ್ ಬ್ರಿಡ್ಜ್, ಗ್ರಾಂಡ್ ಸ್ಲಾಮ್, ಹಾರ್ನ್ಸ್, ಲಿಟಲ್ ಸ್ಲಾಮ್, ನೋ ಟ್ರಂಪ್, ರಬ್ಬರ್, ರಿವೋಕ್, ಸೂಟ್, ಟ್ರಿಕ್ಸ್

ಫುಟ್ಬಾಲ್: ಕಾರ್ನರ್ ಕಿಕ್, ಡಿಬಲ್, ಡೈರೆಕ್ಟ್ ಫ್ರೀ ಕಿಕ್, ಡ್ರಾಪ್ ಕಿಕ್, ಫೌಲ್, ಗೋಲ್, ಗೋಲ್ ಕಿಕ್, ಹ್ಯಾಟ್ರಿಕ್, ಹೆಡಿಂಗ್, ಲಾನಾಬಾಲ್, ಆಫ್‌ಸೈಡ್, ಪೆನಾಲ್ಟಿ,

ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದಗಳು

ಟೆನಿಸ್:	ಪೆನಾಲ್ಟಿ ಕಿಕ್, ಸೂಪ್ ಸ್ವಾಪರ್, ಟ್ರಿಪ್ಲಿಂಗ್, ಟ್ರಿ-ಬ್ರೇಕರ್, ಥ್ರೋ ಇನ್, ಯೆಲ್ಡೋ ಕಾರ್ಡ್ ಏಸ್, ಬ್ಯಾಕ್‌ಹ್ಯಾಂಡ್, ಕ್ರಾಸ್-ಕೋರ್ಟ್, ಡ್ಯೂಸ್, ಡ್ರಾಪ್ ಶಾಟ್, ಡೌನ್ ದಿ ಲೈನ್, ಪೂಟ್ ಪಾಲ್ಟ್, ಗೇಮ್, ಹಾಲ್ಟ್ ವೋಲ್ಲಿ, ಫೋರ್, ಹ್ಯಾಂಡ್, ಗ್ರಾಂಡ್‌ಸ್ಲಾಮ್, ಲಾಟ್, ಪಾಸಿಂಗ್ ಶಾಟ್, ಸರ್ವ್, ಸೆಟ್, ಸ್ಲೈಸ್, ಸ್ಕಾಶ್, ಟ್ರಿ-ಬ್ರೇಕರ್, ಟಾಪ್ - ಸ್ಪಿನ್, ವೋಲ್ಲಿ
ಗಾಲ್ಫ್:	ಬೊಗಿ, ಬಂಕರ್, ಕಾಡ್ಡೀ, ಕೊರ್ಸ್, ಕ್ಲಬ್, ಡಾರ್ಮಿ, ಫೋರ್‌ವೇ, ಫೋರ್‌ಬಾಲ್, ಫೋರ್ ಸಮ್, ಗ್ರೀಡ್ ಹೋಲ್ಸ್, ಲಿಂಕ್ಸ್, ನಿಬ್ಲಿಕ್, ಫುಟ್, ರಫ್, ಟೀ ಥ್ರೀ ಸಮ್.
ಹಾಕಿ:	ಬುಲ್ಲಿ, ಕ್ಯಾರಿ, ಸೆಂಟರ್, ರಿಫೆಂಡರ್, ಡಿಬಲ್, ಫ್ಲೀಹಿಟ್, ಫಾಲ್, ಗೋಲ್ ಕೀಪರ್, ಗೋಲ್ ಲೈನ್ ಲೈನ್, ಆಫ್-ಸೈಡ್, ಪೆನಾಲ್ಟಿ ಕಾರ್ನರ್, ಪೆನಾಲ್ಟಿ ಸ್ಟ್ರೋಕ್, ಪುಶ್ ಇನ್, ಸ್ಪಿಕ್, ಸ್ಟ್ರೈಕಿಂಗ್ ಸರ್ಕಲ್, ಟ್ರಿ ಬ್ರೇಕರ್, ಟ್ರಾಪಿಂಗ್, ಅಂಡರ್ ಕುಟಿಂಗ್, ಸಡನ್ ಡೆತ್.
ಪೋಲೊ:	ಬಂಕರ್, ಚಕ್ರ, ಗೋಲ್, ಹ್ಯಾಂಡಿಕ್ಯಾಪ್, ಮಾಲ್ಟಿಸ್, ಸಿಕ್‌ಟಿ ಯಾರ್ಡರ್
ಶೂಟಿಂಗ್:	ಬ್ಯಾಗ್, ಬುಲ್ಸ್ ಐ, ಮಾರ್ಕ್ ಮ್ಯಾನ್‌ಶಿಪ್, ಮಜಲ್, ಪ್ಲಗ್, ಸ್ಕೀಟ್
ವಾಲಿಬಾಲ್:	ಬ್ಲಾಕಿಂಗ್, ಬೂಸ್ಟರ್, ಡ್ಯೂಸ್, ಡಬ್ಬಿಂಗ್, ಓವ್, ಲವ್ ಪಾಯಿಂಟ್, ಸ್ವಿಪ್ಪರ್, ಸ್ಕಾಶರ್.
ಕುದುರೆ ರೇಸ್:	ಬೆಟ್ಸ್, ಬುಕಿಸ್, ಜಾಕಿ, ಪಂಟರ್, ರೇಸ್ ಕೋರ್ಸ್, ಸ್ಪೀಪಲ್ ಚೇಸ್

52. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆಗಳು

ವ್ಯಕ್ತಿ	ಕ್ರೀಡೆ
ಆಲನ್ ಬಾರ್ಡರ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಅಜಿತ್ ವಾಡೇಕರ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಬಿಶನ್‌ಸಿಂಗ್ ಬೇಡಿ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಬ್ರಿಯಾನ್ ಲಾರಾ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ರವಿಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಡಾನ್ ಬ್ರಾಡ್‌ಮನ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಫ್ರಾಂಕ್ ವಾರೆಲ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಇಂತಿಕಾಬ್ ಆಲಮ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಅಜಯ್ ಜಡೇಜಾ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಜಾವಗಲ್ ಶ್ರೀನಾಥ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಕಪಿಲ್‌ದೇವ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಜರುದ್ದೀನ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಅನಿಲ್ ಕುಂಬ್ಳೆ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಅರ್ಜುನ್ ರಣತುಂಗಾ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ದಿಲೀಪ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯಿ	ಕ್ರಿಕೆಟ್

ಗ್ರಹಾಂ ಗೂಚ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಇಮ್ರಾನ್ ಖಾನ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಮನೋಜ್ ಪ್ರಭಾಕರ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ರಿಕಿ ಪಾಂಟಿಂಗ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಸಿ.ಕೆ. ನಾಯ್ಡು	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ರಾಹುಲ್ ದ್ರಾವಿಡ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ರಿಚಿ ರಿಚರ್ಡ್‌ಸನ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಸಚಿನ್ ತೆಂಡೂಲ್ಕರ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಸಲೀಂ ದುರಾನಿ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಶೇನ್ ವಾರ್ನ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಸೌರವ್ ಗಂಗೂಲಿ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಸ್ವೀವ್ ವಾ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಸುನಿಲ್ ಗಾವಾಸ್ಕರ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ವೆಂಕಟೇಶ್ ಪ್ರಸಾದ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ವಾಸಿಂ ಆಕ್ರಂ	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಗ್ಯಾರಿ ಸೋಬರ್ನ್	ಕ್ರಿಕೆಟ್
ಅರುಣ್‌ಲಾಲ್ ಘೋಷ್	ಈಜು
ಬೋರಿಸ್ ಸ್ಪಾಸ್ಕಿ	ಚದುರಂಗ
ಗೀತ್ ಸೇರಿ	ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್
ಮೈಕೇಲ್ ಫೆರೀರಾ	ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್
ಪಂಕಜ್ ಅಡ್ವಾನಿ	ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್
ಮಿಹಿರ್ ಸೇನ್	ಸಾಗರದ ಈಜು
ಮಿಲ್ಟಾ ಸಿಂಗ್	ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್
ಅಂಬುಬಾಬ್ಲಿ ಜಾರ್ಜ್	ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್
ಅಶ್ವಿನಿ ನಾಚಪ್ಪ	ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್
ಬರುವಾ ಬಿ.ಎಸ್.	ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್
ವಂದನಾ ರಾವ್	ಅಥ್ಲೆಟಿಕ್ಸ್
ಈಡರ್ ಹೆರ್ಮನ್	ಕಾರುರೇಸ್
ರಾಜ್ಯವರ್ಧನ್‌ಸಿಂಗ್ ರಾಥೋರ್	ಶೂಟಿಂಗ್
ಗ್ಯಾರಿ ಕಾಸ್ತೂರೋವ್	ಚದುರಂಗ
ಜಸ್ಪಾಲ್ ರಾಣಾ	ಶೂಟಿಂಗ್
ಮಹಾರಾಜ ಕರಣ್ ಸಿಂಗ್	ರೈಫಲ್ ಶೂಟಿಂಗ್
ನೀಲಾ ಕುಲ್ಕರ್ಣಿ	ಹಾಕಿ
ಪ್ರಿತ್‌ಪಾಲ್ ಸಿಂಗ್	ಹಾಕಿ
ಶಂಕರ್ ಲಕ್ಷಣ್	ಹಾಕಿ
ಧನರಾಜ ಪಿಳ್ಳೈ	ಹಾಕಿ
ಪರ್‌ಗತ್‌ಸಿಂಗ್	ಹಾಕಿ
ಜೆಂಟ್ಸ್ ಆರ್	ಹಾಕಿ
ಧ್ಯಾನಚಂದ್	ಹಾಕಿ
ಕರ್ಣಂ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಿ	ಭಾರ ಎತ್ತುವಿಕೆ
ಮೇರಿ ಕೋಮ್	ಬಾಕ್ಸಿಂಗ್
ದೀಪಿಕಾ ಪಳ್ಳಿಕಾಲ್	ಸ್ಕಾಷ್
ಉದಯಚಂದ್	ಕುಸ್ತಿ
ಹಾವಸಿಂಗ್	ಕುಸ್ತಿ

ಜೋ ಪೇಜಿಯರ್	ಕುಸ್ತಿ
ಭೀಮಸೇನ್	ಕುಸ್ತಿ
ಚಾಂದ್ರಿರಾಮ್	ಕುಸ್ತಿ
ದಾರಾಸಿಂಗ್	ಕುಸ್ತಿ
ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್	ಚದುರಂಗ
ಪಿ. ಗೋಪಿಚಂದ್	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ದಿನೇಶ್ ಖನ್ನಾ	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ಸೈನಾ ನೆಹ್ರಾಲ್	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ಪಿ.ವಿ. ಸಿಂಧು	ಬ್ಯಾಡ್ಮಿಂಟನ್
ಲಿಯಾಂಡರ್ ಫೇಸ್	ಟೆನಿಸ್
ಮಹೇಶ್ ಭೂಪತಿ	ಟೆನಿಸ್
ಸೆರೆನಾ ವಿಲಿಯಮ್ಸ್	ಟೆನಿಸ್
ಮರಿಯಾ ಶರಪೊವಾ	ಟೆನಿಸ್
ಜಾಕೊವಿಕ್	ಟೆನಿಸ್
ಆಂಡಿಮುರ್ರೆ	ಟೆನಿಸ್
ರಾಫೆಲ್ ನಡಾಲ್	ಟೆನಿಸ್
ರೋಜರ್ ಫೆಡರರ್	ಟೆನಿಸ್
ಸಾನಿಯಾ ಮಿರ್ಜಾ	ಟೆನಿಸ್
ಸ್ಪೆಷಿ ಗ್ರಾಫ್	ಟೆನಿಸ್
ಮಾರ್ಟಿನ್ ಟಿಂಗೆಸ್	ಟೆನಿಸ್
ಲಿವರ್ ರಾಡ್	ಟೆನಿಸ್
ಜಿನಾ ನವೋಟ್ನಿ	ಟೆನಿಸ್
ಆನಂದ್ ಅಮೃತ್‌ರಾಜ್	ಟೆನಿಸ್
ಅಭಿನವ ಬಿಂದ್ರ	ಶೂಟಿಂಗ್
ಗಗನ್ ನಾರಂಗ್	ಶೂಟಿಂಗ್
ಆಂಡ್ರೆ ಅಗಾಸ್ತಿ	ಟೆನಿಸ್
ಗೀತಾ ನಾಡಕರ್ಣಿ	ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್
ಜಯಂತ್ ವೋಹು	ಟೇಬಲ್ ಟೆನಿಸ್

53. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ನಡೆದ ಸ್ಥಳಗಳು

ವರ್ಷ	ಸ್ಥಳ	
1924	ದೆಹಲಿ/ಲಾಹೋರ್	(ಮೊದಲನೇ)
1942	ಲಾಹೋರ್	(10ನೇಯದು)
1962	ಜಬ್ಬಲ್‌ಪುರ್	(20ನೇಯದು)
1985	ದೆಹಲಿ	(26ನೇಯದು)
1987	ಕೇರಳ (4 ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ)	(27ನೇಯದು)
1994	ಪುಣೆ ಹಾಗೂ ಮುಂಬಯಿ	(28ನೇಯದು)
1997	ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು	(29ನೇಯದು)
1999	ಇಂಫಾಲ (30ನೇಯದು)	
2001	ಲೂಧಿಯಾನ	(31ನೇಯದು)
2002	ಹೈದರಾಬಾದ್	(32ನೇಯದು)
2007	ಗುವಾಹತಿ	(33ನೇಯದು)
2011	ರಾಂಚಿ	(34ನೇಯದು)
2015	ಕೇರಳ	(35ನೇಯದು)

2016 ಗೋವಾ (ನಡೆಯಲಿದೆ) (36ನೇಯದು)
 2019 ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ (ನಡೆಯಲಿದೆ) (37ನೇಯದು)

54. ಐ.ಪಿ.ಎಲ್.(ಇಂಡಿಯನ್ ಪ್ರೀಮಿಯರ್ ಲೀಗ್) ಪಂದ್ಯಾವಳಿ.

2008 ರಲ್ಲಿ ಲಲಿತ್ ಮೋದಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕನಸಿನ ಕೂಸಾದ ಐಪಿಎಲ್ ಟೂರ್ನಿಮೆಂಟ್‌ನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಆಯೋಜಿಸಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಐಪಿಎಲ್ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಯ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 8 ತಂಡಗಳು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದವು. ಐಪಿಎಲ್ ಎಂಬುದು T-20 ಮಾದರಿಯದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಂಡಳಿ ಆಯೋಜಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲ ಐಪಿಎಲ್ ಪಂದ್ಯಾವಳಿ 2008ರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

55. ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರೀಡಾ ಮೈದಾನಗಳು

ಕ್ರೀಡಾಂಗಣದ ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ
ಫಿರೋಜ್‌ಷಾ ಕೋಟ್ಲಾ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ನವದೆಹಲಿ
ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ನವದೆಹಲಿ
ಶಿವಾಜಿ ಹಾಕಿ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ನವದೆಹಲಿ
ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ನವದೆಹಲಿ
ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ನವದೆಹಲಿ
ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ ಒಳಾಂಗಣ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ನವದೆಹಲಿ
ಈಡನ್ ಗಾರ್ಡನ್ಸ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ನೇತಾಜಿ ಒಳಾಂಗಣ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ರಣಜಿತ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಸಾಲ್‌ಲೇಕ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಸುಭಾಷ್ ಸರೋವರ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಬಾರಾಬತಿ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕಟಕ್
ಬ್ರೂಯರ್ಸ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಮುಂಬಯಿ
ವಾಂಖೆಡೆ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಮುಂಬಯಿ
ಚಿದಂಬರಂ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಚೆನ್ನೈ
ಚೆನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಧ್ಯಾನಚಂದ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಲಕ್ನೋ
ಗ್ರೀನ್ ಪಾರ್ಕ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಕಾನ್ಪುರ
ಇಂದಿರಾ ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ
ಕಂಠೀರವ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಕಾಂಚನ್‌ಜುಂಗಾ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಸಿಲಿಗುರಿ
ಕೀನ್ಸ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಜೈಮ್‌ಶೆಡ್‌ಪುರ
ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಹೈದರಾಬಾದ್
ಮಯೂರ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಫೆರಿದಾಬಾದ್
ಮೋತಿಬಾಗ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಬರೋಡ
ನೆಹರು ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಚೆನ್ನೈ ಮತ್ತು ಪುಣೆ
ರೂಪ್‌ಸಿಂಗ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಗ್ವಾಲಿಯರ್
ಸವೈಮಾನ್ ಸಿಂಗ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಜೈಪುರ
ವಲ್ಲಭ ಭಾಯ್ ಪಟೇಲ್ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ	ಅಹಮದಾಬಾದ್

56. ಪ್ರಮುಖ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು

ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ	ದೇಶ
ಆಮ್‌ಸ್ಟರ್ ಡ್ಯಾಂ	ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್	ಯುಎಸ್‌ಎ
ಡಲ್ಹಾಸ್	ಯುಎಸ್‌ಎ
ದುಬೈ	ಯುಎಇ
ಟೋಕಿಯೋ	ಜಪಾನ್
ಬೀಜಿಂಗ್	ಚೀನಾ
ಸಿಂಗಾಪುರ	ಸಿಂಗಾಪುರ
ಬ್ಯಾನ್ಗಾಲ್ ಏರ್	ಅಜರ್‌ಬೈಜಾನ್
ಕೈರೋ	ಈಜಿಪ್ಟ್
ಕೌಲಾಲಂಪುರ	ಮಲೇಷ್ಯಾ
ಮ್ಯಾಡ್ರಿಡ್ ಬರಾಜಸ್	ಸ್ಪೇನ್
ಮ್ಯೂನಿಚ್	ಜರ್ಮನಿ
ಮಾಸ್ಕೋ	ರಷ್ಯಾ
ಲಂಡನ್/ಹೀಥ್‌ರೋ ಮತ್ತು ಗಾಟವಿಕ್	ಲಂಡನ್
ಸಿಡ್ನಿ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
ಕೊಪನ್‌ಹೇಗನ್ (ಕಾಪ್‌ಟನ್)	ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್
ಕರಾಚಿ	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
ಕಾಬೂಲ್	ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ
ಪ್ಯಾರಿಸ್ / ಓರಲಿ ಮತ್ತು ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಡಿ ಗೌಲೀ	ಫ್ರಾನ್ಸ್
ರೋಮ್	ಇಟಲಿ
ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್	ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
ಸ್ಟಾಕ್‌ಹೋಮ್	ಸ್ವೀಡನ್
ಟೆಹರಾನ್	ಇರಾನ್
ಜೂಲಿಕ್	ಸ್ವಿಟ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್

57. ಪ್ರಮುಖ ಚಿಂತಕರು / ಪರಿಶೋಧಕರು

ಕಿಂಡರ್‌ಗಾರ್ಟನ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ	ಫ್ರೆಡ್‌ರಿಕ್
ಮೊಂಟೆಸಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ	ಮರಿಯಾ ಮೊಂಟೆಸಾರಿ
ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ	ಮಾಲ್‌ಥೂಸ್
ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಮತ	ಮಾರ್ಟಿನ್ ಲೂಥರ್
ಸತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ	ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನ್‌ರಾಯ್
ಗುಲಾಮಿ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆ	ವಿಲಿಯಂ ವೈಬರ್ ಫೋರ್ಡ್
ಬಾಲಕರ ಸೈಕಲ್	ಬಡನ್ ಪೋವೆಲ್
ನರ್ಸಿಂಗ್ ಪದ್ಧತಿ	ಫ್ಲೋರೆನ್ಸ್ ನೈಟಿಂಗೇಲ್
ಫೆನ್ನಿ ಪೋಪ್‌ಜೆ ಪದ್ಧತಿ	ಸರ್. ರೋಷ್‌ವಾಂಡ್ ಹಿಲ್
ಬೆರಳುಚ್ಚಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ	ಸರ್. ಐಸಾಕ್ ಡಿವಿಟ್‌ಮನ್
ಸಾಲ್ಟ್‌ಶನ್ ಆರ್ಮಿ	ವಿಲಿಯಮ್ ಬೂಥ್
ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುರಕ್ಷಾ ಯೋಜನೆ(ಯುನೈಟೆಡ್ ಕಿಂಗ್‌ಡಂ)	ಲಾರ್ಡ್ ಬೆಮೆಡ್ಜ್
ಚಂಡೀಗಢ ನಗರ ವಿನ್ಯಾಸ	ಎಂ.ಲಿ. ಕಾರ್
ಟುಸಿಯರ್ (ಫ್ರಾನ್ಸ್)	
ರೇಡ್‌ಕ್ರಾಸ್	ಹೆನ್ರಿ ಡುರಂಟ್

58. ಪ್ರಮುಖ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆಗಳು**ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ (League of Nations)**

- 1919ರ ವರ್ಸೇಲ್ಸ್ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಹಿ ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಜನವರಿ 10, 1929ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಮಹಾಸಭೆ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಮತ್ತು ಸಚಿವಾಲಯ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಕಾರ್ಯಗಳು

1. ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು.
2. ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದು.
3. ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದು.
4. ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಒಕ್ಕೂಟ

- ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟ. ಇದು 1931ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಲಂಡನ್‌ನಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಇದು ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಭೆ ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಐರಬಿಆರ್‌ಗ್

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಮಾರ್ಚ್ 22, 1945
- ಮುಖ್ಯ ಕಛೇರಿ: ಕೈರೋ (ಈಜಿಪ್ಟ್)
- ಉದ್ದೇಶ: ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಅರಬ್ಬರ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು.

ದಕ್ಷಿಣ-ಪೂರ್ವ ಏಷ್ಯಾ ಒಕ್ಕೂಟ ಸಂಘಟನೆ (SEATO)

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 8, 1954
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ: ಬ್ಯಾಂಗ್ಕಾಕ್ (ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್)
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಅಮೇರಿಕಾ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ನ್ಯೂಜಿಲ್ಯಾಂಡ್, ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್, ಥೈಲ್ಯಾಂಡ್ (1973ರಲ್ಲಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಈ ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ ಹೊರಬಂದಿತು)
- ಉದ್ದೇಶ: ದಕ್ಷಿಣ-ಪೂರ್ವ ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ರಕ್ಷಣೆ

ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಸಮುದಾಯ (EC)

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಜನವರಿ 1, 1958.
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ: ಬ್ರಸೆಲ್ಸ್ (ಬೆಲ್ಜಿಯಂ)
- ಸ್ಥಾಪಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: ಬೆಲ್ಜಿಯಂ, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಇಟಲಿ, ಲುಕ್ಸೆಂಬರ್ಗ್, ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: ಬ್ರಿಟನ್, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್, ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್.

ಐರ್ಲೆಂಡ್, ಸ್ವೀನ್

- ಉದ್ದೇಶ: ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸುವುದು.

ಜೆಟ್ರೋಅಯಂ ರಫ್ತು ಮಾಡುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂಘ (OPEC)

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 14, 1950
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ: ವಿಯೆನ್ನಾ
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: ಅರೇಬಿಯಾ, ಅಲ್ಜೀರಿಯಾ, ಅಂಗೋಲಾ, ಈಕ್ವಡಾರ್, ಗಬೋನ್, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಇರಾನ್, ಇರಾಕ್, ಕತಾರ್, ಕಮ್ರೋನ್, ಲಿಬಿಯಾ, ನೈಜೀರಿಯಾ, ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ಯು.ಎಸ್.ಎ, ವೆನಿಜುಯೆಲಾ
- ಉದ್ದೇಶ: ಕಚ್ಚಾ ತೈಲದ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬೆಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಉತ್ತರ ಅಮೆರಿಕದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಂಘ (NAM)

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1961
- ಸ್ಥಾಪನೆಯ ರೂಪಾಂಗಗಳು: ಯುಗೋಸ್ಲಾವಿಯಾದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಟೆಟೋ, ಭಾರತದ ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ನಸೀರ್.
- ಉದ್ದೇಶ: ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯತ್ ರಷ್ಯಾದ ವೈರತ್ವದಿಂದ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ದೂರವಿಡುವುದು.

ಆಫ್ರಿಕನ್ ಏಕೈಕತಾ ಸಂಘ (OAU)

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಮೇ 25, 1963
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ: ಆಡಿಸ್ ಅಬಾಬಾ (ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ)
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: ಆಫ್ರಿಕಾದ 51 ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು
- ಉದ್ದೇಶ: ಆಫ್ರಿಕಾದ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ರಕ್ಷಣೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯ ಹೊಂದುವುದು.

ಜ-77

- ಸ್ಥಾಪನೆ: 1964
- ಏಷ್ಯಾ, ಆಫ್ರಿಕಾ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಗುಂಪಾಗಿದೆ.
- ಉದ್ದೇಶ: ಪರಸ್ಪರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸುವುದು.

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಹಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕೂಟ (SAARC)

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಡಿಸೆಂಬರ್ 8, 1985
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ: ಕಠ್ಮಂಡು (ನೇಪಾಳ)
- ಉದ್ದೇಶ: ದಕ್ಷಿಣ ಏಷ್ಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವುದು, ಭೌಗೋಳಿಕ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು.
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: ಭಾರತ, ಭೂತಾನ್, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ನೇಪಾಳ, ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ (2005ರಲ್ಲಿ

ಸೇರ್ಪಡೆ).

59. ಪ್ರಮುಖ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಮತ್ತು ಕರಾರುಗಳು

1. ವರ್ಸೆಲ್ಸ್ ಒಪ್ಪಂದ

- ಮೊದಲನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ಜೂನ್ 1919ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಹಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಇದರನ್ವಯ ಜರ್ಮನಿಯನ್ನು ಯುದ್ಧ ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರ ಪಕ್ಷದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರ ಸಂಘ ಜನ್ಮತಾಳಿತು.

2. ತಾಷ್ಕೆಂಟ್ ಘೋಷಣೆ

- 1965ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಭಾರತ-ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಎರಡು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಶಾಂತಿ ಸಹಕಾರ ಮೂಡಿಸಲು ಜನವರಿ 1966ರಲ್ಲಿ ತಾಷ್ಕೆಂಟ್ ಘೋಷಣೆಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು. ಇದರನ್ವಯ ಪರಸ್ಪರರು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಅವರವರಿಗೆ ನೀಡಲು ಸೂಚಿಸಲಾಯಿತು.

3. ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ ನಾನ್ ಪ್ರೊಲಿಫರೇಷನ್ ಒಪ್ಪಂದ

- ಜುಲೈ 1, 1968ರಲ್ಲಿ ಅಣ್ವಸ್ತ್ರ ಪ್ರಸರಣ ನಿಷೇಧ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯತ್ ಒಕ್ಕೂಟಗಳು ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದವು. ಇದು ಮಾರ್ಚ್ 1, 1970ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ 190 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸಹಿ ಹಾಕಿದವು. ಆದರೆ ಭಾರತ, ಇಸ್ರೇಲ್, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ, ಉತ್ತರ ಕೊರಿಯಾ, ದಕ್ಷಿಣ ಸೂಡಾನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಎನ್‌ಪಿಟಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿಲ್ಲ.

4. ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮಿತಿ ಒಪ್ಪಂದ (SALT-1)

(Strategic Arms Limited Treaty)

- ಮೇ 26, 1972ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾ ದೇಶಗಳು ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದವು. ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಮುಖ್ಯಾಂಶವೆಂದರೆ
- ಅಂತರ ಗಂಡಾಂತರ ಸಿಡಿಟಲೆ ಕ್ಷಿಪಣಿ ನಿಷೇಧ ಹಾಗೂ ಜಲಾಂಗಾರಮಿ, ಉಡ್ಡಯನ ಸಿಡಿಟಲೆ ಕ್ಷಿಪಣಿಗಳ ಉಡಾವಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು.

5. ದೆಹಲಿ ಘೋಷಣೆ

- ಜನವರಿ 28, 1985ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದೆಹಲಿ ಘೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಣ್ವಸ್ತ್ರಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಂದ ರೂಪಿಸಲು ಕರೆ ನೀಡಿದರು.

6. ಕೊಲೊಂಬೋ ಒಪ್ಪಂದ

- ಶ್ರೀಲಂಕಾ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಲಂಕಾ ದೇಶಗಳು ಜುಲೈ 29, 1987ರಂದು ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದವು.

7. ಭೂಶೃಂಗ ಸಭೆ

- ಬ್ರೆಜಿಲ್‌ನ ರಿಯೋಡಿ ಜನೈರೋದಲ್ಲಿ ಜೂನ್ 3-14, 1992ರಲ್ಲಿ

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ

ನಡೆದ ಭೂಶೃಂಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ನಾಶವಾಗುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ವಿಶ್ವಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಲು ಕರೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

8. ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮಿತಿ ಒಪ್ಪಂದ (SALT-2)

- ಸಾಲ್ಟ್-1ರ ಮುಂದುವರೆದ ಮಾತುಕತೆಯೇ ಸಾಲ್ಟ್-2 ಆಗಿದ್ದು, ಇದು ನಿಜವಾದ ಮೊದಲ ಅಣ್ವಸ್ತ್ರ ನಿಯಂತ್ರಣ ಒಪ್ಪಂದ. ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಅಮೇರಿಕಾ ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾ ದೇಶಗಳು ಜನವರಿ 3, 1993ರಲ್ಲಿ ಸಹಿ ಹಾಕಿದವು. ಈ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಜನವರಿ 1996ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ ಹಾಗೂ ಏಪ್ರಿಲ್ 2000ರಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವು.

9. ಸಮಗ್ರ ಅಣ್ವಸ್ತ್ರ ಪರೀಕ್ಷಾ ನಿಷೇಧ ಒಪ್ಪಂದ (CTBT)

(Comprehensive Test Ban Treaty)

- ಜನವರಿ 1994 ರಿಂದ ಆಗಸ್ಟ್ 1996ರವರೆಗೆ ಜಿನಿವಾ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಹಲವು ಸುತ್ತಿನ ಮಾತುಕತೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವೇ ಸಿ.ಟಿ.ಬಿ.ಟಿ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿದೆ.
- ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 10, 1996ರಂದು ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. ಒಟ್ಟು 183 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದವು. ಆದರೆ ಭಾರತ, ಇಸ್ರೇಲ್ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ದೇಶಗಳು ಸಿ.ಟಿ.ಬಿ.ಟಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿಲ್ಲ. 1999ರಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾ, 2000ರಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾ ದೇಶಗಳು ಸಿಟಿಬಿಟಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡವು.

10. ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸುಂಕದ ಮೇಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಪ್ಪಂದ (GATT)

- ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮ ಹಿನ್ನಡೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ 1947ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದವೇ GATT. ಇದು 1948 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 30 ರಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ.
- ಈ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೂಲಕ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಸುಂಕಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದ ಮೇಲಿನ ಸುಂಕ ಮತ್ತು ಸುಂಕೇತರ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಆವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದವು. ಪ್ರಸ್ತುತ GATT ಒಪ್ಪಂದವು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದು ಜನವರಿ 1, 1945ರಂದು WTO ಆಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

11. ಲಾಹೋರ್ ಘೋಷಣೆ

- ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ದೇಶಗಳು ತಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ ಮಾತುಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಫೆಬ್ರವರಿ 20, 1999ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಿ ಅಟಲ್ ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ ಹಾಗೂ ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಪ್ರಧಾನಿ ನವಾಜ್‌ಷರೀಫ್ ಲಾಹೋರ್ ಘೋಷಣೆಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು.

12. 1,2,3 ಒಪ್ಪಂದ

- 1,2,3 ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಮತ್ತು ಯು.ಎಸ್.ಎ. ಸಹಿ ಹಾಕಿದವು.

ಇದನ್ನು ಅಮೇರಿಕಾ-ಭಾರತ ನಾಗರಿಕ ಅಣು ಒಪ್ಪಂದ ಅಥವಾ ಭಾರತ ಅಮೇರಿಕಾ ಅಣು ಒಪ್ಪಂದ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10, 2008ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ವಿದೇಶಾಂಗ ಸಚಿವ ಪ್ರಕಾಶ್ ಮುಖರ್ಜಿ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾ ವಿದೇಶಾಂಗ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಕಾಂಡೋಲಿನಾ ರೈಸ್ ಈ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿದರು.

ಶಾಂಘೈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಟನೆ (SCO)

- ಏಪ್ರಿಲ್ 26, 1996ರಂದು ಶಾಂಘೈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಟನೆ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದಾಗ 5 ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಶಾಂಘೈ-5 (ಚೀನಾ, ಕಜಕಿಸ್ತಾನ, ಕರ್ಗಿಸ್ತಾನ, ರಷ್ಯಾ, ತಜಕಿಸ್ತಾನ) ಎನ್ನುವರು. 2001ರಲ್ಲಿ 6ನೇ ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ಉಜ್ಬೇಕಿಸ್ತಾನ ಸೇರಿಕೊಂಡು ರಚನೆಯಾದ ಒಕ್ಕೂಟವೇ ಶಾಂಘೈ ಸಹಕಾರ ಒಕ್ಕೂಟ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಜುಲೈ 10, 2015ರಂದು ರಷ್ಯಾದ ಊಫಾ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ SCO ಶೃಂಗಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸದಸ್ಯತ್ವ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳಲಿದೆ. 2016ರಲ್ಲಿ ಪಾಕಿಸ್ತಾನವು SCOದ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಸದಸ್ಯತ್ವ ನಡೆಯಲಿದೆ.

ಜಿ-4

- ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಪಡೆಯಲು ಹಕ್ಕೋತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಜರ್ಮನಿ, ಭಾರತ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್ ಎಂಬ 4 ಬಲಿಷ್ಠ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಂದು ಒಕ್ಕೂಟವೇ ಜಿ-4 ಸಂಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಜಿ-4 ಗುಂಪಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು 21ನೇ ಶತಮಾನದ ಜಾಗತಿಕ ಸವಾಲುಗಳಾದ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ, ಹವಾಮಾನ ವೈಪರೀತ್ಯ, ಸೈಬರ್ ಅಪರಾಧ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಭದ್ರತಾ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ಪುನರ್ರಚಿಸಲು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಜಿ-7 ಸಂಘಟನೆ

- ಜಿ-7 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಮೂಹವು ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಜಿ-6 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ (ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಇಟಲಿ, ಜಪಾನ್, ಯುಎಸ್‌ಎ, ಯು.ಕೆ)ವನ್ನು 1975ರಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಉದ್ಘಾಟಿಸಲಾಯಿತು. 1976ರಲ್ಲಿ ಕೆನಡಾ ದೇಶವು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವ ಮೂಲಕ ಜಿ-7 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವಾಯಿತು. ನಂತರ 1998ರಲ್ಲಿ ರಷ್ಯಾ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿ ಜಿ-8 ಒಕ್ಕೂಟವಾಯಿತು. 2014ರಲ್ಲಿ ಉಕ್ರೇನ್ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಷ್ಯಾವನ್ನು ಜಿ-8 ಒಕ್ಕೂಟದಿಂದ ಅಮಾನುತುಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜಿ-7 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.

ಜಿ-20

- ಸ್ಥಾಪನೆ: 1999
- ಮಾದರಿ: ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಘಟನೆ

- ಉದೇಶ: ಜಾಗತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದು.
- ಸದಸ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು: ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಅರ್ಜೆಂಟೈನಾ, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಚೀನಾ, ಕೆನಡಾ, ಫ್ರಾನ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ, ಭಾರತ, ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾ, ಇಟಲಿ, ಜಪಾನ್, ಮೆಕ್ಸಿಕೋ, ರಷ್ಯಾ, ಸೌತ್ ಕೊರಿಯಾ, ಸೌತ್ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಸೌದಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ಟರ್ಕಿ, ಯುಎಸ್‌ಎ, ಯುಕೆ, ಯೂರೋಪ್ ಯೂನಿಯನ್.

ಬ್ರಿಕ್ಸ್ ಸಂಘಟನೆ (BRICKS)

- ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ಕನ್ನಲೆನ್ನಿ ಗೋಲ್ಡ್‌ಮನ್ ಸ್ಯಾಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥೆ ಬ್ರಿಟನ್‌ನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಜಿಮ್ ಓ ನೀಲ್ 2001ರಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ Building Better Global Economic Brics ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ BRIC ಪದ ಬಳಸಿದರು.
- ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2006ರಲ್ಲಿ BRIC (ಬ್ರೆಜಿಲ್, ರಷ್ಯಾ, ಭಾರತ, ಚೀನಾ) ಎಂಬ 4 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿದೇಶಾಂಗ ಸಚಿವರ ಸಭೆ ನಡೆಸಿದವು. ನಂತರ 2007ರಲ್ಲಿ ಹಾರ್‌ಬಿನ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಘಟನೆಯ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.
- ಡಿಸೆಂಬರ್ 24, 2010ರಲ್ಲಿ BRIC ಗುಂಪಿನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಘಟನೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾವನ್ನು ಸೇರ್ಪಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ನಂತರ ಇದನ್ನು BRICS ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಬ್ರಿಕ್ಸ್ ಶೃಂಗ ಸಭೆಗಳು

ಶೃಂಗಸಭೆ	ನಡೆದ ದಿನಾಂಕ	ಸ್ಥಳ
ಮೊದಲನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಜೂನ್ 16, 2009	ಯಾಕ್ಹರಿನ್‌ಬರ್ಗ್ (ರಷ್ಯಾ)
ಎರಡನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಏಪ್ರಿಲ್ 26, 2010	ಬ್ರೆಸಿಲಿಯಾ (ಬ್ರೆಜಿಲ್)
ಮೂರನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಏಪ್ರಿಲ್ 14, 2011	ಸನ್ಯಾ (ಚೀನಾ)
ನಾಲ್ಕನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಮಾರ್ಚ್ 29, 2012	ದೆಹಲಿ (ಭಾರತ)
ಐದನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಮಾರ್ಚ್ 26, 27, 2013	ಡರ್ಬಾನ್ (ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ)
ಆರನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಜುಲೈ 14,15, 2014	ಮೋರ್ಟೆಲೆಜಾ (ಬ್ರೆಜಿಲ್)
ಏಳನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಜುಲೈ 8,9, 2015	ಉಫಾನಗರ (ರಷ್ಯಾ)
ಎಂಟನೇ ಶೃಂಗಸಭೆ	ಮಾರ್ಚ್ 22, 2016	ಪಣಜಿ (ಗೋವಾ)

ಬ್ರಿಕ್ಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಥವಾ ನ್ಯೂ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್

- ವಿಶ್ವಬ್ಯಾಂಕ್, ಐ.ಎಂ.ಎಫ್ ಮುಂತಾದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಬ್ರಿಕ್ಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನ್ಯೂ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡವು.
- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಜುಲೈ 21, 2015
- ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ: ಶಾಂಘೈ (ಚೀನಾ)
- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಛೇರಿ: ಜೋಹಾನ್ಸ್‌ಬರ್ಗ್ (ದ.ಆಫ್ರಿಕಾ)
- ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳ: 100 ಶತಕೋಟಿ ಡಾಲರ್, (ಚೀನಾ 41 ಶತಕೋಟಿ ಡಾಲರ್, ಬ್ರೆಜಿಲ್, ಭಾರತ ಮತ್ತು ರಷ್ಯಾಗಳ ಪಾಲು

ಭಾರತ

1. ಭಾರತದಲ್ಲ ಮೊದಲಿಗರು

ಎ. ಪುರುಷರು

ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್	ಮೌಂಟ್ ಬ್ಯಾಟನ್
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್	ಸಿ.ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು
ಲೋಕಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	ಜಿ.ವಿ. ಮಾಳವಂಕರ್
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ	ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ	ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು	ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಹೆಚ್.ಜಿ. ಕನಿಯ
ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	ಡಬ್ಲ್ಯು.ಪಿ. ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ
ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಐ.ಸಿ.ಎಸ್. ಅಧಿಕಾರಿ	ಸತ್ಯೇಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರ್
ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನ ಸದಸ್ಯನಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ	ದಾದಾಬಾಯಿ ನವರೋಜಿ
ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನ ಮೊದಲ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು	ಶಂಬುನಾಥ್ ಪಂಡಿತ್
ಸೇನಾ ಪಡೆಯ ಮಹಾಧಂದ	ಜನರಲ್ ಕೆ.ಎಂ. ಕಾರಿಯಪ್ಪ
ನಾಯಕರಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ	ಜನರಲ್ ಮಾರಣಿಕ್ ಶಾ
ಸೇನಾ ಪಡೆಯ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರ್
ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ	ಎರ್‌ಮಾರ್ಷಲ್ ಎಸ್. ಮುಖರ್ಜಿ
ವಾಯುದಳದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ವೈಸ್ ಅಡ್ಮಿರಲ್ ಆರ್.ಡಿ. ಕುಶಾರಿ
ನೌಕಾದಳದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ	ಜೆ.ಆರ್.ಡಿ. ಟಾಟಾ
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಪೈಲಟ್	ಮಿಹಿರ್ ಸೇನ್
ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಈಜಿಪ್ತದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ	ಶರ್ಪಾ ತೇನ್‌ಸಿಂಗ್
ಎವರ್‌ಸ್ಟ್ ಪರ್ವತವನ್ನು ಏರಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ	ಜೆ.ಆರ್.ಡಿ. ಟಾಟಾ
ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿ	ಆಚಾರ್ಯ ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆ
ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ	ಸತ್ಯಜಿತ್ ರೇ
ವಿಶೇಷ ಆಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ	ಕುಲೀಂದ್ರನ್
ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ 400	
ವಿಕೆಟ್ ಪಡೆದ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ	ಕುಲೀಂದ್ರನ್
ಟೆಸ್ಟ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ 10 ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ರನ್ ಪಡೆದ ಮೊದಲ	
ಭಾರತೀಯ ಕ್ರಿಕೆಟಿಗ	ಸುನೀಲ್‌ಗವಾಸ್ಕರ್
ಟೆಸ್ಟ್ ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತ್ರಿಶತಕ ಬಾರಿಸಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ	ವಿರೇಂದ್ರ ಸೆಹ್ವಾಗ್
ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ವ್ಯಕ್ತಿ	ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ
ಭಾರತರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕ್ರೀಡಾಪಟು	ಸಚಿನ್ ತೆಂಡೂಲ್ಕರ್
ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಗಗನಯಾತ್ರಿ	ರಾಕೇಶ್ ಶರ್ಮ

ಒಂದೇ ಇನ್ನಿಂಗ್ಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ 10 ವಿಕೆಟ್ ಪಡೆದ ಭಾರತದ ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಆಟಗಾರ	ಅನಿಲ್ ಕುಂಬ್ಡೆ
ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೊದಲ ಮುಸ್ಲಿಂ ವ್ಯಕ್ತಿ	ಡಾ. ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್
ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ ಗ್ರಾಂಡ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಹಾಗೂ ಚೆಸ್ ವಿಶ್ವ ಚಾಂಪಿಯನ್	ವಿಶ್ವನಾಥನ್ ಆನಂದ್
ಕ್ರಿಕೆಟ್ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲೇ ಸತತ ಮೂರು ಟೆಸ್ಟ್ ಶತಕಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ	ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಜರುದ್ದೀನ್
ನೌಕಾ ಪಡೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಹುದ್ದೆಯ ಸೇವೆಯಿಂದ ವಜಾಗೊಂಡ ಪ್ರಥಮ ವ್ಯಕ್ತಿ	ಅಡ್ಮಿರಲ್ ವಿಷ್ಣುಭಾಗವತ್
ವಿಶ್ವ ಬಿಲಿಯರ್ಡ್ಸ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗೆದ್ದ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ	ವಿಲ್ಸನ್ ಜೋನ್ಸ್

ಬಿ. ಮಹಿಳೆಯರು

ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷಿ	ಅನಿಬೆಸೆಂಟ್
ವಿಶ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಂಡಿತ್
ಭಾರತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಪ್ರಧಾನಿ	ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ
ಆಸ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ಬಾನು ಅಥಾಯ್
ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ	ರಾಜಕುಮಾರಿ ಅಮೃತ್ ಕೌರ್
ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ	ಸನ್ನೋದೇವಿ
ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ	ಸುಚೇತಾ ಕೃಪಲಾನಿ
ಐಎಎಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರಥಮ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ಅನ್ನಾ ರಾಜನ್ ಜಾರ್ಜ್
ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಗೌವರ್ನರ್	ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು
ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ	ಮದರ್ ಥೆರೆಸಾ
ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ	ಮೀರಾ ಸಾಹಿಬ್
ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ವಿಮಾನ ಚಾಲಕಿ	ಫಾತಿಮಾ ಬೀವಿ
ಪ್ರಪಂಚ ಸುಂದರಿಯಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ರೀತಾ ಫರೀರಾ
ವಿಶ್ವ ಸುಂದರಿಯಾದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ಸುಶ್ರೀತಾ ಸೇನ್
ಎವರ್‌ಸ್ಟ್ ಶಿಖರವೇರಿದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ಬಚೇಂದ್ರಿ ಪಾಲ್
ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಈಜಿಪ್ತದ ಮೊದಲ ಭಾರತೀಯ ಮಹಿಳೆ	ಆರತಿ ಶಾಹ
ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳೆ	ಚಂದ್ರಮುಖಿ ಬೋಸ್
ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಮೊದಲ ಸಿನಿಮಾ ನಟಿ	ನರ್ಗೀಸ್ ದತ್

ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ರಾಯಭಾರಿ	ಸಿ.ಬಿ. ಮುತ್ತಮ್ಮ
ಕಾರ್ಗಿಲ್ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ವಿಮಾನ	
ಕೊಂಡೂಯ್ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಪೈಲಟ್	ಗುಂಜನ್ ಸಕ್ಷೇನಾ
ವಾಯುಸೇನೆಯ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ	ಪದ್ಮಾವತಿ
ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಗ್ರಾಂಡ್ ಮಾಸ್ಟರ್	• ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸುಬ್ಬರಾಮನ್
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ರಾಷ್ಟ್ರಾಧ್ಯಕ್ಷರು	ಪ್ರತಿಭಾ ಪಾಟೀಲ್
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಲೋಕಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು	ಶ್ರೀಮತಿ ಮೀರಾಕುಮಾರ್
ಗಗನಯಾತ್ರಿ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ	ಡಾ. ಕಲ್ಪನಾ ಚಾವ್ಲ
ಭಾರತದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಡಿ.ಜಿ.ಪಿ.	ಕಾಂಚನ್ ಚೌಧರಿ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ
ಎರ್‌ಮಾಷಲ್	ಬಂಡೋಪಾಧ್ಯಾಯ
ಡಬ್ಲ್ಯೂಟಿಎ ಟೆನಿಸ್ ಟೂರನಿಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ	
ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳೆ	ಸಾನಿಯಾ ಮಿರ್ಜಾ
ಬಲಂಪಿಕ್ ಕ್ರೀಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪದಕ ಪಡೆದ	
ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ	ಕರ್ಣಂ ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಿ
ಐಪಿಎಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ	ಕಿರಣ್ ಬೇಡಿ

2. ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು.

ಎ. ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಭಾರತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಜನವರಿ 2, 1954 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕ್ರೀಡೆ, ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ 1954ರಲ್ಲಿ ರಾಜಗೋಪಾಲಚಾರಿ, ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್ ಹಾಗೂ ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ರವರುಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳು.

- ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳೆ-ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ(1971)
  - ಮೊದಲ ಮರಣೋತ್ತರ ಪ್ರಶಸ್ತಿ- ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿ(1966)
  - ಮೊದಲ ವಿಜ್ಞಾನಿ - ಸಿ.ವಿ.ರಾಮನ್ (1954)
  - ಮೊದಲ ವಿದೇಶಿಗ - ಖಾನ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫರ್ ಖಾನ್ (1987)
  - 2ನೇ ವಿದೇಶಿಗ - ನೆಲ್ಸನ್ ಮಂಡೇಲಾ (1990)
  - ಮೊದಲ ಸಿನಿಮಾ ನಟ - ಎಂ.ಜಿ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ (1988)
  - ಮೊದಲ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮಿ- ಜೆ.ಆರ್.ಡಿ ಟಾಟಾ (1992)
  - ಮೊದಲ ಸಂಗೀತಗಾರರು- ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿ(1997)
  - ಮೊದಲ ಅರ್ಥಜ್ಞರು- ಅಮರ್ತ್ಯಸೇನ್ (1999)
  - ಮೊದಲ ಕ್ರೀಡಾಪಟು- ಸಚಿನ್ ತೆಂಡೂಲ್ಕರ್ (2013)
- ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮಹಿಳೆಯರು.
- ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ(1971), ಮದರ್ ಥೆರೆಸಾ(1980), ಅರುಣ್ ಅಸಫ್ ಆಲಿ (1997), ಎಂ.ಎಸ್.ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿ(1997), ಲತಾ

ಮಂಗೇಶ್ಕರ್ (2001).

ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು.

- ಸರ್.ಎಂ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ (1955), ಭೀಮಸೇನ್ ಜೋಷಿ (2009), ಸಿ.ಎನ್.ಆರ್.ರಾವ್ (2013)

ಬಿ. ಪದ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು

ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿ .

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಜನವರಿ 2, 1954 ರಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಇದು 2ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಜನವರಿ 26ರಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪದ್ಮ ಭೂಷಣ

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಜನವರಿ 2 1954 ರಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಇದು 3ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಜನವರಿ 26ರಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪದ್ಮಶ್ರೀ.

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಜನವರಿ 2 1954 ರಂದು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಇದು 4ನೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಜನವರಿ 26ರಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿ. ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಭಾರತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ದಿ ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಾಹುಶಾಂತಿ ಪ್ರಸಾದ್ ಜೈನ್‌ರವರು 1961 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಟೈಮ್ಸ್ ಗ್ರೂಪ್‌ರವರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 11 ಲಕ್ಷ ರೂ , ಸರಸ್ವತಿ ಕಂಚಿನ ಪ್ರತಿಮೆ ಮತ್ತು ಫಲಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 1965ರ ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಮಲೆಯಾಳಂ ಸಾಹಿತಿ ಶಂಕರ್ ಕುರೂಪ್(ಕೃತಿ- ಒಡಕ್ಕುಳಲ್) ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು.

ಕವಿಗಳು	ಕೃತಿ	ವರ್ಷ
ಕುವೆಂಪು	ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ	1967
ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ	ನಾಕುತಂತಿ	1973
ಶಿಮರಾಮ ಕಾರಂತ	ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಳು	1977
ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ್		
ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ	1983
ವಿ.ಕೃ.ಗೋಕಾಕ್	ಭಾರತ ಸಿಂಧು ರಶ್ಮಿ	1990

ಯ.ಆರ್.ಅನಂತ

ಮೂರ್ತಿ	ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ	1994
ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್	ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ	1998
ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ	ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ	2010

ಡಿ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1954ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ 22 ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ 1955 ರಿಂದ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 1 ಲಕ್ಷ ನಗದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕುವೆಂಪುರವರು ಶ್ರೀರಾಮಯಣ ದರ್ಶನಂ ಕೃತಿಗೆ 1955ರಲ್ಲಿ ಪಡೆದರು.

ಇ. ಮೂರ್ತಿ ದೇವಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಸಂಘಟನೆಯು ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ತತ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 4 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತ, ಸರಸ್ವತಿ ವಿಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಶಾಲನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿ ಸಿ.ಕೆ.ನಾಗರಾಜರಾವ್ ರವರಿಗೆ 1983 ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಎಚ್. ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಕೆ.ಕೆ.ಬಿರ್ಲಾ ಫೌಂಡೇಶನ್ ರವರು 1991ರಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಸಮ್ಮಾನ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿರುವ 22 ಭಾಷೆಗಳ ಗದ್ಯ/ಪದ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 5 ಲಕ್ಷ ರೂ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಫಲಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು.

1. ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ(ಮಂದ್ರಾ ಕಾದಂಬರಿಗೆ)-2010
2. ಎಂ.ವೀರಪ್ಪಮೊಯ್ಲಿ (ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಮಹಾನ್ವೇಷಣಂ) 2014

ಜಿ. ದಾದಾ ಸಾಹೇಬ್ ಪಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ ರಂಗದ ಅತ್ಯನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ದಾದಾಸಾಹೇಬ್ ಪಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1969ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಫಿಲ್ಮ್ ಫೆಸ್ಟಿವಲ್‌ರವರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲನ ಚಿತ್ರೋತ್ಸವದಂದು ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುವರು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಪ್ರೋಡಕ್ಷನ್‌ರವರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 10 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತದ್ದಾಗಿದೆ.

ದಾದಾ ಸಾಹೇಬ್ ಪಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು.

1. ಡಾ: ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್ (1995)
2. ವಿ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ(2008)

ಎಚ್. ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸದ್ಭಾವನೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- 1992 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸದ್ಭಾವನೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ , ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಮಿತಿ(ಎಐಸಿಸಿ)ಯು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ 5 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತ ಮತ್ತು ಫಲಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮೊದಲ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1996ರಲ್ಲಿ ಲತಾಮಂಗೇಶ್ಕರ್ ರವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಐ. ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- 1995ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದವರಿಗೆ ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ (ಐಎನ್‌ಸಿ) ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 5 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತ, ಫಲಕವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಜಿ. ಶಾಂತಿ ಸ್ವರೂಪ್ ಭಟ್ನಾಗರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

- ವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅತ್ಯನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಶಾಂತಿ ಸ್ವರೂಪ್ ಭಟ್ನಾಗರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1958ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಪರಿಷತ್ (ಸಿಎಸ್‌ಐಆರ್) ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 5 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತ ಮತ್ತು ಫಲಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

10. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 10, 1954ರಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಲನಚಿತ್ರೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಭಾರತೀಯ ಸಿನಿಮಾ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯನ್ನತ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

3. ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಿತ್ರಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರ ಲಾಂಛನ

- ಮೌರ್ಯದೊರೆ ಅಶೋಕನು ಸಾರನಾಥದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸಿಂಹಗಳ ಸ್ಥಂಭವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಲಾಂಛನವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲ ಸ್ಥಂಭದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಸಿಂಹಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಜನವರಿ 26, 1950ರಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಿತು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಧ್ವಜ

- ರಾಷ್ಟ್ರ ಧ್ವಜವು ಕೇಸರಿ, ಬಿಳಿ, ಹಸಿರು. ಎಂಬ ಮೂರು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಧ್ವಜ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀಲಿ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಚರಕವಿದೆ.
- ರಾಷ್ಟ್ರಧ್ವಜದ ಅಂಗೀಕಾರ - ಜುಲೈ 22, 1947
- ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಣೆ - ಆಗಸ್ಟ್ 14, 1947

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಡು

- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಡು-ವಂದೇ ಮಾತರಂ
- ಅಂಗೀಕಾರವಾದ ದಿನ - ಜನವರಿ 24, 1950
- ರಚನೆ - ಬಂಕಿಮ ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿ
- ಬಂಕಿಮ ಚಂದ್ರ ಚಟರ್ಜಿಯವರ ಆನಂದ ಮಠ ಕೃತಿಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.
- ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ವಂದೇ ಮಾತರಂ ಹಾಡನ್ನು 1896ರ ಐಎನ್‌ಸಿ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಗೀತೆ

- ರಾಷ್ಟ್ರ ಗೀತೆ - ಜನ ಗನ ಮನ
- ರಚನೆ - ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೂರ್
- ಅಂಗೀಕಾರ ದಿನ - ಜನವರಿ 24, 1950

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಂಚಾಂಗ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಮಾರ್ಚ್ 22, 1947ರಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೇಘನಾಸಹಾ ಅವರು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಶಕ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ದಿನವು ಸಾಮಾನ್ಯ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 21ರಂದು ಹಾಗೂ ಅಧಿಕ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 22ರಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರಾಣಿ - ಹುಲಿ

ರಾಷ್ಟ್ರ ಪುಷ್ಪ - ಕಮಲ

ರಾಷ್ಟ್ರ ಪಕ್ಷಿ - ನವಿಲು

4. ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ, ಸಣ್ಣ, ಉದ್ದ, ಎತ್ತರದ ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವ ನಗರಗಳು

ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಅಣೆಕಟ್ಟು	ಭಾಕ್ರಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು
ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ಅಣೆಕಟ್ಟು	ಹಿರಾಕುಡ್ ಅಣೆಕಟ್ಟು
ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಗುಮ್ಮಟ	ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ್, ಬಿಜಾಪುರ
ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕೋಟೆ	ಕೆಂಪುಕೋಟೆ, ದೆಹಲಿ
ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು	ಬುಲಂದ್ ದರ್ವಾಜ (ಪತೇ ಪುರ ಸಿಕ್ರಿ, ಆಗ್ರಾ)
ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸಭಾಂಗಣ	ಶ್ರೀ ಶೇಖ್‌ಖಾನಂದ ಹಾಲ್, ಮುಂಬಯಿ
ಅತಿ ಉದ್ದದ ಕಾಂಟಿಲಿವರ್	
ಸ್ಪ್ಲಾನ್ ಸೇತುವೆ	ಹೌರಾ ಸೇತುವೆ (ಕೊಲ್ಕತ್ತ)
ಅತಿ ಉದ್ದದ ರಸ್ತೆ ಸೇತುವೆ	ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ ಸೇತುವೆ, ಪಾಟ್ನಾ, ಬಿಹಾರ್ (5.75 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದ)
ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೃತಕ ಸರೋವರ	ಗೋವಿಂದ ಸಾಗರ (ಭಾಕ್ರಾ)
ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಸೇತುವೆ	ಖರ್ದುಂಗ್ಲ, ಲಡಾಖ್
ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ನಗರ	ಮುಂಬಯಿ
ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಗುರುದ್ವಾರ	ಸ್ವರ್ಣ ಮಂದಿರ, ಅಮೃತಸರ

ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಹೋಟೆಲ್

ಒಬೆರಾಯ್ - ಸರಟಾನ್, (ದಕ್ಷಿಣ ಮುಂಬಯಿ)

ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಸರೋವರ

ವುಲಾರ್ ಸರೋವರ, ಕಾಶ್ಮೀರ ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿ, ದೆಹಲಿ ಕೆ2 (8,611 ಮೀ)

ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮಸೀದಿ

ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಗಿರಿ ಶಿಖರ

ಇಂಡಿಯನ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ, ಕೊಲ್ಕತ್ತ

ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ

ಅತಿ ಉದ್ದದ ವಿದ್ಯುತ್ ರೈಲ್ವೆ ಮಾರ್ಗ

ಕೊಲ್ಕತ್ತ-ದೆಹಲಿ

ಅತಿ ಉದ್ದದ ನದಿ

ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ

ಮೌಸಿನ್‌ರಾಂ (ಮೇಘಾಲಯ)

ಅತಿ ಉದ್ದದ ರಸ್ತೆ

ಜಿ.ಟಿ. ರಸ್ತೆ (2400 ಕಿ.ಮೀ)

ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯ

ರಾಜಸ್ಥಾನ

ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯ

ಗೋವಾ

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ

ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯ

ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ರಾಜ್ಯ

ಸಿಕ್ಕಿಂ

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರರಿರುವ ರಾಜ್ಯ

ಕೇರಳ

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಹಿಳಾ

ಸಾಕ್ಷರರಿರುವ ರಾಜ್ಯ

ಕೇರಳ

ಹೆಚ್ಚು ಅರಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯ

ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ

ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಗುಹಾ ದೇವಾಲಯ

ಎಲ್ಲೋರಾ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ)

ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮೊಗಸಾಲೆ

ರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೊಗಸಾಲೆ, (121 ಮೀ ಉದ್ದ)

ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಮೂರ್ತಿ

ಗೋಮಟೇಶ್ವರ, (57 ಅಡಿ) (ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ)

ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಗೋಪುರ

ಖುತಬ್ ಮಿನಾರ್, ದೆಹಲಿ

ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ

ಸುಂದರ್‌ಬನ್

ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ರೈಲು ಸುರಂಗ

(12,872ಚ.ಕಿ.ಮೀ)

ಅತಿ ಉದ್ದವಾದ ರೈಲು ಸುರಂಗ

ಪಿರ್ ಪಂಜಾಲ್ ಸುರಂಗ

ಅತಿ ಆಳದ ಜಲಪಾತ

(ಜಮ್ಮು II ಕಿ.ಮೀ)

ಅತಿ ಆಳದ ಜಲಪಾತ

ಗೇರುಸೋಪ್ಪ (ಜೋಗ) 960 ಅಡಿ

ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಮೃಗಾಲಯ

ಜುಲಾಜಿಕ್ ಗಾರ್ಡನ್, (ಆಲಿಪುರ್, ಕೊಲ್ಕತ್ತ)

ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರೈಲ್ವೆ ಪ್ಲಾಟ್ ಫಾರ್ಮ್

ಗೋರಕ್‌ಪುರ (ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ)

ಅತಿ ಉದ್ದದ ಫ್ಲೈ ಓವರ್

ಪಿವಿಎನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ವೇ ಹೈದರಾಬಾದ್ (11.6 ಕಿ.ಮೀ.)

ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜಾತ್ರೆ

ಸೋನೆಪುರ ಜಾತ್ರೆ, ಬಿಹಾರ

5. ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳು ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಕೈಗಾಲಿಕಗಳು

ನಗರ/ಪಟ್ಟಣ	ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಅಹಮದಾಬಾದ್	ಹತ್ತಿಗಿರಣಿ
ಬೆಂಗಳೂರು	ಹತ್ತಿ ಗಿರಣಿ, ವೈಮಾನಿಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ಟೆಲಿಫೋನ್, ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ವಸ್ತುಗಳು, ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್
ರಾಮನಗರ	ರೇಷ್ಮೆ
ಭದ್ರಾವತಿ	ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು ಕಾಗದ
ಆಗ್ರಾ	ಷೂಗಳು ಮತ್ತು ಚರ್ಮ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು
ಅಮರ್‌ನಾಥ್	ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳು
ಅಂಕಲೆಪ್ಪರ್	ಎಣ್ಣೆ (ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ)
ಬರೇಲಿ	ರೆಸಿನ್ ಮತ್ತು ಮರದ ಕೆಲಸಗಳು
ಭಿಲಾಯ್	ಉಕ್ಕು
ಬೋಕಾರೋ	ಉಕ್ಕು
ರಾಣಿಗಂಜ್	ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಗಣಿ
ರೂರ್ಕೆಲಾ	ಉಕ್ಕು ಮತ್ತು ರಸಗೊಬ್ಬರ
ಝರಿಯಾ	ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು
ಮುಂಬಯಿ	ಹತ್ತಿ ಗಿರಣಿ, ಸಿನಿಮಾ (ಬಾಲಿವುಡ್)
ಕೊಲ್ಕತ್ತ	ಸೇಣು, ವಿದ್ಯುತ್ ಬಲ್ಬ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಪ್ಸ್
ಚಿತ್ತರಂಜನ್	ರೈಲು ಇಂಜಿನ್
ದೆಹಲಿ	ಗಿರಣಿ, ಡಿಡಿಟಿ
ಆಲಿಫರ್	ಬೀಗದ ಕೈಗಾರಿಕೆ
ಸಿಂಗರೇಣಿ	ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು
ಧಾರೀವಾಲ್	ಉಣ್ಣೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು
ದಿಗ್‌ಬಾಯ್	ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ
ದುರ್ಗಾಪುರ್	ಉಕ್ಕು
ಗ್ವಾಲಿಯರ್	ಕುಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಗಿರಣಿಗಳು
ಜೆಮ್‌ಷೆಡ್‌ಪುರ	ಕಬ್ಬಿಣ ಮತ್ತು ಉಕ್ಕು
ಕಾನ್ಪುರ	ಚರ್ಮದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು
ಕತ್ತಿ	ಸಿಮೆಂಟ್
ಖೇತ್ತಿ	ತಾಮ್ರ
ಲೂಧಿಯಾನಾ	ಹೊಲಿಗೆ ಯಂತ್ರಗಳು, ಸೈಕಲ್‌ಗಳು
ಟಾಂಬೆ	ಯುರೇನಿಯಂ/ಥೋರಿಯಂ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ
ಮೆರಾಡಾಬಾದ್	ಕಂಚು ಪಾತ್ರೆಗಳು, ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ಮುದ್ರಣ
ನಂಗಲ್	ರಸಗೊಬ್ಬರ
ನೇಪಾನಗರ	ಮುದ್ರಣ ಕಾಗದ
ಫಿರೋಜಾಬಾದ್	ಗಾಜು ಮತ್ತು ಗಾಜಿನ ಬಳೆಗಳು
ಶಿವಕಾಶಿ	ಬೆಂಕಿಕಡ್ಡಿ ತಯಾರಿಕೆ
ಪೆರಂಬೂರ್	ರೈಲ್ವೆ ಕೋಚ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ
ಟಿಟಾಫರ್	ಪೇಪರ್
ಯಲಹಂಕ	ರೈಲು ಅಚ್ಚು ಮತ್ತು ಗಾಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ
ರಾಣಿಪೇಟ್	ರಸಗೊಬ್ಬರ ಕೈಗಾರಿಕೆ

ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ	ಹಡಗು ನಿರ್ಮಾಣ
ಪಿಂಪ್ರಿ (ಪುಣೆ)	ಪೆನ್ಸಿಲ್‌ನ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ
ಜೈಪುರ	ಎಂಬ್ರಾಯಿಡರಿ, ಕುಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಂಚಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳು
ಪಿಂಜೋರ್	ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ
ರೂಪ್ಪೂರಾಯ್ ಪುರ್ ಕೇಬಲ್	ಕೇಬಲ್
ಸಿಂಧ್ರಿ	ರಸಗೊಬ್ಬರ
ಸೂರತ್	ಬಟ್ಟೆ ಗಿರಣಿ
ತಿರುಚಿರಾಪಳ್ಳಿ	ಸಿಗರೇಟು

6. ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತೆಗಳು

ಸ್ಮಾರಕ/ಕಟ್ಟಡ	ಸ್ಥಳ	ಮಹತ್ವ
ಸಿಂಹ ಲಾಂಛನ	ಸಾರನಾಥ	ಬುದ್ಧನು ತನ್ನ ಮೊದಲ ಪ್ರವಚನ ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಅಶೋಕನು ನಾಲ್ಕು ತಲೆಗಳುಳ್ಳ ಸಿಂಹ ಲಾಂಛನ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ.
ಬೌದ್ಧ ಸ್ಮಾರಕ	ಸಾಂಚಿ	ವಿಶ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡೆದ ಸ್ಮಾರಕವಿದು. ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣವಾಗಿದೆ.
ಎಕಶಿಲಾ ರಥಗಳು	ಮಹಾಬಲಿಪುರಂ	ಪಲ್ಲವರ ಕಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣವಾಗಿದೆ.
ಬುಲಂದ್ ದರ್‌ವಾಜಾ	ಪತೇಮುರ್ ಸಿಕ್ರಿ	ಅಕ್ಬರನು ರಜಪೂತರನ್ನು ಗೆದ್ದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಭಾರತದ ಉನ್ನತ ಮತ್ತು ಅತಿ ದೊಡ್ಡವಾದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು ಔರಂಗಜೇಬನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1660ರಲ್ಲಿ ಅವನ ಪತ್ನಿ ರಬಿಯೆ ರುಝನಿಯ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಗೋರಿ ಇದಾಗಿದೆ.
ಬಿಬಿಕಾ ಮಹಾಬಾರ	ಔರಂಗಾಬಾದ್	ಐಸಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳು (1891ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ)
ಚಾರ್ಮಿನಾರ್	ಹೈದರಾಬಾದ್	ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಒಂದನೇ ಕೃಷ್ಣನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು
ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯ	ಎಲ್ಲೋರ	ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ
ದಿಲ್‌ವಾರಾ	ಮೌಂಟ್‌ಅಬು	ಮುಂಬಯಿ ಸಮೀಪ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಬೃಹತ್ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಗುಹಾಲಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.
ಎಲಿಫೆಂಟಾ ಗುಹೆಗಳು	ಮುಂಬಯಿ	ಒರಿಸ್ಸಾದ ಪೂರ್ವದ
ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯ	ಕೋನಾರ್ಕ್	

ಭಾರತದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ/ (ಗೇಟ್ ವೇ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ) ಅಜಂತಾ ಗುಹೆಗಳು	ಮುಂಬಯಿ ಬಿರಂಗಾಬಾದ್	ಗಂಗರಸ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು 1911ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ರಾಜ ಜಾರ್ಜ್ - 5ನೇ ಭೇಟಿಯ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಗುಹಾ ದೇವಾಲಯಗಳು
ಮೀನಾಕ್ಷಿ ದೇವಾಲಯ ಮಿಜರಾಹೋ ಬಾಬ್ರಿ ಮಸೀದಿ	ಮಧುರೈ ಭೂಪಾಲ್ ಅಯೋಧ್ಯೆ	ಹಿಂದೂ ದೇವಸ್ಥಾನ ಮಹಾದೇವ ದೇವಸ್ಥಾನ ಇದೀಗ ಕೋಮುವಾದದ ಆಗರವಾಗಿದೆ.
ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ್	ಬಿಜಾಪುರ	ಭಾರತದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡವಾದ ಗುಮ್ಮಟ. ಇದು ಆದಿಲ್ ಷಾಹಿಗಳ ರಾಜಧಾನಿ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡವಾದ ಗುರುದ್ವಾರ
ಗೋಲ್ಡನ್ ಟೆಂಪಲ್	ಅಮೃತಸರ	ಸುಂದರವಾದ ಅರಮನೆ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಮೊಗಲರ ಕಾಲದ ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿ ಷಹಜಹಾನ್ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡವಾದ ಮಸೀದಿ
ಹವಾಮಹಲ್ ಬಾರಸೋನ ಮಸೀದಿ	ಜೈಪುರ ಗೌರ್	1919ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ 13ರಂದು ಜನರಲ್ ಡೈಯರನ ದಾಳಿಯಿಂದ 379 ಜನರು ಹತ್ಯೆಗೊಳಗಾದ ಸ್ಥಳ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ರಾಜಧಾನಿ. ಬ್ರಿಟೀಷರು ಇಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.
ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿ	ದೆಹಲಿ	ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು 1942ರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿತಿ ಇಂಡಿಯಾ ಚಳುವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕರೆ ನೀಡಿದ್ದರು.
ಜಲಿಯನ್‌ವಾಲಾಬಾಗ್	ಅಮೃತಸರ	ಫಿರೋಜ್‌ಷಾ ತುಘಲಕ್‌ನು ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಷಹಜಹಾನ್‌ನು ಕೆಂಪು ಶಿಲೆಯ ದೊಡ್ಡಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಗೋಪುರ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮಾಧಿ ಇದು ಮೊಘಲರ ಕಾಲದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ರಾಜಧಾನಿ (ಲಾಹೋರ್)
ಸೆಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಕೋಟೆ	ಚಂದ್ರಗಿರಿ	ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರು ಹರಿಜನ ಆಶ್ರಮ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.
ಕ್ರಾಂತಿ ಮೈದಾನ್	ಮುಂಬಯಿ	
ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ ದೇವಾಲಯ	ನಗರಕೋಟೆ	
ಕೆಂಪುಕೋಟೆ	ದೆಹಲಿ	
ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್	ದೆಹಲಿ	
ರಾಜ್‌ಘಾಟ್	ನವದೆಹಲಿ	
ಜಾಹಾಂಗೀರ್ ಸಮಾಧಿ	ಲಾಹೋರ್	
ಸುರಮತಿ	ಅಹಮದಾಬಾದ್	

ಶಾಂತಿವನ	ನವದೆಹಲಿ	ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂರವರ ಸಮಾಧಿ
ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ	ನವದೆಹಲಿ	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಗೋರ್ ರವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸ್ಥಳ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳ (ಯಮುನಾ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿವೆ) ಇದನ್ನು ಮೊಹಮ್ಮದ್ ಫಜ್ಜಿಯು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದನು.
ಶಕ್ತಿ ಸ್ಥಳ	ನವದೆಹಲಿ	ಮೇವಾರ್‌ನ ರಾಜ ರಾಣಾ ಸಿಂಗ್‌ನು 1450ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಹೆಸರಾಂತ ಗೋಪುರ ಲಾಲ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಸಮಾಧಿ ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿಯವರ ಸಮಾಧಿ
ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯ ಸೋಮನಾಥಪುರ		ಇದು ಷೇರ್‌ಷಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಹಗೀರ್ ಆಗಿತ್ತು. ಕೆ.ಆರ್. ನಾರಾಯಣನ್ ರವರ ಸಮಾಧಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ
ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಟವರ್	ಚಿತ್ತೂರ್	
ವಿಜಯಘಾಟ್	ನವದೆಹಲಿ	
ವೀರಭೂಮಿ	ನವದೆಹಲಿ	
ಷೇರ್‌ಷಾ ಸಮಾಧಿ	ಬಿಹಾರ	
ಕರ್ಯಭೂಮಿ	ನವದೆಹಲಿ	
ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಮೆಮೋರಿಯಲ್ ಕೊಲ್ಚತ್ತ		

7. ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ವನ್ಯಜೀವಿ ತಾಣಗಳು

ರಾಜ್ಯ	ವನ್ಯ ಜೀವಿ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಲಯಗಳು
ತಮಿಳುನಾಡು	ಮಧುಮಲ್ಲೈ, ವೇದಾಂತಗಳ್, ವೆಳ್ಳನಾಡು, ಪಾಯಿಂಟ್ ಕ್ಯಾಲಿಮರ್
ಒಡಿಶಾ	ಬಿಶರ್‌ಕನ್ನಿಕಾ, ಗಹೀರ್‌ಮಾತ, ಚಿಲಕಾ, ಲಕಾರಿವ್ಯಾಲಿ, ದಿಬ್ಬುಗಢ
ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ	ಬಲ್ಲವಪುರ, ಚಿಂತಾನಣಿಕಾರ(ಪಕ್ಷಿ ಅಭಯಾರಣ್ಯ), ಭರಮೂರ
ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ	ನಾಗಾರ್ಜುನ ಸಾಗರ, ಬ್ರಹ್ಮೇಶ್ವರಂ, ಕೊರಿಂಗ್, ನಲ್ಲಪಟ್ಟು
ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ	ಜಯಪ್ರಕಾಶ ನಾರಾಯಣ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ (ಸುರ್ದಾತಲ್, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬಾರ್ಡ್ ಸ್ಯಾಂಚೂರಿ, ಚಂದ್ರಪುರ)
ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	ಲೋನಾರ, ಕಾರಂಜಿ ಸೋಪಾರ್, ಬೋರ,
ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	ಪಚಿಮಾರಿ, ಗಾಂಧಿಸಾಗರ, ಕೇನ್,
ಬಿಹಾರ	ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ಕೈಮೋರ್, ವಿಕ್ರಮತೀಲ, ಡಾಲ್ಫಿನ್ ಅಭಯಾರಣ್ಯ, ಸಲೀಂ ಆಲಿ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ.
ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	ರೇಣುಕ, ಸಾಂಗ್ಲವ್ಯಾಲಿ, ಕೈಸ್, ಕಿಬ್ಬರ, ಕುಗಧಿ
ಜಾರ್ಖಂಡ್	ದಲ್ಮಾ ಹೆಸಾರಿಭಾಗ್, ಪಾಲಕೋಟ, ಊದ್ಧ ಸರೋವರ
ಗುಜರಾತ್	ನಾಲ್ ಸರೋವರ, ಲಾಲಗ್ರೇಟ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎರ್ಸ್‌ಡ್

ಕೇರಳ	ಮತ್ತು ಗಾಗಾ, ಕಾಡುಕತ್ತೆ ಧಾಮ, ನಿರ್ನಾರು
ತ್ರಿಪುರ	ಮಲಬಾರ್, ವೈನಾಡು, ಇಡುಕಿ
ಮೇಘಾಲಯ	ಗೋಮತಿ, ರೋವಾ
ನವದೆಹಲಿ,	ಭಾರಮಾರ,
ಲಕ್ಷದ್ವೀಪ	ಇಂದಿರಾ ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ
ಸಿಕ್ಕಿಂ	ಪಿತ್ತಿ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ
ಮಿಜೋರಾಂ	ಬಾರ್ಸಿ, ಸಿಂಗ್ಲಾ
	ದಂಫಾ, ತಾವಿ, ತೋಕಾಲೊ

8. ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಗಿರಿಧಾಮಗಳು

ಗಿರಿಧಾಮಗಳು	ರಾಜ್ಯಗಳು
ಅಲೋರ	ಉತ್ತರಖಂಡ
ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್	ಉತ್ತರಖಂಡ
ನೈನಿತಾಲ್	ಉತ್ತರಖಂಡ
ಮುಸೌರಿ	ಉತ್ತರಖಂಡ
ಬದ್ರಿನಾಥ	ಉತ್ತರಖಂಡ
ಕೂನೂರು	ತಮಿಳುನಾಡು
ಊಟಿ (ಉದಕಮಂಡಲ)	ತಮಿಳುನಾಡು
ಕೊಡೈಕನಾಲ್	ತಮಿಳುನಾಡು
ಚೆರಾಪುಂಜಿ	ಮೇಘಾಲಯ
ಶಿಲ್ಲಾಂಗ್	ಮೇಘಾಲಯ
ಡಾರ್ಜಿಲಿಂಗ್	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಕಲಿಮ್ ಪಾಂಗ್	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಶಿಮ್ಲಾ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಮನಾಲಿ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಕಸೌಲಿ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಕುಲು ಕಣಿವೆ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಡಾಲ್ ಹೌಸಿ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಚಂಬಾ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಗ್ಯಾಂಗ್ ಟಕ್	ಸಿಕ್ಕಿಂ
ಮನ್ನಾರ್	ಕೇರಳ
ಅರಕ್ಕು ಕಣಿವೆ	ವಿಶಾಖ ಪಟ್ಟಣ
ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಅಬು ಪರ್ವತ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಮುಕ್ತೇಶ್ವರ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ನಂದಿಬೆಟ್ಟ	ಕರ್ನಾಟಕ
ರಾಂಚಿ	ಜಾರ್ಖಂಡ್
ಶ್ರೀನಗರ	ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ
ಗುಲ್ಮಾರ್ಗ	ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ

9. (ಎ) ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ	ರಾಜ್ಯ
ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿ		
ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ನವದೆಹಲಿ	ನವದೆಹಲಿ
ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಹೆಸರು ಘಟ್ಟ	ಕರ್ನಾಟಕ

ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಅರಿಡ್ ಜೋನ್	ಜೋಧಪುರ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಶಿಪ್ ಅಂಡ್ ವೂಲ್	ಮಲ್ಲುರ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಗ್ರಾಮ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಂಡ್ ಪಾಡರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಜಾನ್ಸಿ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬಟಾನಿಕಲ್ ಗಾರ್ಡನ್ಸ್	ಲಕ್ನೋ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ಇಂಡಿಯನ್ ವೆಟರಿನರಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಇಜಾಟ್ನಗರ್	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸುಗರ್‌ಕೇನ್ ರಿಸರ್ಚ್	ಲಕ್ನೋ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ಜೂಟ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬ್ಯಾರಕ್‌ಪುರ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಕಾಟನ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಮುಂಬಯಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಡೀಪ್ ಸೀ ಫಿಷಿಂಗ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸ್ಟೇಷನ್	ಮುಂಬಯಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಇಂಡಿಯನ್ ಲ್ಯಾಕ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ರಾಂಚಿ	ಜಾರ್ಖಂಡ್
ಸುಗರ್‌ಕೇನ್ ಬ್ರೀಡಿಂಗ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕೊಯಮತ್ತೂರು	ಕೇರಳ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಟ್ಯುಬರ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ತಿರುವನಂತಪುರ	ಕೇರಳ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಫಿಷರೀಸ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ	ಎರ್ನಾಕುಲಂ	ಕೇರಳ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕಾಸರಗೋಡು	ಕೇರಳ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ರೈಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕಟಕ್	ಒಡಿಶಾ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಶಿಮ್ಲಾ	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ತಂಬಾಕು ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ರಾಜಮುಂಡ್ರಿ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸ್ಟಾಲ್ ಸ್ಟಾಲಿನಿಟಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕರ್ನಾಲ್	ಹರಿಯಾಣ
ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕ್ಷೀರ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಕರ್ನಾಲ್	ಹರಿಯಾಣ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಫಿಷರೀಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬ್ಯಾರಕ್‌ಪುರ್	ಬಂಗಾಳ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಮೆರಿನ್ ಫಿಷರೀಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಮಂಡಪಂ	
ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಫಾರಿಸ್ಟ್ರಿ	ಕ್ಯಾಂಪ್	ತಮಿಳುನಾಡು

ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್	ಭೋಪಾಲ್	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
ವೈಲ್ಡ್ ಲೈಫ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್		
ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್	ಉತ್ತರಖಂಡ
ಹಣ್ಣು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಬಗಲ್ಪುರ	ಬಿಹಾರ

(ಬಿ) ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಕೇಂದ್ರದ ಹೆಸರು	ಇರುವ ಸ್ಥಳ	ರಾಜ್ಯ
ಆಲ್ ಇಂಡಿಯ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸೈನ್ಸ್	ನವದೆಹಲಿ	-
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಮ್ಯೂನಾಲಜಿ	ನವದೆಹಲಿ	
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಕಮ್ಯೂನಿಕಬಲ್ ಡಿಸೀಸಸ್	ನವದೆಹಲಿ	-
ನ್ಯೂಟ್ರಿಷನ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಹೈದರಾಬಾದ್	ತೆಲಂಗಾಣ
ಟ್ಯೂಬರ್ಕ್ಯೂಲೋಸಿಸ್ ಕೆಮೋಥರಪಿ ಸೆಂಟರ್	ಚೆನ್ನೈ	ತಮಿಳುನಾಡು
ವೈರಸ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಪೋಲಿಯೋ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಮುಂಬಯಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಟ್ರಾಪಿಕಲ್ ಮೆಡಿಸಿನ್	ಕೊಲ್ಕತ್ತ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
ಹಾರ್ಫ್‌ಕಿನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಮುಂಬಯಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲೆಪ್ಟಿಸಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಚೆನ್ನೈ	ತಮಿಳುನಾಡು
ಭಾರತೀಯ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ	ಮುಂಬಯಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಔಷಧ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಲಕ್ನೋ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಔಷಧ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ

(ಬಿ) ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
ರಾಮನ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಏರೋನಾಟಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಬಟಾನಿಕಲ್ ಸರ್ವೆ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಬೋಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಜುಲಾಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೆ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಅಟ್ಮಾಸ್ ಆರ್ಗನೈಸೇಶನ್	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಬೀರ್‌ಬಲ್ ಸಾಟ್ವಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಲಕ್ನೋ
ಫಾರ್ ಪಾಲಿಯೋಬಾಟನಿ	ಲಕ್ನೋ

ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಟಾಕ್ಸಿಕಾಲಜಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಲಕ್ನೋ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಗ್ಲಾಸ್ ಮತ್ತು ಸಿರಾಮಿಕ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಚಾಧವಪುರ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ರಸ್ತೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ನವದೆಹಲಿ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫಿಸಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ನವದೆಹಲಿ
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಆಹಾರ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಮೈಸೂರು
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋ-ಕೆಮಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಕರೈಕುಡಿ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲೆಡರ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಚೆನ್ನೈ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಪಿಲಾನಿ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನೈ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ರೂರ್ಕಿ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಪ್ಯೂಯಿಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಧನ್‌ಬಾದ್
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಸೈಂಟಿಫಿಕ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆರ್ಗನೈಸೇಷನ್	ಚಂಡೀಗಢ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಮೆಟಲರ್ಜಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಜಿಮ್‌ಪೆಡ್‌ಪುರ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕೆಮಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಪುಣೆ
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಜಿಯೋಫಿಜಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಹೈದರಾಬಾದ್
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಓಷಿಯಾನೋಗ್ರಫಿ	ಪಣಜಿ
ಸರ್ವೆ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಪೆಟ್ರೋಲಿಯಂ	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್

(ಡಿ) ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಅಣು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
ಪವರ್ ರಿಯಾಕ್ಟರ್ ಫ್ಯೂಯಿಲ್ ರಿಪ್ರೋಸೆಸಿಂಗ್ ಪ್ಲಾಂಟ್	ತಾರಾಪುರ
ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಅಟಾಮಿಕ್ ರಿಸರ್ಚ್	ಕಲ್ಕತ್ತ
ಬಾಬಾ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ಇಂಡಿಯನ್ ರೇರ್ ಅರ್ಡ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಟ್ರಾಂಬೆ (ಮುಂಬಯಿ)
ಟಾಟಾ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಫಂಡಮೆಂಟಲ್ ರಿಸರ್ಚ್	ಮುಂಬಯಿ
ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್‌ಡ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಇಂದೋರ್
ಹೈ ಆಲ್ಟಿಟೂಡ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ	ಹೈದರಾಬಾದ್
ಸೀಸ್ಮಿಕ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಸೆಂಟರ್	ಗುಲ್ಬರ್ಗ (ಕಾಶ್ಮೀರ)
	ಗೌರಿಬಿದನೂರು (ಕರ್ನಾಟಕ)
ಯುರೇನಿಯಂ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಜಾದುಗುಡ
ಹೆವಿ ವಾಟರ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್	ಕೋಟ, ಬರೋಡ

ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ ಫ್ಯೂಯಲ್ ಕಾಂಪ್ಲೆಕ್ಸ್
ಸಾಹಾ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್
ನ್ಯೂಕ್ಲಿಯರ್ ಫಿಜಿಕ್ಸ್
ತೂತುಕುಡಿ, ತಲ್ಲೂ
ಹೈದರಾಬಾದ್
ಕೊಲ್ಕತ್ತ

10. ಭಾರತದ ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಗಳು

ಭಾರತದ ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಭೂಸೇನಾ, ನೌಕಾಸೇನೆ ಮತ್ತು ವಾಯುಪಡೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ ನವದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಪಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಭಾರತೀಯ ರಕ್ಷಣಾ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಗಳ ಮಹಾ ದಂಡನಾಯಕರಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಎ) ಭೂಸೇನೆ, ವಾಯುಸೇನೆ ಮತ್ತು ನೌಕಾಸೇನೆಗಳ ವಿವಿಧ ದರ್ಜೆಗಳ ಹುದ್ದೆಗಳು

ಭೂಸೇನೆ	ನೌಕಾಸೇನೆ	ವಾಯುಸೇನೆ
ಜನರಲ್	ಅಡ್ಮಿರಲ್	ಎರ್‌ಚೀಫ್ ಮಾರ್ಷಲ್
ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಜನರಲ್	ವೈಸ್ ಅಡ್ಮಿರಲ್	ಎರ್ ಮಾರ್ಷಲ್
ಮೇಜರ್ ಜನರಲ್	ರಿಯರ್ ಅಡ್ಮಿರಲ್	ಎರ್‌ವೈಸ್ ಮಾರ್ಷಲ್
ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರ್	ಕಮಾಂಡರ್	ಎರ್ ಕಮಾಂಡರ್
ಕಲೋನಲ್	ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್	ಗ್ರೂಪ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್
ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕಲೋನಲ್	ಕಮಾಂಡರ್	ವಿಂಗ್ ಕಮಾಂಡರ್
ಮೇಜರ್	ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕಮಾಂಡರ್	ಸ್ಕ್ವಾಡ್ರನ್ ಲೀಡರ್
ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್	ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್	ಫ್ಲೈಟ್ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್
ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್	ಸಬ್ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್	ಫ್ಲೈಯಿಂಗ್ ಆಫೀಸರ್
ಸೆಕೆಂಡ್ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್	ಆಕ್ಟಿಂಗ್ ಸಬ್-ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್	ಪೈಲಟ್ ಆಫೀಸರ್

ಬಿ) ರಕ್ಷಣಾ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

(ಅ) ಭೂಸೇನಾ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆ	ಸ್ಥಳ
1. ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಕಾಡೆಮಿ	ಡೆಹರಾಡೂನ್
2. ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಮೇನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್	ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್
3. ದಿ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ ಅಂಡ್ ಮೆಕ್ಯಾನಿಕಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್	ತ್ರಿಮುಲ್ ಘೇರಿ ಮತ್ತು ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್
4. ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾಲೇಜ್ ಫಾರ್ ಟೆಲಿಕಮ್ಯೂನಿಕೇಷನ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್	ಮೌ
5. ದಿ ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಕಂಬ್ಯೂಟ್/ದಿ ಆರ್ಮಿ ವಾರ್ ಕಾಲೇಜ್	ಮೌ

6. ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್	ಪುಣೆ
7. ಆರ್ಟ್ಸ್ ಕಾರ್ಪ್ಸ್ ಸೆಂಟರ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಅಹಮದಾಬಾದ್
8. ದಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ಸ್	ಡಿಯೋಲಾಲಿ
9. ದಿ ಇನ್‌ಫ್ರಾಂಟ್ರಿ ಸ್ಕೂಲ್	ಮೌ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾಂ
10. ದಿ ಆರ್ಮಿ ಆಫೀಸರ್ಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಪುಣೆ
11. ದಿ ಆರ್ಮಿ ಅಂಡ್ ಏರ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಆಗ್ರಾ
12. ದಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಫಿಸಿಕಲ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್	ಪುಣೆ
13. ದಿ ಇಂಟಲಿಜೆನ್ಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಡಿಪೋರ್ಟ್	ಪುಣೆ
14. ದಿ ಮಿಲಿಟರಿ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಮ್ಯೂಸಿಕ್	ಪಚ್‌ಮಾರಿ
15. ದಿ ಆರ್ಮಿ ಆರ್ಟ್‌ನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪ್ಸ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಜಬ್ಬಲ್‌ಪುರ

ಸಿ) ವಾಯುಸೇನಾ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
1. ಎರ್‌ಫೋರ್ಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಟಿವ್ ಕಾಲೇಜು	ಕೊಯಮತ್ತೂರು
2. ಎರ್‌ಫೋರ್ಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿ	ಹೈದರಾಬಾದ್
3. ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಏವಿಯೇಷನ್ ಮೆಡಿಸಿನ್	ಬೆಂಗಳೂರು
4. ಎರ್‌ಫೋರ್ಸ್ ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು	ಜಾಲಹಳ್ಳಿ
5. ಫ್ಲೈಯಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಬೀದರ್
6. ಎರ್‌ಫೋರ್ಸ್ ಸ್ಕೂಲ್	ತಾಂಬಾರಂ
7. ಎರ್‌ಫೋರ್ಸ್ ಫ್ಲೈಯಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಜೋಧ್‌ಪುರ
8. ಕಾಲೇಜ್ ಆಫ್ ಏರ್‌ವಾರ್‌ಫೇರ್	ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್
9. ಪೈಲಟ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಎಸ್‌ಟಾಬ್ಲಿಷ್‌ಮೆಂಟ್	ಅಲಹಾಬಾದ್
10. ಐಎಎಫ್ ಪ್ಯಾರಾಟ್ರೂಪರ್ಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಆಗ್ರಾ
11. ಫೈಟರ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ವಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಹೆಲಿಕಾಪ್ಟರ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಹಕಿಂಪೇಟೆ

ಡಿ) ನೌಕಾಪಡೆಯ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೆಸರು	ಇರುವ ಸ್ಥಳ
1. ಇಂಡಿಯನ್ ನಾವಲ್ ಅಕಾಡೆಮಿ	ಕೊಚ್ಚಿನ್
2. ಐಎನ್‌ಎಸ್ ವೆಂಡುರುತಿ	ಕೊಚ್ಚಿನ್
3. ನಾವಲ್ ಏರ್ ಸ್ಪೇಷನ್	ಕೊಚ್ಚಿನ್
4. ನಾವಲ್ ಗನ್ನರಿ ಸ್ಕೂಲ್	ಕೊಚ್ಚಿನ್

5. ಆಂಟಿ - ಸಬ್‌ಮರೀನ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಕೊಚ್ಚಿನ್
6. ಐಎನ್‌ಎಸ್ ಶಿವಾಜಿ	ಲೋನವಾಲ
7. ಐಎನ್‌ಎಸ್ ವಲ್ಲೂರ	ಜಮ್ಮಾಗರ
8. ಐಎನ್‌ಎಸ್ ಹಾಮ್ಮ	ಮುಂಬಯಿ
9. ಐಎನ್‌ಎಸ್ ಅಗ್ರಾಣಿ	ಕೊಯಮತ್ತೂರು
10. ಐಎನ್‌ಎಸ್ ಗೋಮಾತಂಕ್	ಮರ್ಮಗೋವ
11. ನಾವಿಗೇಷನ್ ಡೈರೆಕ್ಟ್ ಸ್ಕೂಲ್	ಮರ್ಮಗೋವ
12. ಸೈಲರ್ಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಎಸ್ಸಾಬ್ಲಿಷ್‌ಮೆಂಟ್	ಡಾಬೊಲಿನ್
13. ಐಎನ್‌ಎಸ್ ಸಿಕಾರ್ಸ್	ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ

ಇ) ರಕ್ಷಣಾ ಪಡೆಗಳ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು (ಏಕೀಕೃತ)

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
1. ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಅಕಾಡೆಮಿ	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್
2. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು	ನವದೆಹಲಿ
3. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾಲೇಜು	ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್
4. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿ	ಖಡಕ್‌ವಾಸ್
5. ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಸರ್ವಿಸಸ್ ಸ್ಟಾಫ್ ಕಾಲೇಜು	ವೆಲ್ಲಿಂಗ್‌ಟನ್
6. ಆರ್ಮ್ಸ್ ಫೋರ್ಸಸ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು	ಪುಣೆ
7. ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಲ್ಯಾಂಡ್/ಎರ್ ವಾರ್‌ಫೇರ್	ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್
8. ಆಫೀಸರ್ಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಅಕಾಡೆಮಿ	ಚೆನ್ನೈ
9. ಹಿಮಾಲಯನ್ ಮೌಂಟನಿಯರಿಂಗ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಡಾರ್ಜಿಲಿಂಗ್

11. ಭಾರತದ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ	ರಾಜ್ಯ
ತಾರಾಪುರ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ತಾರಾಪುರ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
ಕಕ್ರಾಪುರ ಅಣು ಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ಕಕ್ರಾಪುರ	ಗುಜರಾತ್
ರಾಣಾಪ್ರತಾಪ ಸಾಗರ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ರಾವತ್‌ಭಾಟ/ಕೋಟ	ರಾಜಸ್ಥಾನ
ಕೈಗಾ ಅಣು ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ಕೈಗಾ	ಕರ್ನಾಟಕ
ಮದ್ರಾಸ್ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ಕಲ್ಪಕಂ	ತಮಿಳುನಾಡು
ನರೋರ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ನರೋರ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
ಕೂದನ್‌ಕುಲಂ ಅಣುಶಕ್ತಿ ಕೇಂದ್ರ	ಕೂದನ್‌ಕುಲಂ	ತಮಿಳುನಾಡು

12. ಭಾರತದ ಅಣು ಐನಿಜಗಳು & ದೊರೆಯುವ ರಾಜ್ಯಗಳು

(ಅ) ಯುರೇನಿಯಂ: ಬಿಹಾರ (ಜಾದುಗುಡ ಗಣಿಗಳು), ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಗೋಗಿ (ಕರ್ನಾಟಕ)
 (ಆ) ಬೆರಿಲಿಯಮ್: ಬಿಹಾರ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

(ಇ) ಥೋರಿಯಂ: ಕೇರಳ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಬಿಹಾರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡು.

13. ಭಾರತದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉದ್ಯಮಗಳು

ಉದ್ಯಮಗಳ ಹೆಸರು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
ಸ್ಟೇಟ್ ಟ್ರೇಡಿಂಗ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್	ನವದೆಹಲಿ
ಇಂಜಿನಿಯರ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ದೆಹಲಿ
ಮೆಟಲ್ ಅಂಡ್ ಮಿನರಲ್ ಟ್ರೇಡಿಂಗ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್	ನವದೆಹಲಿ
ಮಹಾನಗರ ಟೆಲಿಫೋನ್ ನಿಗಮ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಮುಂಬಯಿ, ನವದೆಹಲಿ
ಇಂಡಿಯನ್ ಎರ್‌ಲೈನ್ಸ್	ನವದೆಹಲಿ
ಎರ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್	ಮುಂಬಯಿ
ವಿದೇಶ್ ಸಂಚಾರ ನಿಗಮ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಮುಂಬಯಿ
ಆಯಿಲ್ ಅಂಡ್ ನ್ಯಾಚುರಲ್ ಗ್ಯಾಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್	ಮುಂಬಯಿ
ಇಂಡಿಯನ್ ರೇರ್ ಅರ್ಥ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಮುಂಬಯಿ
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ರಾಂಚಿ
ಹೆವಿ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ರಾಂಚಿ (ಜಾರ್ಖಂಡ್)
ಹೆವಿ ಮೆಷಿನ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ ಪ್ಲಾಂಟ್	ರಾಂಚಿ
ಭಾರತ್ ಗೋಲ್ಡ್ ಮೈನ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಕೆ.ಜಿ.ಎಫ್
ಭಾರತ್ ಹೆವಿ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಬೆಂಗಳೂರು, ಹರಿದ್ವಾರ, ಹೈದರಾಬಾದ್
ಭಾರತ್ ಹೆವಿ ವ್ಹೆಟ್ ಅಂಡ್ ವೆಸ್ಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ವಿಶಾಖಪಟ್ಟಣಂ
ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ವಾರಣಾಸಿ
ಕೋಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಫರ್ಟಿಲೈಸರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಕೆಮಿಕಲ್ಸ್ ಟ್ರಾವಂಕೂರ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಎರ್ನಾಕುಲಂ
ಗಾರ್ಡನ್ ರೀಚ್ ವರ್ಕ್‌ಶಾಪ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಕೊಲ್ಕತ್ತ
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಆಟಿಬಯಾಟಿಕ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಪಿಂಪ್ರಿ ರಿಷಿಕೇಶ್
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಕೇಬಲ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ರೂಪನಾರಾಯಣ್ ಪುರ
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರೂಮೆಂಟ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ನವದೆಹಲಿ, ಆಲ್ಪ (ಕೇರಳ)
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಲ್ಯಾಟೆಕ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ತಿರುವನಂತಪುರಂ
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಮೆಷಿನ್ ಟೂಲ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಬೆಂಗಳೂರು, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಪಿಂಚೋರ್, ಕಲಮೆಟು
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಫೋಟೋ ಫಿಲ್ಮ್ಸ್ ಮ್ಯಾನುಫ್ಯಾಕ್ಚರಿಂಗ್ ಕಂ.ಲಿ	ಊಟಿ
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಟೆಲಿಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಚೆನ್ನೈ
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಜಿಂಕ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಉದಯಪುರ
ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರುಮೆಂಟೇಷನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್	ಕೋಟ
ನೈವೇಲಿ ಲಿಗ್ನೈಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್	

ಲಿಮಿಟೆಡ್ ನೈವೇಲಿ (ತಮಿಳುನಾಡು)
 ಖರೈಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಕೆಮಿಕಲ್ಸ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್
 ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಶಹಬಾದ್

14. ರೈಲ್ವೆ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಕೈಗಾಲಿಕೆಗಳು / ಉದ್ಯಮಗಳು

1. ರೈಲ್ ಟೆಲ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (Rail Tel)
2. ಇಂಡಿಯನ್ ರೈಲ್ವೆ ಕನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಕಂಪನಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (IRCON)
3. ಇಂಡಿಯನ್ ರೈಲ್ವೆ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ (IRFC)
4. ಇಂಡಿಯನ್ ರೈಲ್ವೆ ಕ್ಯಾಟರಿಂಗ್ ಟೂರಿಸಂ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (IRCTCL)
5. ರೈಲ್ವೆ ಇಂಡಿಯಾ ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಅಂಡ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ ಸರ್ವಿಸಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (RITES)
6. ಕಂಕ್ರೀಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಲಿಮಿಟೆಡ್ , ನವದೆಹಲಿ (CONCOR)
7. ಮುಂಬಯಿ ರೈಲ್ವೆ ವಿಕಾಸ್ ನಿಗಮ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (MRVNL)
8. ರೈಲ್ ವಿಕಾಸ್ ನಿಗಮ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (RVNL)
9. ಡೆಡಿಕ್ಯೇಟೆಡ್ ಫ್ಲೀಟ್ ಕಾರಿಡಾರ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (DFCCIL)
10. ಕೊಂಕಣ ರೈಲ್ವೆ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (KRC)

15. ಭಾರತದಲ್ಲೆ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಯೋಜನೆಗಳ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಕೇಂದ್ರಗಳು ಇರುವ ಸ್ಥಳಗಳು ಅಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ತಿರುವನಂತಪುರಂ ಭಾರತೀಯ ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸಂಸ್ಥೆ, ವಿಕ್ರಂಸಾರಾಬಾಯಿ ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ಕೇಂದ್ರ, ಥುಂಬಾ ಈಕ್ವಿಟೋರಿಯಲ್ ರಾಕೆಟ್ ಲಾಂಚಿಂಗ್ ಸ್ಟೇಷನ್, ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ರಿಮೋಟ್ ಸೆನ್ಸಿಂಗ್, ಇಸ್ರೋ ಇನ್‌ಫಿಯಲ್ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಯೂನಿಟ್.

ಬೆಂಗಳೂರು ಇಂಡಿಯನ್ ಡೀಪ್ ಸ್ಪೇಸ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್, ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಆಸ್ಟ್ರೋಫಿಸಿಕ್ಸ್, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್, ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಪೇಸ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಆರ್ಗನೈಸೇಷನ್, ಟೆಲಿಮೆಟ್ರಿ ಟ್ರಾಕಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಕಮಾಂಡ್ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್, ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಪೇಸ್ ಸೈನ್ಸ್ ಡಾಟಾ ಸೆಂಟರ್,

ಹಾಸನ ಮಾಸ್ಕರ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಪೆಸಿಲಿಟಿ

ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಭೌತಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, (ಗುಜರಾತ್) ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ಎಜ್ಯುಕೇಷನಲ್ ಕಮ್ಯುನಿಕೇಷನ್ ಯೂನಿಟ್, ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ಅನ್ವಯಿಕ ಕೇಂದ್ರ.

ಹೈದರಾಬಾದ್ ಇಂಡಿಯನ್ ರಿಮೋಟ್ ಸೆನ್ಸಿಂಗ್ ಸೆಂಟರ್.

ಪುಣೆ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ) ಇಂಟರ್ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಅಸ್ಟ್ರಾನಮಿ ಅಂಡ್ ಆಸ್ಟ್ರೋಫಿಸಿಕ್ಸ್.

ಚಂಡಿಗಢ್ ಸೆಮಿ ಕಂಡಕ್ಟರ್ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ

ಒರಿಸ್ಸಾ ಬಾಲಸೂರ್ ರಾಕೆಟ್ ಉಡಾವಣಾ ಕೇಂದ್ರ.

ಭೂಪಾಲ್ ಇನ್ಸೂಟ್ ಮಾಸ್ಕರ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಪೆಸಿಲಿಟಿ
 ಶಿಲ್ಲಾಂಗ ಈಶಾನ್ಯ ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ಅನ್ವಯಿಕ ಕೇಂದ್ರ
 ಶ್ರೀ ಪರಿಕೋಟಾ ಸತೀಶ್ ಧವನ್ ಬಾಹ್ಯಕಾಶ ಕೇಂದ್ರ
 ಲಡಾಕ್‌ನ (ಆಸ್ಸೆ) ಭಾರತೀಯ ಖಗೋಳ ವೀಕ್ಷಣಾಲಯ

16. ರಕ್ಷಣಾ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಕೈಗಾಲಿಕೆಗಳು / ಉದ್ಯಮಗಳು

1. ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಏರೋನಾಟಿಕ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (HAL)	ಬೆಂಗಳೂರು, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಲಕ್ನೋ
2. ಭಾರತ್ ಅರ್ಥ್ ಮೂವರ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (BEML)	ಬೆಂಗಳೂರು, ಕೆ.ಜಿ.ಎಫ್., ಮೈಸೂರು
3. ಪ್ರಾಗಾ ಟೂಲ್ಸ್	ಹೈದರಾಬಾದ್
4. ಗಾರ್ಡನ್ ರೀಚ್ ಶಿಪ್-ಬಿಲ್ಡರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ಸ್ ಲಿ. (GRSE)	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ, ಗೋವಾ
5. ಗೋವಾ ಶಿಪ್ ಬಿಲ್ಡರ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (GSL)	ಗೋವಾ
6. ಹೆವಿ ವೆಹಿಕಲ್ಸ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ	ಅವಡಿ
7. ಭಾರತ್ ಡೈನಾಮಿಕ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (BDL)	ಭಾನೂರು, ಹೈದರಾಬಾದ್
8. ಮಜಗನ್ ಡಾಕ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (MDL)	ಮುಂಬಯಿ
9. ಮಿಡ್‌ಹಾನಿ ನಿಗಮ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (MIDHANI)	ಹೈದರಾಬಾದ್
10. ಭಾರತ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (BEL)	ಬೆಂಗಳೂರು, ಚೆನ್ನೈ, ಹೈದರಾಬಾದ್, ಪುಣೆ

17. ಭಾರತದ ಜಾನಪದ ನೃತ್ಯಗಳು

1. ಬಿಹು ಅಸ್ಸಾಂ
2. ಬೌಲ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ
3. ಭಂಗ್ರಾ ಪಂಜಾಬ್
4. ಭವೈ ಗುಜರಾತ್
5. ಭಕವತಾ ಒರಿಸ್ಸಾ
6. ಚಕ್ರಿ ಜಮ್ಮು-ಕಾಶ್ಮೀರ
7. ಚೌ ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳ
8. ಚಪ್ಪೇಲಿ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ
9. ಚವಿಟ್ಟು ನಾಟಕಂ ಕೇರಳ
10. ದಂಡಿಯಾ ಗುಜರಾತ್
11. ಗಫಾ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
12. ಗಂಗೋರ ರಾಜಸ್ಥಾನ
13. ಗರ್ಬಾ ಗುಜರಾತ್
14. ಗಿಡ್ಡಾ ಪಂಜಾಬ್
15. ಜುಲನ್ ಲೀಲ ರಾಜಸ್ಥಾನ
16. ಜುಮಾರ್ ರಾಜಸ್ಥಾನ
17. ಕುಕಿ ಬಂಬೂ ನಾಗಲ್ಯಾಂಡ್
18. ಕುಮ್ಮಿ ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಕೇರಳ
19. ಕರಗಂ ತಮಿಳುನಾಡು
20. ಕವಡಿ ತಮಿಳುನಾಡು
21. ಕೂಡಿಯಾಟ್ಟಂ ಕೇರಳ
22. ಕಾಲಿಯಾಟ್ಟಂ ಕೇರಳ

23. ಖಾಯಲ್	ರಾಜಸ್ಥಾನ್
24. ಕೊಟ್ಟಂ	ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ
25. ಲೋಟ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
26. ಲಾಯ್ ಹರೋಬ	ಮಣಿಪುರ
27. ಮೌನಿ	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
28. ಮಹಸು	ಹಿಮಾಚಲಪ್ರದೇಶ
29. ಮಹಾರಸ	ಮಣಿಪುರ
30. ಪಂಡ್ಲಾನಿ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ
31. ರಾಸಿಲ	ಗುಜರಾತ್
32. ರೌಫ್	ಕಾಶ್ಮೀರ
33. ತೇರುಕೂಟು	ತಮಿಳುನಾಡು
34. ತಯ್ಯಂ	ಕೇರಳ
35. ತ್ರಿಪ್ಲಾಣಿ	ಗುಜರಾತ್

18. ಪ್ರಮುಖ ನೃತ್ಯ ಕಲಾವಿದರು

(ಎ) ಕಥಕಳಿ

1. ಪದ್ಮನಾಭನ್ ನಾಯರ್	2. ಕೆ.ಕೆ. ನಾಯರ್
3. ಶಾಂತರಾವ್	4. ಭಾರತಿ ಶಿವರಾಜ್
5. ಮಾದವನ್	6. ಪಿ.ಕೆ. ಕುಂಜ ಕುರುಪ್

(ಬಿ) ಕಥಕ್

1. ಶಂಬು ಮಹಾರಾಜ್	2. ದಮಯಂತಿ ಜೋಶಿ
3. ಗೋಪಿಕೃಷ್ಣ	4. ಬಿರ್ಜು ಮಹಾರಾಜ್
5. ಮನೇಶಿ ಡೆ	6. ರೇಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
7. ರಾಮಚಂದ್ರ ಗಂಗೂಲಿ	8. ರಾಮನಾರಾಯಣ ಮಿಶ್ರಾ
9. ಸಿತಾರದೇವಿ	10. ಭಾರತಿ ಗುಪ್ತ
11. ಉಮಾಶರ್ಮ	12. ದುರ್ಗಾದಾಸ್

(ಸಿ) ಮಣಿಪುರಿ

1. ಬಿಪಿನ್ ಸಿಹ್ನ್ ಗುರು	2. ಗುರುಗೋಪಿನಾಥ್
3. ಜವೇರಿದೇವಿ	4. ಜವೇರಿ ಸಹೋದರಿಯರು
5. ನಿರ್ಮಲ ಮಹ್ತಾ	6. ಅಮೋಬಿ ಸಿಂಗ್
7. ಸವಿತಾ ಮಹ್ತಾ	

(ಡಿ) ಭರತನಾಟ್ಯ

1. ಸಿ.ವಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ	2. ಇಂದ್ರಾಣಿ ರೆಹಮಾನ್
3. ರುಕ್ಮಿಣಿದೇವಿ ಅರುಂದಾಲೆ	4. ಯಾಮಿನಿ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ
5. ಸಂಯುಕ್ತ ಪಾಣಿಗ್ರಹಿ	6. ಪದ್ಮ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ
7. ಕೆ.ಜೆ. ಸರಸ	8. ಬಾಲಸರಸ್ವತಿ
9. ಲೀಲಾ ಸಾಂಸನ್	10. ಮೃಣಾಲಿನಿ ಸಾರಾಬ್ಯಾ
11. ಡಾ. ವಸುಂದರಾ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ	

(ಇ) ಒಡಿಸ್ಸಿ

1. ಇಂದ್ರಾಣಿ ರೆಹಮಾನ್
2. ಸಂಜುಕ್ತ ಪಾಣಿಗ್ರಾಹಿ
3. ಸೋನಲ್ ಮಾನ್‌ಸಿಂಗ್
4. ದೇಬ ಪ್ರಸಾದ್ ದಾಸ್

5. ಪ್ರಿಯಂವದಾ ಮೊಹಂತಿ
6. ಗುರು ಕೇಲುಚರಣ್ ಮಹಾಪಾತ್ರ
7. ಧೀರೇಂದ್ರ ನಾಥ್ ಪಟ್ನಾಯಕ್

19. ಪ್ರಮುಖ ಭಾರತೀಯ ಕಲಾವಿದರು

ವಾದ್ಯ

ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗೀತಗಾರರು

1. ಸಿತಾರ್	ಮಸ್ತಕ್ ಆಲಿಖಾನ್ ವಿಲಾಯಿತ್ ಖಾನ್, ಪಂಡಿತ್ ರವಿಶಂಕರ್, ನಿಖಿಲ್ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ, ಹರಿಶಂಕರ್ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ
2. ಶಹನಾಯಿ	ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾಖಾನ್
3. ನಾದಸ್ವರ	ರಾಜರತ್ನಂ ಪಿಳ್ಳೆ, ನೀರುಸ್ವಾಮಿ ಪಿಳ್ಳೆ
4. ಸಾರಂಗಿ	ಉಸ್ತಾದ್ ಬಿಂದಾಖಾನ್
5. ಸಾರೋದ್	ಅಮ್ಜದ್ ಆಲಿಖಾನ್, ಆಲಿ ಅಕ್ಬರ್ ಖಾನ್, ಹಫಿಜ್ ಖಾನ್, ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್ ಖಾನ್
6. ಮೃದಂಗ	ಪಾಲ್ಗಾಟ್ ಮಣಿ ಅಯ್ಯರ್, ಕರೈಕುಡಿ ಆರ್ ಮಣಿ, ಪಾಲ್ಗಾಟ್ ರಘು
7. ಕೊಳಲು	ಟಿ.ಆರ್. ಮಹಾಲಿಂಗಂ, ಪನ್ನಾಲಲ್ ಘೋಷ್, ಎನ್. ರಮಣಿ, ಹರಿಪ್ರಸಾದ್ ಚೌರೆಶಿಯ
8. ಪಿಟೀಲು	ಟಿ. ಚೌಡಯ್ಯ, ಗಜಾನನರಾವ್ ಜೋಶಿ, ವಿ.ಜಿ. ಜೋಗ್, ಗೋವಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ಪಿಳ್ಳೆ, ದ್ವಾರಂ ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ನಾಯ್ಡು, ಜಿ. ಜಯರಾಂ, ಎಲ್. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣಿಯನ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಎನ್. ರಾಜನ್, ಟಿ.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣಾ, ಜುಬಿನ್ ಮೆಹ್ತಾ, ಹೆಚ್.ಪಿ. ಚೌರಾಶಿಯ
9. ವೀಣೆ	ಸದಿಕ್ ಆಲಿ ಖಾನ್, ಚಿಟ್ಟಿಬಾಬು, ವೀಣೆ ದೊರೆಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಕಲ್ಯಾಣ್ ಕೃಷ್ಣ ಭಾಗವತರ್, ವೀಣೆ ಧನವಳ್ಳಾಲ್, ಎಸ್. ಬಾಲಚಂದ್ರನ್
10. ತಬಲ	ಅಲ್ಲಾರಖಾ, ಕಂತೆ ಮಹಾರಾಜ್, ಶಾಂತ ಪ್ರಸಾದ್, ಚತುರ್ಲಾಲ್, ನಿಖಿಲ್ ಘೋಷ್

20. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಕಲಾವಿದರು

1. ಭೀಮಸೇನ ಜೋಶಿ
2. ಎಂ.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿ
3. ನೈನಾದೇವಿ
4. ಚಿಂಬೈ ವೈದ್ಯನಾಥ ಭಾಗವತರ್
5. ಎಂ.ಡಿ. ರಾಮನಾಥನ್
6. ಬಾಲಮುರಳಿ ಕೃಷ್ಣ
7. ಎಂ.ಎಲ್. ವಸಂತಕುಮಾರಿ
8. ಬಸವರಾಜ ರಾಜಗುರು
9. ಅ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್
10. ಗಿರಿಜಾದೇವಿ
11. ಜಿ.ಎನ್. ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣಿಯನ್
12. ಪಂಡಿತ್ ಜಸ್‌ರಾಜ್
13. ಸಿದ್ದೇಶ್ವರಿ

21. ಪ್ರಮುಖ ಚಿತ್ರ ಕಲಾವಿದರು

1. ಎಂ.ಎಫ್. ಹುಸೈನ್	2. ಅಂಬನೀಂದ್ರನಾಥ ತಾಗೋರ್
3. ಕಾಲಿಚರಣ ಗುಪ್ತ	4. ಜಮೀನಿರಾಯ್
5. ರವಿವರ್ಮ	6. ಬಿ.ಎನ್. ಆರ್ಯ
7. ವಿಷ್ಣುದಾಸ್	8. ಎ.ಕೆ. ಹಾಲ್ದರ್
9. ನಂದಲಾಲ್ ಬೋಸ್	10. ಅರ್ಪಿತಾ ಸಿಂಗ್
11. ರಾಜೇಂದ್ರ ಟಿಕ್ಕು	12. ಅಮೃತ ಶೆರ್ಗಿಲ್

22. ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಚಿತ್ರಕಾರರು

1. ಆರ್.ಕೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ್
2. ಸುಧೀರ್ ಧಾರ್
3. ಸುಧೀರ್ ಟ್ರೈಲಂಗ್
4. ಬಾಳ ತಾಕ್ರೆ
5. ಶಂಕರ್ ಪಿಳ್ಳೆ

23. ಪ್ರಮುಖ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು

1. ಅಸಿತ್‌ಕುಮಾರ್ ಹಾಲ್ದರ್	2. ಧನರಾಜ್ ಭಗತ್
3. ಡಿ.ಪಿ. ರಾಯ್ ಚೌಧುರಿ	4. ಶಂಖೂ ಚೌಧುರಿ
5. ಚಂದ್ರಸೇನ್ ಜಾಧವ್	6. ನೇಕ್ ಚಂದ್
7. ಟಿ. ವಿಜಯವೇಲು	8. ಗುರುಚರಣಸಿಂಗ್

24. ಭಾರತದ ಲಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ಗವರ್ನರ್‌ಗಳು

ಹೆಸರು	ಅವಧಿ
ಸರ್. ಒಸ್ಬರ್ನ್ ಸ್ಮಿತ್	1935-37
ಸರ್. ಜೇಮ್ಸ್ ಟೇಲರ್	1937-43
ಸರ್. ಸಿ.ಡಿ. ದೇಶ್‌ಮುಖ್	1943-49
ಸರ್. ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾಯ್	1949-57
ಕೆ.ಜಿ. ಅಂಬೆಗೋಕರ್	ಜುಲೈ, 1957
ಹೆಚ್.ವಿ.ಆರ್. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	1957-62
ಪಿ.ಸಿ. ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ	1962-67
ಎಲ್.ಕೆ. ಝಾ	1967-70
ಬಿ.ಎನ್. ಅಡಾರ್ಕ್	ಮೇ-ಜೂ, 1970
ಎಸ್. ಜಗನ್ನಾಥನ್	1970-75
ಎನ್.ಸಿ. ಸೇನ್‌ಗುಪ್ತ	ಮೇ-ಆ, 1975
ಕೆ.ಆರ್.ಪುರಿ	1975-77
ಎಂ. ನರಸಿಂಹನ್	ಮೇ-ನ, 1977
ಡಾ. ಐ.ಜಿ. ಪಟೇಲ್	1977-82
ಡಾ. ಮನಮೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್	1982-85
ಎ. ಫೋಷ್	ಜುಲೈ, 1985
ಆರ್.ಎನ್. ಮಲ್ಲೋತ್ರ	1985-90
ಎಸ್. ವೆಂಕಟರಮಣನ್	1990-92
ಡಾ. ಸಿ. ರಂಗರಾಜನ್	1992-97

ಡಾ. ಬಿಮಾಲ್ ಜಲನ್	1997-2003
ಡಾ. ವೈ.ವಿ. ರೆಡ್ಡಿ	2003-08
ಡಿ. ಸುಬ್ಬರಾವ್	2008-13
ರಘುರಾಂ ಜಿ. ರಾಜನ್	2013 -

25. ಭಾರತದ ಮಹಿಳಾ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಮಹಿಳಾ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು	ರಾಜ್ಯ	ಅವಧಿ
1. ಸುಜೇತಾ ಕೃಪಲಾನಿ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	1963-67
2. ನಂದಿನಿ ಸತ್ಪತಿ	ಒರಿಸ್ಸಾ	1972-74
3. ಶಶಿಕಲಾ ಕಾಕೋಡ್ಕರ್	ಗೋವಾ	1973-79
4. ಅನ್ವರ್ ಕೈಮೂರ್	ಅಸ್ಸಾಂ	1980-81
5. ಜಾನಕಿ ರಾಮಚಂದ್ರನ್	ತಮಿಳುನಾಡು	1987 (14 ದಿನಗಳು)
6. ಜಿ. ಜಯಲಲಿತ	ತಮಿಳುನಾಡು	1991-96
		2001 (5 ತಿಂಗಳು)
		2002-06
		2011-2016
		2016-
7. ಮಾಯಾವತಿ	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	1995 (5 ತಿಂಗಳು)
		1997 (6 ತಿಂಗಳು)
		2002-03
		2007-12
8. ರಾಜೇಂದರ್ ಕೌರ್ ಭಟ್ಟಲ್	ಪಂಜಾಬ್	1996-97
9. ರಾಬ್ಬಿದೇವಿ	ಬಿಹಾರ	1997-2000
10. ಸುಷ್ಮಾ ಸ್ವರಾಜ್	ದೆಹಲಿ	1998 (3 ತಿಂಗಳು)
11. ಉಮಾಭಾರತಿ	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	2004 (8ತಿಂಗಳು)
12. ವಸುಂದರರಾಜೇ	ರಾಜಸ್ಥಾನ್	2003-08) (2014 -)
13. ಶೀಲಾ ದೀಕ್ಷಿತ್	ದೆಹಲಿ	1998-2013
14. ಮಮತಾ ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	ಪ.ಬಂಗಾಳ	ಮೇ 2011-2016
		2016 -

ರಾಜ್ಯಪತಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಪಕ್ಷಿನೋಟ (1952-2012)

ಚುನಾವಣೆ	ಆಯ್ಕೆಯಾದವರು	ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿಗಳು
1) ಮೇ 2, 1952	ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್	ಕೆ.ಟಿ. ಪಾ
2) ಮೇ 6, 1957	ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್	ಎನ್.ಎನ್. ದಾಸ್
3) ಮೇ 7, 1962	ಡಾ. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್	ಹಕಿರಾಮ್
4) ಮೇ 6, 1967	ಡಾ. ಜಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್	ಕೆ. ಸುಬ್ಬರಾವ್
5) ಆಗಸ್ಟ್ 16, 1969	ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿ	ಎನ್. ಸಂಜೀವರೆಡ್ಡಿ
6) ಆಗಸ್ಟ್ 17, 1974	ಫಕ್ರುದ್ದೀನ್ ಅಲಿ ಅಹ್ಮದ್	ಟಿ. ಚೌಧುರಿ
7) ಆಗಸ್ಟ್ 6, 1977	ಎನ್. ಸಂಜೀವರೆಡ್ಡಿ	ಅವಿರೋಧ ಆಯ್ಕೆ
8) ಜುಲೈ 12, 1982	ಗ್ಯಾನ್ ಜೇಲ್ ಸಿಂಗ್	ಎಚ್.ಆರ್. ಖನ್ನಾ
9) ಜುಲೈ 13, 1987	ಆರ್. ವೆಂಕಟರಾಮನ್	ವಿ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣ ಅಯ್ಯರ್
10) ಜುಲೈ 13, 1992	ಶಂಕರ್‌ದಯಾಳ್ ಶರ್ಮ	ಜಿ.ಜಿ. ಸೈಲ್

11) ಜುಲೈ 14, 1997 ಕೆ.ಆರ್. ನಾರಾಯಣ್	ಟಿ.ಎನ್. ಶೇಷನ್
12) ಜುಲೈ 15, 2002 ಎ.ಪಿ.ಜಿ ಅಬ್ದುಲ್ ಕಲಾಂ	ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೆಹಗಲ್
13) ಜುಲೈ 19, 2007 ಪ್ರತಿಭಾ ಪಾಟೀಲ್	ಬೈರಾನ್ ಸಿಂಗ್ ಶೇಖಾವತ್
14) ಜುಲೈ 20, 2012 ಪ್ರಣವ್ ಮುಖರ್ಜಿ	ಪಿ.ಎ. ಸಂಗ್ಮಾ

1952-2012ವರೆಗಿನ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು.

ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಗಳು	ಆಯ್ಕೆಯಾದ ದಿನಾಂಕ
1. ಎಸ್. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್	- ಮೇ 13 - 1952
2. ಝಾಕೀರ್ ಹುಸೇನ್	- ಮೇ 13 - 1962
3. ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿ	- ಮೇ 13 - 1967
4. ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಠಕ್	- ಆಗಸ್ಟ್ 31 - 1969
5. ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ	- ಆಗಸ್ಟ್ 31 - 1974
6. ಎಂ. ಹಿದಾಯತುಲ್ಲಾ	- ಆಗಸ್ಟ್ 31 - 1979
7. ಆರ್. ವೆಂಕಟರಾಮನ್	- ಆಗಸ್ಟ್ 31 - 1984
8. ಶಂಕರ ದಯಾಳ್ ಶರ್ಮ	- ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 3 - 1987
9. ಕೆ.ಆರ್. ನಾರಾಯಣ್	- ಆಗಸ್ಟ್ 21 - 1992
10. ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್	- ಆಗಸ್ಟ್ 31 - 1997 (ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಮರಣ)
11. ಬೈರಾನ್ ಸಿಂಗ್ ಶೇಖಾವತ್	- ಆಗಸ್ಟ್ 19 - 2002
12. ಹಮೀದ್ ಅನ್ಸಾರಿ	- ಆಗಸ್ಟ್ 11 - 2007

ಭಾರತದಲ್ಲ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಷೇರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು

ಷೇರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು	ಸ್ಥಳ
1. ಬೆಂಗಳೂರು ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಬೆಂಗಳೂರು
2. ಭುವನೇಶ್ವರ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಭುವನೇಶ್ವರ
3. ಕೊಯಮತ್ತೂರು ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಕೊಯಮತ್ತೂರು
4. ಕೊಚ್ಚಿನ್ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಕೇರಳ
5. ಓವರ್ ದಿ ಕೌಂಟರ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ	ಮುಂಬಯಿ
6. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಮುಂಬಯಿ
7. ಅಹಮದಾಬಾದ್ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಅಹಮದಾಬಾದ್
8. ಮುಂಬಯಿ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಮುಂಬಯಿ
9. ಕ್ಯಾಪಿಟಲ್ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್, ಕೇರಳ ಲಿ.	ತಿರುವನಂತಪುರ
10. ಗುವಾಹಟಿ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಗುವಾಹಟಿ
11. ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ
12. ವಡೋದರಾ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ವಡೋದರಾ
13. ದೆಹಲಿ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ದೆಹಲಿ
14. ಮೀರತ್ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಮೀರತ್
15. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಹೈದರಾಬಾದ್
16. ಜೈಪುರ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಜೈಪುರ
17. ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಇಂಧೋರ್

18. ಲೂಧಿಯಾನಾ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಲೂಧಿಯಾನಾ
19. ಚೆನ್ನೈ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಚೆನ್ನೈ
20. ಪುಣೆ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಪುಣೆ
21. ಮಗಧ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಪಾಟ್ನಾ
22. ಕೆನರಾ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಮಂಗಳೂರು
23. ಯು.ಪಿ. ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್ಚೇಂಜ್	ಕಾನ್ಪುರ

ಭಾರತದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭೂ ವಿವಾದಗಳು

- ಭಾರತ ಮತ್ತು ನೇಪಾಳ - ಕಾಲಪಾನಿ
- ಭಾರತ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ - ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ಮತ್ತು ಅಸ್ಸಾಂ
- ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾ - ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಅಕ್ಸಾಯ್‌ಚಿನ್
- ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ - ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರದ ವಾಯುವ್ಯ ಭಾಗ
- ಭಾರತ ಮತ್ತು ಮಯನ್ಮಾರ್ - ಮಿಜೋರಾಂ, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್

ಭಾರತದ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲ ವಿವಾದಗಳು

- ತೀಸ್ತಾ ಜಲ ವಿವಾದ - ಭಾರತ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ
- ಸಿಂಧೂ ಜಲ ವಿವಾದ - ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
- ಜೇಲಂ ಮತ್ತು ಚೀನಾಬ್ ಜಲ ವಿವಾದ - ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
- ಬಾರಕ್ ಜಲ ವಿವಾದ - ಭಾರತ ಮತ್ತು ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ
- ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ ಜಲ ವಿವಾದ - ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾ

ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಅಂತರ್ ರಾಜ್ಯ ಜಲ ವಿವಾದಗಳು

- ನರ್ಮದಾ ಜಲ ವಿವಾದ - ಗುಜರಾತ್, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ಥಾನ
- ಕೃಷ್ಣಾನದಿ ಜಲ ವಿವಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ
- ಮುಲ್ಲಾ ಪೆರಿಯಾರ್ ಜಲ ವಿವಾದ - ಕೇರಳ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡು
- ರಾವಿ ಮತ್ತು ಬಿಯಾಸ್ ಜಲ ವಿವಾದ - ಪಂಜಾಬ್, ಹರಿಯಾಣ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ
- ಕಾವೇರಿ ಜಲ ವಿವಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಪಾಂಡಿಚೇರಿ ಮತ್ತು ಕೇರಳ
- ತುಂಗಭದ್ರಾ ಜಲ ವಿವಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ
- ಮಾಂಡೋವಿ ಜಲ ವಿವಾದ - ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಗೋವಾ
- ಗೋದಾವರಿ ಜಲ ವಿವಾದ - ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ

ಕರ್ನಾಟಕ

1. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ/ಮೊದಲನೆಯ

1. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆ - ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮ ಬನವಾಸಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 425)
2. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಶಾಸನ - ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ (ಕಾಕುತ್ಸವರ್ಮ)
3. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಪುಸ್ತಕ - ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ (ನೃಪತುಂಗ)
4. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಗದ್ಯ ಕೃತಿ - ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ (ಶಿವಕೋಟ್ಯಾ ಚಾರ್ಯ)
5. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ವೈದ್ಯ ಕೃತಿ-ಗೋವೈದ್ಯ (ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯ)
6. ಕನ್ನಡ ಪ್ರಥಮ ನಾಟಕ-ಮಿತ್ರಾವಿಂದ ಗೋವಿಂದಂ (ಸಿಂಗರಾರ್ಯ)
7. ಕನ್ನಡದ ಕನ್ನಡ-ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟು - ವಿಲಿಯಂ ರೀವ್ಸ್
8. ಕನ್ನಡದ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಥಮ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ - ಕೆ.ಸಿ.ರೆಡ್ಡಿ
9. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ (ಏಕೀಕರಣ) - ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ
10. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಚಲನಚಿತ್ರ - ಸತಿಸುಲೋಚನ (1934)
11. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಣ ಚಿತ್ರ - ಜಕ್ಕಣಾಚಾರಿ
12. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಬೈಬಲ್ - ಜಾನ್ ಹ್ಯಾಂಡ್ಸ್ (ಬಳ್ಳಾರಿ) (1827)
13. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಕಾದಂಬರಿ - ಶೃಂಗಾರ ಚತುರೋಲ್ಲಾಸಿನಿ (ಗುಬ್ಬಿ ಮುರಿಗಪ್ಪ)
14. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಂಥ - ಕರ್ನಾಟಕ-ಗತ ವೈಭವ (ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರು)
15. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಗೆಜೆಟ್ - ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸ್
16. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಮಹಾಭಾರತ ಮಚನ ಭಾರತ (ಎ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ)
17. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡದ ಗ್ರಂಥ - ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ (ಕುವೆಂಪು)
18. ಭಾರತ ರತ್ನ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ- ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ
19. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ - ಸೂರ್ಯೋದಯ (ನರಸಿಂಗರಾವ್)
20. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್‌ನ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು - ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ
21. ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು - ವಿ.ಎಸ್. ರಮಾದೇವಿ
22. ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು - ಮಂಜುಳಾ ಚಲ್ಲೂರು
23. ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಪುಸ್ತಕ - ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ (ಕುವೆಂಪು)
24. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಸ್ಪೀಕರ್ - ಕೆ.ಎಸ್. ನಾಗರತ್ನಮ್ಮ
25. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ನಗರ-ಬೆಂಗಳೂರು
26. ಮಾಗ್ಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಮೊದಲ ಕನ್ನಡಿಗ - ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ
27. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಥಮ ಮೂಖ ಚಿತ್ರ ಮೃಚ್ಛ ಕಟಕ

28. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ - ಕೋಲಾರ ಗೋಲ್ಡ್‌ಫೀಲ್ಡ್

2. ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು.

1. ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1992 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 50 ಗ್ರಾಂ ಚಿನ್ನದ ಪದಕ, ಸನ್ಮಾನ ಪತ್ರ, ನೆನಪಿನ ಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಶಾಲನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

2. ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾದ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1987 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಕದಂಬ ಉತ್ಸವದಂದು(ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕರಿಗೆ) ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 3 ಲಕ್ಷ ನಗದು ಬಹುಮಾನ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

3. ನೃಪತುಂಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ನೃಪತುಂಗ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 2006ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ಮಹಾನಗರ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್‌ನವರು ಜಂಟಿಯಾಗಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು 7ಲಕ್ಷದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

4. ಬಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ .

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಬಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 2002 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸುಧಾರಣೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಶಸ್ತಿ 10 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತದ್ದಾಗಿದೆ.

5. ಬಸವ ಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

1997ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಬಸವ ಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಶ್ರೀ ಮುರುಘರಾಜೇಂದ್ರ ಮಠ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶರಣ ತತ್ವದ ಅಳವಡಿಕೆ , ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು, ವಿಧ್ವಾಂಸರು, ಸಂಶೋಧಕರು ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಶಸ್ತಿ 5 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತದ್ದಾಗಿದೆ.

6. ಬಸವ ಕೃಷಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಪಂಚಮಸಾಲಿ ಮಠದವರು 2012ರಿಂದ ಬಸವ ಕೃಷಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಕರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಕೃಷಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಇದು 50 ಸಾವಿರ ಮೊತ್ತದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

7. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು 1996ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ದಿನದಂದು (ನವೆಂಬರ್ 1) ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆ

3. ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಸರಾಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಕೃತಿಗಳು

ಹೆಸರು	ಕೃತಿಗಳು
1. ಕುವೆಂಪು	ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ, ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು, ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ,
2. ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ	ನಾಕುತಂತಿ, ಅರಳು ಮರಳು
3. ಡಾ. ಕೆ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಕುಗಳು, ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು
4. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು
5. ಡಾ. ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ	ಸಂಸ್ಕಾರ, ಭಾರತೀಪುರ, ಅವಸ್ಥೆ
6. ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್	ತಲೆದಂಡ
7. ಕನಕದಾಸ	ಮೋಹನ ತರಂಗಿಣಿ, ರಾಮಧ್ಯಾನ ಚರಿತೆ
8. ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ	ಗದುಗಿನ ಭಾರತ
9. ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ	ಶಿಕಾರಿ, ಕಥೆಯಾದಳು ಹುಡುಗಿ
10. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ	ಚಿದಂಬರ ರಹಸ್ಯ ತುಲನ ಕಥೆ, ಕರ್ವಾಲೂ
11. ಪಿ. ಲಂಕೇಶ್	ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಅಕ್ಕ, ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ, ತೆರೆಗಳು
12. ಆಲನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣ	ಕಾಡು, ಭಜಂಗಯ್ಯನ ದಶಾವತಾರಗಳು
13. ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ	ರತ್ನನ ಪದಗಳು
14. ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್	ದೇವರು
15. ಮುದ್ದಣ್ಣ	ಶ್ರೀರಾಮ ಪುಸ್ತಕಭವೇಕ
16. ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ	ಕುಸುಮ ಬಾಲೆ, ಒಡಲಾಳ
17. ರನ್ನ	ಗಧಾಯುದ್ಧ, ಅಜಿತ ಪುರಾಣ
18. ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ	ನೆಲಮುಗಿಲು, ಆಕಾಶಲುಕ್ತಿ
19. ಸರ್ವಜ್ಞ	ತ್ರಿಪದಗಳು
20. ರಾಘವಾಂಕ	ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಶರಭ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ವೀರೇಶ ಚರಿತೆ
21. ರಂಗನಾಥ	ಅನುಭವಾಮೃತ
22. ಶಾಂತಿನಾಥ	ಸುಕುಮಾರ ಚರಿತೆ
23. ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ	ವಜ್ರಾರಾಧನೆ
24. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ	ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತ
25. ಕೇಶಿರಾಜ	ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಶನಂ
26. ನಾಗಚಂದ್ರ	ಪಂಪ ರಾಮಾಯಣ
27. ಪಂಪ	ಆದಿಪುರಾಣ
28. ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್.ಸ್ವಾಮಿ	ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು
29. ಎಂ.ಎಸ್. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ	ಮಾಡಿದ್ಯುಣ್ಣೋ ಮಹಾರಾಯ
30. ಅ.ನ.ಕೃಷ್ಣರಾಯ	ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ, ನಟಸಾರ್ವಭೌಮ
31. ನೃಪತುಂಗ	ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ

- 32. ಡಿ.ವಿ.ಗುಂಡಪ್ಪ ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ
- 33. ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಮೈಸೂರು ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಇರುವಂತಿಗೆ
- 34. ಡಾ. ಎಸ್.ಎಲ್. ಬೈರಪ್ಪ ವಂಶವೃಕ್ಷ ಧಾಟು, ಪರ್ವ

4. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ/ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳು

ಹೆಸರು	ಕಾವ್ಯನಾಮಗಳು
1. ಡಾ. ಕೆ.ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ	ಕುವೆಂಪು
2. ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ	ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತ
3. ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ	ಶ್ರೀ
4. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ	ವಿ.ಸೀ.
5. ವಿ.ಕೆ. ಗೋಕಾಕ್	ವಿನಾಯಕ
6. ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ	ಆನಂದಕಂದ
7. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	ಶ್ರೀನಿವಾಸ
8. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡ	ದೇ.ಜ.ಗೌ
9. ಡಾ.ಎಂ. ಶಿವರಾಂ	ರಾಶಿ
10. ಕುಳಕುಂದ ಶಿವರಾಯ	ನಿರಂಜನ
11. ಎ.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್	ಅ.ನ.ಕೃ
12. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ	ರಸಿಕರಂಗ
13. ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ	ಕಾವ್ಯಾನಂದ
14. ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯ	ಕವಿಮಿತ್ರ
15. ಟಿ.ಆರ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್	ತ.ರಾ.ಸು
16. ಅನಂತಕೃಷ್ಣ ಶಹಾಪುರ	ಸತ್ಯಕಾಮ
17. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರಾಜೇ ಅರಸು	ಚದುರಂಗ
18. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಪಾಟೀಲ	ಚಂಪಾ
19. ಡಿ.ವಿ.ಗುಂಡಪ್ಪ	ಡಿ.ವಿ.ಜಿ
20. ಶ್ರೀಮತಿ ಅನುಸೂಯಾ ಶಂಕರ್	ತ್ರಿವೇಣಿ
21. ಪಿ.ಟಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್	ಪು.ತಿ.ನ
22. ಹಾರೋಗದ್ದೆ ಮಾನವ್ವನಾಯಕ	ಹಾ.ಮಾ.ನಾ
23. ಎನ್.ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ	ಎನ್.ಕೆ
24. ತಿರುಮಲೆ ರಾಜಮ್ಮ	ಭಾರತಿ
25. ಭೀಮಸೇನರಾಯ	ಬೀಚೀ
26. ರತ್ನ ಜಿ. ಭಟ್	ಗಂಗಾ ಪಾದೇಕಲ್
27. ತ್ಯಾಗರಾಜ ಪರಮಶಿವ ಕೈಲಾಸಂ	ಟಿ.ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ
28. ಸಿ.ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್	ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ
29. ವೆಂಕಟರಾವ್	ಭಾರತೀಪ್ರಿಯ
30. ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ	ಮನುಜ
31. ಸಕ್ಕರೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ	ಶಾಂತಕವಿ
32. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ	ನಿಸರ್ಗಪ್ರಿಯ
33. ಎಂ.ವಿ. ಕನಕಮ್ಮ	ಅಶ್ವಿನಿ
34. ಜಾನಕಿ	ದೇವುಡು
35. ನರಸಿಂಗರಾವ್	ಪರ್ವತವಾಣಿ

36. ಬಿ.ಎನ್. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ವಾಣಿ
37. ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಣ್ಣಾರೈ ದುರ್ಗಾದಾಸ್.

5. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ನಡೆಸುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಜಾತೆ ಅಥವಾ ಸಮ್ಮೇಳನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಗಣ್ಯ ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬರು ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	ಸ್ಥಳ	ವರ್ಷ
1. ಹೆಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ	ಬೆಂಗಳೂರು	1915
2. ಹೆಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ	ಬೆಂಗಳೂರು	1916
3. ಹೆಚ್.ವಿ. ನಂಜುಂಡಯ್ಯ	ಮೈಸೂರು	1917
4. ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ	ಧಾರವಾಡ	1918
5. ಕರ್ನೂರ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್	ಹಾಸನ	1919
6. ರೊಡ್ಡ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯ	ಹೊಸಪೇಟೆ	1920
7. ಕೆ.ಪಿ. ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಚಿಟ್ಟಿ	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು	1921
8. ಎಂ. ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯ	ದಾವಣಗೆರೆ	1922
9. ಸಿದ್ದಾಂತಿ ಶಿವಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಬಿಜಾಪುರ	1923
10. ಹೊಸಕೋಟೆ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಕೋಲಾರ	1924
11. ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್	ಬೆಳಗಾವಿ	1925
12. ಫುಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿ	ಬಳ್ಳಾರಿ	1926
13. ಆರ್. ತಾತಾಚಾರ್ಯ	ಮಂಗಳೂರು	1927
14. ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ	1928
15. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	ಬೆಳಗಾವಿ	1929
16. ಆಲೂರು ಪುಂಕಟರಾವ್	ಮೈಸೂರು	1930
17. ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ	ಕಾರವಾರ	1931
18. ಡಿ.ವಿ.ಗುಂಡಪ್ಪ	ಮಡಿಕೇರಿ	1932
19. ವೈ.ನಾಗೇಶ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ	1933
20. ಪಂಜೆ ಮಂಗಳೇಶರಾಯ	ರಾಯಚೂರು	1934
21. ಎನ್.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್	ಮುಂಬಯಿ	1935
22. ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣಪ್ಪ	ಜಮಖಂಡಿ	1937
23. ರಂಗನಾಥ ರಾಮಚಂದ್ರ ದಿವಾಕರ	ಬಳ್ಳಾರಿ	1938
24. ಮುದವೀಡು ಕೃಷ್ಣರಾಯ	ಬೆಳಗಾವಿ	1939
25. ವೈ.ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಧಾರವಾಡ	1940
26. ಎ.ಆರ್.ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ	ಹೈದರಾಬಾದ್	1941
27. ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	1943
28. ಶಿ.ಶಿ. ಬಸವನಾಳ	ರಬಕವಿ	1944
29. ಟಿ.ಪಿ. ಕೈಲಾಸಂ	ಮದ್ರಾಸ್	1945
30. ಸಿ.ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ	ಹರಪನಹಳ್ಳಿ	1947
31. ತಿರುಮಲೆ ತಾತಾಚಾರ್ಯ ಶರ್ಮ	ಕಾಸರಗೋಡು	1948
32. ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಉತ್ತಂಗಿ	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ	1949

33. ಎಂ.ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸಮೂರ್ತಿ	ಸೊಲ್ಲಾಪುರ	1950
34. ಎಂ. ಗೋವಿಂದಪ್ಪೆ	ಮುಂಬಯಿ	1951
35. ಎಸ್.ಪಿ. ನಂದೀಮಠ	ಬೇಲೂರು	1952
36. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ	ಕುಮಟಾ	1954
37. ಕೆ.ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	ರಾಯಚೂರು	1955
38. ಆದ್ಯರಂಗಾಚಾರ್ಯ	ಮೈಸೂರು	1956
39. ಕೆ.ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ	ಧಾರವಾಡ	1957
40. ವಿ.ಕೃ.ಗೋಕಾಕ್	ಬಳ್ಳಾರಿ	1958
41. ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ	ಬೀದರ್	1959
42. ಅ.ನ.ಕೃಷ್ಣರಾಯ	ಮಣಿಪಾಲ	1960
43. ಕೆ.ಜಿ. ಕುಂದಣಗಾರ	ಗದಗ	1961
44. ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ	ಸಿದ್ದಗಂಗಿ	1963
45. ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲೆ ಶಂಕರಭಟ್ಟಿ	ಕಾರವಾರ	1965
46. ಅ.ನೇ. ಉಪಾಧ್ಯ	ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ	1967
47. ದೇ.ಜವರೇಗೌಡ	ಬೆಂಗಳೂರು	1970
48. ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ	ಮಂಡ್ಯ	1974
49. ಎಸ್.ವಿ. ರಂಗಣ್ಣ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ	1976
50. ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ	ನವದೆಹಲಿ	1978
51. ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ	ಧರ್ಮಸ್ಥಳ	1979
52. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ	ಬೆಳಗಾವಿ	1980
53. ಪು.ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್	ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು	1981
54. ಶಂ.ಬಾ.ಜೋಶಿ	ಮಡಿಕೇರಿ	1981
55. ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್	ಸಿರಸಿ	1982
56. ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್	ಕೈವಾರ	1984
57. ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ	ಬೀದರ್	1985
58. ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕ	ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ	1987
59. ಆರ್.ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ	ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ	1989
60. ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ	ಮೈಸೂರು	1990
61. ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ	ದಾವಣಗೆರೆ	1992
62. ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣ	ಕೊಪ್ಪಳ	1992
63. ಚದುರಂಗ	ಮಂಡ್ಯ	1993
64. ಡಾ ಎಚ್.ಎಲ್.ನಾಗೇಗೌಡ	ಮುಧೋಳ	1994
65. ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ	ಹಾಸನ	1996
66. ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಣ್ಣಾರೈ	ಮಂಗಳೂರು	1997
67. ಎಸ್.ಎಲ್ ಬೈರಪ್ಪ	ಕನಕಪುರ	1999
68. ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ	ಬಾಗಲಕೋಟೆ	2000
69. ಯು.ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ	ತುಮಕೂರು	2002
70. ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ	ಬೆಳಗಾವಿ	2003
71. ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ	ಮೂಡಬಿದಿರೆ	2003
72. ಶಾಂತರಸ	ಬೀದರ್	2006

73. ಪ್ರೊ.ಕೆ.ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್ ಶಿವಮೊಗ್ಗ	2006
74. ಪ್ರೊ. ಎಲ್.ಎಸ್.ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಉಡುಪಿ	2007
75. ಪ್ರೊ. ಎಲ್. ಬಸವರಾಜು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ	2009
76. ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ ಗದಗ	2010
77. ಪ್ರೊ.ಜಿ. ವೆಂಕಟಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಬೆಂಗಳೂರು	2011
78. ಪ್ರೊ. ಸಿ.ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್ ಗಂಗಾವತಿ	2011
79. ಕೊ. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ ಬಿಜಾಪುರ	2013
80. ನಾ. ದಿಸೋಜ ಮಡಿಕೇರಿ	2014
81. ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ	2015
82. - ರಾಯಚೂರು	2016

6. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ-ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಫುಡ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ(DFRL)	ಮೈಸೂರು
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಫುಡ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ (CFTRI)	ಮೈಸೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಪೇಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಆರ್ಗನೈಸೇಷನ್(ISRO)	ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್(IISC)	ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ (ISI)	ಬೆಂಗಳೂರು
ರಾಮನ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಏರೋನಾಟಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ(NAL)	ಬೆಂಗಳೂರು
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಸೈನ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಕಲ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಸೈನ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಡಿಫೆನ್ಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆರ್ಗನೈಸೇಷನ್ (DRDO)	ಬೆಂಗಳೂರು
ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಟೆಲಿಕಮ್ಯುನಿಕೇಷನ್ಸ್ (C-DOT)	ಬೆಂಗಳೂರು
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ವೆಟರಿನರಿ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಬನಾನಾ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬಾಕೆಹೊನ್ನೂರು

7. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು

ಕೇಂದ್ರಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸ್ಪೀಚ್ ಅಂಡ್ ಹಿಯರಿಂಗ್ (1965)	ಮೈಸೂರು
ಕರ್ನಾಟಕ ಮೆಂಟಲ್ ಹೆಲ್ತ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಧಾರವಾಡ
ಕಿರಿಯ ಮೊಮೋರಿಯಲ್ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಶ್ರೀ ಜಯದೇವ ಕಾರ್ಡಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ (1979)	ಬೆಂಗಳೂರು
ಜಯದೇವ ಹೃದ್ರೋಗ ಸಂಸ್ಥೆ	ಬೆಂಗಳೂರು
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಮೆಂಟಲ್ ಹೆಲ್ತ್ ಅಂಡ್ ನ್ಯೂರೋ ಸೈನ್ಸ್	ಬೆಂಗಳೂರು

8. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ
ಓರಿಯಂಟಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್	ಮೈಸೂರು
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಲಾಂಗ್ವೇಜಸ್	ಮೈಸೂರು
ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ	ಧಾರವಾಡ
ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಫಾರ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಅಂಡ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ ಚೇಂಜ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್	ಬೆಂಗಳೂರು

9. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಯ ಖನಿಜ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಅದರಲ್ಲೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದಿರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಹಲವು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿವೆ.

ಹೆಸರು	ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ವರ್ಷ	ಇರುವ ಸ್ಥಳ
ಭಾರತ್ ಗೋಲ್ಡ್ ಮೈನ್ಸ್ ಲಿ. ಮೈಸೂರು ಸ್ಪಿನ್ನಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ಮ್ಯಾನು ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಂಗ್ ಲಿ	1871	ಕೆಜಿಎಫ್
ಕರ್ನಾಟಕ ಸೋಪ್ ಅಂಡ್ ಡಿಟರ್ಜೆಂಟ್ಸ್ ಲಿ	1884	ಬೆಂಗಳೂರು
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಐರನ್ ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಲಿ	1918	ಬೆಂಗಳೂರು
ಮಿನರ್ವ ಮಿಲ್ಸ್	1923	ಭದ್ರಾವತಿ
ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಸಿಲ್ಕ್ ವೀವಿಂಗ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ	1925	ಬೆಂಗಳೂರು
ಮೈಸೂರು ಸುಗರ್ ಕಂ.ಲಿ (ಮೈಸೂರು)	1932	ಮಂಡ್ಯ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯುತ್ ಕಾರ್ಖಾನೆ (ಕವಿಕಾ)	1933	ಬೆಂಗಳೂರು
ಮೈಸೂರು ಪೇಪರ್ ಮಿಲ್ಸ್ ಲಿ	1934	ಭದ್ರಾವತಿ
ಮೈಸೂರು ಲ್ಯಾಂಪ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ	1934	ಬೆಂಗಳೂರು
ಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಮೆಶಿನ್ ಟೂಲ್ಸ್ ಲಿ	1936	ಬೆಂಗಳೂರು
ಭಾರತ್ ಅರ್ಥ್ ಮೂವರ್ಸ್ ಲಿ	1940	ಕೆಜಿಎಫ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಸ್	1948	ಬೆಂಗಳೂರು
ಭಾರತ್ ಹೆವಿ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕಲ್ಸ್ ಲಿ	1948	ಬೆಂಗಳೂರು
ಮೋಟಾರ್ಸ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಸ್ ಕಂ	1948	ಬೆಂಗಳೂರು
ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಸಿಲ್ಕ್ ಟ್ವಿಸ್ಟಿಂಗ್ ಅಂಡ್ ವೀವಿಂಗ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ	1951	ಬೆಂಗಳೂರು
ಭಾರತ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಾನಿಕ್ಸ್ ಲಿ	1953	ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ
ನ್ಯೂ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ	1954	ಬೆಂಗಳೂರು
ದಿ ಸಂಡೂರ್ ಮ್ಯಾಂಗನೀಸ್ ಅಂಡ್ ಐರನ್ ಓಲ್ಸ್ ಲಿ	1961	ಬೆಂಗಳೂರು
ಕುದುರೆಮುಖ ಐರನ್ ಓರ್ ಕಂಪನಿ ಲಿ	1968	ಬಳ್ಳಾರಿ
ಜಿ.ಕೆ. / ವಿಕ್ರಾಂತಂ ಟೈರ್ಸ್ ಲಿ	1970	ಕುದುರೆಮುಖ
ವೀಲ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಆಕ್ಸಲ್ ಪ್ಲಾಂಟ್	1973	ಮೈಸೂರು
ಜಿಂದಾಲ್ - ವಿಜಯನಗರ ಐರನ್	1983	ಯಲಹಂಕ

ಅಂಡ್ ಸ್ಟೀಲ್ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಭಾರತೀಯ ರಿಸರ್ವ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನೋಟ್ ಮುದ್ರಣ ಲಿ	-	ಹೊಸಪೇಟೆ ಮೈಸೂರು
---	---	-------------------

10. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಹೆಸರು	ಮುಖ್ಯ ಕೇಂದ್ರ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಮೈಸೂರು
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಡಾ. ಗಂಗೂಬಾಯಿ ಹಾನಗಲ್ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶಕ ಕಲೆಗಳ ವಿ.ವಿ.	ಮೈಸೂರು
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಮೈಸೂರು
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಂಗಳೂರು
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಮೆಂಟಲ್ ಹೆಲ್ತ್ ಅಂಡ್ ನ್ಯೂರೋ ಸೈನ್ಸ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ನ್ಯಾಷನಲ್ ಲಾ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್	ಬೆಂಗಳೂರು
ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧಿ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಕಿತ್ತೂರು ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಳಗಾವಿ
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ತಾಂತ್ರಿಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೆಳಗಾವಿ
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಧಾರವಾಡ
ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಧಾರವಾಡ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಹಂಪೆ
ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಮಂಗಳೂರು
ಪಶು ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಪಶು ಮತ್ತು ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬೀದರ್
ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
ದಾವಣಗೆರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ದಾವಣಗೆರೆ
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮಹಿಳಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬಿಜಾಪುರ
ತೋಟಗಾರಿಕಾ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬಾಗಲಕೋಟೆ
ಗುಲ್ಬರ್ಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಗುಲ್ಬರ್ಗ
ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ (ಕೇಂದ್ರೀಯ ವಿ.ವಿ) ಕರ್ನಾಟಕ	ಗುಲ್ಬರ್ಗ
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಜಾನಪದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಶಿಗಾವಿ
ಡಾ. ಶಿವಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ತುಮಕೂರು
ವಿಜಯನಗರ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ	ಬಳ್ಳಾರಿ

ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ರಾಯಚೂರು
ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಕಾನೂನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ
ಮಣಿಪಾಲ ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಹೈಯರ್
ಎಜುಕೇಶನ್ ಮಣಿಪಾಲ

11. ಪ್ರಮುಖ ಜಲಪಾತಗಳು. (Important Water Falls)

ಜಲಪಾತಗಳು	ನದಿ	ಜಿಲ್ಲೆ
1. ಜೋಗ ಜಲಪಾತ	ಶರಾವತಿ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
2. ಮಾಗೋಡು ಜಲಪಾತ	ಗಂಗವಳ್ಳಿ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.
3. ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತ	ಅಫನಾಶಿನಿ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ.
4. ಕಳಸ ಜಲಪಾತ	ಮಹದಾಯಿ	ಬೆಳಗಾವಿ
5. ಗೋಕಾಕ ಜಲಪಾತ	ಘಟ್ಟಪ್ರಭಾ	ಬೆಳಗಾವಿ.
6. ಇರ್ಪು ಜಲಪಾತ	ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥ	ಕೊಡಗು.
7. ಎಳನೀರು ಜಲಪಾತ	ಮಾವಿನ ಪಾಸಿ	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ.
8. ಶಿವನಸಮುದ್ರ ಜಲಪಾತ	ಕಾವೇರಿ	ಮಂಡ್ಯ.
9. ಹೊಗೆನಕಲ್ ಜಲಪಾತ	ಕಾವೇರಿ	ಧರ್ಮಪುರಿ (ತಮಿಳುನಾಡು)
10. ಗಗನಚುಕ್ಕಿ-ಭರಚುಕ್ಕಿ	ಕಾವೇರಿ	ಚಾಮರಾಜ ನಗರ
11. ಚುಂಚನಕಟ್ಟೆ	ಕಾವೇರಿ	ಮೈಸೂರು
12. ಸಾತೋಡಿ	ಕಾಳಿ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ
13. ವರಪೋಹ	ಮಾಂಡೋವಿ	ಬೆಳಗಾವಿ
14. ಬಾರ್‌ಕಾನ	ಸೀತಾ	ಶಿವಮೊಗ್ಗ
15. ಶಿವಗಂಗೆ	ಸೋಂಡಾ	ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ
16. ನಿಸರ್ಗಧಾಮ	ಕಾವೇರಿ	ಮಡಿಕೇರಿ

12. ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು	ಅವಧಿ	
1. ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ	24.10.1947	30.3.1952
2. ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯ	30.3.1952	09.08.1956
3. ಕಡಿದಾಳ ಮಂಜಪ್ಪ	19.08.1956	31.10.1956
4. ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ	01.11.1956	16.05.1958
	21.06.1962	29.5.1968
5. ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ	16.5.1958	09.3.1962
6. ಎಸ್.ಆರ್. ಕಂಠಿ	09.03.1962	20.06.1962
7. ವೀರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲ್	29.5.1968	27.03.1971
	30.11.1989	10.10.1990
8. ದೇವರಾಜು ಅರಸು	20.03.1972	31.12.1977
	28.02.1978	7.01.1980
9. ಆರ್. ಗುಂಡೂರಾವ್	12.01.1980	09.01.1983
10. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆ	10.01.1983	12.08.1988
11. ಎಸ್.ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿ	13.08.1988	31.04.1989
12. ಎಸ್. ಬಂಗಾರಪ್ಪ	17.10.1990	19.11.1992
13. ವೀರಪ್ಪ ಮೊಯ್ಲಿ	20.11.1992	10.12.1994
14. ಎಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ	11.12.1994	30.5.1996

15. ಜೆ.ಎಚ್. ಪಟೇಲ್	31.05.1996	10.10.1999
16. ಎಸ್.ಎಂ. ಕೃಷ್ಣ	11.10.1999	28.05.2004
17. ಎನ್. ಧರ್ಮಸಿಂಗ್	28.05.2004	02.02.2006
18. ಎಚ್.ಡಿ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ	03.02.2006	08.10.2007
19. ಬಿ.ಎಸ್. ಯಡಿಯೂರಪ್ಪ	12.11.2007	19.11.2007
	30.5.2008	31.7.2011
20. ಡಿ.ವಿ. ಸದಾನಂದ ಗೌಡ	03.08.2011	12.7.2012
21. ಜಗದೀಶ್ ಶೆಟ್ಟರ್	12.07.2012	8.5.2013
22. ಸಿದ್ದರಾಮಯ್ಯ	13.05.2013	-

13. ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು	ಅವಧಿ	ಅವಧಿ
1. ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್	1.11.1956	4.5.1964
2. ಎಸ್.ಎಂ. ನಾಗೇಶ್	5.5.1964	2.4.1965
3. ವಿ.ವಿ. ಗಿರಿ	3.4.1965	13.5.1967
4. ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಠಕ್	14.5.1967	30.8.1969
5. ಧರ್ಮವೀರ್	23.10.1969	1.2.1972
6. ಮೋಹನ್‌ಲಾಲ್ ಸುಖಾಡಿಯಾ	2.2.1972	2.1.1976
7. ಉಮಾಶಂಕರ್ ದೀಕ್ಷಿತ್	10.1.1976	02.08.1977
8. ಗೋವಿಂದ ನಾರಾಯಣ್	03.08.1977	15.4.1983
9. ಎ.ಎನ್. ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ	16.4.1983	5.02.1988
10. ಪಿ. ವೆಂಕಟ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ	26.2.1988	05.2.1990
11. ಭಾನು ಪ್ರತಾಪ್ ಸಿಂಗ್	08.05.1990	06.01.1991
12. ಮಿರ್ಷಿನ್ ಆಲಂ ಖಾನ್	07.01.1991	01.12.1999
13. ವಿ.ಎಸ್. ರಮಾದೇವಿ	02.12.1999	20.08.2002
14. ಟಿ.ಎನ್. ಚತುರ್ವೇದಿ	21.08.2002	20.08.2007
15. ರಾಮೇಶ್ವರ್ ಸಿಂಗ್ ಠಾಕೂರ್	21.08.2007	24.06.2009
16. ಎಚ್.ಆರ್. ಭಾರದ್ವಾಜ್	24.06.2009	28.06.2014
17. ವಜ್ರಬಾಯಿ ವಾಲಾ	01.09.2014	

14. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಾಶಾಲೆಗಳು

ಹೆಸರು	ಇರುವ ಸ್ಥಳ
ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ದೃಶ್ಯಕಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ (ಕಾವಾ)	ಮೈಸೂರು
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ	ಧಾರವಾಡ
ಸರ್ಕಾರಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಸರ್ಕಾರಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ	ಮಂಗಳೂರು
ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಕಲಾಶಾಲೆ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಮಿಥಕ್ ಸೊಸೈಟಿ	ಬೆಂಗಳೂರು
ಯುನೈಟೆಡ್ ಥಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್	

ಕಾಲೇಜ್ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು
ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ಬೆಂಗಳೂರು
ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಬೆಂಗಳೂರು
ಜಾನಪದ ಲೋಕ ರಾಮನಗರ

15. ಪ್ರಮುಖ ವರದಿಗಳು

ಮಹಾಜನ್ ವರದಿ

- ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಕಾಸರಗೋಡನ್ನು (ಕರ್ನಾಟಕ-ಕೇರಳ ಗಡಿ ವಿವಾದ) ಪಡೆಯಲು ಕನ್ನಡಿಗರಿಂದ ನಿರಂತರ ಚಳುವಳಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಏಕ ಸದಸ್ಯ ಮಹಾಜನ್ ಆಯೋಗವನ್ನು 1965ರಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿತು. ಇದು 1967ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವರದಿ ನೀಡಿತು.
- ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಚಂದ್ರಗಿರಿ ಮತ್ತು ಪಯಸ್ವಿನಿ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ಹೋಬಳಿಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ನೀಡಿತು.
- ಇದಲ್ಲದೆ ಆಂಧ್ರ, ತಮಿಳುನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಹಾಜನ್ ಸಮಿತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಗೋಕಾಕ್ ವರದಿ (1980-82)

- ಗೋಕಾಕ್ ವರದಿಯು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಜೀವನ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಇದು ತನ್ನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೇ ಏಕೈಕ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನಿತರ ಯಾವುದೇ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೊಂದು ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿತು.

ಡಾ. ರಾಜಾರಾಮಣ್ಣ ವರದಿ

- ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು 1994ರಲ್ಲಿ 'ಉಚಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಕ್ಕಳ ಹಕ್ಕು' ಎಂದು ತೀರ್ಪು ನೀಡಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಶಿಕ್ಷಣ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಡಾ. ರಾಜಾರಾಮಣ್ಣ ನೇತೃತ್ವದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು 1994ರಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿತು.

ನರೋಜಿನಿ ಮಹಿಷಿ ವರದಿ (1986)

- ಸರ್ಕಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಖಾಸಗಿ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮೀಸಲಾತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.

ಡಿ.ಎಂ. ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ವರದಿ

- ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನ ನಿವಾರಣೆ ಅಥವಾ ಹಿಂದುಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಎಸ್.ಎಂ.ಕೃಷ್ಣರವರು 2002ರಲ್ಲಿ ಡಿ.ಎಂ. ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ನೇತೃತ್ವದ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು.
- ಈ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಕಮಿಟಿ ಫಾರ್ ದಿ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಬ್ಯಾಕ್‌ವರ್ಡ್ ಏರಿಯಾಸ್ (CDBA) ಎನ್ನುವರು.
- ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು 176 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಪೈಕಿ 114 ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು ಹಿಂದುಳಿದವೆಂದು

ಗುರುತಿಸಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು 35, ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು 40, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಿಂದುಳಿದ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು 39 ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿತು.

16. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಹೋರಾಟಗಳು

ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸಮಾವೇಶ

- ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಸಮಾವೇಶ ನವೆಂಬರ್ 1917ರಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಾ ಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಿಯಾರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದರು.

ಪ್ರಜಾಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿ

- ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳು ಡಿಸೆಂಬರ್ 6, 1917ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿ ಎಂಬ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಎಸ್. ಚನ್ನಯ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಎಂ. ಬಸವಯ್ಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಡಿ. ಬನುಮಯ್ಯ ಎಂ.ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಬ್ಬಾಸ್ ಖಾನ್‌ರವರು ನಿಯುಕ್ತಿಗೊಂಡರು. ಇದರ ಮೊದಲ ಶಾಖೆ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ 1918ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಐಫ್ಐಎಲ್ ಲೆನ್ಸ್ ಮಿಲ್ಲರ್ ಸಮಿತಿ

- 1918ರಲ್ಲಿ ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ದಿವಾನರಾಗಿ ಕಾಂತರಾಜ್ ಅರಸು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವರದಿ ನೀಡಲು ನ್ಯಾ. ಲೆಸ್ಲಿ ಸಿ. ಮಿಲ್ಲರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿದ ಸಮಿತಿಯು 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದುಳಿದವರೆಂಬುದಾಗಿ' ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ ಜುಲೈ 1919ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿ ನೀಡಿತು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಪರಿಷತ್ತು

- ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನವರು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ 1920ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರ ಪರಿಷತ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಹಿಂದುಳಿದವರ ಸಮಾವೇಶ

- 1929ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಮಿತ್ರ ಮಂಡಳಿಯು ಮೊದಲ ಹಿಂದುಳಿದವರ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ) ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಆರ್ಕಾಟ್ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಮೊದಲಿಯಾರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು.

ಆರ್. ನಾಗನಗೌಡ ಸಮಿತಿ (1960-61)

- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದವರ ಹಿತ ಚಿಂತನೆಗಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಸಮಿತಿ ನಾಗನಗೌಡ ಸಮಿತಿ. ಅಂದಿನ ಎಸ್.ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಸರ್ಕಾರವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು 1960ರಲ್ಲಿ ಆರ್. ನಾಗನಗೌಡ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಎಲ್.ಜಿ. ಹಾವನೂರು ಆಯೋಗ (1972)

- ಡಿ. ದೇವರಜು ಅರಸು ನೇತೃತ್ವದ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ

ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಲು ಎಲ್.ಜಿ. ಹಾವನೂರು ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಆಯೋಗವಾಗಿದೆ. ಇದರ ವರದಿಯನ್ನು ದೇವರಾಜು ಅರಸುರವರು 'ಬೈಬಲ್ ಆಫ್ ದಿ ಬ್ಯಾಕ್‌ವರ್ಡ್ ಕ್ಲಾಸಸ್' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದರು.

ಐ. ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಆಯೋಗ (1983-86)

- ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭಾದವರು ತಮ್ಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸುಪ್ರೀಂಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಮೀಸಲಾತಿ ನೀತಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗಾಗಿ ಹೊಸ ಆಯೋಗ ರಚಿಸುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಟಿ. ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ (1983-86ರಲ್ಲಿ) ಒಂದು ಆಯೋಗ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಚಿನ್ನಪ್ಪ ರೆಡ್ಡಿ ಆಯೋಗ (1986-90)

- ವೆಂಕಟಸ್ವಾಮಿ ಆಯೋಗ ವರದಿ ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಉಂಟಾದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅಂದಿನ ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರವು ಚಿನ್ನಪ್ಪರೆಡ್ಡಿ ನೇತೃತ್ವದ ಏಕ ಸದಸ್ಯ ಆಯೋಗವನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು.

17. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇನ್ನಿತರ ವಿಶೇಷ ಮಾಹಿತಿಗಳು

1. ಕರ್ನಾಟಕದ ದೊಡ್ಡ ನಗರ ಬೆಂಗಳೂರು
2. ಭಾರತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಜಲಪಾತ - ಜೋಗ ಜಲಪಾತ
3. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿನ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೊಂದಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ
4. ಭಾರತದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ವಿಗ್ರಹ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿನ 57 ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಗೊಮ್ಮಟೇಶ್ವರನ ವಿಗ್ರಹ
5. ಭಾರತದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಗುಮ್ಮಟ ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿನ ಗೋಲಗೊಮ್ಮಟ
6. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗಿರಿಧಾಮಗಳು ನಂದಿಬೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿ
7. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ
8. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಸಾಕ್ಷರ ಜಿಲ್ಲೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ
9. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ ಕೃಷ್ಣಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆ
10. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ಹೊಂದಿರುವ ನದಿ ಶರಾವತಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ.
11. ಕರ್ನಾಟಕದ ದೊಡ್ಡ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ, (ಬೆಂಗಳೂರು)
12. ಕರ್ನಾಟಕದ ಉದ್ದವಾದ ನದಿ- ಕಾವೇರಿ ನದಿ
13. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೋಟು ಮುದ್ರಣಾಲಯ ಇರುವ ನಗರ ಮೈಸೂರು
14. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ನದಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾದ ನದಿ (ನಾಡಿನ ಗಂಗಾ ನದಿ) ಕಾವೇರಿ

15. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನದಿ ಕಣಿವೆ - ಕಾವೇರಿ
16. ಕರ್ನಾಟಕದ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ
17. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶ ಆಗುಂಬೆ (ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹುಲಿಕಲ್)
18. ಕರ್ನಾಟಕದ ದೊಡ್ಡ ಮೃಗಾಲಯ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಮೃಗಾಲಯ - ಮೈಸೂರು
19. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳ-ಮೈಸೂರು
20. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಮನೆ-ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆ, ಮೈಸೂರು
21. ಕರ್ನಾಟಕದ ದೊಡ್ಡ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ-ರಂಗನತಿಟ್ಟು ಪಕ್ಷಿಧಾಮ
22. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉದ್ಯಾನವನ ಬೃಂದಾವನ ಉದ್ಯಾನವನ (ಕೆ.ಆರ್.ಸಾಗರ) ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್-ಬೆಂಗಳೂರು
23. ಕರ್ನಾಟಕದ ದೊಡ್ಡ ಬಂದರು- ನವಮಂಗಳೂರು
24. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರ ಮುಳ್ಳಯ್ಯಗಿರಿ, (ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ)
25. ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಟ್ಟಡ ವಿಧಾನಸೌಧ, (ಬೆಂಗಳೂರು)
26. ಕರ್ನಾಟಕದ ಆದಿ ಕವಿ ಪಂಪ
27. ಭಾರತ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರು ಸರ್.ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಸರ್.ಸಿ.ವಿ. ರಾಮನ್, ಪಂಡಿತ್ ಭೀಮಸೇನ ಜೋಷಿ, ಸಿಎನ್‌ಆರ್ ರಾವ್.
28. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವರಕವಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತರು ದ.ರಾ.ಬೇಂದ್ರೆ
29. ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಗ ಹೆಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ
30. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನಾಗರಿಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿ - ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ
31. ಭಾರತದ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡಿಗ ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿ
32. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 8
33. ದಾದಾ ಸಾಹೇಬ್ ಫಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಡಾ|| ರಾಜ್‌ಕುಮಾರ್, ವಿ. ಶಾಂತಾರಾಂ, ವಿ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ
34. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಮತ್ತು ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು ಕುವೆಂಪು
35. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
36. ಭಾರತದ ಮೊದಲ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜನರಲ್ ಕಾರಿಯಪ್ಪ
37. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜು ಮೈಸೂರು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜು, ಮೈಸೂರು
38. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದ

- ನಗರ ಬೆಂಗಳೂರು (1905ರಲ್ಲಿ)
39. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಮಹಾಕಾವ್ಯ-ಆದಿಪುರಾಣ
40. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಮೊದಲ ಕಾಲೇಜು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು (1864ರಲ್ಲಿ)
41. ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಶಾಸನ-ಹಲ್ಮಿಡಿ ಶಾಸನ
42. ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಾಂಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹರ್ಡೇಕರ್ ಮಂಜಪ್ಪ
43. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವಿರುವ ಸ್ಥಳ ಬೆಂಗಳೂರು
44. ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಕರ್ನಾಟಕದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್
45. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ ಸಾಹಿತಿ ಕುವೆಂಪು
46. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಗಿರಣಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ಸ್ಥಳ ದಾವಣಗೆರೆ
47. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಥಮ ಭೂಗರ್ಭ ವಿದ್ಯುದಾಗಾರ-ವರಾಹಿ ಜಲವಿದ್ಯುತ್
48. ಪಂಚ ನದಿಗಳು (ಕೃಷ್ಣ, ಭೀಮಾ, ಮಲಪ್ರಭ, ಘಟಪ್ರಭ, ದೋಣಿ) ಹರಿಯುವ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಿಜಾಪುರ
49. ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ನಿರ್ಮಾಪಕ ಕೆಂಪೇಗೌಡ
50. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ರೈಲು ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲದ ಜಿಲ್ಲೆ ಕೊಡಗು
51. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ನಡೆದ ಹಳ್ಳಿ ಅಂಕೋಲ
52. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆರಂಭವಾದ ಸ್ಥಳ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ (1868ರಲ್ಲಿ)
53. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಡಲ ತೀರದ ಭಾರ್ಗವ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸಾಹಿತಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ
54. ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ತಯಾರಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಳ ಗೋಕಾಕ್ ಜಲಪಾತ (1887ರಲ್ಲಿ)
55. ಕರ್ನಾಟಕ ಹೈಕೋರ್ಟಿನ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಮಂಜುಳಾ ಚೆಲ್ಲೂರ್
56. ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಧಾನ ಸೌಧದ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಕೆಂಗಲ್ ಹನುಮಂತಯ್ಯ
57. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನರ ಕಾಶಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳ ಮುಡಬಿದಿರೆ
58. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಆಲದ ಮರವಿರುವ ಸ್ಥಳ ರಾಮೋಹಳ್ಳಿ (ಬೆಂಗಳೂರು)
59. ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರವಾದ ಸೈಂಟ್ ಫಿಲೋಮಿನಾ ಚರ್ಚ್ ಇರುವ ಸ್ಥಳ ಮೈಸೂರು
60. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಿಗ್ರಹ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹ (ಮೈಸೂರು)
61. ಏಷ್ಯಾದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಕಬ್ಬಿಣ ನಿಕ್ಷೇಪವುಳ್ಳ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಳ ಕುದುರೆಮುಖ
62. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಪ್ರಮುಖ ಜಲಾಶಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜಸಾಗರ

ಭಾರತದ ವಿಶ್ವ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣಗಳು

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ತಾಣಗಳು

• ಆಗ್ರಾ ಕೋಟೆ	1983
• ಅಜಂತಾ ಗುಹೆಗಳು	1983
• ಎಲ್ಲೋರಾ ಗುಹೆಗಳು	1983
• ತಾಜ್‌ಮಹಲ್, ಆಗ್ರಾ	1983
• ಸೂರ್ಯ ದೇವಾಲಯ, ಕೋನಾರ್ಕ್	1984
• ಮಹಾಬಲಿ ಪುರಂ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಮೂಹ	1984
• ಚರ್ಚೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನ್ಸ್ಟೆಂಟ್‌ಗಳು, ಗೋವಾ	1986
• ಫತೇಪುರ್ ಸಿಕ್ರಿ	1986
• ಹಂಪಿ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಮೂಹ	1986
• ಮಿಜರಾಹೊ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಮೂಹ	1986
• ಎಲಿಫೆಂಟಾ ಗುಹೆಗಳು	1987
• ಚೋಳ ದೇವಾಲಯಗಳು	1987
• ಪಟ್ಟದ ಕಲ್ಲು ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಸಮೂಹ	1987
• ಬೌದ್ಧ ಸ್ಮಾರಕ, ಸಾಂಚಿ	1989
• ಹುಮಾಯೂನ್ ಗೋರಿ, ದೆಹಲಿ	1993
• ಕುತುಬ್ ಮಿನಾರ್, ದೆಹಲಿ	1993
• ಡಾರ್ಜಿಲಿಂಗ್ ಹಿಮಾಲಯನ್ ರೈಲ್ವೆ	1999
• ಮಹಾಬೋಧಿ ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣ	2002
• ಭೀಮ್‌ಬೆಕ್ಸ್ ರಾಕ್ ಶೆಲ್ಟರ್ಸ್	2003
• ಚಂಪಾನೇರ್ ಪಾವಗಡ್ ಪುರಾತತ್ವ ಪಾರ್ಕ್	2004
• ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿ ಟರ್ಮಿನಲ್, ಮುಂಬೈ	2004
• ನೀಲಗಿರಿ ಪರ್ವತ ರೈಲ್ವೆ	2005
• ವ್ಯಾಲಿ ಆಫ್ ಫ್ಲವರ್ಸ್, ಉತ್ತರಖಂಡ	2005
• ಕೆಂಪುಕೋಟೆ ಸಂಕೀರ್ಣ	2007
• ಕಲ್ಕಾ ಶಿಮ್ಲಾ ರೈಲ್ವೆ	2008
• ಜಂತರ್ ಮಂತರ್, ಜೈಪುರ	2010
• ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನ ಕೋಟೆಗಳು, ರಾಜಸ್ಥಾನ್	2013
• ರಾಣಿ ಬಾವಿ, ಗುಜರಾತ್	2014

ನೈಸರ್ಗಿಕ ತಾಣಗಳು

• ಕಾಜೀರಂಗ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ, ಅಸ್ಸಾಂ	1985
• ಭರತ್‌ಪುರ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ, ರಾಜಸ್ಥಾನ	1985
• ಮಾನಸ ಪಕ್ಷಿಧಾಮ, ಅಸ್ಸಾಂ	1985
• ಸುಂದರಬನ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	1987
• ನಂದಾ ದೇವಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಪಾರ್ಕ್	1988

- ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ 2012
- ಗ್ರೇಟ್ ಹಿಮಾಲಯನ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ
ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ 2014

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು

1. ಸಮಶೀತೋಷ್ಣ ವಲಯದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು
  - ವೈಲ್ಡ್ - ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ
  - ಪ್ರೈರಿ - ಯು.ಎಸ್.ಎ/ಕೆನಡಾ
  - ಡೌನ್ಸ್ - ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
  - ಸ್ಟೆಪ್ಪೀಸ್ - ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಉಕ್ರೇನ್ ದೇಶ
  - ಪಂಪಾಸ್ - ಅರ್ಜೆಂಟೀನಾ / ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ
2. ಉಷ್ಣ ವಲಯದ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲುಗಳು
  - ಕಾಂಪೋಸ್/ಲ್ಯಾನೋಸ್ - ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕಾ ಬ್ರೆಜಿಲ್
  - ಸವನ್ನಾ - ಆಫ್ರಿಕಾ
  - ಬುಷ್‌ವೆಲ್ಡ್ - ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ

ವಿಶ್ವದ ಛಾಪತ್ ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಘಟಕಗಳು

ಹೆಸರು	ಸ್ಥಳ	ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
ಇತಾಯ್ವು	ಬ್ರೆಜಿಲ್/ಪೆರುಗ್ವೆ	12600
ಗುರಿ	ವೆನಿಜುವೆಲಾ	10000
ಗ್ರ್ಯಾಂಡ್‌ಕಾಲೀ	ವಾಷಿಂಗ್ಟನ್	6494
ಸಯೊನೊ-ಶೌಶಂಸ್ಕ್	ರಷ್ಯಾ	6400
ಕ್ರಸ್ನೊಯಾರ್ನ್	ರಷ್ಯಾ	6000
ಚರ್ಚಿಲ್ ಫಾಲ್ಸ್	ಕೆನಡಾ	5328
ಲಾಗ್ರಾಂಡೇ-2	ಕೆನಡಾ	5328
ಬ್ರಾಡ್ಸ್‌ಕ್ವಿ	ರಷ್ಯಾ	4500
ಮುಕ್ನೊಟೊ	ಬ್ರೆಜಿಲ್	4328
ಉಸ್ತ-ಲಿಮ್	ರಷ್ಯಾ	4320

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳು

ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಆಂಡೀಯನ್	ವಾಲ್ಪರೈಸೋ, ಬ್ಯೂನಸ್ ಐರಿಸ್ ನಡುವೆ
ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಕಕೇಸಿಯನ್	ರಷ್ಯಾ ಬೇತುಮ್-ಕುರಸ್ಕವರೆಗೆ
ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಸೈಬೀರಿಯನ್	ರಷ್ಯಾ, ಲೆನಿನ್ ಗ್ರಾಂಡ್ - ವ್ಲಾಡಿಯೋಸ್ತಾಕ್ ನಡುವೆ
ದ.ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್	ಯುಎಸ್‌ಎ, ಲಾಸ್ ಏಂಜಲೀಸ್, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್
ಕೆನಡಿಯನ್ ನ್ಯಾಷನಲ್	ಕೆನಡಾ ಸೇಂಟ್‌ಜಾನ್, ವ್ಯಾಂಕೋವರ್
ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯನ್	

ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್ ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಪರ್ತ್ - ಸಿಡ್ನಿ ನಡುವೆ
 ಓರಿಯಂಟಲ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಪ್ಯಾರಿಸ್ - ಕಾನ್‌ಸ್ಟಾಂಟಿನೋಪಲ್
 ಕೇಪ್/ಕೈರೋ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಕೇಪ್ ವೇ - ಈಜಿಪ್ಟ್‌ನ
 ಕೈರೋವರೆಗೆ
 ಉತ್ತರ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್ ಯು.ಎಸ್.ಎ, ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್ ನಡುವೆ
 ಕೇಂದ್ರ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್ ಯುಎಸ್‌ಎ, ಸ್ಯಾನ್‌ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೋ ಮತ್ತು
 ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್
 ಕನಡಿಯನ್ ಪೆಸಿಫಿಕ್ ಕನಡಾ, ಹ್ಯಾಲಿಫ್ಯಾಕ್ಸ್, ವ್ಯಾಂಕೋವರ್

ಪ್ರಪಂಚದ ಪ್ರಮುಖ ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳು

- ಹೌಸ್: ಉತ್ತರ ನೈಜೀರಿಯಾ
- ಮೆಸಾಯಿ: ಕೀನ್ಯಾ, ತಾಂಜೇನಿಯಾ
- ಬಿಡಾಯಿನ್: ಅರಬ್‌ಸ್ಟಾನ್
- ಎಸ್ಕಿಮೊ: ತಂಡ್ರಾ ಪ್ರದೇಶ, ಅಲಾಸ್ಕಾ, ಉತ್ತರ ಕನಡಾ, ಗ್ರೀನ್

ಲ್ಯಾಂಡ್, ಸೈಬೀರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಕರಾವಳಿ

- ಪಿಗ್ಮಿ: ಕಾಂಗೋ ಪ್ರದೇಶ (ಆಫ್ರಿಕಾ) ಮಲೇಷಿಯಾ, ಪಿಲಿಪೈನ್ಸ್, ನ್ಯೂಗಿನಿಯಾ ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬಾರ್ (ಏಷ್ಯಾ)
- ಸೆಮಾಂಗ್, ಸಿಕಾಯಿ: ಮಲಯ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪ
- ಯೂಕಾಫೀರ್: ಉತ್ತರ ಸೈಬೀರಿಯಾದ ಕೊಲಿಮಾ ಕೊಳ್ಳ, ಸ್ಟನೋವಾಯ್ ಪರ್ವತ
- ಲ್ಯಾಪರು: ಸ್ಕಾಂಡಿನೇವಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಭಾಗ (ನಾರ್ವೆ ಸ್ವೀಡನ್ ಫಿನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್)
- ಕಿರ್ಗೀಜ್: ಕಿರ್ಗಿಸ್ತಾನ (ಸ್ವಪ್ನಿ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಪ್ರದೇಶ)
- ಬುಶ್‌ಮೆನ್: ಕಲಹರಿ ಮರುಭೂಮಿ (ನಮೀಬಿಯಾ ಬೋಟ್ಸ್ವಾನಾ)
- ಬೋರೊ: ಅಮೇಜಾನ್ ನದಿಕೊಳ್ಳದ ನೈರುತ್ಯ ಭಾಗ

ಅಂತರರಾಷ್ಟೀಯ ಗಡಿರೇಖೆಗಳು

ಹೆಸರು	ಮಧ್ಯೆ	ಷರಾ
ಡ್ಯೂರಾಂಡ್ ರೇಖೆ	ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಮತ್ತು ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನ	ಸರ್ ಮಾರ್ಟಿನ್ ಡ್ಯೂರಾಂಡ್ 1893ರಲ್ಲಿ ಈ ರೇಖೆ ಎಳೆದರು
ರ್ಯಾಡ್‌ಕ್ಲಿಫ್ ರೇಖೆ	ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಗಡಿ ಆಯೋಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಸಿರಿಲ್ ರ್ಯಾಡ್‌ಕ್ಲಿಫ್ 1947ರಲ್ಲಿ ಈ ರೇಖೆ ಎಳೆದರು.
ಮ್ಯಾಕ್‌ಮಹೋನ್ ರೇಖೆ	ಭಾರತ ಮತ್ತು ಚೀನಾ	ಸರ್ ಹನ್ನಿ ಮ್ಯಾಕ್‌ಮಹೋನ್ 1120 ಕಿ.ಮೀ. ಗಡಿರೇಖೆ ಎಳೆದರು. 1962ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಗಡಿ ದಾಟಿತು.
49ನೇ ಸಮಾನಾಂತರ ರೇಖೆಗಳು	ಅಮೆರಿಕ ಮತ್ತು ಕೆಡನಾ	-
12ನೇ ಸಮಾನಾಂತರ ರೇಖೆ	ಉತ್ತರ ವಿಯೆಟ್ನಾಂ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ವಿಯೆಟ್ನಾಂ	ಒಕ್ಕೂಟದ ಮೊದಲು ಗಡಿರೇಖೆ ಎಳೆಯಲಾಗಿತ್ತು
38ನೇ ಸಮಾನಾಂತರ	ಉತ್ತರ ಕೊರಿಯಾ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕೊರಿಯಾ	-
ಆಡರ್ ನಿಸ್ ರೇಖೆ	ಜರ್ಮನಿ ಮತ್ತು ಪೋಲಂಡ್	ಎರಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಎಳೆದದ್ದು
ಹಿಡೆನ್‌ಬರ್ಗ್ ರೇಖೆ	ಜರ್ಮನಿ ಮತ್ತು ಪೋಲಂಡ್	ಜರ್ಮನಿಯು 1917ರ ಪ್ರಥಮ ವಿಶ್ವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಈ ರೇಖೆಯೆಡೆಗೆ ಚಲಿಸಿತು.
ಮ್ಯಾಗಿನಾಟ್ ರೇಖೆ	ಫ್ರಾನ್ಸ್ ಮತ್ತು ಜರ್ಮನಿ	ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶವು ಜರ್ಮನಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಲು ಕೋಟಿ ನಿರ್ಮಿಸಿತು.
ಸೆಗ್‌ಫ್ರೈಡ್ ಲೈನ್	ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್	ಜರ್ಮನಿ ಕೋಟಿ ನಿರ್ಮಿಸಿತು.
ಮ್ಯಾನರ್‌ಹೆಮ್ ಲೈನ್	ರಷ್ಯಾ ಮತ್ತು ಫಿನ್‌ಲೆಂಡ್	ಜನರಲ್ ಮ್ಯಾನರ್‌ಹೆಮ್ ರಕ್ಷಣಾ ಗೋಡೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು
24ನೇ ಸಮಾನಾಂತರ	ಭಾರತ ಮತ್ತು ಪಾಕಿಸ್ತಾನ	ಪಾಕಿಸ್ತಾನವು ಕಭ್ ವಿವಾದಕ್ಕೆ ಈ ರೇಖೆಯನ್ನು ಪರಿಹಾರವೆಂದಿತು. ಆದರೆ ಭಾರತ ಇದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿತು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನ

ಪ್ರಪಂಚದ ಮುಖ್ಯ ನದಿಗಳು

ನದಿ	ಮೂಲ/ಉಗಮ	ಸೇರುವಿಕೆ/ಅಂತ್ಯ	ಉದ್ದ (ಕಿ.ಮೀ)
ನೈಲ್	ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಸರೋವರದ ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಉಪನದಿಗಳು	ಆಫ್ರಿಕಾ ಸಮುದ್ರ	6875
ಅಮೇಜಾನ್	ಹಿಮ ಸರೋವರಗಳು-ಪೆರು	ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರ	6437
ಯಾಂಗ್ಸೆ	ಟಿಬೆಟ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ-ಚೀನಾ	ಚೀನಾ ಸಮುದ್ರ	6380
ಮಿಸಿಸ್ಸಿಪ್ಪಿ-ಮಿಸ್ಸೂರಿ	ರೆಡ್‌ರಾಕ್, ಮೋಂಟಾನಾ	ಮೆಕ್ಸಿಕೊ ಕೊಲ್ಲಿ	5971
ಓಬ್	ಅಲ್ಪ್ಸ್ ಪರ್ವತ-ರಷ್ಯಾ ಹ್ಯುಯಾಂಗ್	ಓಬ್ ಕೊಲ್ಲಿ	5567
ಹೋ (ಹಳದಿ)	ಪಶ್ಚಿಮ ಚೀನಾ	ಚಿಹ್ ಲೀ ಕೊಲ್ಲಿ	4667
ಎನಿಸಿ	ತನ್ನ ಓಲಾ ಪರ್ವತ, ಪಶ್ಚಿಮ ತುವಾ, ರಷ್ಯಾ	ಆರ್ಕ್‌ಟಿಕ್ ಸಾಗರ	4506
ಪರಾನಾ	ಪರನೈಬಾ ಮತ್ತು ಗ್ರೇಂಡೆ ನದಿ ಸಂಗಮ	ರಿಯೋಡಿ ಲ ಪ್ಲಾಟಾ	4498
ಇರ್ತಿಶ್	ಅಲ್ಪ್ಸ್ ಪರ್ವತ-ರಷ್ಯಾ	ಓಬ್ ನದಿ	4438
ಆಮೂರ್	(ಮಂಚೂರಿಯಾ) ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ	ಟಾಟರ್ ಜಲಸಂಧಿ	4352
ಲಿನಾ	ಬೈಕಲ್ ಪರ್ವತ-ರಷ್ಯಾ	ಆರ್ಕ್‌ಟಿಕ್ ಸಮುದ್ರ	4268
ಮುರೈ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಪರ್ವತ, ನ್ಯೂ ಸೌತ್ ವೇಲ್ಸ್	ಹಿಂದೂ ಮಹಾಸಾಗರ	2589
ಪೆರುಗ್ಸೆ	ಮ್ಯಾಟೊ ಗ್ರೋಸೊ, ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಪರಾನಾ ನದಿ	2549
ಉರಾಲ್	ದಕ್ಷಿಣ ಉರಾಲ್ ಪರ್ವತಗಳು, ರಷ್ಯಾ	ಕ್ಯಾಸ್ಪಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ	2533
ಗಂಗಾ	ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ	2506
ಅಮುಡಾರಿಯಾ (ಒಕ್ಸ್)	ನಿಕೋಲಸ್ ವಲಯ, ಪಾಮಿರ್ ಪರ್ವತ, ತುರ್ಕ್‌ಮೆನಿಸ್ತಾನ್	ಅರಾಲ್ ಸಮುದ್ರ	2414
ಸಾಲ್ವಿನ್	ಟಿಬೆಟ್, ದಕ್ಷಿಣ ಕುನ್‌ಲನ್ ಪರ್ವತ	ಮಾರ್ತಾಬನ್ ಕೊಲ್ಲಿ	2414
ಆರ್ಕನ್‌ಸಾಸ್	ಮಧ್ಯ ಕೊಲರಾಡೊ	ಮಿಸ್ಸಿಪ್ಪಿ ನದಿ	2414
ಕೊಲೊರಾಡೊ	ಗ್ರ್ಯಾಂಡ್ ಕೌಂಟಿ, ಕೊಲೊರಾಡೊ	ಕ್ಯಾಪಿಟೋನಿಯಾ ಕೊಲ್ಲಿ	2333
ನೈಪರ್	ವಾಲ್ಟಾಯ್ ಪರ್ವತಗಳು, ರಷ್ಯಾ	ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ	2284
ಇರ್ರವಾಡಿ	ಮಾಯ್ ಮತ್ತು ಮಾಲಿ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ದಕ್ಷಿಣ ಮಯನ್ಮಾರ್	ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿ	2092
ಮೆಕೆಂಜಿ	ಪ್ಲಿನ್ ನದಿ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯೋ, ಕೆನಡಾ ಗಿನಿಯಾ	ಬ್ಯೂಪೋರ್ಟ್ ಸಮುದ್ರ	4241
ನೈಜರ್	ಗಿನಿಯಾ	ಗಿನಿಯ ಕೊಲ್ಲಿ	4148
ಮೆಕಾಂಗ್	ಟಿಬೆಟ್ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳು	ದಕ್ಷಿಣ ಚೀನಾ ಸಮುದ್ರ	4023
ಮಿಸ್ಸಿಪ್ಪಿ	ಇಟಾಸ್ಕಾ ಸರೋವರ, ಮಿನ್ನೆಸೋಟಾ	ಮೆಕ್ಸಿಕೊ ಕೊಲ್ಲಿ	3729
ಮಿಸ್ಸೂರಿ	ಜಫರ್ಸನ್ ಗ್ಯಾಲಾಟಿನ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಡಿಸನ್ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ, ಮಂಟಾನಾ	ಮಿಸ್ಸಿಪ್ಪಿ ನದಿ	3726
ವೋಲ್ಗಾ	ವಾಲ್ಟಾಯ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ, ರಷ್ಯಾ	ಕ್ಯಾಸ್ಪಿಯನ್ ಸಮುದ್ರ	3687
ಸಾವೋ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕೊ	ನೈರುತ್ಯ ಮಿನಾಸ್ ಗೆರಾಯ್ಸ್, ಬ್ರೆಜಿಲ್	ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಸಾಗರ	3198
ಸೆಂಟ್ ಲಾರೆನ್ಸ್	ಒಂಟಾರಿಯೋ ಸರೋವರ	ಸೆಂಟ್ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಕೊಲ್ಲಿ	3058
ರಿಯೋಗ್ರಾಂಡೆ	ಸ್ಯಾನ್‌ಜಾನ್ ಪರ್ವತ, ಕೊಲರಾಡೊ	ಮೆಕ್ಸಿಕೊ ಕೊಲ್ಲಿ	3034
ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ	ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ	ಗಂಗಾನದಿ (ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿ)	2897

ಸಿಂಧೂ	ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ	ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರ	2897
ಡ್ಯಾನುಬ್	ಬ್ಲಾಕ್ ಫಾರ್ಸ್, ಜರ್ಮನಿ	ಕಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ	2842
ಯುಪ್ರಟಸ್	ಮೂರನೆಯ ಮತ್ತು ಕಾರಾಸು ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಟರ್ಕಿ	ಶಾತ್-ಅಲ್-ಅರಬ್	2799
ಡಾರ್ಲಿಂಗ್	ಪೂರ್ವ ಎತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮಧ್ಯಭಾಗ, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ	ಮುರ್ರೆ ನದಿ	2739
ಜಂಬೇಲಿ	ಝೇಂಜಿಯಾ	ಮೊಜಾಂಬಿಕ್ ಕಾಲುವೆ	2736
ಹೈಲಾಂಗ್	ಶಿಲ್ಕಾ (ರಷ್ಯಾ) ಮತ್ತು ಅರ್ಜನ್ ಆರಂಜ್ ಲೆಸೋ	ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಮಹಾಸಾಗರ	2092
ಒರಿನೊಕೊ	ಸೆರ್ರಪರಿಮ ಪರ್ವತ, ವೆನಿಜುಯೆಲಾ ಕ್ವಿಜಿಯಾಂಗ್	ಅಟ್ಲಾಂಟಿಕ್ ಮಹಾಸಾಗರ	2062
ಕೊಲಂಬಿಯಾ	ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಸರೋವರ, ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ, ಕೆನಡಾ	ಫೆಸಿಫಿಕ್ ಸಾಗರ	1983
ಡಾನ್	ಟುಲಾ, ರಷ್ಯಾ	ಅಸೋವ್ ಸಮುದ್ರ	1968
ಸಸ್ಕಾಟ್ ಚೆನವ್	ಕೆನಡಾದ ರಾಕಿ ಪರ್ವತಗಳು	ವಿನ್ನಿಪೆಗ್ ಸರೋವರ	1939
ಪೀಸ್	ಸ್ಪಿನ್ ಪರ್ವತಗಳು, ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ, ಕೆನಡಾ	ಗ್ರೇಟ್ ಸ್ಲಾವ್ ನದಿ	1923

ವಿಶ್ವದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಗಳು

• ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಯುಎಸ್‌ಎ
• ಗ್ರೇಟ್ ಬೇಸಿನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಯುಎಸ್‌ಎ
• ಕೊಲರಡೋ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಯುಎಸ್‌ಎ
• ಮಡಗಾಸ್ಕರ್/ಮಲಗಾಸಿ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಮಡಗಾಸ್ಕರ್
• ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಗ್ರೀನ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್
• ಇಂಡೋ-ಚೀನಾ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಮ್ಯಾನ್ಮಾರ್, ಚೀನಾ, ವಿಯೆಟ್ನಾಂ
• ಮಂಗೋಲಿಯ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಉತ್ತರ-ಮಧ್ಯ ಚೀನಾ, ಮಂಗೋಲಿಯಾ
• ಟಿಬೆಟ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಮಧ್ಯ ಏಷ್ಯಾ
• ದಖನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಭಾರತ

• ಮೆಸೆಟಾ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಸ್ವೀನ್
• ಬ್ರೆಜಿಲ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಬ್ರೆಜಿಲ್
• ಏಷಿಯಾ ಮೈನರ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಇರಾನ್
• ಅನಾಟೋಲಿಯನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಟರ್ಕಿ
• ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ
• ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ
• ಅಬಿಸೀನಿಯನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಇಥಿಯೋಪಿಯಾ
• ಬೊಲಿವಿಯಾ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಬೊಲಿವಿಯಾ
• ಮೆಕ್ಸಿಕೋ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಮೆಕ್ಸಿಕೋ
• ಯುಕೇನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ಅಲಾಸ್ಕಾ
• ಚಿಯಾಪಾಸ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ದಕ್ಷಿಣ ಮೆಕ್ಸಿಕೋ
• ಅರೇಬಿಯನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿ	ನೈರುತ್ಯ ಏಷ್ಯಾ

ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳು (Land Reforms)

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಭೂ ಮಾಲೀಕತ್ವ ನೀಡುವಿಕೆ, ಹಿಡುವಳಿಯ ಭದ್ರತೆ ಒದಗಿಸುವಿಕೆ, ಗೇಣಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸುವಿಕೆ, ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಘನೀಕರಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಡುವಳಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿನ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ತರುವುದು ಮುಂತಾದ ಸುಧಾರಣೆ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತಹ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದ್ದೇಶಗಳು (Objectives)

- ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ತರುವುದು.
- ಕೃಷಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.

- ಉಳುವವನಿಗೆ ಭೂ ಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ದೊರಕಿಸುವುದು.
- ಭೂ ಮಿತಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂ ರಹಿತರಿಗೆ ಹಂಚುವುದು.
- 1951ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭೂಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಮುಂದಿನಂತಿದೆ.

1) ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರ ನಿರ್ಮೂಲನೆ

- ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 3 ವಿಧಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ.
  1. ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ
  2. ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿ,
  3. ಮಹಲ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ.
- 1948ರ ಭೂ ಸ್ವತ್ತಿನ ಸುಧಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯು ಭಾರತದ

ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಸೂಚಿಸಿತ್ತು.

- 1954ರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಗಾರರ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಶಾಸನಗಳು ಜಾರಿಗೆ ಬಂದವು.

2) ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಸುಧಾರಣೆ

- ಗೇಣಿ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಹಿಡುವಳಿ ಭದ್ರತೆ, ಭೂ ಒಡೆತನ ಹಕ್ಕಿನ ನೀಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದವು.
- ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಹಿಡುವಳಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಉಳುತ್ತಿದ್ದ ಜಮೀನನ್ನು ಭೂ ಮಾಲೀಕರಿಂದ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

3) ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಮಾವಧಿ ಮಿತಿಯ ಏರಿಕೆ

- ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವ ಭೂಮಿಯ ಮಿತಿ 10 ರಿಂದ 18 ಎಕರೆ
- ಒಂದು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವ ಭೂಮಿ 27 ಎಕರೆ.
- ಒಣ ಭೂಮಿ 54 ಎಕರೆ.

4) ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಫನೀಕರಣ

ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಜಮೀನನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಆಯಾ ರೈತರ ಪಾಲಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಫನೀಕರಣ ಮಾಡುವುದು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳು

- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ -
- 1) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು
- 2) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

1. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು ಪಾಳೇಗಾರರು, ಮೈಸೂರು ಅರಸರು, ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪು, ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಂಡ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಭೂ ಮಾಪನ ದಾಖಲೆಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ, ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಕುರಿತಾದ ಶಾಸನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನು ಸರ್ಕಾರವೇ ಹೊಂದಿತ್ತು.
- ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಯು ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆದರೆ

ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖ ಶಾಸನ ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಗಳಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆದಾಯ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಇನಾಮ್‌ದಾರರು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿದರು.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು

- ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಭೂ ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದೇ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು.

1) ಖಾಯಂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ

- ವಾರೆನ್ ಹೆಸ್ಟಿಂಗ್ಸ್‌ನು ಭೂ ಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಹರಾಜಿನ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಇದು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸದ ಕಾರಣ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲೀಸನು ಖಾಯಂ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು 1973ರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಶೇ. 19ರಷ್ಟು ಭಾಗ ಈ ಪದ್ಧತಿಗೊಳಪಟ್ಟಿತು. ಇದು ಬಂಗಾಳ, ಬಿಹಾರ, ಒರಿಸ್ಸಾ ನಂತರದಲ್ಲಿ ವಾರಣಾಸಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರನೇ ಭೂ ಮಾಲೀಕನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಕಂದಾಯದಲ್ಲಿ 10/11 ಭಾಗವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಪಾಲನ್ನಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಉಳಿದ 1 ಭಾಗವನ್ನು ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಜಮೀನ್ದಾರರು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಅಧಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತನು ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

2) ರೈತವಾಲಿ ಪದ್ಧತಿ

- ಇದನ್ನು 1820ರಲ್ಲಿ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ರೀಡ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ರೈತನನ್ನು ಭೂ ಮಾಲೀಕ ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿ ಅವರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. (ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದ 1/2 ಭಾಗ)
- ಪ್ರತಿ 30 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುಂಬೈ, ಮದ್ರಾಸ್, ಪೂರ್ವ ಬಂಗಾಳ, ಅಸ್ಸಾಂ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರದೇಶದ 39%ರಷ್ಟು ಭೂ ಪ್ರದೇಶ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರರ ಶೋಷಣೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ

ನಿಗದಿತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ದರದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ರೈತರು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಾಲಿಗರ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಬೀಳುವಂತಾಯಿತು.

3) ಮಹಲ್ಯಾಲಿ ಪದ್ಧತಿ

- ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಕ್ ವೈಸ್ರಾಯ್ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಜೇಮ್ಸ್ ಥಾಮ್ಸನ್ ವಾಯುವ್ಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಲ್ಯಾಲಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಲ್ ಅಥವಾ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕಂದಾಯ ಘಟಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಆ ಮಹಲ್‌ನ ಎಲ್ಲಾ ಭೂ ಮಾಲೀಕರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕಂದಾಯ ನೀಡಿಕೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭಾರತದ 51%ರಷ್ಟು ಭೂ ಪ್ರದೇಶ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದ ಶೇ. 5.5ರಷ್ಟನ್ನು ಗೇಣಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಆಗ್ರಾ, ಔದ್, ಪಂಜಾಬ್, ಸಂಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಗಂಗಾ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

2. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ

- ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ -
- 1950ರ ಆರಂಭ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡಲು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದವು.
- ಎರಡನೇ ಹಂತವು ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತಂದಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂ ಒಡೆತನದ ಭದ್ರತೆ ನೀಡುವುದು. ನ್ಯಾಯಯುತ ಗೇಣಿ ನಿರ್ಧಾರ ಅರ್ಹ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಭೂ ಒಡೆತನದ ಖಾತರಿ ನೀಡುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು 1960ರ ದಶಕದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು.
- ಮೂರನೇ ಹಂತವು ಭೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ಇದು 1970ರ ದಶಕದ ಆರಂಭದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು 1980ರ ದಶಕದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಗಳ ರದ್ದತಿ

- ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಸಾಹತು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಯಿತು. ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರನ್ನು ಇನಾಮ್‌ದಾರರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ರೈತರಿಂದ ಭೂ ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಇವರ ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನಾಮ್‌ದಾರರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ -

- 1) ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಇನಾಮ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು.
  - 2) ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ದತ್ತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ಇನಾಮ್‌ಗಳು.
  - 3) ನೀರಾವರಿ, ಕೆರೆ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೇವೆ, ಕರಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸೇವೆಗಳಿಗಾಗಿ ಇನಾಮ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು.
- ಈ ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗೇಣಿದಾರರು ಮತ್ತು ಉಪಗೇಣಿದಾರರು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಗೇಣಿದಾರರು ಮತ್ತು ಭೂ ಒಡೆಯರ ನಡುವೆ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇನಾಮ್‌ದಾರರು ಸಮೀಪದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಿಂದ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗೇಣಿದಾರರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಇನಾಮ್‌ದಾರರನ್ನು ಗೈರುಹಾಜರಿ ಭೂ ಒಡೆಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿ ರದ್ದತಿ ಶಾಸನ-1952

- ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸುವ ಕೆಲವು ಗೊತ್ತುವಳಿಗಳನ್ನು 1947 ಡಿಸೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. 1950ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಂಡ ಮೈಸೂರು ವಿಲಿಯಮ್‌ನೇಟಿಡ್ ವಿಲೇಜಸ್ ಆಕ್ಟ್ ಇನಾಮ್‌ದಾರರಿಂದ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತು. ಇದು 1954ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿತು. ಇದನ್ನು 1952ರ ಮೈಸೂರು ಟೆನೆನ್ಸಿ ಕಾಯಿದೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಇನಾಮ್‌ಗಳು ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದವು.

ರಿಲೀಜಿಯಸ್ ಅಂಡ್ ಚಾರಿಟಿಬಲ್ ಆಕ್ಟ್-1955

- ರಿಲೀಜಿಯಸ್ ಅಂಡ್ ಚಾರಿಟಿಬಲ್ ಆಕ್ಟ್-1955ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಚಾರಿಟಿಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ತೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದ ಇನಾಮ್ ಭೂಮಿಗಳು ರದ್ದಾದವು. ಇನಾಮ್‌ಗಳ ನಿಷೇಧವು ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು.
- ಬಹುತೇಕ ಭೂ ಒಡೆಯರು ಗೈರು ಹಾಜರಿ ಭೂ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಸ್ತಿದಾರರಿಗಿಂತ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದ್ದರು.
- ಬಹುತೇಕ ಇನಾಮ್‌ದಾರರು ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೊಂದಿರುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದು, ರಾಜಕೀಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬಂದರು.

ಮೈಸೂರು ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಕಾನೂನು ಸಮಿತಿ -

ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿ

- ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಕಾಯ್ದೆ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿತು.
- ಅಧ್ಯಕ್ಷರು - ಬಿ.ಡಿ. ಜತ್ತಿ
- ನೇಮಕ - 1957ರಲ್ಲಿ
- ವರದಿ - 1957 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ವರದಿ

ಉದ್ದೇಶ

- ಏಕೀಕೃತ ಕರ್ನಾಟಕ ರಚನೆಯಾದ ನಂತರ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯ ನಂತರ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಕಾನೂನುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ನೇಮಕ.
- ಈ ಸಮಿತಿಯ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂ ಕಾನೂನನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ
- ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸಂಖ್ಯಾಧಾರಿತ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಯ ಒಡೆತನ.
- ಜಮೀನ್ದಾರರು ಸ್ವ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದ ಜಮೀನಿನ ಪ್ರಮಾಣ ನಿರ್ಧಾರ
- ಜಮೀನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ ಪರಿಹಾರ.
- ಕೃಷಿಯೇತರರಿಂದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಭೂ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ನಿಷೇಧ ಮಾಡುವುದು.
- ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ನೀಡುವುದು.
- ಜಮೀನ್ದಾರರು ಸ್ವಂತ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಬಹುದಾದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ವಾಪಸ್ಸು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರೇ ಹೊರತು ಪೂರ್ಣ ಜಮೀನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಗೊಂಡಾಗ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ಬಂದು ನೇಲಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಯ್ದೆಗಳು

- 1962ರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾನೂನಿನಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆ ಬರುವ ಮುನ್ನ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾನೂನುಗಳು.
- ಬಾಂಬೆ ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಭೂ ಕಾಯ್ದೆ - 1948. ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿತ್ತು.

- ಹೈದರಾಬಾದ್ ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕಾಯ್ದೆ - 1950. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ.
- ಮೈಸೂರು ಗೇಣಿ ಕಾಯ್ದೆ - 1952. ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮತ್ತು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿತ್ತು.
- ಮದ್ರಾಸ್ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವ ಗೇಣಿದಾರರ ರಕ್ಷಣಾ ಕಾಯ್ದೆ - 1955
- ಮದ್ರಾಸ್ ಉಳುಮೆ ಮಾಡುವ ಗೇಣಿದಾರರ ಕಾಯ್ದೆ - 1956 ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕೊಳ್ಳೆಗಾಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿತ್ತು.

1962ರ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆ

- ಸರ್ಕಾರವು ಬಿ.ಡಿ.ಜತ್ತಿ ಸಮಿತಿಯ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ 1958ರಲ್ಲಿ ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುಂಚೆ ಇದನ್ನು ಪರಿೀಕ್ಷಿಸಲು 44 ಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಆಯ್ಕೆ ಸಮಿತಿಯನ್ನು (Selection Committee) ನೇಮಕ ಮಾಡಿತು. ಈ ಸಮಿತಿಯು ವರದಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 1961ರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿತು.
- ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯು 1961ರಲ್ಲಿ ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿ 1962ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಪಡೆದು ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು 1961ರ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾಯ್ದೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಇದು 1965ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆ - 1962ರ

ಪ್ರಮುಖಾಂಶಗಳು

- ಗೇಣಿಗೆ ಜಮೀನು ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿತು.
- ಸ್ವ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು.
- ಜಮೀನುಗಳಿಂದ-ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಾದ ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಭೂ ಮಾಲೀಕರು ತಕರಾರು ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.
- ಗೇಣಿ ಜಮೀನಿನ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ಸರ್ಕಾರ ಪಡೆದು ನಂತರ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಒಡೆತನ ನೀಡಬೇಕು.
- ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಗರಸ್ಯ ಮಿತಿಯ ಹೇರಿಕೆ.
- ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ ಭೂಮಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು 100 ಎಕರೆಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಗೊಳಿಸಿತು.
- ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಭೂ ಪಂಚಾಯಿತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು.
- ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಶಾಸನವು ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರು, ಸಣ್ಣ

ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ವಿವಾಹವಾಗದ ಅವಿವಾಹಿತರು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ವಿಧವೆಯರು, ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯರು, ಅಂಗವಿಕಲರು, ಮಿಲಿಟರಿ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ನೌಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವವರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆ: 1974 (ತಿದ್ದುಪಡಿ)

- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಂಡ 1962ರ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯು ಹಲವಾರು ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಹಲವಾರು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ 1973ರಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು 1974ರಲ್ಲಿ ಶಾಸನವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇದು 1962ರ ಕಾಯ್ದೆಗೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತಂದರೂ, 1974ರ ಭೂಸುಧಾರಣಾ ಹೊಸ ಶಾಸನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ -
- ಉಳುವವನೇ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿತು.
- ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಗೇಣಿಯನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿತು. ಇದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 4 ಲಕ್ಷ ಗೇಣಿದಾರರು 20 ಲಕ್ಷ ಎಕರೆಗಳ ಒಡತನ ಪಡೆದರು.
- ಸರ್ಕಾರ ಬಡ ಗೇಣಿದಾರರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಲೀಗಲ್ ಏಡ್‌ಸೆಲ್‌ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು.
- ಭೂ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು (ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್ಸ್) ಭೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. 1981ರ ವೇಳೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 299 ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್‌ಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದವು.
- ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್‌ಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ನಂತರ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.
- ಟ್ರಿಬ್ಯೂನಲ್‌ಗಳು ತಹಶೀಲ್ದಾರರ ಪರಿಶೀಲನೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.
- ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಗೇಣಿದಾರರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿದ್ದಾಗ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಅರ್ಪಿಸಿ ಭೂ ಒಡತನ ಪಡೆಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿತು.
- ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
- ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ 50%ರಷ್ಟನ್ನು ಎಸ್‌ಸಿ/ಎಸ್‌ಟಿ ಯವರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
- ಪ್ಲಾಂಟೇಷನ್ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಕಾಫಿ, ಟೀ, ರಬ್ಬರ್, ಮೆಣಸು ಮೊದಲಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಗೆ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.
- ಜಮೀನ್ದಾರರಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಿತು.
- ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 1974ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆ ದೇಶದ ಕೃಷಿ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ದೇವರಾಜು ಅರಸುರವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯರನ್ನಾಗಿಸಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾಯ್ದೆ - 2015

- ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆ 1962ಕ್ಕೆ, 2015ರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತರುವ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲದವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಿದೆ. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಲ್ಲಿ 1962ರ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯ ಕಾಲಂ 79 ಎ ಮತ್ತು 109ಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಹೊಸ ಕಾಯ್ದೆಯು ಬೇನಾಮಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಮುಖಾಂಶಗಳು
- ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಸೂದೆಯು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೃಷಿಯೇತರ ಉದ್ಯೇಶಗಳಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ವಸತಿ ಮತ್ತು ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ನೀಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಗೊಳಿಸಿತು.
- 1962 ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಗೆ 1995ರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ ತಂದು ಕೃಷಿಕರಲ್ಲದವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಆದಾಯ ಮಿತಿಯನ್ನು 50,000 ದಿಂದ 2 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು 2015ರ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು 2 ಲಕ್ಷದಿಂದ 25 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಹೇರಿಕೆ

- ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಹೇರಿಕೆಯು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಬಹುದಾದ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಹೇರುವುದನ್ನು ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಎನ್ನುವರು. ಭೂ ಮಿತಿ ಕಾನೂನನ್ನು 1950ರ ನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿವೆ.
- ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆ, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಾನೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ರಾಜ್ಯಗಳು ಭೂ ಮಿತಿ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿವೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇದೆ. 1950ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದ ಭೂ ಮಿತಿ ಕಾನೂನು, ಕೇಂದ್ರೀಯ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಆಯೋಗದ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 1972ರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಕಾನೂನನ್ನು 5 ಜನ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಕುಟುಂಬದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 10 ಎಕರೆಯಿಂದ 18 ಎಕರೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣ

ವರ್ಗೀಕರಣ	ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ	ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿ
	ಸಂಖ್ಯೆ	(000) ಹೆಕ್ಟೇರ್	ಹೆಕ್ಟೇರ್
ಅತಿ ಸಣ್ಣ (1 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ)	3849000	1851	0.48
ಸಣ್ಣ (1 ರಿಂದ 2 ಹೆಕ್ಟೇರ್)	2138000	3020	1.41
ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ (2 ರಿಂದ 4 ಹೆ)	1267000	3393	2.68
ಮಧ್ಯಮ (4 ರಿಂದ 10ಹೆ)	511000	2904	5.69
ಬೃಹತ್ ಹಿಡುವಳಿಗಳ (10 ಹೆ.ಗಿಂತ ಅಧಿಕ)	68000	994	14.71
ಒಟ್ಟು 7832000	12161	1.55	

- ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ 27 ಎಕರೆಯವರೆಗೆ ಹೊಂದಬಹುದು.
- ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದರೆ ಗರಿಷ್ಠ 54 ಎಕರೆಯವರೆಗೆ ಹೊಂದಬಹುದು.
- ಈ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಹೇರಿಕೆಯು ಕಾಫಿ, ಟೀ, ರಬ್ಬರ್ ಮೊದಲಾದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

- 2010-11ನೇ ಸಾಲಿನ ಕೃಷಿ ಗಣತಿಯ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ 78.32 ಲಕ್ಷ ಇದ್ದು ಹಿಡುವಳಿಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 121,61 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು 76.44%ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಹಿಡುವಳಿಯ ಗಾತ್ರ ಶೇಕಡೆ 40.05ರಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು 23.57%ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಇವರ ಹಿಡುವಳಿಯ ಗಾತ್ರ 59.95%ರಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ.

ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ

- ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಹಿಡುವಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಗಾತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ

1) ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

- ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವು ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಅತಿಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. 2010-11ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 18.51 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಬಳಿ ಇದ್ದು ಇದು 3849 ಸಾವಿರ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ಗಾತ್ರ 0.48 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಆಗಿದೆ.

2) ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

- ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವು 1 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು 2 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಎನ್ನುವರು. 2010-11ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 3020 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇವು 2138 ಸಾವಿರ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಸರಾಸರಿ ಗಾತ್ರ 1.4 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಆಗಿದೆ.

3) ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

- ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವು 2 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, 4 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಹಿಡುವಳಿಗಳನ್ನು ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 2010-11ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 3393 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಸಾಗುವಳಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಹೊಂದಿವೆ. ಇವುಗಳು 1267 ಸಾವಿರ ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳ ಸರಾಸರಿ ಗಾತ್ರ 2.68 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಆಗಿದೆ.

4) ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

- ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವು 4 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು 10 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮಧ್ಯಮ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಎನ್ನುವರು. 2010-11ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ 2904 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದು 511 ಸಾವಿರ ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

5) ಬೃಹತ್ ಹಿಡುವಳಿಗಳು

- ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿರುವ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯ ಗಾತ್ರವು 10 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬೃಹತ್ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಎನ್ನುವರು. 2010-11ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 994 ಸಾವಿರ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದು 681, ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ನಡುವೆ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸರಾಸರಿ ಗಾತ್ರ 14.71 ಹೆಕ್ಟೇರ್.

- ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ.
- ಅರೆ ಮಧ್ಯಮ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
- ಕರ್ನಾಟಕದ ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಗಾತ್ರ 1.55 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗಳು.

ಭೂ ಕಂದಾಯದ ಆಡಳಿತ

ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟ

- ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟ, ಭೂ ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಹಿಡುವಳಿಯ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸೂಕ್ತ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟ

- ಜಿಲ್ಲಾ ಘಟಕ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳ ನಡುವೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಥವಾ ತಹಸೀಲು ಇದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಕುರಿತು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಕ (ರೆವೆನ್ಯೂ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗ್ರಾಮ ಸಮೂಹದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮಾಡುವರು. ಇವರ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೋಬಳಿಯ ಕಂದಾಯ ವೃತ್ತ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ತಾಲ್ಲೂಕು ಸಮೂಹವನ್ನು ಉಪ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು (AC) ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪನ್ನವಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಇದೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಭೂ ಕಂದಾಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಆಯುಕ್ತರು ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಈ ಮುಂಚೆ ಈ ಹುದ್ದೆಗೆ ವಿಭಾಗಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು.

ಭೂಮಿ

- ಭೂಮಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 2000 - 2001ನೇ ಸಾಲಿನಿಂದ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಜನೆ ಬಂದ ನಂತರ ಕೈ ಬರಹದ ಪಹಣಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ದರದಲ್ಲಿ ಗಣಕೀಕೃತ ಪಹಣಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿ ತಂತ್ರಾಂಶದ ಮೂಲಕ ಹಕ್ಕು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಖಾತೆ ಬದಲಾವಣೆಯ ಮ್ಯೂಟೇಷನ್‌ಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಲ್ಲೂಕು ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಯೋಸ್ಕ್ (Torch Screen) ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದ್ದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ಇದರ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಭೂಮಿ-ಕಾವೇರಿ

- ಭೂಮಿ-ಕಾವೇರಿ ತಂತ್ರಾಂಶ ಜೋಡಣೆಯ ಉಪನೋಂದಣಾಧಿ

ಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿರುವ ಜಮೀನಿನ ವಹಿವಾಟನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೂಲಕ ಜಮೀನು ಪರಭಾರ ವಹಿವಾಟಿನ ನೋಂದಾಯಿತ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಕಚೇರಿಯ ಭೂಮಿ ತಂತ್ರಾಂಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನೆಮ್ಮದಿ ಕೇಂದ್ರ

- ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿ ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೋಬಳಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ಗಣಕೀಕೃತ ಪಹಣಿ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ ಜನನ ಮತ್ತು ಮರಣ, ನೋಂದಣಿ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ, ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಮಾಹಿತಿ

1. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳು

1) ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ: ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 2196 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 04
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 17
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 86
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 95,88,910
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 4,378/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 88.48
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/908
- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ತಂತ್ರಾಂಶ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರಾಂಶ, ಟೆಲಿಫೋನ್, ವಿಮಾನ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ವಿಧಾನಸೌಧ, ಹೈಕೋರ್ಟ್, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಕಬ್ಬನ್ ಪಾರ್ಕ್, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ, ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೈನ್ಸ್, ಟಿಪ್ಪು ಅರಮನೆ, ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ: (ಸ್ಥಾಪನೆ 1974, ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 104 ಚ.ಕಿ.ಮೀ, ದೇಶದ ಮೊದಲ ಚಿಟ್ಟೆ ಉದ್ಯಾನವನ) ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಮಾವು, ಬಾಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯಮಗಳು

- ಇನ್‌ಫೋಸಿಸ್: ಇದು ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಉದ್ಯಮ.
- ಬಿಎಚ್‌ಇಎಲ್: ಇದು ರಾಜ್ಯಸ್ವಾಮ್ಯದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ಯಮ.
- ಇಸ್ರೋ: ಸ್ಥಾಪನೆ 1969, ಭಾರತೀಯ ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ.
- ಎಚ್‌ಎಎಲ್: ಸ್ಥಾಪನೆ 1940, ವಾಯುಯಾನ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣಾ

ಉದ್ಧಿಮೆಯಾಗಿದೆ.

- ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರವನ್ನು ಒಂದನೇ ಕೆಂಪೇಗೌಡನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1537ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣದ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ನಗರವನ್ನು 'ಭಾರತದ ಸಿಲಿಕಾನ್ ವ್ಯಾಲಿ', 'ಭಾರತದ ಉದ್ಯಾನನಗರಿ ಹಾಗೂ ಕಾಸ್ಮೋಪಾಲಿಟನ್ ಸಿಟಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಗರವು ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 900 ಮೀಟರ್‌ಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ.

2) ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1986
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 2298 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ: ಬೆಂಗಳೂರು
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 04
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 17
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 98
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 9,87,257
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 441/ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ 78.29
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/945

ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು:

- 1) ಶಿವಗಂಗೆ
- 2) ಕೆಂಪೇಗೌಡ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ

3) ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಆಗಸ್ಟ್ 23, 2007
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 4,244 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 06
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 20
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ: 151
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 12,55,104
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 298/ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 69.76
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/972
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಮೆಕ್ಕೆ ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ಟೊಮೊಟೊ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಸಪೋಟ, ಪಪಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ಉತ್ತರ ಪಿನಾಕಿನಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಪಿನಾಕಿನಿ, ಪಾಘಾಗ್ನಿ, ಚಿತ್ರಾವತಿ, ಬೈರಸಾಗರ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು

- ನಂದಿಬೆಟ್ಟ, ಚಂದ್ರಗಿರಿ, ಸ್ವಂದಗಿರಿ, ಮುದ್ದೇನಹಳ್ಳಿ, ಕಲವಾರ

ಬೆಟ್ಟ ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಬಯೋಮೆಡ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿಸ್, ಇಂಡಿಯನ್ ಪ್ಯಾಕೇಜಿಂಗ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್, ಪೇಜ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರೀಸ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಎಸಿಸಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಯುನೈಟೆಡ್ ಮೋಟಾರ್ಸ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

4) ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 8436 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 06
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 22
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ: 185
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 16,60,378
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 197/ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 73.82
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/969

ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು

- ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕೋಟೆ, ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ, ಗಾಳಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಯಂತ್ರ, ಗಾಯತ್ರಿ ಜಲಾಶಯ, ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರ, ಅಶೋಕನ ಬಂಡೆ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಮತ್ತು ಜಟ್ಟಿಂಗರಾಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ (ಮೊಳಕಾಲ್ಮೂರು ತಾಲ್ಲೂಕು), ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ ಕೆರೆ, ಗವಿ ರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಹತ್ತಿ, ಶೇಂಗ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ತಂಬಾಕು, ಸಾಸಿವೆ, ತೊಗರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ವೇದಾವತಿ, ತುಂಗಭದ್ರಾ
- ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು: ಎಸ್. ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ (ವಿಕೀಕೃತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ), ತ.ರಾ.ಸುಬ್ಬರಾವ್ (ಸಾಹಿತಿ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರ), ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶರಣರು (ಮುರುಘಮಠ)
- ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಪಾಳೇಗಾರರು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಪಾಳೇಗಾರರಲ್ಲಿ 5ನೇ ಮದಕರಿ ನಾಯಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳು ಹೈದರಾಲಿಯ ಮುತ್ತಿಗೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕೋಟೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಹೋರಾಡಿದ ವೀರ ಮಹಿಳೆ.

5) ದಾವಣಗೆರೆ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಆಗಸ್ಟ್ 15, 1997
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 5924 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 06
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 24
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 230
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 19,46,905

- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 329/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 76.30
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/967
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ಭತ್ತ, ಹತ್ತಿ, ಶೇಂಗ, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಕಡಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಬಾಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಕಾಟನ್ ಮಿಲ್ಸ್, ಕೈಮಗ್ಗ, ಬಿದಿರು ಉದ್ಯಮ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಚಿಟಗೇರಿ (ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲದ ಅಗ್ರಹಾರ), ಅರಸೀಕೆರೆ (ನೂಳಂಬ ಪಲ್ಲವರ ಅರಸಿಯೊಬ್ಬಳು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಳು), ತೀರ್ಥರಾಮೇಶ್ವರ (ಶ್ರೀರಾಮ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಲಿಂಗ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ), ಆನೆಕೊಂಡ (ಹುಚ್ಚಂಗಿ ಪಾಂಡ್ಯರ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರ), ಹರಿಹರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ (ಕೂಡನೂರು), ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ (ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ) ಇತ್ಯಾದಿ.

6) ಕೋಲಾರ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 3979 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 05
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 27
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ: 156
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 15,40,231
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 384/ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 74.33
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/976
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಭತ್ತ, ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ಶೇಂಗಾ, ಬಾಳೆ, ಮಾವು, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು, ಹೂವು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ಪಾಲಾರ್, ಉತ್ತರ ಪಿನಾಕಿನಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಪಿನಾಕಿನಿ.
- ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಹೆಂಚು ಉದ್ಯಮ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ಪಾತ್ರೆಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೊಳವೆ ತಯಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು: ಡಿ.ವಿ.ಜಿ. (ಸಾಹಿತಿ), ಕೆ.ಸಿ.ರೆಡ್ಡಿ (ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ), ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಸಾಹಿತಿ), ಎನ್.ಆರ್. ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿ (ಇನ್‌ಫೋಸಿಸ್), ಬಿ.ಕೆ.ಎಸ್.ಐಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಯೋಗಗುರು), ಎನ್.ಬಿ. ಸಿದ್ದಪ್ಪ (ಮೆಡಿಸನ್ ಬೋಧಕ), ಎ.ಎನ್. ಪಹ್ಲಾದ್‌ರಾವ್ (ಕ್ರಾಸ್‌ವರ್ಡ್ ಬರಹಗಾರ) ಮುಂತಾದವರು.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಕೋಲಾರಮ್ಮ ದೇವಾಲಯ, ಚಿನ್ನದ ಗಣಿ, ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಅಂತರಗಂಗೆ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪರ್ವತ, ಬಂಗಾರು ತಿರುಪತಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಕೋಲಾರ ಅಥವಾ ಕುವಲಾಲಪುರ ಇದು ಗಂಗರ ಮೊದಲ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತು. ಕೋಲಾರವು ಭಾರತದ ಗೋಲ್ಡನ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕೆ.ಜಿ.ಎಫ್ (ಕರ್ನಾಟಕದ ಚಿನ್ನದ ನಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ)

7) ರಾಮನಗರ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಆಗಸ್ಟ್ 23, 2007
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 3516 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 04
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 18
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ: 130
- ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 10,82,739
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 303/ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 69.20
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/976

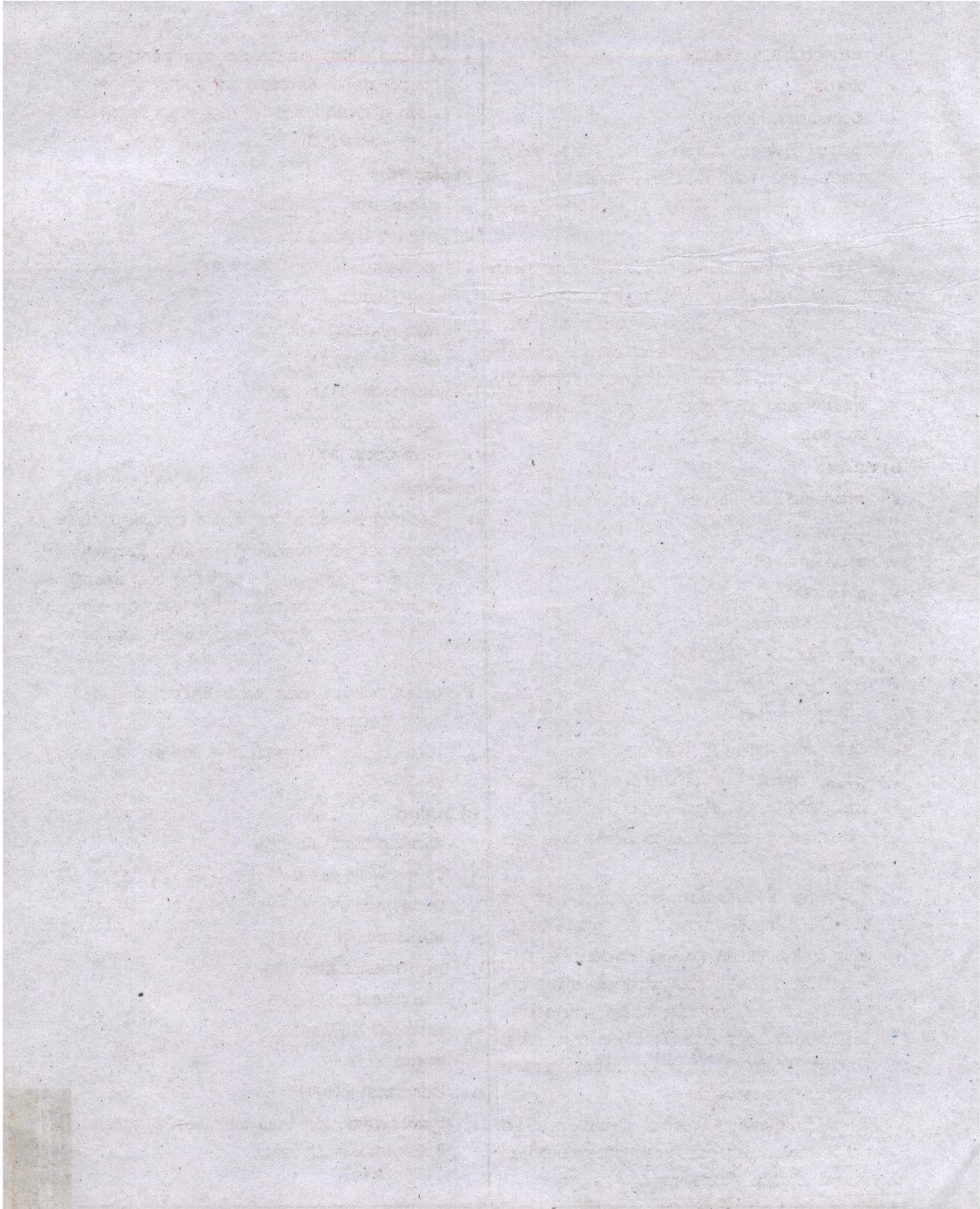
ವಿಶೇಷತೆಗಳು:

- ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ರೇಷ್ಮೆ ಗೂಡಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಿದೆ.
- ಪುರಾಣ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮನಗರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಾಮಗಿರಿ, ಶಿವರಾಮಗಿರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿತ್ತು. 1799-1800ರಲ್ಲಿ ಕ್ಲೋಸ್‌ಪೇಟೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಗರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. (ಆಗಿನ ಮೈಸೂರಿನ ಆಂಗ್ಲ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕರ್ನಲ್ ಕ್ಲೋಸ್ ಅವರ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆ)
- ರಾಮನಗರದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಸಿಗುವ ಕ್ಲೋಸ್‌ಪೇಟೆ ಗ್ರಾನೈಟ್ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.
- ಚಿನ್ನಪಟ್ಟಣ ಬೊಂಬೆಯ ನಾಡು ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

8) ಶಿವಮೊಗ್ಗ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 8495 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 07
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 40
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 260
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 17,52,753
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 207/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 80.50
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/998
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಭತ್ತ, ಅಡಿಕೆ, ಮೆಕ್ಕೆಜೋಳ, ಮೆಣಸು, ಹತ್ತಿ, ತೈಲಬೀಜಗಳು, ವೆನಿಲ್ಲಾ ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಮುಂಡಗೋಡು ಮಿನಿ ಟೆಂಟ್ (ಇಲ್ಲಿ ಟೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ದಲಾಯಿಲಾಮಾರವರ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ), ಸಿದ್ದಾಪುರ (ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾಖಾ ಮಠ, ವೆಲ್ಲಿಂಗ್‌ಟನ್ ಫಾಲ್ಸ್ / ಉಂಚಳ್ಳಿ ಜಲಪಾತ / ಕೆಪ್ಪ ಜೋಗ), ಜೋಯಿಡಾ (ಉಳವಿಯ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ), ಯಲ್ಲಾಪುರ (ಮಾಗೋಡು ಜಲಪಾತ, ಸಾತೋಡಿ ಫಾಲ್ಸ್ ಇದೆ), ಭಟ್ಟಳ (ಮುರ್ಡೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವದ ಎರಡನೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಶಿವನ ಮೂರ್ತಿಯಿದೆ), ಕಾರವಾರ (ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಮುಖ ಎರಡನೇ ಬಂದರಾಗಿದೆ.)

6) ಹಾವೇಲಿ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಆಗಸ್ಟ್ 24, 1997
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 4,823 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 07
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 14
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ: 208
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 1,98,506
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 331/ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 77.60
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/950
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಜೋಳ, ಹತ್ತಿ, ಮಣಸಿನಕಾಯಿ, ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಗೋವಿನಜೋಳ, ಎಣ್ಣೆ ಬೀಜಗಳು, ಏಲಕ್ಕಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳು: ಕನಕದಾಸರು, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಗದ್ದಪ್ಪ ಹಳ್ಳಿಕೇರಿ, ಮೈಲಾರ ಮಹಾದೇವಪ್ಪ, ಗಳಗನಾಥ, ಸು.ರಂ. ಯಕ್ಕುಂಡಿ, ಸಂತ ಶಿಶುನಾಳ ಷರೀಫರು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಮೈಲಾರ ಮಹಾದೇವಪ್ಪನವರ ವೀರಸೌಧ, ಕಾಗಿನೆಲೆ ಸುಕ್ಷೇತ್ರ, ಬಂಕಾಪುರ ನವಿಲುಧಾಮ, ಕೃಷ್ಣಮೃಗ ಅಭಯಾರಣ್ಯ, ಕೃಷಿ ವಿಜ್ಞಾನಕೇಂದ್ರ, ಹುಕ್ಕೇರಿ ಮಠ, ಗಳಗನಾಥಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ, ಪುರಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಸಿಂಧಗಿ ಮಠ ಇತ್ಯಾದಿ.

7) ಬಿಜಯಪುರ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 10,498 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳು: 05
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 18
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿ: 199
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 21,75,102
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 207/ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 67.20

- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/960
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಹತ್ತಿ, ಶೇಂಗಾ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಅರಿಶಿನ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಜೋಳ, ಗೋಧಿ, ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು, ಈರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಗೋಲ್ ಗುಂಬಜ್, ಬಾರಾಕಮಾನ್, ನವರಸಪುರ ಸಂಗೀತಮೆಹಲ, ಮಲಿಕ್ ಎ-ಮೈದಾನ್ ತೋಪು, ಗಗನ್ ಮಹಲ್, ಇಬ್ರಾಹಿಂ ರೋಜಾ (ದಕ್ಷಿಣದ ತಾಜ್ ಮಹಲ್), ಷಾ ನವಾಜ್ ಖಾನ್ ಸಮಾಧಿ, ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲುಗಳು, ಜಾಮಿ ಮಸೀದಿ, ಮೆಕ್ಕಾ ಮಸೀದಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

3. ಕಲಬುರಗಿ ವಿಭಾಗ

1) ಕಲಬುರಗಿ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 10,951 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 07
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 32
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 220
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 25,64,892
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 233/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 65.65
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/971
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಕಡಲೆ, ಶೇಂಗಾ, ತೊಗರಿ, ನೆಲಗಡಲೆ, ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಬೇಳೆಗಳು, ಕಬ್ಬು, ಸೂರ್ಯಕಾಂತಿ, ಕುಸುಬೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ನಾರಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಉದ್ಯಮ, ದಾಲ್ ಮಿಲ್‌ಗಳು, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ಕೃಷ್ಣಾ, ಭೀಮಾ, ಮುಲ್ಲಾಮಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಚೋರ್ ಗುಂಬಜ್, ಸಪ್ತ ಗುಂಬಜ್, ಐವಾನ್-ಎ ಷಾಹಿ, ಹೊಲಕುಂದ ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಕಲಬುರಗಿ ಕೋಟೆ, ಬುದ್ಧ ವಿಹಾರ, ಜುಮ್ಮಾ ಮಸೀದಿ, ಖ್ವಾಜಾ ಬಂದೇ ನವಾಜ್ ದರ್ಗಾ, ಷಾ ಬಜಾರ್ ಮಸೀದಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

2) ಬೀದರ್

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 5,448 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 05
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 30
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 175
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 17,00,018
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 312/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ

- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 71.01
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/956
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ತೋಗರಿ, ಹೆಸರು, ಹುರುಳಿ, ಹತ್ತಿ, ಜೋಳ, ಸಜ್ಜೆ, ಕುಸುಬೆ, ನವಣೆ, ಶೇಂಗಾ, ಭತ್ತ, ಬಾರ್ಲಿ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ಚುಳಕಿ ನಾಲಾ, ಗಂಡಿನಾಲಾ (ಕೃಷ್ಣಾ ಮತ್ತು ಗೋದಾವರಿ ನದಿಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶ) ಮಂಜ್ರಾ, ಕಾರಂಜಾ, ಮುಲ್ಲಾಮಾರಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಗುರುನಾನಕ್ ಝೀರಾ ಸಾಹಿಬ್ (ಗುರುನಾನಕರು ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸ್ಥಳ), ವಾಯುನೆಲೆ, ನರಸಿಂಹ ಝರನಿ, ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ, ಹುಮ್ಮಾಬಾದ್, ಭಾಲ್ಕಿ, ಔರಾದ, ಬೀದರ್ ಕೋಟೆ, ಗುಂಬಜ್ ದರ್ವಾಜ, ತಖ್ತ್ ಮಹಲ್, ರಂಗೀನ್ ಮಹಲ್, ಗಗನ್ ಮಹಲ್, ದಿವಾನ್-ಎ-ಅಮ್, ಸೋಲಾ ಕಂಭ್ ಮಸೀದಿ, ಮಹಮ್ಮದ್ ಗವಾನ್ ಮದರಸಾ ಇತ್ಯಾದಿ.

3) ಯಾದಗಿರಿ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಏಪ್ರಿಲ್ 10, 2010
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 5,270 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 03
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 16
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 117
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 11,72,985
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 224/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 52.36
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/989
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಶಿರವಾಳ (ಸಿರಿವೊಳಲು, ದಕ್ಷಿಣ ಕಾಶಿ, ಧರ್ಮದ ಪಟ್ಟಣ), ಟೈಲರ್ಸ್ ಬಂಗ್ಲಾ, ನಾರಾಯಣಪುರ ಡ್ಯಾಂ, ಗುರುಮಿಟ್ಟಲ್, ವನದುರ್ಗ ಕೋಟೆ, ನಿಸರ್ಗ ನಿರ್ಮಿತ ಬುದ್ಧನ ರೂಪುರೇಷೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

4) ಬಳ್ಳಾರಿ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 8447 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 07
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 27
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 189
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 25,32,383
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 300/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 67.85
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/983

- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳು, ಈರುಳ್ಳಿ, ಕಬ್ಬು, ಜೋಳ, ಹತ್ತಿ, ಸಜ್ಜೆ, ನವಣೆ, ಬಾಳೆ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ತೋಗರಿ, ಹುರುಳಿ, ಭತ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಉಕ್ಕಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಎಣ್ಣೆ ಗಿರಣಿಗಳು, ಹತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಉಣ್ಣೆಯ ನೇಯ್ಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಕರಡಿಧಾಮ, ಜಿಂದಾಲ್ ಕಂಪನಿ, ಹಂಪಿ, ಹುಳೇಗುಡ್ಡ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆ, ಮೈಲಾರ, ಹೂವಿನ ಹಡಗಲಿ, ಏಕಶಿಲಾ ಬೆಟ್ಟ, ಅಲ್ಲಿಮರ ಸೆರೆಮನೆ, ಟರ್ಕಿ ಪಾರ್ಕ್, ದೊಡ್ಡ ಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಕೂಡ್ಲಿಗಿ, ಸಂಡೂರು, ಸಿರಗುಪ್ಪ, ತುಂಗಭದ್ರಾ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಇತ್ಯಾದಿ.

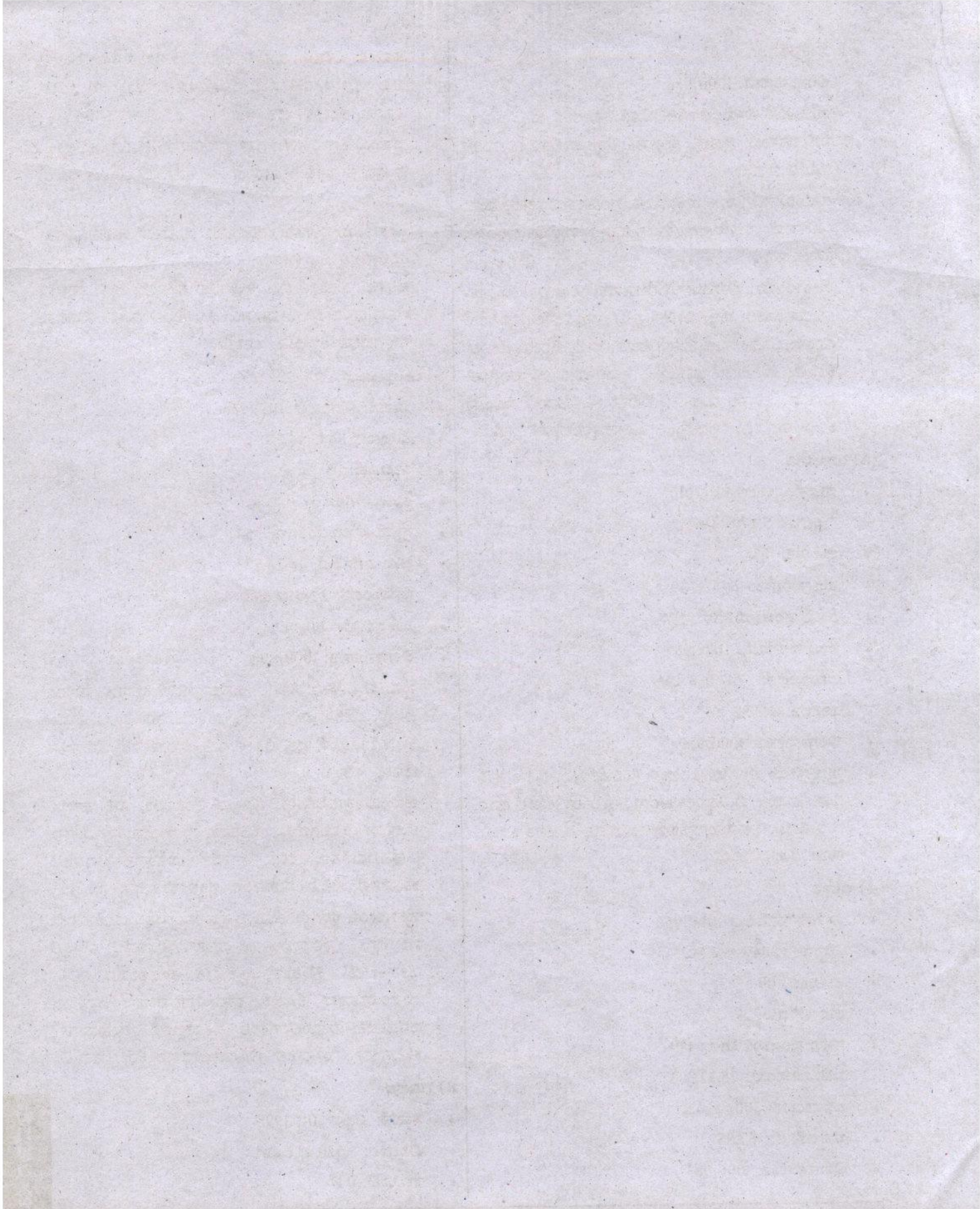
5) ರಾಯಚೂರು

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 8442 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 05
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 37
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 164
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 19,24,773
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 228/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 60.44
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/992
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ತೋಗರಿ, ಕುಸುಬೆ, ನವಣೆ, ಹುರುಳಿ, ಹೆಸರು, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕಬ್ಬು, ದಾಳಿಂಬೆ, ಮಾವು, ಸಪೋಟಾ, ಅಂಜೂರ, ಬಾಳೆ, ಭತ್ತ, ಜೋಳ, ಹತ್ತಿ, ಶೇಂಗಾ, ಸಜ್ಜೆ, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಗೊಬ್ಬರ ತಯಾರಿಕೆ, ಹತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಉಣ್ಣೆಯ ಕೈಮಗ್ಗಗಳು, ಹತ್ತಿಬೀಜ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಎಣ್ಣೆ ಗಿರಣಿಗಳು, ಚರ್ಮ-ನಾರಿನ ಉತ್ಪಾದನೆ ಅಗರಬತ್ತಿ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಚಿನ್ನದ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಕಲ್ಲೂರು ಮಾರ್ಕಂಡೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಜಲದುರ್ಗ ಛಾಯಾಭಾಗವತಿ ಡ್ರಾಫ್ಟ್, ತ್ರೈಯಾಂಬರಕೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಕವಿತಾಳ, ಅಶೋಕ ಶಿಲಾಶಾಸನ ಮಸ್ಜಿದ್, ಮಲೆಯಾಬಾದ್ ಕೋಟೆ, ಕಾಟೀ ದರವಾಜಾ, ನವರಂಗ ದರವಾಜಾ, ರಾಮಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ದೇವದುರ್ಗ, ಕ್ಯಾಡಿಗ್ಗೆರಾ, ಮಸರ್ಕಲ್ ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಕಂಬ ಇತ್ಯಾದಿ.

6) ಕೊಪ್ಪಳ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಏಪ್ರಿಲ್ 01, 1998
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 5,570 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 04

- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಮಲೆ ಮಹದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟ, ಬಂಡೀಪುರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ, ಬಿಳಿಗಿರಿ ರಂಗನ ಬೆಟ್ಟ, ಹಿಮಾವದ್ ಗೋಪಾಲಸ್ವಾಮಿ ಬೆಟ್ಟ, ಗಗನಚುಕ್ಕೆ, ಭರಚುಕ್ಕೆ ಜಲಪಾತ, ಹೊಗನಕಲ್ ಜಲಪಾತ (ಇದನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನಯಾಗರ) ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡುಕುರುಬ ಮತ್ತು ಜೇನುಕುರುಬ, ಸೋಲಿಗ, ಜನಾಂಗದವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

6) ಹಾಸನ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ನವೆಂಬರ್ 01, 1956
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 6,814 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 08
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 38
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 258
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 17,76,221
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 261/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 75.89
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/1005
- ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು: ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ (ಸಾಹಿತಿ), ಎಚ್.ಡಿ. ದೇವೇಗೌಡ, ಎಸ್.ಎಲ್. ಭೈರಪ್ಪ (ಸಾಹಿತಿ), ಜಿ.ಆರ್. ವಿಶ್ವನಾಥ್ (ಎರ್ ಡೆಕ್ಲನ್ ಸ್ಥಾಪಕ), ಡೇವಿಡ್ ಜಾನ್ಸನ್ (ಕ್ರಿಕೆಟಿಂಗ), ರಾಜಾರಾವ್ (ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರಹಗಾರ) ಮುಂತಾದವರು.
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಭತ್ತ, ಜೋಳ, ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಗೋಡಂಬಿ, ಏಲಕ್ಕಿ, ರಾಗಿ, ಕಾಫಿ, ಟೀ, ಸಮೋಟಾ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಎಣ್ಣೆ ಗಿರಣಿಗಳು, ಹತ್ತಿ ಗಿರಣಿಗಳು, ತೆಂಗಿನ ನಾರಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಕಾದಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಮೋದ್ಯೋಗ, ಬೆಂಕಿಪೊಟ್ಟಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಶ್ರಾವಣ ಬೆಳಗೊಳ (ಗೋಮಟೇಶ್ವರ ವಿಗ್ರಹ), ಹಳೇಬೀಡು (ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ), ಬೇಲೂರು (ಚನ್ನಕೇಶವ ದೇವಾಲಯ), ಜೇನು ಕಲ್ಲು ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ಮುಂತಾದವು.

7) ಮಂಡ್ಯ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಜುಲೈ 01, 1939
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 4,962 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 07
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 31
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 232
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 18,08,680
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 365/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 70.14

ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/989

- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು, ಜೋಳ, ರಾಗಿ, ಹತ್ತಿ, ತೊಗರಿ, ಹಲ್ಲಸಂದಿ, ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ಕಾವೇರಿ, ಹೇಮಾವತಿ, ಶಿಂಷಾ, ಲೋಕಪಾವನಿ, ವೀರವೈಷ್ಣವಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು: ಸಕ್ಕರೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ನೇಕಾರಿಕೆ, ಗ್ರಾನೈಟ್ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಶಿಲೆಗಳ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ (ದರಿಯಾ ದಾಲತ್), ರಂಗನತಿಟ್ಟು (ಪಕ್ಷಿಧಾಮ), ಶಿವನಸಮುದ್ರ, ಆದಿ ಚುಂಚನಗಿರಿ (ನವಿಲಿನ ಅಭಯಾರಣ್ಯ), ವೇಲುಕೋಟೆ (ಚಲುವ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ) ಬಸರಾಳು (ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯ), ಮದ್ದೂರು (ಆರ್ಜುನ ಪುರಿ ಅಗ್ರಹಾರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ) ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಮಂಡ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಾಂಡವ್ಯ ಋಷಿಯಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ.
- ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಸಕ್ಕರೆ ನಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ.

8) ಉಡುಪಿ

- ಸ್ಥಾಪನೆ: ಆಗಸ್ಟ್ 25, 1997
- ವಿಸ್ತೀರ್ಣ: 3,582 ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ತಾಲ್ಲೂಕು: 03
- ಹೋಬಳಿಗಳು: 9
- ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಗಳು: 146
- ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ: 11,77,908
- ಜನಸಾಂದ್ರತೆ: 304/ ಚ.ಕಿ.ಮೀ
- ಸಾಕ್ಷರತೆ: ಶೇ. 86.29
- ಲಿಂಗಾನುಪಾತ: 1000/1094
- ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳು: ರಬ್ಬರ್, ಕಬ್ಬು, ಅಡಿಕೆ, ಹಲಸು, ಭತ್ತ, ತೆಂಗು, ಎಳ್ಳು, ಕೋಕೋ, ಶುಂಠಿ, ವಿಳ್ಯದಲೆ, ಕರಿಮೆಣಸು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳು: ಸೀತಾ, ವರಾಹಿ, ಸ್ವರ್ಣ, ಗಂಗಾವಳಿ, ಸೌಪರ್ಣಿಕ, ಚೆಕ್ಕುಬ್ಬ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು: ಉಡುಪಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವಾಲಯ, ಕೊಲ್ಲೂರು (ಮೂಕಾಂಬಿಕಾ ದೇವಾಲಯ), ಕಾರ್ಕಳ (ಬಾಹುಬಲಿ ಪ್ರತಿಮೆ), ಕೊಡಚಾಡ್ರಿ (ಆದಿ ಶಂಕರ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪೀಠವಿದೆ), ಅಲಿಪಿನಗುಂಡಿ ಜಲಪಾತ ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಉಡುಪಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದವಾದ ಉಡು ಹಾಗೂ ಪಾ ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ.
- ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಪಲಿಮಾರು, ಅದಮಾರು, ಸೋದೆ, ಪುತ್ತಿಗೆ, ಕೃಷ್ಣಾಪುರ, ಶಿರೂರು, ಕಾಣಿಯೂರು, ಪೇಜಾವರ ಎಂಬ ಅಷ್ಟ ಮಠಗಳಿವೆ.